

ΠΑΝΤΕΙΟΝ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ
ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

ΤΜΗΜΑ ΔΙΕΘΝΩΝ, ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ & ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΩΝ

ΣΠΟΥΔΩΝ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

ΕΙΔΙΚΕΥΣΗ : ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΣΧΕΣΕΙΣ ΚΑΙ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΣΠΟΥΔΕΣ

**Η ΘΕΩΡΙΑ ΤΟΥ ΑΝΤΑΡΤΟΠΟΛΕΜΟΥ ΚΑΙ ΟΙ ΜΕΘΟΔΟΙ ΔΙΕΝΕΡΓΕΙΑΣ
ΜΗ ΣΥΜΒΑΤΙΚΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΑΠΟ ΤΙΣ Η.Π.Α.**

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΥ ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ ΧΟΥΛΑΚΗ
(Α.Μ.: 1212Μ032)

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ : ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΣ ΠΑΠΑΣΩΤΗΡΙΟΥ

ΑΘΗΝΑ
ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 2014

*Αφιερώνεται στους γονείς μου,
τους παππούδες και τις γιαγιάδες μου
για όλα όσα μου έχουν προσφέρει
και στη σύζυγο και την κόρη μου για
την υπομονή που επέδειξαν
λόγω της απουσίας μου καθ' όλη τη
διάρκεια των μεταπτυχιακών σπουδών*

*«Όταν ο εχθρός προελαύνει, υποχωρώ. Όταν ο εχθρός στρατοπεδεύει, τον ενοχλώ.
Όταν ο εχθρός εξαντλείται, τον σφυροκοπώ. Όταν ο εχθρός υποχωρεί, τον
καταδιώκω»*

Μάο τσε Τουνγκ

Περί Ανταρτοπολέμου

*«Χτύπα και τρέχα, περίμενε, στήσε ενέδρα, χτύπα ξανά και πάλι τρέξε κι αυτό
συνέχεια, ώστε ο εχθρός να μην ξεκουράζεται ποτέ»*

Ερνέστο τσε Γκεβάρα

Ο Ανταρτοπόλεμος

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Πρόλογος	σελ. 6
Πρώτο Μέρος : Εισαγωγή.....	σελ. 7-13
Δεύτερο Μέρος: Θεωρία του Ανταρτοπολέμου.....	σελ. 14-38
2.1. Βασικοί Όροι.....	σελ. 14-18
2.2. Ιστορικό Πλαίσιο.....	σελ. 19-23
2.3. Θεωρητικό Πλαίσιο.....	σελ.23-38
Τρίτο Μέρος: Η Πρακτική του Ανταρτοπολέμου.....	σελ. 39-78
3.1. Τα Χαρακτηριστικά του Ανταρτοπολέμου.....	σελ. 39-44
3.2. Οι μορφές τους Ανταρτοπολέμου.....	σελ. 45-48
3.3. Η Οργανωτική Διαδικασία του Ανταρτοπολέμου	σελ. 48-54
3.4. Η Διενέργεια του Ανταρτοπολέμου.....	σελ. 54-60
3.5. Η Αντιμετώπιση του Ανταρτοπολέμου	σελ. 60-71
3.6. Η Διεθνής Νομική Κατάσταση	σελ. 71-75
3.7. Ο Ανταρτοπόλεμος τώρα και στο μέλλον	σελ. 75-77
3.8. Συμπεράσματα.....	σελ. 77-78
Τέταρτο Μέρος : Οι Μέθοδοι Διενέργειας μη Συμβατικών Επιχειρήσεων από τις Η.Π.Α.....	σελ. 79-112
4.1. Εισαγωγή	σελ. 79-82
4.2. Η Εθνική Πολιτική των Η.Π.Α.	σελ. 82
4.3. Η Εθνική Στρατηγική Ασφαλείας των Η.Π.Α. (2006)	σελ. 82-84
4.4. Η Εθνική Στρατηγική Άμυνας των Η.Π.Α. (2005)	σελ. 84
4.5. Η Εθνική Στρατιωτική Στρατηγική των Η.Π.Α.	σελ. 85
4.6. Το Πεδίο Δράσης των Η.Π.Α.	σελ. 85-86
4.7. Η Δυνατότητα Εφαρμογής της Εθνικής Πολιτικής στις Μονάδες Ανορθόδοξου Πολέμου του Αμερικανικού Στρατού	σελ. 86-87
4.8. Το Πεδίο Δράσης των ARSOF – UW	σελ. 87
4.9. Τα Εργαλεία Προβολής της Εθνικής Ισχύος των Η.Π.Α.	σελ. 88-89
4.10. Ο Ρόλος του μη Συμβατικού Πολέμου στην Εθνική Στρατηγική των Η.Π.Α.	σελ. 89-90
4.11. Οι Μέθοδοι Διενέργειας μη Συμβατικού Πολέμου από τις Η.Π.Α.	σελ. 90-93
4.12. Οι Επτά Φάσεις του μη Συμβατικού Πολέμου	σελ. 93-101
4.13. Το Νομικό Καθεστώς που διέπει τις Δυνάμεις Ανορθόδοξου Πολέμου.....	σελ. 101-
105	
4.14. Περιπτώσεις συμμετοχής των Η.Π.Α. σε μη Συμβατικές Στρατιωτικές	

Επιχειρήσεις	σελ. 105-113
Πέμπτος Μέρους : Συμπεράσματα μελέτης.....	σελ. 113-116
Βιβλιογραφία.....	σελ. 117-120

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Σήμερα, ολοένα και περισσότερες είναι οι συγκρούσεις μεταξύ αντιπάλων που λαμβάνουν το χαρακτήρα του «μη – συμβατικού» πολέμου, του ανταρτοπολέμου, την ίδια στιγμή που η απευθείας αντιπαράθεση μεταξύ αντιπάλων συμβατικών Ενόπλων Δυνάμεων βαίνει συνεχώς μειούμενη.

Όλο και περισσότεροι στρατοί παρά τον προφανή και σαφή προσανατολισμό στην εκπαίδευση και την προετοιμασία για τη διεξαγωγή συμβατικών στρατιωτικών επιχειρήσεων, αναπροσαρμόζουν Σχέδια και Δόγματα προκειμένου να προσαρμοσθούν και ανταποκριθούν με τον καλύτερο και πλέον αποτελεσματικό τρόπο στις καινούριες συνθήκες διεξαγωγής πολεμικών επιχειρήσεων.

Το ενδιαφέρον του γράφοντος προς το συγκεκριμένο αντικείμενο μελέτης προήλθε από τον πρόλογο του Εγχειριδίου του Αντισυμβατικού Πολέμου των Ειδικών Στρατιωτικών Δυνάμεων του Αμερικάνικου Στρατού, σύμφωνα με το οποίο : «...με τις επιχειρήσεις του Αντισυμβατικού Πολέμου, η πρόθεση των Η.Π.Α. είναι να εκμεταλλευτούν πολιτικά, στρατιωτικά, οικονομικά και ψυχολογικά τα τρωτά σημεία μιας εχθρικής δύναμης, αναπτύσσοντας και διατηρώντας δυνάμεις αντίστασης για την επίτευξη των στρατηγικών στόχων των Η.Π.Α. ... Για το άμεσο μέλλον οι αμερικανικές δυνάμεις θα ασχολούνται κατά κύριο λόγο με ασυνήθιστες επιχειρήσεις πολέμου».

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ο πόλεμος συνιστά ένα φαινόμενο, μια αλγεινή πραγματικότητα που ο άνθρωπος επεδίωκε πάντα να κατανοήσει. Αυτό το “ενδημικό” χαρακτηριστικό της ανθρώπινης φύσης έχει τις καταβολές του στα πρώτα στάδια της πολιτικής οργάνωσης του ανθρώπου και εξακολουθεί να τον συνοδεύει μέχρι και τις ημέρες μας χωρίς να διαφαίνεται στον ορίζοντα κάποια αλλαγή της κοινής αυτής πορείας τους. Αυτό από μόνο του είναι αρκετό ώστε το ενδιαφέρον μας για τη μελέτη του πολέμου να προσλαμβάνει διηγετική χαρακτήρα, επιβεβλημένο ήδη από τον καιρό της ειρήνης και όχι μόνο όταν αυτός ξεσπάσει¹.

Η συζήτηση και οι αναλύσεις που μπορεί να γίνουν γύρω από τον πόλεμο, τα επίπεδα² στα οποία διακρίνεται, τη στρατηγική³ που χαράσσεται και ακολουθείται

¹ Μαυρόπουλος Παναγιώτης, *Εισαγωγή στη Θεωρία του Πολέμου και της Στρατηγικής*, Αθήνα, Ιδιωτική Έκδοση, 2012, σελ. 23-24

² Τα επίπεδα του πολέμου είναι τα ακόλουθα: α) πολιτικό επίπεδο. Είναι ιεραρχικά ανώτερο όλων. Σε αυτό λαμβάνεται η απόφαση για την προσφυγή στον πόλεμο, τίθενται οι περιορισμοί στη χρήση της στρατιωτικής ισχύος, εξασφαλίζονται οι πόροι για την επιτυχή διεξαγωγή του και φυσικά λαμβάνεται η απόφαση περί τερματισμού του, β) στρατηγικό επίπεδο. Είναι το επίπεδο όπου πραγματοποιείται η μετατροπή του πολιτικού στον αντίστοιχο στρατιωτικό σκοπό του πολέμου από τον ανώτατο στρατιωτικό διοικητή, γ) Επιχειρησιακό επίπεδο. Το επίπεδο αυτό αφορά στη χρήση των διατιθέμενων στρατιωτικών μέσων για την επίτευξη των στρατιωτικών αντικειμενικών σκοπών. Συνδέει το στρατηγικό και το τακτικό επίπεδο, δ) τακτικό επίπεδο. Αφορά στην εμπλοκή των διατιθέμενων στρατιωτικών μέσων για την επίτευξη των επιχειρησιακών αντικειμενικών σκοπών. Είναι το επίπεδο όπου αναπτύσσονται οι δυνάμεις και διεξάγονται οι μάχες. Παναγιώτης Μαυρόπουλος, ο.π., σελ. 50 - 53

³ Πολλές είναι οι ερμηνείες και οι χρήσεις του όρου «Στρατηγική». Η λέξη αυτή έχει μια «στρατιωτική κληρονομιά» (βλ. Παπασωτηρίου Χαράλαμπος, *Βυζαντινή Υψηλή Στρατηγική*, 6^{ος} -11^{ος} αιώνας, Αθήνα, Εκδόσεις Ποιότητα, σελ. 11). Όπως παρατηρεί ο Αντ/γος ε.α. Μαυρόπουλος Παναγιώτης στο βιβλίο του, *Εισαγωγή στη Θεωρία του πολέμου και της Στρατηγικής*, ο.π., σελ. 101-103, δύο είναι τα σπουδαιότερα πρόσωπα που ασχολήθηκαν με τη μελέτη της θεωρίας της στρατηγικής και αυτά δεν είναι άλλα από τον Κλαούζεβιτς Καρλ φον και τον Χάρτ Λίντελ, Μπέιζιλ. Για τον πρώτο «στρατηγική είναι η χρήση των μαχών για την επίτευξη του σκοπού του πολέμου» (βλ. Κλαούζεβιτς Καρλ φον, *Περί του Πολέμου*, (5^η ανατύπωση), Θεσσαλονίκη, εκδόσεις Βάνιας, 1999, σελ. 119). Ο δεύτερος προσπάθησε να διατυπώσει ένα διαφορετικό ορισμό, ο οποίος, διευρυμένος, πλέον, θα περιλαμβάνει και μη στρατιωτικές πλευρές. Προχώρησε δε και σε μια διαφοροποίηση της στρατηγικής, διακρίνοντάς τη σε πολιτικό επίπεδο (εθνική ή υψηλή στρατηγική) και στο «καθαρά» στρατιωτικό επίπεδο (στρατιωτική στρατηγική). Η μεν εθνική ή υψηλή στρατηγική έχει ως στόχο το συντονισμό και την καθοδήγηση του συνόλου των διατιθέμενων μέσων ενός έθνους για την επίτευξη του πολιτικού σκοπού του πολέμου, η δε στρατιωτική στρατηγική έχει ως σκοπό την κατανομή και εφαρμογή των στρατιωτικών μέσων για την εκπλήρωση του σκοπού της πολιτικής (βλ. Χαρτ Λίντελ, Μπέιζιλ, *Στρατηγική της έμμεσης προσεγγίσεως*, Θεσσαλονίκη, εκδόσεις Βάνιας, 1995, σελ. 500). Λαμβάνοντας υπόψη τα ανωτέρω συμπεραίνουμε ότι η στρατηγική περιλαμβάνει σκοπούς, μέσα και αντίπαλο. Προαπαιτούμενο για τη στρατηγική είναι η ύπαρξη αντιπάλου. Όταν μάλιστα ένα κράτος μεταχειρίζεται όλα τα διατιθέμενα μέσα του για την αντιμετώπιση του αντιπάλου αυτού, τότε κάνουμε λόγο για υψηλή στρατηγική (βλ. Κολιόπουλος Κωνσταντίνος, *Η Υψηλή στρατηγική της Αρχαίας Σπάρτης*, 750-192 π. Χ., Αθήνα, εκδόσεις Ποιότητα, 2001, σελ. 27-30). Η υψηλή στρατηγική διακρίνεται σε πέντε βασικές διαστάσεις: Συγκεκριμένα: Στρατιωτική Στρατηγική: Αφορά στη χρήση ένοπλης βίας, σε ξηρά, θάλασσα και αέρα που όμως δεν είναι αυτοσκοπός αλλά χρησιμοποιείται για να επιτευχθεί ο επιδιωκόμενος πολιτικός στόχος της κάμψης της θέλησης του αντιπάλου και αποδοχής συγκεκριμένου πολιτικού αποτελέσματος. Η χρήση ένοπλης βίας έχει τρεις βασικούς επιχειρησιακούς στόχους: α) την καταστροφή των Ενόπλων Δυνάμεων του αντιπάλου, β) την κατάκτηση και

ώστε μέσω των πολεμικών επιχειρήσεων να επιτευχθούν οι τεθέντες αντικειμενικοί σκοποί, τις διαστάσεις που μπορεί να προσλάβει καθώς και τις επιπτώσεις – συνέπειες που μπορεί να έχει είναι κάτι που απαιτεί πολύ χρόνο και σίγουρα δεν αποτελεί αντικείμενο της παρούσας μελέτης. Προτού όμως προχωρήσουμε στο βασικό αντικείμενο της μελέτης μας, θα κάνουμε μια μικρή αναφορά στα είδη του πολέμου.

Έτσι λοιπόν κάνουμε λόγο για : Απόλυτο και Πραγματικό πόλεμο (absolute war – real war). Ο όρος “απόλυτος” πόλεμος ανήκει στον Κλαούσεβιτς. Είναι μια ιδεατή μορφή πολέμου χωρίς ενδοιασμούς όπου επικρατεί, ως αυτοσκοπός, η απόλυτη και ολική καταστροφή της μιας πλευράς από την άλλη. Επειδή όμως, ο πόλεμος υπόκειται, πάντα, στον έλεγχο της πολιτικής, σύμφωνα με τον Κλαούσεβιτς, η απόλυτη μορφή του είναι αδύνατο να εμφανιστεί. Συνεπώς, κάθε άλλη μορφή πολέμου χαρακτηρίζεται ως πραγματικός πόλεμος. Πόλεμος ανάγκης ή επιλογής (war of necessity – war of choice). Οι πρώτοι διεξάγονται ως αντίδραση στην επιθετικότητα του αντιπάλου για την απόκρουση μιας επίθεσης, ενώ οι δεύτεροι είναι πόλεμοι στους οποίους η προσφυγή έχει αποφασιστεί από την πολιτική ηγεσία παρά το γεγονός ότι υπήρχαν και άλλες εναλλακτικές για τη διαχείριση μιας κρίσης. Συμβατικός πόλεμος (conventional war). Ο πόλεμος αυτός αναφέρεται στη χρήση

υπεράσπιση εδάφους και γ) την καταστροφή των συντελεστών ισχύος του αντιπάλου. Προκειμένου να επιτευχθεί ο πρώτος και βασικότερος στόχος πρέπει μέσω της τακτικής να χρησιμοποιηθούν οι ένοπλες δυνάμεις με σκοπό τη νίκη στη μάχη και στη συνέχεια να εκμεταλλευθούν οι επιτυχίες στη μάχη ώστε να προωθηθούν οι πολιτικοί σκοποί του πολέμου: αυτό το τελευταίο συνιστά τη στρατηγική. Επισημαίνεται ότι ο ρόλος του ναυτικού στη χρήση ένοπλης βίας είναι συμπληρωματικός και αποσκοπεί κυρίως στο να προσδώσει στις χερσαίες ένοπλες δυνάμεις αυξημένη κινητικότητα (μεταφορά κ ανεφοδιασμός) και αυξημένη συγκέντρωση πυρός (ναυτικοί βομβαρδισμοί χερσαίων στόχων). Πέραν του υποστηρικτικού της ρόλου, η ναυτική στρατηγική χρησιμεύει στην αποδυνάμωση της οικονομίας του αντιπάλου : το κόστος μεταφοράς για την βυζαντινή περίοδο (προ σιδηροδρόμων) μεταξύ θάλασσας-ναυσιπλοΐσιμου ποταμού-εδάφους έχει υπολογισθεί 1:5:40. Έτσι, με επιθέσεις κατά του θαλασσιού εμπορίου του αντιπάλου, η ναυτική στρατηγική μπορούσε να επιφέρει καίρια οικονομικά πλήγματα. Οικονομική Διάσταση: Η υλική υποστήριξη των πολεμικών επιχειρήσεων αποτελεί βασικό οικονομικό πρόβλημα δεδομένου ότι απαιτούνται σημαντικοί οικονομικοί πόροι. Η υψηλή στρατηγική όμως αφορά όχι μόνο την υποστήριξη των Ενόπλων Δυνάμεων της μιας πλευράς (Διοικητική Μέριμνα, Επιμελητεία κ.λπ) αλλά και την υπονόμευση της αντίστοιχης οικονομικής δυνατότητας του αντιπάλου προκειμένου κατά τον τρόπο αυτό να περιοριστεί ή εκμηδενιστεί η στρατηγική υποστήριξη των ενεργειών του αντιπάλου. Εσωτερική Πολιτική: Είναι η ικανότητα ενός πολιτικού συστήματος να αντλεί πόρους από τον πληθυσμό του για το στρατό του, διαθέτοντας – εξασφαλίζοντας, παράλληλα, την απαιτούμενη εσωτερική νομιμοποίηση. Σημαντικός παράγοντας για την εξασφάλιση της απαιτούμενης νομιμοποίησης συνιστά η φύση του πολέμου. Είναι εύλογο η υπεράσπιση του εδάφους μιας Χώρας να εξασφαλίζει πολύ μεγάλη νομιμοποίηση. Και αυτή η διάσταση επεκτείνεται στην υπονόμευση της εσωτερικής νομιμοποίησης της αντίπαλης πλευράς, μέσω της προπαγάνδας και του ψυχολογικού πολέμου. Διεθνής Νομιμοποίηση: Εδώ εξετάζεται το κατά πόσο οι πολεμικοί σκοποί και τα πολεμικά μέσα συμβαδίζουν με τις κρατούσες διεθνείς αξίες και το πνεύμα της εποχής. Σημαντικό ρόλο εδώ παίζει και η επίδραση που θα ασκηθεί στη διεθνή κοινή γνώμη. Διπλωματία (πολεμική): Συνίσταται στην προσπάθεια ενός κράτους να πεισθούν τρίτες δυνάμεις ότι το εθνικό τους συμφέρον έγκειται στο να συμπράξουν μαζί του ή να το υποστηρίξουν, τουλάχιστον έμμεσα. Όταν εμπλέκονται περισσότερα από δύο κράτη, η διπλωματία μπορεί να αφορά και τον πολιτικό συντονισμό των συμμάχων. Επίσης, κατά την πολεμική περίοδο, η Διπλωματία μπορεί να αφορά και στη σύναψη μιας ευνοϊκής συνθήκης τερματισμού. Η διαφορά με τη Διεθνή Νομιμοποίηση έγκειται στο ότι η Διπλωματία επικεντρώνεται στο εθνικό συμφέρον κάθε κράτους. (Παπασωτηρίου Χαράλαμπος, *Ο Αγώνας για την Ελληνική Ανεξαρτησία*, Αθήνα, εκδόσεις Σιδέρης, 1996, σελ. 17-24 και Παπασωτηρίου Χαράλαμπος, *Βυζαντινή Υψηλή Στρατηγική, 6^{ος}-11^{ος} αιώνας*, Αθήνα, εκδόσεις Ποιότητα, 2000, σελ. 13-22).

συμβατικών όπλων και συμβατικής τακτικής μεταξύ δύο ή περισσότερων κρατών σε ανοικτή σύγκρουση, με αντιπαράταξη μεγάλου όγκου δυνάμεων. Αντικειμενικός στόχος μπορεί να είναι η φθορά ή η καταστροφή των στρατιωτικών δυνάμεων του εχθρού ή/ και η κατάληψη εχθρικού εδάφους. Πυρηνικός πόλεμος (nuclear war) που αναφέρεται στη σύγκρουση στην οποία ο ένας ή και οι δύο αντίπαλοι κάνουν χρήση πυρηνικών όπλων. Περιορισμένος πόλεμος (limited war), δηλαδή κάθε πόλεμος που δεν είναι ολοκληρωτικός και έχει ως σκοπό την επίλυση μιας διένεξης χωρίς να επιδιώκει την πλήρη υποταγή του αντιπάλου και χωρίς να θέτει σε κίνδυνο την επιβίωσή του. Παρεμποδιστικός πόλεμος (preventive war). Ο πόλεμος αυτός αναλαμβάνεται από μια χώρα με σκοπό την αποτροπή της ανατροπής μιας υφιστάμενης ισορροπίας ισχύος από κάποιον ή κάποιους ενδεχόμενους αντιπάλους της, οι οποίοι συνιστούν τις αναθεωρητικές δυνάμεις. Επόμενο είδος είναι ο προληπτικός πόλεμος (preemptive war) στον οποίο καταφεύγει μια χώρα για την αντιμετώπιση μιας επικείμενης εις βάρος της επίθεσης και τη διασφάλιση της ασφάλειάς της. Ο Εμφύλιος πόλεμος (civil war) διεξάγεται κατά βάση εντός των ορίων ενός κράτους και έχει σκοπό την ανάληψη της διακυβέρνησής του, την αυτονομία ή την απόσχιση του εδαφικού διαμερίσματος της υπόψη χώρας. Άλλη κατηγορία είναι ο ασύμμετρος πόλεμος (asymmetric war) μεταξύ εμπολέμων των οποίων η σχετική ισχύς διαφέρει σημαντικά. Επίσης, υπάρχουν συγκρούσεις χαμηλής έντασης (low intensity conflict), για τις οποίες δεν υπάρχει ομοφωνία ως προς ένα ακριβή ορισμό. Γενικά μπορεί να υποστηριχθεί ότι οι συγκρούσεις χαμηλής έντασης έχουν έναν έντονο πολιτικό χαρακτήρα, ενώ οι εμπλεκόμενες στρατιωτικές δυνάμεις είναι ιδιαίτερα περιορισμένες. Υπάρχει ο πόλεμος δια αντιπροσώπων (war by proxy) στον οποίο οι αντίπαλες δυνάμεις χρησιμοποιούν τρίτα μέρη, κρατικές ή μη κρατικές οντότητες. Τέλος, υπάρχει ο επαναστατικός πόλεμος – ανταρτοπόλεμος που αποτελεί και αντικείμενο της εργασίας αυτής και θα αναλυθεί διεξοδικά στα επόμενα κεφάλαια της εργασίας⁴.

Όπως προαναφέρθηκε όλο και περισσότεροι στρατοί παρά τον προφανή και σαφή προσανατολισμό στην εκπαίδευση και την προετοιμασία για τη διεξαγωγή συμβατικών στρατιωτικών επιχειρήσεων, αναπροσαρμόζουν Σχέδια και Δόγματα προκειμένου να προσαρμοσθούν και ανταποκριθούν με τον καλύτερο και πλέον αποτελεσματικό τρόπο στις καινούριες συνθήκες διεξαγωγής πολεμικών επιχειρήσεων, σε όλα τα επίπεδα της στρατηγικής. Ο Louttwak υποστηρίζει ότι η στρατηγική έχει δυο διαστάσεις, την κάθετη διάσταση των διαφορετικών επιπέδων που αλληλεπιδρούν το ένα με το άλλο και την οριζόντια διάσταση της δυναμικής λογικής που ξετυλίγεται ταυτόχρονα μέσα σε κάθε επίπεδο. Κάνοντας λόγο για

⁴ Μαυρόπουλος, *Εισαγωγή στη Θεωρία του Πολέμου και της Στρατηγικής*, ό.π., σελ. 67-88

επίπεδα, ο ίδιος αναφέρεται στο τεχνικό επίπεδο, στο τακτικό επίπεδο, στο επιχειρησιακό επίπεδο, στο επίπεδο της στρατηγικής του θεάτρου επιχειρήσεων και τέλος στο στρατηγικό. Ιεραρχώντας τα επίπεδα αυτά, στη βάση βρίσκεται το τεχνικό επίπεδο. Το επίπεδο αυτό έχει από μόνο του μια σπουδαιότητα, μεγαλύτερη από ότι στο παρελθόν, τότε που οι αλλαγές ήταν αργές και οι διαφορές στην τεχνική και την απόδοση ενός όπλου δεν επηρέαζαν το αποτέλεσμα. Περικλείει όλη την πραγματικότητα και το επαγγελματικό ενδιαφέρον των ανθρώπων που απασχολούνται στο πεδίο του στρατού και αφορά στα χαρακτηριστικά, τις δυνατότητες, τις εξελίξεις και τη χρησιμοποίηση των οπλικών συστημάτων. Το επόμενο επίπεδο είναι αυτό της τακτικής. Εδώ έχουμε τους παράγοντες που μπορεί να οδηγήσουν σε επιτυχία ή αποτυχία μιας μάχης. Τέτοιοι παράγοντες είναι το έδαφος, η βλάστηση, η γεωγραφία μιας χώρας. Στους παράγοντες αυτούς πρέπει να προσμετρηθεί και η ικανότητα⁵. Η ικανότητα της τακτικής που θα χρησιμοποιήσει όσο πιο αποτελεσματικά γίνεται τα όπλα και τους λοιπούς παράγοντες. Ο Luttwak υπογραμμίζει ότι υπάρχουν οι λεγόμενες ασυμμετρίες στην επίθεση και στην άμυνα και ότι στο παρόν επίπεδο συναντούμε την ανθρώπινη διάσταση της μάχης καθώς εκτυλίσσεται μέσα σε ένα μοναδικό πλαίσιο χώρου και χρόνου. Το κλίμα και οι ανθρώπινες συνθήκες – καταστάσεις διαφέρουν ⁶. Το επόμενο επίπεδο είναι το επιχειρησιακό. Εδώ παρατηρείται η αλληλεπίδραση μεταξύ των διαφόρων εμπλεκομένων μονάδων και η οποία είναι αυτή που επί της ουσίας διαμορφώνει την έκβαση της μάχης σε τακτικό επίπεδο⁷. Το επόμενο επίπεδο που ακολουθεί είναι αυτό του θεάτρου επιχειρήσεων. Εδώ το αντικείμενο της σύγκρουσης είναι ένας συγκεκριμένος και διακριτός γεωγραφικός χώρος στον οποίο ανεξαρτήτως του μεγέθους του, οι εκτελούμενες στρατιωτικές επιχειρήσεις διακρίνονται από την αυτονομία τους. Η στρατηγική λογική στο επίπεδο του θεάτρου επιχειρήσεων αγνοεί εντελώς το συνολικό χαρακτήρα (πολιτικό, οικονομικό κ.λπ.) του χώρου. Για τη στρατηγική του θεάτρου επιχειρήσεων έρημος και πλούσια πεδιάδα αντιμετωπίζονται το ίδιο. Τελευταίο και ιεραρχικά ανώτερο είναι το στρατηγικό επίπεδο. Στο επίπεδο

⁵ Η ικανότητα δεν θα πρέπει να γίνει αντιληπτή ως μια μεμονωμένη ατομική ικανότητα αλλά ως η ικανότητα ολόκληρης της ομάδας και αυτό είναι κάτι που εξαρτάται από την ηγεσία.

⁶ Ακόμα και αν οι ίδιες ακριβώς δυνάμεις πολεμούσαν με τις ίδιες ακριβώς κινήσεις, την ίδια στρατηγική και τους ίδιους ελιγμούς δεν θα μπορούσαν ποτέ να πετύχουν ακριβώς το ίδιο αποτέλεσμα με την προηγούμενη μάχη.

⁷ Στο επίπεδο αυτό ο Luttwak αναφέρεται στη φθορά και τον ελιγμό. Όσο μεγαλύτερη είναι η φθορά σε έναν πόλεμο τόσο μικρότερη είναι η ανάγκη εφαρμογής μεθόδου επιχείρησης. Ωστόσο η φθορά από μόνη της δεν αρκεί και συχνά συνοδεύεται από τεχνάσματα. Από την άλλη πλευρά υπάρχει ο ελιγμός που αντί να επιδιώκεται η καταστροφή, η φθορά του αντιπάλου σε έμψυχο δυναμικό, ο στόχος είναι η διάλυση του εχθρού, δηλαδή η διάσπαση της τάξης της μάχης. Η φθορά του αντιπάλου χωρίς υλική και αριθμητική υπεροχή δεν μπορεί να επιτευχθεί, τα αποτελέσματα από τους ελιγμούς βασίζονται στην ακρίβεια και στα ελαττώματα του αντιπάλου, τον αιφνιδιασμό, την ταχύτητα και την ακρίβεια της δράσης. Έτσι προκύπτουν δύο συνέπειες : πρώτον ο ελιγμός μπορεί να επιφέρει αποτελέσματα πολύ μεγαλύτερα από την καταβληθείσα προσπάθεια και ίσως μια ευκαιρία για νίκη υπέρ του πιο αδύναμου. Δεύτερον, ο ελιγμός μπορεί να αποτύχει εντελώς εάν η επιλεγμένη δύναμη δεν μπορεί να φέρει εις πέρας την αποστολή της ή συναντά απροσδόκητες δυσκολίες.

αυτό εντοπίζουμε την αλληλεπίδραση μεταξύ αντιμαχόμενων δυνάμεων, στο σύνολο του θεάτρου επιχειρήσεων. Για τον Luttwak, στο επίπεδο αυτό το μεγαλύτερο ενδιαφέρον συγκεντρώνει η διοικητική μέριμνα και η υποστήριξη των μαχόμενων σωμάτων⁸. Άλλωστε και ο ανταρτοπόλεμος συνιστά και αυτός μια μορφή πολέμου και «...ως τοιούτος είναι το κατάλληλον μέσον εις χείρας των λαών και των κρατών δια την υποβοήθησιν της εθνικής πολιτικής των, εν περιπτώσει επιθέσεως ή αμύνης»⁹.

Το ίδιο το γεγονός ότι είναι ολοένα και αυξανόμενος ο αριθμός των οργανωμένων ομάδων που καταφεύγουν στον ανταρτοπόλεμο έχει σημαντικές επιπτώσεις τόσο στο εσωτερικό των χωρών που διεξάγεται¹⁰ όσο και διεθνώς.

Όπως παρατηρεί και ο Στρατηγός Γρίβας, το μέλλον πρέπει να μας προβληματίσει ως προς τη μορφή του νέου παγκόσμιου πολέμου. Διότι η συνεχής εφεύρεση καινούριων φονικότατων όπλων θα επηρεάσει τη διάταξη των πολεμικών μέσων επί του στρατηγικού και τακτικού πεδίου, η οποία διάταξη θα χαρακτηρίζεται από τη διασπορά και την απόκρυψη, σε βάθος και κάτω από τη γη. Οι σύγχρονες τεχνικές πρόοδοι και οι εξελίξεις σε διεθνές επίπεδο επιβάλλουν, υπογραμμίζει ο Γρίβας, όπως οι πολιτικοί ηγέτες, με βάση την εθνική ασφάλεια, να ασχοληθούν περισσότερο με την στρατηγική πολιτική, η οποία «...δεν είναι δυνατόν ούτε λογικόν να αφήνεται πλέον εξ' ολοκλήρου επί των ώμων των στρατιωτικών»¹¹.

Σκοπός της παρούσας εργασίας, μετά το πρώτο εισαγωγικό μέρος, είναι αφενός, μεν στο δεύτερο μέρος της, να επιχειρηθεί μια παρουσίαση των βασικών εννοιών γύρω από τον ανταρτοπόλεμο και τις μη συμβατικές επιχειρήσεις καθώς και του ιστορικού και θεωρητικού πλαισίου γύρω από αυτή τη μορφή πολέμου. Συγκεκριμένα, γίνεται αναφορά στην εξέλιξη του ανταρτοπολέμου, από ιστορικής πλευράς καθόσον ο ανταρτοπόλεμος δεν περιορίζεται χρονικά αλλά ξεκινάει από την αρχαιότητα, φθάνει στο σήμερα και προετοιμάζεται για το αύριο. Επίσης, αναλύονται οι διάφορες θεωρίες και απόψεις που κατά καιρούς έχουν διατυπωθεί από θεωρητικούς και στρατιωτικούς γύρω από τον ανταρτοπόλεμο.

Στο τρίτο μέρος γίνεται μια λεπτομερής παρουσίαση του ανταρτοπολέμου καθώς και των μεθόδων αντιμετώπισής του. Συγκεκριμένα παρατίθενται τα χαρακτηριστικά του και οι μορφές τους, ο τρόπος με τον οποίο πραγματοποιείται και επιτυγχάνεται η οργάνωση του και το πώς διεξάγεται και αντιμετωπίζεται. Επιπροσθέτως, γίνεται μια συνοπτική παρουσίαση της Διεθνούς Νομικής Τάξης που

⁸ Luttwak Edward, *Strategy: The Logic of the War and Peace*, The Belknap Press of Harvard University Press, Cambridge, Massachusetts and London, England, 1987, σελ. 69-156

⁹ Στρατηγού Γεωργίου Γρίβα Διγενή, *Αγών ΕΟΚΑ και Ανταρτοπόλεμος*, Αθήνα, εκδόσεις Πελασγός, 2013 (νέα έκδοση), σελ. 9.

¹⁰ Η συγκεκριμένη μορφή πολέμου δεν διέπεται από κάποιες σταθερές. Συναντάται είτε ανεξάρτητα είτε ως προέκταση κάποιας, συμβατικού τύπου, ένοπλης σύγκρουσης

¹¹ Στρατηγού Γεωργίου Γρίβα Διγενή, *Αγών ΕΟΚΑ και Ανταρτοπόλεμος*, ό.π., σελ. 8

περιβάλλει την έννοια του αντάρτη και προβλέπεται από της Συνθήκη της Γενεύης και τις τροποποιήσεις του.

Στο τέταρτο Μέρος επιχειρείται μέσα από τη μελέτη εγχειριδίων των Ενόπλων Δυνάμεων των Ηνωμένων Πολιτειών Αμερικής καθώς και μελετών Ιδρυμάτων και Ινστιτούτων να παρουσιασθούν οι μέθοδοι και οι πρακτικές που ακολουθούνται από τις Η.Π.Α. για τη διενέργεια “μη – συμβατικών στρατιωτικών επιχειρήσεων”, ανά την υφήλιο. Το μέρος αυτό ξεκινά με ένα εισαγωγικό σημείωμα, το οποίο περιγράφει συνοπτικά την εξέλιξη του ρόλου που διαδραματίζουν οι Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής, στο Διεθνές Περιβάλλον, από τη λήξη του Δευτέρου Παγκοσμίου Πολέμου, έως τις ημέρες μας. Ακολουθεί η παρουσίαση της Εθνικής Στρατηγικής και της Εθνικής Στρατηγικής Ασφαλείας των Η.Π.Α, προκειμένου να καταστεί κατανοητός ο τρόπος σκέψης και αντίληψης των πραγμάτων, σε διεθνές επίπεδο, από τις Η.Π.Α., ο οποίος καθοδηγεί τις όποιες ενέργειές τους. Στη συνέχεια αναφέρονται τα “εργαλεία”, όπως η Διπλωματία, η Στρατηγική κλπ τα οποία χρησιμεύουν για την άσκηση της πολιτικής των Η.Π.Α., ενώ παρουσιάζεται και ο ρόλος που διαδραματίζει ο μη Συμβατικός Πόλεμος στην Εθνική Στρατηγική των Η.Π.Α., με σκοπό τη διαφύλαξη των Εθνικών Συμφερόντων. Σε ένα άλλο κεφάλαιο του τετάρτου μέρους της εργασίας αναλύεται το πεδίο δράσης και ο τρόπος διεξαγωγής των μη Συμβατικών Στρατιωτικών Επιχειρήσεων από τις Η.Π.Α., ο οποίος περιλαμβάνει επτά Φάσεις, η κάθε μια από τις οποίες θα πρέπει να σχεδιαστεί λεπτομερώς και λαμβάνοντας υπόψη πληθώρα παραγόντων. Όπως παρουσιάζεται διεξοδικά, κυρίαρχο ρόλο στη διεξαγωγή των επιχειρήσεων αυτών έχουν οι ομάδες Ειδικών Δυνάμεων του Αμερικανικού Στρατού, από το Σχεδιασμό μιας αποστολής (1η Φάση) μέχρι και την ολοκλήρωσή τους και τη μετάβαση στη νέα κατάσταση για τη χώρα που τις “φιλοξένησε” (7η Φάση).

Ακολουθεί μια αναφορά στο νομικό καθεστώς των Ηνωμένων Πολιτειών Αμερικής που διέπει τη διενέργεια μη Συμβατικών Επιχειρήσεων από τα στρατεύματά τους. Δεδομένου ότι οι αμερικανικές Ειδικές Δυνάμεις, στα πλαίσια των αποστολών αυτών δύνανται να δραστηριοποιηθούν σε όλη την υφήλιο, οι σχεδιαστές του μη Συμβατικού Πολέμου, πρέπει κάθε φορά να συνεργάζονται στενά, με τους νομικούς τους συμβούλους, προκειμένου να διαμορφώνεται και να καθίσταται σαφές το νομικό πλαίσιο της δράσης των Ειδικών Δυνάμεων και του αντίστοιχου νομικού καθεστώτος που τις διέπει, σε μια τρίτη χώρα. Στο τελευταίο κεφάλαιο του μέρους αυτού γίνεται μια αναφορά σε ορισμένες περιπτώσεις, άλλοτε επιτυχημένων και άλλοτε με αμφίβολα αποτελέσματα, μη συμβατικών επιχειρήσεων, τις οποίες διεξήγαγαν οι Η.Π.Α σε παγκόσμιο επίπεδο, από το Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο έως και τις ημέρες μας.

Η Εργασία ολοκληρώνεται με κάποια γενικότερα συμπεράσματα περί του ανταρτοπολέμου και του ρόλου που διαδραματίζουν σήμερα και σίγουρα και στο μέλλον, οι μη συμβατικές στρατιωτικές επιχειρήσεις, στην εθνική πολιτική των Η.Π.Α.

B. ΜΕΡΟΣ Α΄: ΘΕΩΡΗΤΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΤΟΥ ΑΝΤΑΡΤΟΠΟΛΕΜΟΥ

α. Βασικοί όροι

Στο πρώτο κεφάλαιο του δεύτερου μέρους της παρούσας εργασίας θα επιχειρήσουμε μια προσέγγιση σε κάποιους βασικούς όρους που θα μας απασχολήσουν, στη συνέχεια. Όροι όπως ανταρτοπόλεμος, μη-συμβατικός πόλεμος, ανορθόδοξος πόλεμος, έχουν κατά καιρούς καταστεί αντικείμενο μελέτης και διαφόρων ερμηνειών. Ο ανταρτοπόλεμος δεν έχει σταθερές αλλά μεταβάλλεται ανά περίπτωση. Η ρευστότητα αυτή των χαρακτηριστικών, οι ιδιομορφίες και οι “αρχές” που κατά περίπτωση διέπουν μια μη-συμβατική επιχείρηση και στην προκειμένη περίπτωση τον ανταρτοπόλεμο, καθιστούν αυτομάτως δυσχερή κάθε προσπάθεια διατύπωσης ενός ορισμού για αυτόν, κοινά αποδεκτού.

Πολλές είναι οι απόπειρες που έχουν γίνει προκειμένου να αποδοθεί μια όσο το δυνατόν εγγύτερη ερμηνεία του συγκεκριμένου όρου. Στην ηλεκτρονική έκδοση της Εγκυκλοπαίδειας, *Πάπυρος Larousse Britannica*, στο σχετικό λήμμα για τον ανταρτοπόλεμο, ο Robert B. Asprey σημειώνει ότι πρόκειται για είδος πολέμου από μη “ορθόδοξες” δυνάμεις που χαρακτηρίζεται από γρήγορες και μικρής κλίμακας ενέργειες, εναντίον του τακτικού στρατού και των σωμάτων ασφαλείας και/ή - κατά περίπτωση - εναντίον λοιπών αντιπάλων αντάρτικων δυνάμεων είτε ανεξάρτητα είτε ως τμήμα μιας ευρύτερης πολιτικής - στρατιωτικής στρατηγικής. Ο αγγλικός όρος που χρησιμοποιείται για τον ανταρτοπόλεμο, *guerrilla*¹², πηγάζει από τις εκστρατείες του Δούκα του Ουέλιγκτον, κατά τη διάρκεια του πολέμου στην Ιβηρική Χερσόνησο (1808-1814), όπου οι Ισπανοί και οι Πορτογάλοι αντάρτες (*irregulars* ή *guerrilleros* τους χαρακτηρίζει) βοήθησαν στο να απομακρυνθούν οι Γάλλοι από την περιοχή. Με το πέρασμα των χρόνων οι συμμετέχοντες σε τέτοιου είδους, μη-συμβατικές επιχειρήσεις έλαβαν, επίσης, τον τίτλο του επαναστάτη (*rebel*), “ανορθόδοξου” πολεμιστή (*irregular*), παρτιζάνου (*partisan*) ή ακόμα και τον τίτλο του μισθοφόρου. Ορισμένοι στρατιωτικοί διοικητές, επιμόνως, κατηγορούν αυτούς σαν βάρβαρους, άγριους, τρομοκράτες, ληστές, παρανόμους¹³.

Για το Μάο τσε Τουνγκ οι ανταρτικές επιχειρήσεις είναι ένα απαραίτητο τμήμα ενός πολέμου, επαναστατικού χαρακτήρα. Αυτό ισχύει ακόμα περισσότερο στον

¹² Προέρχεται από το υποκοριστικό της ισπανικής λέξης *guerra* που σημαίνει πόλεμος

¹³ Asprey Robert B, *Encyclopedia Britannica*, www.britannica.com, ημερομηνία επίσκεψης 13-05-2014

πόλεμο που διεξάγει ένας λαός που κατοικεί σε μια αχανή χώρα¹⁴ για τη χειραφέτησή του. Οι ανταρτικές επιχειρήσεις, σημειώνει, δεν πρέπει να θεωρούνται ανεξάρτητη μορφή πολέμου. Είναι μόνο ένα βήμα στο συνολικό πόλεμο, μια όψη του επαναστατικού αγώνα. Είναι το αναπόφευκτο αποτέλεσμα της σύγκρουσης μεταξύ καταπιεστή και καταπιεζόμενων, όταν η αντοχή των τελευταίων εξαντληθεί. Οι επιχειρήσεις αυτές είναι σα μια μόνον όψη του συνολικού – μαζικού πολέμου, επειδή είναι ανίκανες αφ' εαυτών να οδηγήσουν τον αγώνα σε επιτυχή έκβαση καθώς τους λείπει η ποιότητα της ανεξαρτησίας¹⁵. Και για τον Taber, ο ανταρτοπόλεμος είναι και αυτός ένας επαναστατικός πόλεμος, στον οποίο εμπλέκεται ένας άμαχος πληθυσμός ή ένα σημαντικό μέρος τέτοιου πληθυσμού εναντίον των στρατιωτικών δυνάμεων της κατεστημένης ή σφετερισμένης κυβερνητικής εξουσίας. Κατά βάθος, τον χαρακτηρίζει ως μια σύγκρουση των εχόντων του κόσμου με τους μη – έχοντες, των πλουσίων εθνών και των φτωχών εθνών¹⁶. Κατά μια άλλη προσέγγιση, ανταρτοπόλεμος είναι το είδος εκείνο της πολεμικής σύγκρουσης που αποσκοπεί στη συνέχιση της αντίστασης σε εκείνα τα τμήματα της χώρας που κατέχονται από τον εχθρό ή να συνεχισθεί ο αγώνας έπειτα από την ήττα του τακτικού στρατού¹⁷. Τα αντάρτικα αποσπάσματα προκαλούν φόβο και σύγχυση πίσω από τις εχθρικές γραμμές. Αναγκάζουν τον εχθρό να λάβει πολύπλοκα μέτρα ασφαλείας ώστε κατά τον τρόπο αυτό να σπαταλά τη δύναμή του. Όλα τα εδάφη θα πρέπει να ωθηθούν σε μια κατάσταση διαρκούς αναταραχής ούτως ώστε κανείς εισβολέας να μη μπορεί να κυκλοφορεί μόνος και άοπλος. Η τελική φάση θα είναι μια γενική, ανοικτή εξέγερση της οποίας στόχος θα είναι να εκδιωχθεί ο εχθρός από τη χώρα αυτή¹⁸.

Για τον Laqueur ο ανταρτοπόλεμος θα μπορούσε να ορισθεί ως το σύνολο των στρατιωτικών επιχειρήσεων εκείνων που διενεργούνται από ατάκτους εναντίον δυνάμεων κατοχής.¹⁹

Το Γενικό Επιτελείο Στρατού των Η.Π.Α. (Headquarters, Department of the Army), στα εγχειρίδια που κατά καιρούς εκδίδει, χαρακτηρίζει τον ανταρτοπόλεμο

¹⁴ Η Κίνα ήταν μια τέτοια περίπτωση, με φτωχές επικοινωνίες και υποανάπτυκτη τεχνολογία. Βρισκόταν αντιμέτωπη με έναν ισχυρό ιαπωνικό ιμπεριαλισμό. Υπό τις συνθήκες αυτές, η ανάπτυξη του τύπου του ανταρτοπολέμου που χαρακτηρίζεται από την παράμετρο της μάζας είναι και αναγκαία και φυσική. Αυτός ο πόλεμος έπρεπε να αναπτυχθεί σε βαθμό άνευ προηγουμένου και να βρίσκεται σε συντονισμό με τις επιχειρήσεις των τακτικών δυνάμεων

¹⁵ Τουνγκ Μάο, τσε, *Περί Ανταρτοπολέμου*, εκδόσεις Επικοινωνίες, Αθήνα, 2005, σελ. 29-30

¹⁶ (Taber R., *Θεωρία και Πρακτική του Ανταρτοπολέμου (ο πόλεμος του ψύλλου)*, εκδόσεις Κάλβος, Αθήνα, 1976, σελ. 17-18)

¹⁷ Σε μια δε πιο απλοϊκή και εκλαϊκευμένη ερμηνεία, ο ανταρτοπόλεμος θα μπορούσε να ορισθεί ως η αντίσταση όλου του λαού σε μια εχθρική δύναμη. Στον αγώνα αυτόν οι αντάρτες δρουν ως “η αιχμή του δόρατος” της αντίστασης. Άλλωστε ένα μικρό έθνος που μάχεται για την ελευθερία του, μπορεί να ελπίζει ότι θα νικήσει έναν εχθρό ή μια δύναμη κατοχής, μόνο με ανταρτοπόλεμο, βλ. *IRA, εγχειρίδιο εθελοντή (the greenbook)*, εκδόσεις Θούλη, (2η έκδοση), Αθήνα, 2014, σελ. 74

¹⁸ Dach H., von, *Ολική Αντίσταση*, εκδόσεις Eurobooks, Αθήνα, 2011, σελ. 27

¹⁹ Laqueur Walter, *Guerrilla Warfare: A historical and critical study*, Transaction Publishers, New Brunswick and London, 1998, σελ. Xvi.

(guerrilla ή insurgency) ως στρατιωτικές ή παραστρατιωτικές επιχειρήσεις που διεξάγονται σε έδαφος εχθρικό, κατεχόμενο από τον εχθρό ή σε περιορισμένη έκταση, από άτακτες ομάδες. Πρόκειται για την οργανωμένη χρήση υπονόμησης και βίας προκειμένου να κτυπηθεί, εκμηδενιστεί ή προκληθεί ο πολιτικός έλεγχος μιας περιοχής²⁰. Επίσης, στο ίδιο εγχειρίδιο, ως ανορθόδοξος πόλεμος (irregular), χαρακτηρίζεται η βίαιη σύρραξη/ σύγκρουση μεταξύ κρατικών και μη – κρατικών δρώντων για απόκτηση νομιμοποίησης και επιρροής επί συγκεκριμένου πληθυσμού²¹. “Ανορθόδοξες” δυνάμεις χαρακτηρίζονται μονάδες ή ομάδες ατόμων που δεν είναι μέλη κάποιου τακτικού στρατού, αστυνομίας ή άλλης εσωτερικής μονάδας ασφαλείας. Οι δυνάμεις αυτές μπορεί να περιλαμβάνουν (χωρίς να περιορίζονται σε αυτό) συγκεκριμένες παραστρατιωτικές ομάδες, “εργολάβους”, “επιχειρήσεις”, ξένες πολιτικές οργανώσεις, εκπαιδισμένους, και άλλους κοινωνικά ή πολιτικά “ανεπιθύμητους”²². Τέλος, ως τρομοκρατία ορίζεται η μη νόμιμη χρήση βίας ή απειλή χρήσης βίας, η οποία συχνά υποκινείται από θρησκευτικές, πολιτικές ή άλλες ιδεολογικές πεποιθήσεις. Αποσκοπεί δε στο να εμφυσήσει φόβο και να εξαναγκάσει Κυβερνήσεις ή κοινωνίες στην επιδίωξη στόχων, οι οποίοι είναι συχνά πολιτικοί²³.

Η διαφορά ανάμεσα στο συμβατικό και τον ανορθόδοξο πόλεμο εξαρτάται από το πώς ορίζεται η έννοια του συμβατικού. Ο αντάρτης μάχεται ανορθόδοξα, μη συμβατικά, επισημαίνει ο Schmitt, ενώ τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του, συμβάλουν στον καθορισμό της μορφής της συγκεκριμένης σύγκρουσης. Για μια θεωρία του αντάρτη θα πρέπει να λάβει κανείς υπόψη του ότι η δύναμη και η σημασία του Ανορθόδοξου καθορίζεται από τη δύναμη και τη σημασία του Συμβατικού που ο ίδιος θέτει υπό αμφισβήτηση. Για τον Schmitt, αυτός που καταφεύγει στον ανταρτοπόλεμο διαφοροποιείται σε σχέση με τους ληστές, εξαιτίας της πολιτικής και ιδεολογικής φύσης του. Όπως παρατηρεί : *«πρέπει να εμμένει κανείς στην αυστηρά πολιτική φύση του αντάρτη, ακριβώς επειδή αυτός πρέπει να διακριθεί από τον κοινό ληστή και τον στυγνό εγκληματία, τα κίνητρα του οποίου αποσκοπούν στον προσωπικό πλουτισμό»*²⁴.

Ο Στρατηγός Γρίβας, επισημαίνει ότι σε σχέση με τον κλασικό πόλεμο όπου υπάρχουν γενικές αρχές και μορφές ελιγμού στρατηγικού ή τακτικού που περιλαμβάνονται σε κάποιους κανονισμούς, ο ανταρτοπόλεμος δεν διέπεται από κάτι

²⁰ Headquarters, *Εγχειρίδιο TC 18.01*, Department of the Army, Washington, 2010, section II, σελ. 113 και 129

²¹ *Εγχειρίδιο TC 18.01*, ό.π., σελ. 136

²² Headquarters, *Εγχειρίδιο FM 3-05.130: “Army Special Operation Forces, Unconventional Warfare*, Department of the Army, Washington 2008, σελ. 1-3

²³ *Εγχειρίδιο TC 18.01*, ό.π., σελ. 265

²⁴ Schmitt Carl, *Η Θεωρία του Αντάρτη, παρεμβολή στην έννοια του πολιτικού*, εκδόσεις Πλέθρον, Αθήνα, 1990, σελ.17-18

αντίστοιχο²⁵. Αντιθέτως, υφίστανται ειδικές μόνο περιπτώσεις και για κάθε μια από αυτές απαιτείται, αντιστοίχως, ειδική στρατηγική και τακτική, ενώ οι υπεύθυνοι στρατιωτικοί και πολιτικοί παράγοντες κάθε χώρας, οφείλουν να καθορίσουν την εκάστοτε εφαρμοστέα στρατηγική και τακτική²⁶.

Κλείνοντας το κεφάλαιο αυτό κρίνεται σκόπιμο να σταθούμε σε ένα σημείο στο οποίο πολύ συχνά παρατηρείται μια σύγχυση, θα λέγαμε, και αυτό δεν είναι άλλο από το γεγονός της δυσκολίας διάκρισης μεταξύ ανταρτοπολέμου και τρομοκρατίας, αφού η διαχωριστική γραμμή μεταξύ των δύο είναι πολύ λεπτή, καθώς, μοιράζονται από κοινού κάποια χαρακτηριστικά.

Ακριβώς για το λόγο αυτό ο James D. Kiras, στο άρθρο του “Irregular Warfare Terrorism and Insurgency”, παρατηρεί, μεταξύ άλλων ότι η γραμμή μεταξύ μαχητών και αμάχων είναι δυσδιάκριτη, οι αντικειμενικοί σκοποί είναι μη καθαροί και ο χρόνος για επίτευξη νίκης άγνωστος. Ο ανορθόδοξος πόλεμος – περιλαμβάνων την τρομοκρατία και τον ανταρτοπόλεμο - διεξάγεται από δρώντες κάτω του επιπέδου του κράτους. Η τρομοκρατία είναι ο πιο επίμαχος και παραπλανητικός τύπος βίας για να οριστεί. Ορίζει δε, την τρομοκρατία ως "συντηρούμενη χρήση βίας εναντίον συμβολικών ή πολιτικών στόχων από μικρές ομάδες για πολιτικές αιτίες, όπως η πρόκληση φόβου, η προσέλκυση ευρείας προσοχής σε πολιτική διαμαρτυρία και/ ή η πρόκληση δρακόντειας ή μη βιώσιμης αντίδρασης"²⁷.

Για τον Kiras το να οριστεί ο **ανταρτοπόλεμος** είναι εξίσου προβληματικό. Και είναι μάλλον καλύτερο να ορισθεί αποκλείοντας τι δεν είναι. Δεν είναι συμβατικός πόλεμος ή τρομοκρατία αλλά μοιράζεται με αυτά τη χρήση βίας για να πετύχει ένα πολιτικό σκοπό. Η βασική διαφορά είναι το αντικείμενο και το μέγεθος της βίας. Η κύρια διαφορά μεταξύ ανορθόδοξου και συμβατικού πολέμου είναι σχετικά απλή, ο δεύτερος έχει αντιπάλους λίγο ή πολύ συμμετρικά εξοπλισμένους, εκπαιδευμένους και με αντίστοιχο δόγμα. Σε έναν ανταρτοπόλεμο οι αντίπαλοι είναι

²⁵ Ο ίδιος επισημαίνει πως όταν συνέταξε το Γενικό Σχέδιο Ενέργειας για τον απελευθερωτικό Αγώνα της Κύπρου, κανένα υπόδειγμα δεν έλαβε υπόψιν του ούτε επεδίωξε να ακολουθήσει τυφλά ό,τι έγινε στην Ελλάδα ή αλλού, σε παρόμοιες περιπτώσεις επαναστατικής δράσης. Επισημαίνει, δε ότι εφήρμοσε γενικές αρχές και μεθόδους, οι οποίες ενδείκνυντο για τη συγκεκριμένη περίπτωση της Κύπρου.

²⁶ Στρατηγός Γρίβας Γεώργιος Διγενής, *Αγών ΕΟΚΑ και Ανταρτοπόλεμος*, εκδόσεις Πελασγός, Αθήνα, 2013, σελ. 12-13

²⁷ Με το να προκαλέσουν μια αντίδραση του κράτους, οι τρομοκράτες ελπίζουν ότι ο αντίπαλός τους θα αντιδράσει υπερβολικά αποκαλύπτοντας την πραγματική του φύση. Όπως υποστηρίζει και ένας άλλος θεωρητικός του ανταρτοπολέμου, ο Κάρλος Μαρινγκέλα, στο έργο του, *Το εγχειρίδιο του Αντάρτη των πόλεων*, (εκδότης Ελεύθερος Τύπος, Αθήνα, 1980) μέσω της τρομοκρατίας επιχειρείται ο εξαναγκασμός των Αρχών ενός κράτους, να προβούν στη λήψη καταπιεστικών μέτρων, με φυσικό επακόλουθο την αυθόρμητη αντίδραση – αντίσταση του λαού, απέναντι στην Κυβέρνηση. Για τον ίδιο, η τρομοκρατία συνιστά μια από τις δεκατέσσερις “μεθόδους δράσης”. Αυτό που διακρίνει την τρομοκρατία από άλλες μορφές βίας είναι ότι οι ενέργειες που διεξάγονται νομιμοποιούνται σε ένα βαθμό λόγω της πολιτικής φύσης τους. Υπάρχει πρόβλημα στο ποιός αναγνωρίζει τις αιτίες πέραν των ιδίων καθώς επίσης τις αλλαγές στις προθέσεις κατά την πάροδο του χρόνου. Οι τρομοκράτες επιζητούν την προσοχή τόσο εντός όσο και εκτός συνόρων ώστε να ελκύσουν τη συμπάθεια για την κακή κατάσταση που τους οδήγησε στον εξοπλισμό.

ασύμμετροι και ο πιο δυνατός προσπαθεί να επιφέρει πολιτική αλλαγή που θα τεθεί διοικητικά και πολεμώντας πιο πολύ αποτελεσματικά από τον εχθρό του που είναι το κράτος²⁸. Αυτές οι τακτικές είναι χαρακτηριστικές προσβολές τύπου "χτυπά και φεύγω" (hit and run) με ενέδρες ενάντια στις δυνάμεις ασφαλείας²⁹. Και ο Kilcullen, σε σχετική μελέτη του, χαρακτηρίζει τον ανταρτοπόλεμο ως ένα κίνημα λαϊκό που προσβλέπει στο να αποτινάξει την καθεστηκυία τάξη μέσω ανατροπής, πολιτικής δραστηριότητας, εξέγερσης, ένοπλης σύγκρουσης και τρομοκρατίας. Από την άλλη, η τρομοκρατία μπορεί να ορισθεί ως μια πολιτικά υποκινούμενη βία, εναντίον πολιτών, με την πρόθεση να προκαλέσει φόβο. Όπως ο ίδιος σημειώνει στη μελέτη του, δυτικοί αναλυτές τείνουν να διακρίνουν την τρομοκρατία από τον ανταρτοπόλεμο, όπως επιβάλλει η επιστημονική έρευνα, αλλά για τους "πρακτικούς" αυτή η διάκριση είναι κυριολεκτικά ακαδημαϊκή. Η τρομοκρατία είναι συστατικό σε σχεδόν όλους τους ανταρτοπολέμους και το αντικείμενο αυτής (επιδίωξη αλλαγής του status quo μέσω εξαναγκασμού και βίας) υποβόσκει πίσω από σχεδόν όλη τη μη – κρατική βία³⁰.

Όπως προείπαμε, η διαχωριστική γραμμή μεταξύ ανταρτοπολέμου και τρομοκρατίας είναι, ιδιαιτέρως λεπτή. Όπως επισημαίνει και ο Κολιόπουλος, σε σχετική μελέτη του, η πλειοψηφία των τρομοκρατών, δεν δέχονται αυτόν τον τίτλο και προτιμούν να αποκαλούνται μαχητές, αντάρτες κλπ. Ως κριτήριο για τη διάκριση αυτή προτείνει τον καθορισμό των αντιπάλων – στόχων και στις δύο περιπτώσεις. Για τον μεν ανταρτοπόλεμο, στόχος είναι – όπως προαναφέρθηκε και παραπάνω – οι ένοπλες δυνάμεις και τα σώματα ασφαλείας του αντιπάλου ως σύνολο, ενώ στόχος των τρομοκρατικών ενεργειών είναι η πραγμάτωση μεμονωμένων κτυπημάτων, τα οποία σε μεγάλο βαθμό στρέφονται εναντίον μη στρατιωτικών στόχων και δε συνδυάζονται άμεσα, με προσπάθεια κατοχής εδάφους³¹. Από την πλευρά του ο Γκεβέρα αποδέχεται, εν μέρει, τις τρομοκρατικές ενέργειες, επισημαίνοντας τη

²⁸ Ο ανταρτοπόλεμος αντίθετα με την τρομοκρατία χαρακτηρίζεται από την υποστήριξη και κινητοποίηση από σημαντικό τμήμα του πληθυσμού. Η απόκτηση ισχύος και πολιτικού ελέγχου είναι το τελικό επιθυμητό αποτέλεσμα. Τέλος η εξωτερική φυσική και ηθική υποστήριξη είναι ένα προαπαιτούμενο για την επιτυχία

²⁹ James D. Kiras, "Irregular Warfare Terrorism and Insurgency", βλ. στο *Strategy in the Contemporary World*, Oxford, University Press, 2013 (4η έκδοση), σελ. 186-189

³⁰ Ως τρομοκράτης θεωρείται αυτός που οδηγεί σε μια εκτροπή. Καμία διαπραγμάτευση δεν πρέπει να γίνεται με τους τρομοκράτες εφόσον οι μέθοδοι και οι επιδιώξεις τους είναι αμφοτέρως, μη αποδεκτές. Οι τρομοκράτες θεωρούνται ψυχικά και ηθικά "ελαττωματικοί", διακατεχόμενοι από μια τάση προς τη βία. Συνιστούν δε ένα πρόβλημα που άπτεται του νόμου. Από την άλλη οι αντάρτες αντιπροσωπεύουν κάποια βαθύτερα ζητήματα της κοινωνίας. Βασική τους επιδίωξη είναι να "κατακτήσουν" καρδιές και μυαλά. Και ενώ οι μέθοδοί τους είναι μη αποδεκτές εντούτοις το ίδιο δεν μπορούμε να ισχυριστούμε πάντα και για τις επιδιώξεις τους. Χρησιμοποιούν τη βία, εντασσόμενη μέσα σε μια γενικότερη πολιτικό – στρατιωτική στρατηγική, λαμβάνοντας έτσι εργαλειακό χαρακτήρα και όχι κεντρικό αυτοσκοπό. Ο ανταρτοπόλεμος συνιστά ένα πρόβλημα της Κυβέρνησης. Kilcullen David, "Countering Global Insurgency", Canderla, & Washington, 2004, σελ. 15, 17-18

³¹ Κολιόπουλος, Κωνσταντίνος, «Θεωρία Ανταρτοπολέμου», Working Paper Series # 9, Αθήνα, Ινστιτούτο Διεθνών Σχέσεων, 2000

χρησιμότητά τους όταν πρόκειται για την εξόντωση ηγετικών στελεχών του αντιπάλου³².

β. Ιστορικό Πλαίσιο

Ο ανταγωνισμός μεταξύ αντιμαχόμενων δυνάμεων, οι οποίες χρησιμοποιούν κάθε διατιθέμενο και πρόσφορο μέσο, για την επίτευξη των στόχων τους, είναι κάτι που χαρακτηρίζει, ανέκαθεν το διεθνές περιβάλλον.

Παρά τις όποιες αντιλήψεις υπάρχουν περί του αντιθέτου, ο ανταρτοπόλεμος δεν συνιστά μια “καινοτόμο” εξέλιξη στη διενέργεια μιας πολεμικής αναμέτρησης. Το γεγονός ότι δραστηριοποιήθηκαν για πρώτη φορά μη τακτικές στρατιωτικές δυνάμεις κατά τη γαλλική επανάσταση ή τους ναπολεόντειους πολέμους³³ δεν σημαίνει ότι αυτό το είδος πολεμικής σύγκρουσης δεν συνοδεύει το “φορέα” του πολέμου, τον άνθρωπο, από τις απαρχές της Ιστορίας³⁴.

Τέτοιου είδους πολεμικές επιχειρήσεις αν και δεν χαρακτηρίζονταν εξ αρχής αντάρτικες, εντούτοις, διαθέτουν ορισμένα από τα χαρακτηριστικά τους³⁵.

Περιβλημένα άλλοτε με τον κομμουνιστικό μανδύα και άλλοτε με εθνικοαπελευθερωτικό χαρακτήρα και με διαφορετικούς, αρκετές φορές, σκοπούς και επιδιώξεις – ανατροπή αντίπαλων, ιδεολογικά, καθεστώτων, εθνικοαπελευθερωτικοί αγώνες, δημιουργία ανεξάρτητου εθνικού κράτους κ.λπ. - τα αντάρτικα κινήματα έκαναν την εμφάνισή τους σε όλα τα μήκη και πλάτη της υφηγής και μέχρι και σήμερα διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στις χώρες όπου “ευδοκούν”.

Από τα αρχαία χρόνια, για παράδειγμα, Βασίλεια και Αυτοκρατορίες διεξήγαγαν, πολεμικές ενέργειες που ενείχαν ψυχολογικές επιχειρήσεις, με σκοπό να τρομοκρατήσουν, να προσβάλουν ήθη και να ανατρέψουν καθεστώτα και αντιπάλους. Μέσω αυτών των μη κλασικών στρατιωτικών μεθόδων, δολιοφθορών και επιθέσεων, ήταν πιθανόν να εξασθενήσουν υπέρτερες αριθμητικώς δυνάμεις. Σε συνδυασμό δε, με κάποιο πολιτικό στόχο, τέτοιου είδους αντάρτες και “πολιτικοί πολεμιστές” προσπάθησαν να αντισταθούν στους κατακτητές ή να εκδιώξουν και αποτινάξουν

³² Ernesto Guevara, *Ο Ανταρτοπόλεμος*, εκδόσεις Άποψη, Αθήνα 2005, σελ. 31

³³ Όπως επισημαίνει και ο Κολιόπουλος στη σχετική μελέτη του για τον ανταρτοπόλεμο, ο Κλαούσεβιτς υποστήριξε πως ο ανταρτοπόλεμος είναι τέκνο της γαλλικής επανάστασης και των ναπολεόντειων πολέμων, ενώ συνεχίζει παρατηρώντας ότι η υποτιθέμενη ποιοτική διαφοροποίηση του ανταρτοπολέμου λόγω της εμφάνισης νέων ιδεολογιών (π.χ. Εθνικισμός, κομμουνισμός) συνιστούν τη βάση της φιλολογίας που αναπτύχθηκε κατά τον 20ο αιώνα, γύρω από τον επαναστατικό πόλεμο, Κολιόπουλος Κωνσταντίνος, *ό.π.*, σελ. 4)

³⁴ Κολιόπουλος Κωνσταντίνος, *ό.π.*, σελ. 3

³⁵ Σύμφωνα με τον Asprey ο ανταρτοπόλεμος, με τη στενή ερμηνεία του όρου, δεν είναι παρά δημιούργημα της αμερικανικής επανάστασης, Asprey Robert, *ό.π.*, σελ. 585

τους καταπιεστές τους, Κυρίως δε, η μετά – αποικιακή, σύγχρονη, εποχή, κατέδειξε την ευρεία επέκταση τέτοιου είδους μη συμβατικών μεθόδων³⁶.

Το 1808, σημειώνει ο Schmitt, ο αντάρτης του ισπανικού “κλεφτοπολέμου” ήταν ο πρώτος που τόλμησε να πολεμήσει ανορθόδοξα, εναντίον ενός εκ των πρώτων σύγχρονων τακτικών στρατών: Του στρατού του Ναπολέοντα. Οι μη συμβατικές επιχειρήσεις εκ μέρους των Ισπανών ξεκίνησαν αμέσως, μόλις, τα στρατεύματα του Ναπολέοντα κατανίκησαν τον τακτικό, ισπανικό στρατό. Ο ανταρτοπόλεμος αυτός³⁷ πραγματοποιήθηκε και από τις δύο πλευρές³⁸.

Κατά τον 19ο αιώνα, ο Ρωσικός στρατός διεξήγαγε σειρά πολέμων με ασιατικούς ορεσίβιους λαούς και ποτέ δεν περιορίστηκε αποκλειστικά στον τακτικό πόλεμο στρατών, όπως έκανε ο πρωσσο-γερμανικός στρατός³⁹. Είναι δε, γνωστός και ο ανταρτοπόλεμος των αυτοχθόνων στη Ρωσία εναντίον του ναπολεόντειου στρατού⁴⁰ τόσο κατά την προέλασή του προς τη Μόσχα (Ρώσοι αγρότες συνεπικουρούμενοι από έφιππους Κοζάκους⁴¹) όσο και κατά τη φυγή του⁴².

Στην περιοχή μας, οι λαοί της Βαλκανικής του 19ου αιώνα, αποτίναξαν το ζυγό της πανίσχυρης τότε Οθωμανικής Αυτοκρατορίας, δια εξεγέρσεων, οι οποίες έλαβαν τη μορφή του ανταρτοπολέμου, μέσω της οργάνωσης αντάρτικων σωμάτων, τα οποία, ως πεδίο δράσης, είχαν, κατά κύριο λόγο, ορεινές και δύσκολα προσβάσιμες περιοχές.

Εξεγέρσεις όμως, σημειώθηκαν και σε άλλα “θερμά” σημεία του πλανήτη, όπως εναντίον των Άγγλων στην Αφρική ή εναντίον των Γάλλων στο Μαρόκο.

³⁶ Εγχειρίδιο FM 3-05.130, ό.π., σελ. 1-1

³⁷ Κατά τον Κλαούζεβιτς, βρισκόταν στην Ισπανία, πολλές φορές το μισό της συνολικής γαλλικής μάχμης δύναμης, με ένα συντριπτικά μεγάλο τμήμα της να έχει αναχαιτιστεί από τους αντάρτες, για τον ακριβή αριθμό των οποίων δεν υπάρχει ακριβής εκτίμηση.

³⁸ Schmitt Carl, ό.π., σελ. 10-12

³⁹ Η πρωσσο-γερμανική στρατιωτική ηγεσία αντιλήφθηκε έστω και καθυστερημένα τον ανταρτοπόλεμο, βλ. σχετικά Schmitt Carl, ό.π., σελ. 39

⁴⁰ Ο γαλλικός στρατός αποτελείτο από μια μεγάλη στρατιά, με συνολική ισχύ αρκετών εκατοντάδων χιλιάδων και διαρθρωμένη σε πεζικό, ιππικό και πυροβολικό. Την ίδια στιγμή οι Ρώσοι βρίσκονταν στο άλλο άκρο και ο κακώς εξοπλισμένος στρατός δεν ήταν συγκεντρωμένος, βλ. Μάο Τσε-Τουνγκ, *Περί Ανταρτοπολέμου*, ό.π., σελ. 54

⁴¹ Η σπουδαιότερη φάση της ρωσικής στρατηγικής ήταν η χρήση του ιππικού των Κοζάκων και αποσπασμάτων χωρικών για τη διεξαγωγή ανταρτοπολέμου. Αφού εγκατέλειψαν τη Μόσχα, οι Ρώσοι σχημάτισαν εννέα αντάρτικες μεραρχίες των πεντακοσίων περίπου ατόμων έκαστη. Όταν ο γαλλικός στρατός υποχωρούσε, πεινασμένος και παγωμένος, οι Ρώσοι αντάρτες έφραζαν το δρόμο και σε συνεργασία με τακτικές δυνάμεις εκτελούσαν αντεπιθέσεις στις γαλλικές οπισθοφυλακές, καταδιώκοντας και κατανικώντας τις. Ο στρατός του Ναπολέοντα σχεδόν καταστράφηκε, ολοκληρωτικά, και οι αντάρτες συνέλαβαν πολλούς αντιπάλους. Αν και η νίκη ήταν αποτέλεσμα ποικιλίας παραγόντων και εξαρτήθηκε σε μεγάλο βαθμό από τις ενέργειες του τακτικού στρατού, η δράση των αντάρτικων ομάδων διαδραμάτισε έναν εξαιρετικά σημαντικό ρόλο. Ο Ιβάνωφ είπε : “Η διεφθαρμένη και πλημμελώς οργανωμένη Ρωσία νίκησε και κατέστρεψε έναν στρατό που οδηγείτο από τον πλέον διάσημο στρατιωτικό της Ευρώπης και κέρδισε τον πόλεμο, παρά το ότι η ικανότητά της να οργανώνει αντάρτικα σώματα δεν ήταν πλήρως ανεπτυγμένη”, βλ. Μάο Τσε-Τουνγκ, ό.π., σελ. 54

⁴² Schmitt Carl, ό.π., σελ. 15

Όπως σημειώνει ο Στρατηγός Γρίβας, μετά το Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο, η Ρωσία κυρίως, χρησιμοποίησε τη μορφή αυτή του πολέμου, ως μέσον της εξωτερικής της πολιτικής, επιζητούσα να διεισδύσει και να επικρατήσει, ιδεολογικά, όπου εξαιτίας της εξαθλίωσης των μαζών, της αποικιοκρατίας ή της ύπαρξης δικτατορικών καθεστώτων είχε αναπτυχθεί σε μεγαλύτερο βαθμό το “αίσθημα της αγάπης” προς την ελευθερία και το αγωνιστικό πνεύμα για την απελευθέρωση⁴³.

Στην Κίνα, κατά το Μεσοπόλεμο, ο Μάο Τσε-Τουνγκ, αντιμετώπισε τους Ιάπωνες, ακολουθώντας αντάρτικες μεθόδους, ενώ με τον ίδιο τρόπο, μετά το Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο, κατάφερε να επικρατήσει και εναντίον του μεγάλου εσωτερικού του αντιπάλου, του Τσανγκ Κάι-Σεκ. Το 1931, ισχυρές αντί – ιαπωνικές ανταρτικές επιχειρήσεις εντοπίζονται και στις τρεις βορειοανατολικές επαρχίες⁴⁴.

Εξάιρεση, ως προς τη σημαντική επίδραση δυνάμεων και επιχειρήσεων ανορθόδοξου πολέμου, δε θα μπορούσαν να αποτελούν και οι δύο Παγκόσμιοι Πόλεμοι. Χαρακτηριστικά είναι τα παραδείγματα δύο αξιωματικών του Βρετανικού στρατού. Του T. E. Lawrence (γνωστού και ως Λόρενς της Αραβίας) και του Orde Wingate. Ο “Λόρενς της Αραβίας” πολέμησε στο πλευρό αραβικών “ανορθόδοξων” μονάδων σε παρατεταμένες ανταρτικές επιχειρήσεις, κατά του τακτικού στρατού των Οθωμανών⁴⁵. Ο Orde Wingate υπήρξε Υποστράτηγος του βρετανικού στρατού και είναι γνωστός και ως ιδρυτής ειδικών στρατιωτικών μονάδων στην Παλαιστίνη, την Αβησσυνία και το Σουδάν, κατά το Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο. Επίσης, ήταν ιδρυτής ενός ειδικού τμήματος αλεξιπτωτιστών βαθειάς διείσδυσης από αέρος, στα μετόπισθεν των Ιαπώνων, κατά τις στρατιωτικές επιχειρήσεις στην Άπω Ανατολή. Θεωρείται ως ένας εκ των θεμελιωτών του σύγχρονου ανταρτοπολέμου.

Μεγάλη ήταν και η συμβολή των αντιστασιακών – ανταρτικών κινημάτων καθ' όλη τη διάρκεια του Δευτέρου Παγκοσμίου Πολέμου. Ελλάδα, Γιουγκοσλαβία, Γαλλία αποτέλεσαν ορισμένους εκ των βασικών πρωταγωνιστών στην αντίσταση, με οποιονδήποτε τρόπο, εναντίον του κατακτητή, πληρώνοντας δυσανάλογο τίμημα σε ζωές και υποδομές, προσφέροντας όμως, με τις θυσίες τους αυτές, τα μέγιστα στην τελική νίκη.

Άλλες περιπτώσεις ανταρτοπολέμου έχουμε στην Ινδονησία, την Αλγερία και φυσικά την Κύπρο, τη Μαλαισία, τις Φιλιππίνες, το Βιετνάμ, την Αγκόλα, τη

⁴³ Η Κίνα του Μάο Τσε-Τουνγκ, η Κούβα, το Λάος, το Βόρειο Βιετνάμ, η Κίνα κ.λπ. είναι χαρακτηριστικά παραδείγματα. Σπουδαία σημασία παρουσιάζουν και οι αντίστοιχες περιπτώσεις στις χώρες της Λατινικής Αμερικής όπου και εκεί σημαντικό ρόλο, διαδραμάτισε, μετά το Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο, η Σοβιετική Ένωση. Ο Στρατηγός Γρίβας παρατηρεί ότι για τη Σοβιετική Ένωση, η διείσδυση και η επικράτηση, μέσω του ανταρτοπολέμου, είναι η περισσότερο ενδεδειγμένη μέθοδος, βλ. σχετικά Στρατηγός Γρίβας Γεώργιος – Διγενής, ό.π., σελ. 9-10

⁴⁴ Μάο Τσε-Τουνγκ, ό.π., σελ. 58-59

⁴⁵ Για πληρέστερη ενημέρωση για τη δράση του T. E. Lawrence, βλ. T.E. Lawrence, *Ανταρτοπόλεμος στην έρημο: η Εξέλιξη μιας Εξέγερσης*, εκδόσεις Άγρας, Αθήνα, 1998

Νικαράγουα, τη Ζιμπάμπουε, το Αφγανιστάν (τότε εναντίον της ΕΣΣΔ τώρα εναντίον των τότε συμμάχων, τις Η.Π.Α.), Κολομβία και το Ιράκ⁴⁶.

Φθάνοντας στο σήμερα, η σύγκρουση συνιστά επί της ουσίας μια εκστρατεία για την αντιμετώπιση ενός παγκοσμιοποιημένου ισλαμιστικού ανταρτικού κινήματος, ως απόρροια ενός ισλαμικού φανατισμού όπως, άλλωστε, αποτυπώθηκε και στην κήρυξη του πολέμου κατά των Ηνωμένων Πολιτειών, του Ισραήλ και κατ' επέκταση εναντίον και των υπόλοιπων φιλελεύθερων δημοκρατικών χωρών⁴⁷ στις 23

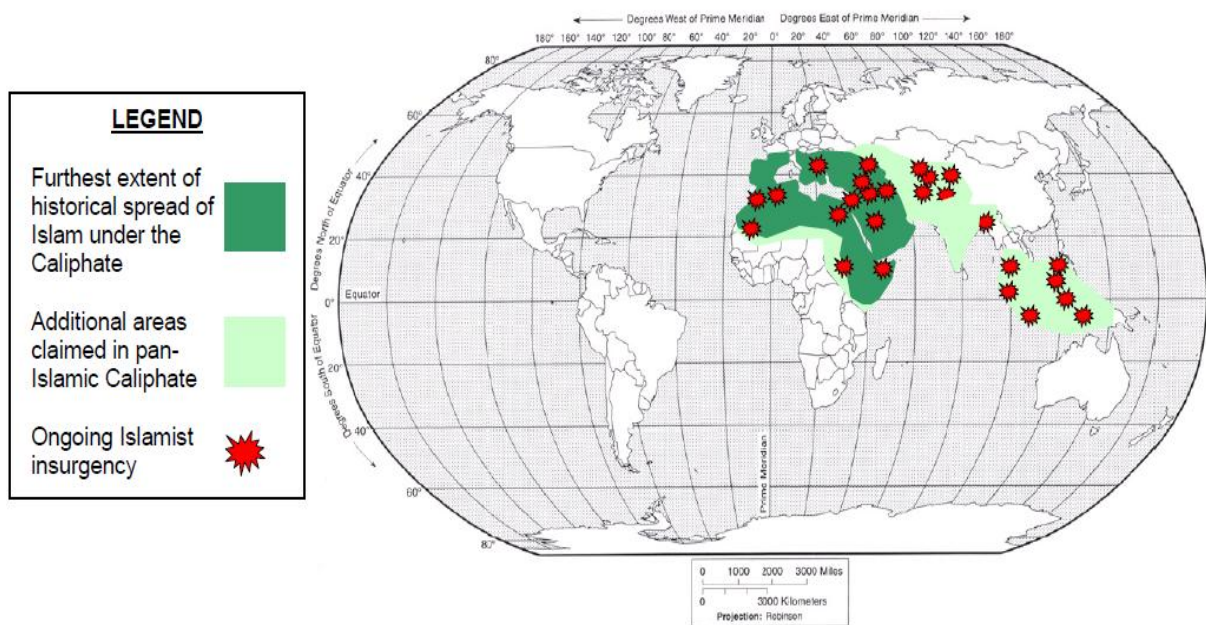
Φεβρουαρίου 1998, από τον τότε ηγέτη της Αλ Κάιντα, Οσάμα Μπιν Λάντεν. Αυτό το παγκόσμιο μέτωπο δράσης των στρατιωτικών ισλαμιστικών κινημάτων δεν λειτουργεί σε ένα ενιαίο μέτωπο αντιπαράθεσης αλλά διαιρείται σε ξεχωριστά θέατρα επιχειρήσεων, τα οποία είναι της Αμερικής, β) της Δυτικής Ευρώπης, γ) της Αυστραλίας, δ) της Ιβηρικής Χερσονήσου και του Μαγκρέμπ (μουσουλμανική βόρειο – δυτική περιοχή), ε) της Μέσης Ανατολής, στ) της Ανατολικής Αφρικής, ζ) της Καυκάσιας και Ευρωπαϊκής Ασίας, η) της Νότιας και Κεντρικής Ασίας και θ) της Νότιο – ανατολικής Ασίας.

Τα τρία πρώτα θέατρα επιχειρήσεων (Αμερική, Δυτική Ευρώπη, Αυστραλία) δεν περιλαμβάνουν κάποια ισλαμιστικά ανταρτικά κινήματα σε εξέλιξη. Οι τρεις αυτές περιοχές εμφανίζονται να είναι, κατά κύριο λόγο, πεδία άντλησης κεφαλαίων και οργανωτικής ανάπτυξης για τέτοιου είδους κινήματα. Αντιθέτως, όλα τα υπόλοιπα “μέτωπα” περιλαμβάνουν ενεργά ισλαμιστικά αντάρτικα κινήματα, συνοδευόμενα από την παρουσία και/ή την τρομοκρατική δραστηριότητα της Αλ Κάιντα. Σε παγκόσμιο επίπεδο, υπάρχει σε ένα αξιοσημείωτα υψηλό ποσοστό διασύνδεσης μεταξύ των ανωτέρω κινημάτων, σε ορισμένες περιοχές και της τρομοκρατικής δραστηριότητας ή της παρουσίας της Αλ Κάιντα, στην ίδια περιοχή. Η μεγαλύτερη δραστηριότητα της Αλ Κάιντα εμφανίζεται σε περιοχές με τέτοιου είδους κινήματα σε εξέλιξη.

⁴⁶ Για μια εμπεριστατωμένη μελέτη του ανταρτοπολέμου, από ιστορικής πλευράς, βλ. Lacqueur Walter, *Guerrilla Warfare: A historical and critical study*, Transaction Publishers, New Brunswick and London, 1998 και Boox Matt, *Invisible Armies: An epic History of Guerrilla Warfare from Ancient Times to the present*, Liverlight, New York, 2013

⁴⁷ Η κήρυξη αυτή περιλαμβάνεται σε μια δήλωση του Μπιν Λάντεν με τίτλο : “World Islamic Front Declaration of War Against Jews and Crusaders”.

Figure 1
The Caliphate superimposed on Islamist Insurgencies worldwide

(Πηγή : Lt Col Kilcullen, “Countering Global Insurgency”)

Στο παραπάνω διάγραμμα διαφαίνεται, καθαρά, η σχέση μεταξύ της γεωγραφικής περιοχής του ιστορικού Χαλιφάτου, του ευρύτερου παν-ισλαμικού Χαλιφάτου (όπως προωθείται από την Αλ Κάιντα) και του ισλαμιστικού ανταρτοπόλεμου. Όπως προκύπτει, κάθε ισλαμιστικό ανταρτικό κίνημα, στον κόσμο, κυμαίνεται μεταξύ του παν-ισλαμικού Χαλιφάτου, ενώ τα πλέον ενεργά μέτωπα ανταποκρίνονται στο ιστορικό Χαλιφάτο. Ο χάρτης αυτός καταδεικνύει ότι η Αλ Κάιντα, πράγματι, εκτελεί μια στρατηγική που αποβλέπει την επανεγκαθίδρυση του ισλαμικού χαλιφάτου. Απεικονίζει δε, την ύπαρξη μιας παγκόσμιας εξάπλωσης των ισλαμιστικών κινήματων που επιθυμούν να μεταστρέψουν την καθεστηκία παγκόσμια τάξη, μέσω ανατροπών, τρομοκρατίας και ανταρτοπολέμου⁴⁸.

γ. Θεωρητικό Πλαίσιο

Πολλοί είναι εκείνοι οι οποίοι είτε από τη “θέση” του αντάρτη είτε από το “μετερίζι” του θεωρητικού – στοχαστή, έχουν κατά καιρούς ασχοληθεί και μελετήσει το φαινόμενο αυτό, του ανταρτοπολέμου.

Από τον Νταβίντοφ μέχρι τον Γκεβάρα και από τους Κλαούζεβιτς και Χάρτ μέχρι τον Μάο πολλά έχουν γραφεί για τη φύση, το “πνεύμα”, τα χαρακτηριστικά, τα

⁴⁸ Kilcullen David, “Countering Global Insurgency”, The Journal of Strategic Studies, Canberra, Vol. 28, No4, 2005 σελ. 1-8

μέσα, τους στόχους και τις ιδιαιτερότητες της μη συμβατικής αυτής πολεμικής δραστηριότητας.

Ο C. Schmitt, στο έργο του, *Η Θεωρία του Αντάρτη: Παρεμβολή στην έννοια του Πολιτικού*, διατυπώνει τη θεωρία του αντάρτη προσπαθώντας, παράλληλα, να τη συνδέσει με την έννοια του Πολιτικού, ενώ ο R. Taber στη *Θεωρία και Πρακτική του Ανταρτοπολέμου* αναλώνεται κατά κύριο λόγο στις τακτικές και τεχνικές του ανταρτοπολέμου. Σε θεωρητικό επίπεδο έχει ασχοληθεί και ο Π. Κονδύλης, στο έργο του *Θεωρία του Πολέμου* όπου επικεντρώνεται στην εξέταση αυτής της μορφής πολέμου, από τη σκοπιά των κλασσικών του μαρξισμού. Για τον Schmitt, η αρχική μορφή της θεωρίας του Αντάρτη περιέχεται στο κλασσικό κείμενο του Κλαούζεβιτς «Περί Πολέμου» και ολοκληρώνεται στα έργα του Λένιν και του Μάο. Ως πρώτη μορφή ανταρτοπολέμου υποδεικνύει την ισπανική αντίσταση (1808-1813) στα στρατεύματα του Ναπολέοντα. Όπως σημειώνει ο C.Schmitt «ο αντάρτης μάχεται ανορθόδοξα. Η διαφορά όμως ανάμεσα στο συμβατικό και τον ανορθόδοξο πόλεμο εξαρτάται από το πώς ορίζεται η έννοια του Συμβατικού»⁴⁹.

Η εισαγωγή της γενικής υποχρεωτικής θητείας, παρότι μετέτρεψε θεωρητικά όλους τους πολέμους σε λαϊκούς, συγχρόνως τους συγκράτησε μέσα σε ένα πλαίσιο κανόνων. Αντιθέτως, ο αντάρτης λειτουργεί έξω από τις κανονικότητες του ορθόδοξου πολέμου : «ο σύγχρονος αντάρτης δεν προσδοκά από τον εχθρό ούτε δικαιοσύνη, ούτε και έλεος. Έχει εγκαταλείψει την παραδοσιακή μορφή εχθρότητας του ελεγχόμενου και περιφρουρημένου πολέμου και έχει μεταβεί στη σφαίρα μιάς άλλης, της αληθινής εχθρότητας, η οποία μέσω της της τρομοκρατίας και της αντιτρομοκρατίας , κορυφώνεται στην εξόντωση»⁵⁰.

Ο Taber αναφερόμενος στις φυσικές και πνευματικές προϋποθέσεις της προσωπικότητας του αντάρτη, παρατηρεί ότι ο τελευταίος, από πλευράς φυσικής κατάστασης πρέπει να είναι δυνατός, με “σίδερένια και δυνατά πνευμόνια”. Από πλευράς ιδιοσυγκρασίας, πρέπει να είναι αισιόδοξος, στωικός και ασκητικός. Πρέπει να αγαπάει τη σκληρή ζωή που ζει. Αλλά αυτό που είναι αναντικατάστατο είναι η “ιδεολογική πανοπλία” του. Πάνω από όλα ο επαναστάτης “ακτιβιστής” πρέπει να πατάει σε σταθερό ηθικό έδαφος, αν θέλει να είναι πάνω από το επίπεδο του πολιτικού ληστή. Και για τον Γκεβέρα όμως, είναι κεφαλαιώδους σημασίας το ήθος που θα πρέπει να διακρίνει τον αντάρτη. Θα πρέπει να διακατέχεται από μια ηθική που θα τον αναδεικνύει αληθινό “ιερέα” της μεταρρύθμισης την οποία ευαγγελίζεται. Θα πρέπει επίσης να διέπεται από αυτοπειθαρχία, η οποία διέπεται από τον αυστηρό αυτοέλεγχο που θα προλάβει την παραμικρή υπερβολή. Ο αντάρτης – μαχητής θα

⁴⁹ Schmitt Carl, ο.π., σελ. 9

⁵⁰ ό.π., σελ. 14

πρέπει να έχει την εγκράτεια του ασκητή. Η ταύτιση με τις αξίες είναι η προϋπόθεση για την επιτυχία του αντάρτικου του Γκεβάρα⁵¹.

Ο Schmitt τονίζει ότι ο αντάρτης έχει έναν πραγματικό και όχι απόλυτο εχθρό αλλά και έναν φίλο από τον οποίο ενισχύεται πολλαπλά και αντλεί νομιμότητα. Η κατάσταση αυτή, κατά τον Schmitt, μετά τον Λένιν αλλάζει. Πλέον ο Αντάρτης δεν έχει πλέον πραγματικούς αλλά απόλυτους εχθρούς. Ο εχθρός αυτός είναι εγκληματικός, απάνθρωπος και χωρίς καμία αξία⁵².

Ο ίδιος δε, θεωρεί ότι υπάρχει σύνδεση μεταξύ ανταρτοπολέμου και εμφυλίου ή αποικιοκρατικού πολέμου. Αναφέρεται, μάλιστα, στους Ρώσους αντάρτες, του 1812 που, όπως αναφέρθηκε και στο προηγούμενο κεφάλαιο, αντιμετώπισαν τις στρατιές του Ναπολέοντα, μέχρι την εκδίωξή τους από τα Ρωσικά εδάφη. Κατά τον Ντ. Νταβίντοφ, Αξιωματικό του τσαρικού στρατού, ο ανταρτοπόλεμος δεν συνιστά παρά συμπληρωματικές επιχειρήσεις ενός συμβατικού πολέμου. Πρόκειται για μη συμβατικές στρατιωτικές επιχειρήσεις που διεξάγονται από πολίτες συνεπικουρούμενους από τις τακτικές δυνάμεις και οι οποίες σκοπό έχουν να αποκόψουν τις γραμμές συγκοινωνιών, να εξουδετερώσουν μονάδες και μεταφορικά μέσα του εχθρού και τέλος προκαλώντας αιφνιδιαστικά κτυπήματα, να στερήσουν από τον εχθρό τρόφιμα, πυρομαχικά και λοιπά εφόδια⁵³. Τόσο ο T.E. Lawrence όσο και οι Μάο και Γκεβάρα απέδιδαν, με τη σειρά τους, μεγάλη σημασία στην αποστέρηση του εχθρού από εφόδια και υλικά. Συγκεκριμένα, ο “Λόρενς της Αραβίας” γνωρίζοντας τη δυσαναλογία μεταξύ προσωπικού και εφοδίων του τουρκικού στρατού⁵⁴ αποδίδει μεγάλη σημασία στην καταστροφή όχι του στρατού αλλά των εφοδίων και των υλικών⁵⁵, έτσι δεν θα βασίζεται στη δύναμη ή την αδυναμία του ανθρώπινου υλικού αλλά στη δυνατότητα πρόσβασης στα εφόδιά τους. Για τον Γκεβάρα, το πρόβλημα της έλλειψης πυρομαχικών εκ μέρους των ανταρτών μπορεί να αντιμετωπιστεί με τη χρήση των εφοδίων του εχθρού. Η κύρια πηγή εφοδίων των αντάρτικων δυνάμεων δεν είναι άλλη από τα πυρομαχικά και τα εφόδια του εχθρού. Εάν έχουμε τη δυνατότητα της επιλογής θα πρέπει να προτιμήσουμε όπλα ίδια με αυτά που χρησιμοποιεί ο εχθρός εφόσον το μεγαλύτερο πρόβλημα μιας

⁵¹ Taber Robert, *Θεωρία και Πρακτική του Ανταρτοπολέμου, ο Πόλεμος του Ψύλλου*, εκδόσεις Κάλβος, 1976, Αθήνα, σελ. 68

⁵² Ο Schmitt σημειώνει, χαρακτηριστικά : “Σε έναν κόσμο στον οποίο οι αντίπαλοι πριν αλληλοεξοντωθούν φυσικά, αλληλο-ωθούνται με τέτοιο τρόπο στην άβυσσο της ολοκληρωτικής υποτίμησης, χρειάζεται να δημιουργηθούν νέα είδη απόλυτης εχθρότητας. Η εχθρότητα θα αναπτυχθεί σε τέτοιο βαθμό που ίσως δε θα μπορεί πια καν να γίνεται λόγος για εχθρό ή εχθρότητα και μάλιστα χωρίς και οι δύο να έχουν προηγουμένως εξοστρακιστεί και καταδικαστεί, πριν αρχίσει το έργο της καταστροφής. Η καταστροφή αυτή θα γίνει εντελώς αφηρημένη και απόλυτη. Δε στρέφεται πια ενάντια σε κάποιον εχθρό, αλλά υπηρετεί μόνο μια δήθεν αντικειμενική επιβολή αξιών, για τις οποίες είναι γνωστό ότι κανένα τίμημα δεν είναι αρκετό. Μόνο η αποκήρυξη της πραγματικής εχθρότητας ανοίγει δρόμο για το καταστροφικό έργο της απόλυτης εχθρότητας”.

⁵³ Asprey R., “Ανταρτοπόλεμος”, ό.π., σελ. 587

⁵⁴ Υπερίσχυαν αριθμητικώς οι στρατιώτες έναντι των υλικών

⁵⁵ Lawrence T.E., ό.π., σελ. 27

αντάρτικης ομάδος είναι η έλλειψη πυρομαχικών, κύριος προμηθευτής των οποίων είναι ο αντίπαλος⁵⁶. Ο Taber από πλευράς τεχνικής τονίζει ότι ο αντάρτης έχει ως κύρια πηγή ανεφοδιασμού τον εχθρό, ώστε οι εχθρικές γραμμές ανεφοδιασμού εξυπηρετούν και τους δύο στρατούς και συχνά εξυπηρετούν τον αντάρτικο στρατό καλύτερα από ότι τον αντίπαλό του⁵⁷.

Όπως παρατηρεί και ο Κολιόπουλος, ο Νταβίντοφ θεωρεί ότι ο μεγάλος βαθμός εξάρτησης των σύγχρονων στρατών από την επιμελητεία συνιστά για τους ίδιους μειονέκτημα, καθιστώντας παράλληλα, πιο αποτελεσματικό τον ανταρτοπόλεμο⁵⁸.

Πεδίο δράσης των αντάρτικων σωμάτων δεν μπορεί σύμφωνα με τον Νταβίντοφ να είναι διαφορετικό από αυτό των μετόπισθεν του αντιπάλου, δεδομένης μάλιστα και της μειονεκτικής θέσης των ανορθόδοξων αυτών μονάδων, τόσο ως προς την ποσοτική όσο και ως προς την ποιοτική τους διάσταση, σε σχέση πάντα με τις τακτικές αντίπαλες δυνάμεις⁵⁹. Αυτό δε, το πεδίο δράσης δεν μπορεί σε καμία περίπτωση να είναι στατικό. Αντιθέτως, πρέπει να χαρακτηρίζεται από διαρκή κινητικότητα. Κατά τον τρόπο οι μονάδες των ανταρτών καθίστανται δύσκολα εντοπίσιμες. Χαρακτηριστικό είναι και το σύνθημα του Νταβίντοφ : “σκότωσε και φύγε μακριά”⁶⁰. Άλλωστε, σε έναν τέτοιου είδους πόλεμο όπου οι αντίπαλοι είναι ασύμμετροι και ο πιο δυνατός προσπαθεί να επιφέρει μια αλλαγή, τέτοιου είδους τακτικές, του τύπου “hit and run” (χτύπα και φύγε), με ενέδρες εναντίον των τακτικών δυνάμεων είναι χαρακτηριστικές⁶¹.

Ο ίδιος ο Μάο εξάλλου, χαρακτηρίζει ως απαγορευτική για τους αντάρτες την παθητική και ακίνητη άμυνα⁶², ενώ ο Χαρτ τονίζει τόσο τη σημασία της αποκέντρωσης των αντάρτικων δυνάμεων – καθιστώντας εαυτούς δυσκολότερους στόχους – όσο και τη δυναμική που αυτές παρουσιάζουν⁶³.

Από την πλευρά του, ο Κλαούζεβιτς δεν απομακρύνεται από τη θεώρηση του Νταβίντοφ για τον ανταρτοπόλεμο. Και ο ίδιος ενστερνίζεται την άποψη περί του συμπληρωματικού χαρακτήρα των αντάρτικων επιχειρήσεων, οι οποίες πρέπει να συνδυάζονται με επιχειρήσεις του τακτικού στρατεύματος προκειμένου να είναι

⁵⁶ Γκεβάρα Ερνέστο, *Ο Ανταρτοπόλεμος*, εκδόσεις Άποψη, Αθήνα, 2005, σελ. 25

⁵⁷ Taber Robert, ό.π., σελ. 69

⁵⁸ Κολιόπουλος Κωνσταντίνος, ό.π., σελ. 12

⁵⁹ Asprey R., ό.π., σελ. 587

⁶⁰ Laqueur Walter, ό.π., σελ. 45-46

⁶¹ Kiras James, ό.π., σελ. 188

⁶² Τουγκ Μάο, τσε, ό.π., σελ. 44

⁶³ Χαρακτηριστικά επισημαίνει ότι : “...τα στατικά διαλείμματα είναι περισσότερο επιζήμια για την επιτυχία του ανταρτοπολέμου από ότι είναι στην περίπτωση του κανονικού πολέμου, καθώς επιτρέπουν στον αντίπαλο να σφίξει τη λαβή του και να δώσει ανάπαυση στα τμήματά του, ενώ δημιουργούν την τάση μετριασμού της ωθήσεως του πληθυσμού στο να συνενωθεί με τους αντάρτες και να τους βοηθήσει”. Βλ. σχετικά, Χαρτ Λίντελ, *Η Στρατηγική της Έμμεσης Προσεγγίσεως*, εκδόσεις Βάνιας, Αθήνα, 1995, σελ. 565

επιτυχείς. Η άποψη του Κλαούζεβιτς ότι είναι απαραίτητη η υποστήριξη του ανταρτοπολέμου από φίλιες δυνάμεις, προκειμένου να είναι επιτυχείς, έχει επαληθευθεί σε μεγάλο βαθμό. Και σε αυτόν τον κανόνα όμως, υπάρχουν οι εξαιρέσεις που τον επιβεβαιώνουν. Και αυτές δεν είναι άλλες από την Κύπρο και την Κούβα. Για το λόγο αυτό, ο ανταρτοπόλεμος συνιστά μια μορφή αντίστασης του πληθυσμού μιας χώρας⁶⁴ εναντίον μιας εχθρικής εισβολής⁶⁵.

Πέντε είναι οι βασικές προϋποθέσεις που θα πρέπει, σύμφωνα με τον Κλαούζεβιτς, να πληρούνται προκειμένου να υπάρξουν πιθανότητες επιτυχούς διεξαγωγής ενός ανταρτοπολέμου. Συγκεκριμένα, πρόκειται για τις εξής :

- α) διεξαγωγή του ανταρτοπολέμου στο εσωτερικό της χώρας,
- β) να μην τελειώνει με ένα μοναδικό πλήγμα,
- γ) μεγάλο μέγεθος του θεάτρου επιχειρήσεων,
- δ) ο εθνικός χαρακτήρας πρέπει να ταιριάζει με αυτό το είδος πολέμου και
- ε) η περιοχή πρέπει να είναι δύσβατη και δύσκολα προσβάσιμη, λόγω των ορεινών όγκων ή των δασών⁶⁶.

Ο Schmitt παρατηρεί ότι ο Κλαούζεβιτς δεν ήταν απλά ένας από τους σημαντικότερους ειδήμονες του Ανταρτοπολέμου, με την ειδική έννοια της χρησιμοποίησης ελαφρά οπλισμένων ευκίνητων μονάδων, αλλά αυτός που εισήγαγε τον κλεφτοπόλεμο ως μια πολιτική υπόθεση ύψιστης σημασίας με άκρως επαναστατικό χαρακτήρα⁶⁷. Για τον Κλαούζεβιτς ο πόλεμος είναι όργανο της πολιτικής και φέρνει κατ' ανάγκην τη σφραγίδα της πολιτικής αυτής⁶⁸.

Ο Χαρτ με τη σειρά του τονίζει και αυτός τη σημασία του εδάφους, επισημαίνοντας ότι ένα δύσβατο έδαφος ευνοεί τους αντάρτες⁶⁹.

Σε αντίθεση με την αντίληψη περί συμπληρωματικότητας του ανταρτοπολέμου στις επιχειρήσεις του τακτικού στρατού, ο Χαρτ, σε μια περίοδο όξυνσης του πυρηνικού αδιεξόδου, αποδεχόμενος ότι η καταφυγή στον ανταρτοπόλεμο μπορεί να δώσει λύση στο αδιέξοδο, υποστηρίζει ότι μια τέτοια μορφή πολέμου μπορεί να επιτύχει κάποιους αντικειμενικούς σκοπούς, δίχως την υποστήριξη του τακτικού στρατού⁷⁰.

⁶⁴Τασσόμενος υπέρ της μεγάλης διασποράς των σπιτιών και του βαθμού απομόνωσης μιας περιοχής, ο Κλαούζεβιτς δεν αποδίδει ιδιαίτερη βαρύτητα ούτε στην πληθυσμιακή πυκνότητα μιας περιοχής ούτε στην κοινωνική προέλευση του πληθυσμού.

⁶⁵Κολιόπουλος Κωνσταντίνος, ό.π., σελ. 14

⁶⁶Κλαούζεβιτς Καρλ, φον, *Περί Πολέμου*, εκδόσεις Βάνιας, Αθήνα, 1999, βιβλίο VI, κεφ. 26

⁶⁷Schmitt Carl, ό.π., σελ. 45

⁶⁸Κλαούζεβιτς Καρλ, φον, ό.π., σελ. 375

⁶⁹Χαρτ Λίντελ, ό.π., σελ. 564

⁷⁰Και ο Στρατηγός Γρίβας προτείνει ως λύση στο πυρηνικό αδιέξοδο τον ανταρτοπόλεμο, βλ. σχετικά Στρατηγός Γρίβας Γεώργιος Διγενής, ό.π., σελ. 12

Για τον Χαρτ υφίσταται μια διασύνδεση μεταξύ των εθνικών πόθων ενός λαού και της έλξης προς έναν κοινωνικά ή οικονομικά δυσαρεστημένο πληθυσμό⁷¹.

Από την πλευρά του, ο Μάο τσε Τουργκ κατέδειξε με τη θεωρητική του προσέγγιση, την κοινωνικό – πολιτική διάσταση του ανταρτοπολέμου. Εμφορούμενος από την κομμουνιστική ιδεολογία, έδωσε έμφαση στην πολιτική διαπαιδαγώγηση⁷² του λαού και υποστήριξε ότι ο πόλεμος πρέπει να εξυπηρετεί ένα συγκεκριμένο πολιτικό σκοπό. Τυχόν απουσία ενός τέτοιου σκοπού θα σημάνει και την αποτυχία του ανταρτοπολέμου. Όπως ο ίδιος τονίζει *“Η μελέτη και η κατανόηση των πολιτικών σκοπών του πολέμου είναι σημαντική. Υπάρχουν μερικοί στρατοκράτες που λένε: δεν μας ενδιαφέρει η πολιτική, αλλά μόνο το επάγγελμα των όπλων. Είναι απαραίτητο αυτοί οι απλοϊκοί στρατοκράτες να αντιληφθούν τη σχέση μεταξύ πολιτικών και στρατιωτικών πραγμάτων. Η στρατιωτική δράση είναι μια μέθοδος προς επίτευξη του πολιτικού σκοπού. Οι στρατιωτικές και πολιτικές παράμετροι δεν ταυτίζονται μεν, αλλά είναι αδύνατο να διαχωρισθούν”*⁷³. Ο ίδιος ο Μάο υποστηρίζει ότι οι αντάρτες πρέπει να έχουν μια ακριβή εικόνα του πολιτικού στόχου του αγώνα και της πολιτικής οργάνωσης που θα χρησιμοποιηθεί για την επίτευξη αυτού του στόχου. Αυτό σημαίνει ότι η οργάνωση και η πειθαρχία των ανταρτών πρέπει να είναι υψηλού επιπέδου, ώστε να μπορούν να διεξάγουν πολιτικές δραστηριότητες, οι οποίες είναι το αίμα τόσο του αντάρτικου στρατού όσο και του επαναστατικού αγώνα. Και συμπληρώνει ότι σε έναν πόλεμο μακράς διάρκειας, όσοι δεν έχουν βαθιά ριζωμένη την πεποίθηση ότι ο λαός πρέπει να χειραφετηθεί, πιθανώς, να λιποψυχήσουν ή και να εξεγερθούν. Ο πολιτικός στόχος πρέπει να είναι επακριβώς και ξεκάθαρα επεξηγημένο στους κατοίκους περιοχών όπου διεξάγεται το αντάρτικο, ενώ το εθνικό τους φρόνιμα πρέπει να αφυπνισθεί. Ο στρατός από την πλευρά του πρέπει να έχει πειθαρχία που θα εδράζεται σε μια βάση περιορισμένης δημοκρατίας. Σε όλους τους στρατούς πρέπει να επιβάλλεται η υπακοή των κατώτερων στους ανώτερους. Αυτό ισχύει και για την πειθαρχία στους αντάρτες, όμως η βάση εδώ πρέπει να είναι η ατομική συνείδηση. Στους αντάρτες η πειθαρχία της επιβολής είναι αναποτελεσματική. Στους επαναστατικούς στρατούς υπάρχει ενότητα σκοπών μεταξύ ανδρών και αξιωματικών και συνεπώς η πειθαρχία είναι αυτοεπιβαλλόμενη στους στρατούς αυτούς. Αν και η πειθαρχία στους αντάρτες δεν είναι τόσο άκαμπτη όσο στις συμβατικές δυνάμεις, η αναγκαιότητά της υπάρχει. Η πειθαρχία πρέπει να είναι

⁷¹Κολιόπουλος Κωνσταντίνος, ό.π., σελ. 15

⁷² Για τον Μάο το αντάρτικο αυτό – τροφοδοτείται από ένα σημείο και πέρα της δράσης του γιατί γίνεται παιδευτικό παράδειγμα για το λαό, επισημαίνοντας ο ίδιος ότι : *“Το αντάρτικο είναι το πανεπιστήμιο του πολέμου και αφού πολεμήσετε ορμητικά και θαρραλέα μπορείτε να γίνετε ηγέτες και θα υπάρχουν πολλοί γνωστοί πολεμιστές των τακτικών δυνάμεων που δεν θα είναι ισάξιοί σας. Χωρίς αμφιβολία, η πηγή του ανταρτοπολέμου είναι οι λαϊκές μάζες που οργανώνουν αντάρτικα σώματα από τα σπλάχνα τους”*.

⁷³ Μαυρόπουλος Παναγιώτης, ό.π., σελ. 79

αυθόρμητη γιατί μόνο τότε ο στρατιώτης καταλαβαίνει γιατί πολεμά και γιατί πρέπει να πειθαρχεί. Αυτού του τύπου η πειθαρχία γίνεται «πύργος ισχύος» στο στρατό και είναι ο μόνος τύπος που μπορεί να εναρμονίσει τις σχέσεις μεταξύ ανδρών και αξιωματικών. Πέραν τούτου ο Μάο αποδίδει μεγάλη σημασία και στην «πνευματική ενότητα» μεταξύ ντόπιων κατοίκων και στρατιωτών⁷⁴.

Ο Taber υποστηρίζει ότι ο Μάο δέχθηκε την επιρροή του Σου Τζου για την οργάνωση του αντάρτικου. Ο τελευταίος κατανοεί τον συσχετισμό δυνάμεων και εξάγει τα αντίστοιχα συμπεράσματα. *“Κάθε πόλεμος βασίζεται στην πανουργία. Συνεπώς, όταν μπορείς προσποιήσου ανημποριά, όταν είσαι δραστήριος προσποιήσου τον αδρανή. Όταν βρίσκεσαι κοντά κάνε το να φαίνεται πως είσαι μακριά, όταν είσαι μακριά δείξε πως βρίσκεσαι κοντά. Πρόσφερε στον εχθρό ένα δόλωμα για να τον παραπλανήσεις, υποκρίσου πως σκορπίζεις τις δυνάμεις σου και κτύπα τον. Όταν συγκεντρώνεσαι, προετοιμάσου εναντίον του, όπου είναι δυνατός απόφυγέ τον. Εξόργισε τον στρατηγό του εχθρού και μπέρδεψέ τον. Κράτησε τον υπό πίεση και φθείρε τον”*⁷⁵.

Και ο Μάο προσδίδει στον ανταρτοπόλεμο χαρακτήρα βοηθητικού “εργαλείου” για τις τακτικές στρατιωτικές επιχειρήσεις⁷⁶. Ειδικότερα, ο ανταρτοπόλεμος θεωρείται ως ένα απαραίτητο τμήμα του Επαναστατικού πολέμου⁷⁷. Είναι ένα όπλο που μπορεί να χρησιμοποιηθεί από ένα έθνος κατώτερο σε οπλισμό εναντίον ενός ισχυρότερου επιτιθέμενου έθνους⁷⁸. Μια ορθή θεώρηση της σχέσης της σχέσης που υπάρχει μεταξύ των ενεργειών των ανταρτών και αυτών των τακτικών δυνάμεων είναι απολύτως αναγκαία. Για τη σχέση αυτή ο Μάο υποστήριξε ότι : «Οι αντάρτικες επιχειρήσεις κατά τον αντιαπωνικό πόλεμο μπορούν προσωρινά και για κάποιο διάστημα να καταστούν το κατ’ εξοχήν στοιχείο του, ιδίως όσον

⁷⁴Η στρατιά της Όγδοης Οδού εφήρμοσε έναν κώδικα που αναφέρεται ως «οι Τρεις Κανόνες και οι Οκτώ Προτροπές». Συγκεκριμένα, οι κανόνες είναι οι ακόλουθοι: α) κάθε ενέργεια υπόκειται στον έλεγχο της διοίκησης, β) μην κλέβετε από τους πολίτες και γ) να μην είστε ούτε εγωιστές ούτε άδικοι, οι δε Προτροπές, ήταν: α) αντικαταστήστε τις πόρτες όταν φεύγετε από ένα σπίτι, β) μαζεύετε τη στρωμή όπου κοιμηθήκατε, γ) να είστε ευγενικοί, δ) να είστε έντιμοι στις συναλλαγές σας, ε) επιστρέψτε ό,τι δανειστήκατε, στ) αντικαταστήστε ό,τι καταστρέψατε, ζ) μην κάνετε μπάνιο μπροστά σε γυναίκες και η) μην ψάχνετε χωρίς εντολή τα βιβλιάρια όσων συλλαμβάνετε. Βλ. σχετικά Τουγκ Μάο, τσε, ό.π. σελ. 95-100

⁷⁵Taber Robert, ό.π., σελ. 166

⁷⁶ Για τον Μάο “Η ιδέα ότι ο ανταρτοπόλεμος αποτελεί αυτοσκοπό και ότι οι αντάρτικες ενέργειες μπορεί να διαχωριστούν από τις ενέργειες των τακτικών δυνάμεων είναι λανθασμένη... γενικά, ενώ πρέπει να προάγουμε τον ανταρτοπόλεμο σε αναγκαίο στρατηγικό βοηθητικό μέσο των ορθόδοξων επιχειρήσεων, δεν πρέπει να δώσουμε σ’ αυτόν πρωταρχική θέση στην πολεμική μας στρατηγική, ούτε να υποκαταστήσουμε με αυτόν τον κινητό και στατικό πόλεμο, όπως διεξάγεται από τις ορθόδοξες δυνάμεις”.

⁷⁷Η θεωρία του επαναστατικού πολέμου έχει τις ρίζες της στα έργα των Μαρξ, Έγκελς, Λένιν και Τρότσκι. Με αφορμή τη συντριβή της παρισινής κομμούνιας, το 1871, οι υποστηρικτές του επαναστατικού πολέμου συνειδητοποίησαν τη σημασία των στρατιωτικών επιχειρήσεων για το επαναστατικό κίνημα. Για τον Τρότσκι μόνο ένας καλά εξοπλισμένος και εκπαιδευμένος στρατός μπορεί να ελπίζει ότι θα επικρατήσει του αντίστοιχου κυβερνητικού. Η μετεξέλιξη του επαναστατικού στρατού των ανταρτών σε τακτικό στρατό και του ανταρτοπολέμου σε συμβατικό πόλεμο μεγάλης κλίμακας είναι μονόδρομος για την επικράτηση της Επανάστασης.

⁷⁸ Μαυρόπουλος Παναγιώτης, ό.π., σελ. 78

αφορά στα μετόπισθεν του αντιπάλου. Όμως, αν έχουμε μια ολική εικόνα του πολέμου, άνευ αμφιβολίας οι τακτικές δυνάμεις μας είναι πρωτεύουσας σημασίας, επειδή μόνο αυτές μπορούν να κρίνουν τον αγώνα». Ο ανταρτοπόλεμος βοηθά τις τακτικές επιχειρήσεις να πετύχουν ευνοϊκή έκβαση για τον αγώνα. Οι συμβατικές δυνάμεις μπορούν, υπό ορισμένες συνθήκες, να επιχειρούν, ως αντάρτικες και οι αντάρτικες μπορούν υπό ορισμένες συνθήκες, να εξελιχθούν σε τακτικές. Για να διασαφηνίσουμε τη σχέση μεταξύ του ανταρτοπολέμου και της παραμέτρου του συμβατικού πολέμου, μπορούμε να πούμε ότι υπάρχει συμφωνία στο ότι η κινητικότητα πρέπει να είναι το βασικό στοιχείο της στρατηγικής μας. Μπορούμε κατά καιρούς να συνδυάσουμε τον πόλεμο θέσεων με τον πόλεμο κινήσεων. Και τα δύο αυτά είδη πολέμου υποβοηθούνται κατά καιρούς από γενικευμένο αντάρτικο. Στο πεδίο της μάχης συχνά ο πόλεμος κινήσεων μεταπίπτει σε πόλεμο θέσεων, κατάσταση, η οποία όμως μπορεί να αναστραφεί. Για το Μάο θεμελιώδης στρατηγική επιλογή μας πρέπει να είναι ο πόλεμος κινήσεων. Αν το αρνηθούμε δεν μπορούμε να φθάσουμε στο νικηφόρο αποτέλεσμα⁷⁹.

Τρία είναι τα στάδια που διακρίνει ο Μάο στον ανταρτοπόλεμο. Το συνωμοτικό στάδιο, το στάδιο της ισορροπίας και το στάδιο επικράτησης. Στο πρώτο στάδιο, οι αντάρτες οργανώνονται, ενώ τρομοκρατικές ενέργειες χαμηλής έντασης κάνουν την εμφάνισή τους. Οι αντάρτες στο στάδιο αυτό στερούνται εφοδίων και κινούνται στο συνωμοτικό επίπεδο. Στο στάδιο της ισορροπίας κάνουν την εμφάνισή τους οι πρώτες αντάρτικες ενέργειες, με τους επαναστάτες να καταλαμβάνουν μια περιοχή στην οποία και εγκαθιστούν βάσεις, ενώ συστήνουν και την επαναστατική τους Κυβέρνηση. Η στρατολόγηση καινούργιων μελών εντείνεται και η εμφάνιση ένοπλων ομάδων με στοιχεία τακτικού στρατού είναι γεγονός. Στο στάδιο της επικράτησης οι συσχετισμοί δυνάμεων ανατρέπονται υπέρ των ανταρτών, ενώ ο πόλεμος αποκτά στοιχεία συμβατικής σύγκρουσης⁸⁰.

Ο Schmitt σημειώνει ότι όλη η σκέψη του Μάο συμπυκνώνεται στην ακόλουθη φράση του ίδιου : *“Στο δικό μας πόλεμο, ο ένοπλος πληθυσμός και ο κλεφτοπόλεμος των ανταρτών από τη μια πλευρά και ο Κόκκινος Στρατός από την άλλη πλευρά, μπορούν να συγκριθούν με τα δύο μπράτσα ενός άνδρα ή για να το εκφράσω πιο πρακτικά : το ηθικό του πληθυσμού είναι το ηθικό του ετοιμοπόλεμου έθνους. Και τούτο ανησυχεί τον εχθρό”*⁸¹.

⁷⁹Τουγκ Μάο, τσε, ό.π., σελ. 48-50

⁸⁰ Κολιόπουλος Κωνσταντίνος, ό.π. σελ. 17

⁸¹ Schmitt Carl, ό.π., σελ. 55

Σημαντικό είναι το σημείο όπου ο Μάο τονίζει ότι στον ανταρτοπόλεμο δεν έχει σημασία η διακράτηση εδάφους⁸² όσο η εξουθένωση του εχθρού⁸³.

Αν και οι θέσεις του Μάο για τον ανταρτοπόλεμο επηρέασαν και τον Γκεβάρα, ο τελευταίος πίστευε ότι μια επαναστατική δραστηριότητα δεν απαιτεί, απαραίτητως, σημαντική προπαρασκευή.

Ο Γκεβάρα ανέπτυξε τη θεωρία της εστίας (idea of foco) ή αλλιώς του κέντρου βαρύτητας του αντάρτικου κινήματος. Στην πράξη, η “εστία” αναφέρεται στον αρχικό, κρίσιμης σημασίας, πυρήνα εκείνο των ανταρτών, την εμπροσθοφυλακή της επανάστασης, από την οποία ο Γκεβάρα πίστευε ότι το αντάρτικο κίνημα θα παράξει τις συνθήκες για την επαναστατική νίκη. Πίστευε ότι η επιτυχία του ανταρτοπολέμου θα ενέπνεε, πραγματικά, τους τοπικούς πληθυσμούς να υποστηρίξουν το κίνημα, να πυκνώσουν τις τάξεις του και παράλληλα να το ενδυναμώσουν⁸⁴.

Η ύπαιθρος σύμφωνα με τον Γκεβάρα θα πρέπει να αποτελέσει το κέντρο του πολέμου στη Λατινική Αμερική. Συνδέει δε, τον ανταρτοπόλεμο με επαναστατικές και κοινωνικές κατακτήσεις, καθιστώντας ως “σημαία” του αγώνα, την αγροτική μεταρρύθμιση⁸⁵.

Για τον Γκεβάρα το αντάρτικο αποτελεί ένα από τα στάδια του πολέμου. Τελικός στόχος είναι ο μετασχηματισμός των αντάρτικων δυνάμεων μονάδων σε τακτικό στρατό. Τονίζει διαρκώς ότι ο ανταρτοπόλεμος είναι ο αγώνας των μαζών και τάσσεται υπέρ της απόλυτης υποστήριξης από τους ντόπιους πληθυσμούς⁸⁶.

Στο σημείο αυτό, αξίζει να αναφερθεί ότι ο Γκεβάρα έδωσε σημασία και στο ζήτημα των εφεδρειών καθόσον το γεγονός ότι λόγω της αναγκαιότητας συμμετοχής όλων των ανταρτών στις επιχειρήσεις, εξαιτίας του αριθμητικού μειονεκτήματος, δεν ήταν δυνατόν να υπάρχουν εφεδρείες. Επίσης, παρατηρεί ότι όσο επεκτείνονται οι αντάρτικες επιχειρήσεις τόσο αυξάνονται και οι ανάγκες για ανεφοδιασμό. Για το λόγο αυτό πρέπει να εξασφαλισθεί η απρόσκοπτη ροή εφοδίων. Αυτό επιτυγχάνεται και με την κατάληψη περιοχών αλλά και με τη χρήση ενδιάμεσων σταθμών⁸⁷ φύλαξης όπλων και τροφίμων⁸⁸.

⁸² Ο Μάο επισημαίνει χαρακτηριστικά : *“Κάντε κύριο στόχο μας την εκμηδένιση της μαχητικής δύναμης του εχθρού. Μην κάνετε κύριο στόχο μας την κατάληψη ή διατήρηση μιας πόλης ή μιας θέσης. Η κατάληψη ή η διατήρηση μιας πόλης είναι το αποτέλεσμα της εκμηδένισης της μαχητικής δύναμης του εχθρού και συχνά μια πόλη ή θέση θα καταληφθεί οριστικά αφού αλλάξει χέρια αρκετές φορές”*.

⁸³ Taber Robert, ό.π., σελ. 67

⁸⁴ Kiras James, ό.π., σελ. 192

⁸⁵ Γκεβάρα Ερνέστο, τσε, *Ο Ανταρτοπόλεμος*, εκδόσεις Άποψη, Αθήνα, 2005, σελ. 49

⁸⁶ Ο Γκεβάρα τάσσεται κατά των τακτικών τρομοκρατήσεων του πληθυσμού καθώς από – νομιμοποιούν το μήνυμα των ανταρτών. Ο Μάο διαφωνεί, επισημαίνοντας ότι τέτοιες πράξεις τρομοκρατήσεων μπορεί να είναι αναγκαίες για να πείσουν τους πληθυσμούς για τους κινδύνους που διατρέχουν αν συνεργάζονται με την Κυβέρνηση, βλ. σχετικά Kiras James, ό.π., σελ. 195

⁸⁷ Χαρακτηριστικά τονίζει ότι : *“Παρόλα τα δίκτυα ανεφοδιασμού που διατρέχουν τη χώρα θα πρέπει να έχουμε μία σειρά από σπίτια και διάφορους τελικούς και ενδιάμεσους σταθμούς όπου θα μπορούμε να*

Όπως και ο Μάο έτσι και ο Γκεβάρα επικεντρώνεται στα τρία στάδια μιας αντάρτικης επιχείρησης. Το αμυντικό, το στάδιο της ισορροπίας και το τελικό στάδιο. Στο πρώτο διεξάγονται περιορισμένες αντάρτικες επιχειρήσεις διάβρωσης του εχθρού⁸⁹. Στο δεύτερο στάδιο καθορίζονται οι δυνατότητες δράσεις των δύο πλευρών. Εδώ η αντάρτικη ομάδα επιλέγει μια μόνιμη επιχειρησιακή βάση⁹⁰. Στο τρίτο στάδιο έχουμε τη μετεξέλιξη του ανταρτοπολέμου σε συμβατικό, ενώ επιτυγχάνεται και η κατάληψη των μεγάλων πόλεων⁹¹.

Οι πληροφορίες τέλος, για τις αντίπαλες δυνάμεις, συνιστούν παράγοντα ιδιαζούσης σημασία για τον Γκεβάρα. Οι ντόπιοι συνιστούν βασική πηγή συλλογής πληροφοριών. Το ποιοι όμως, θα επιλεγούν ως πληροφοριοδότες δεν αποτελεί μια εύκολη διαδικασία. Σίγουρα, όπως προείπαμε, οι ντόπιοι θα διαδραματίσουν πρωταγωνιστικό ρόλο (είτε ως πληροφοριοδότες είτε ως οδηγοί σε δύσβατες περιοχές). Και ο Σουν Τζου απέδιδε όμως, σπουδαία σημασία στις πληροφορίες και την πρόγνωση. Η γνώση των προθέσεων του εχθρού μπορεί να προέλθει μόνο από άλλους ανθρώπους. Για το λόγο αυτό χρησιμοποιούνται κατάσκοποι που χωρίζονται σε πέντε κατηγορίες. Συγκεκριμένα :

- α. τοπικοί κατάσκοποι,
- β. εσωτερικοί κατάσκοποι,
- γ. κατάσκοποι που άλλαξαν στρατόπεδο,
- δ. καταδικασμένοι κατάσκοποι και
- ε. επιζώντες κατάσκοποι⁹²

Όταν όλες αυτές οι κατηγορίες κατασκόπων εργάζονται, κανείς δεν μπορεί να ανακαλύψει το μυστικό σύστημα. Αυτό αποκαλείται «αφ' υψηλού κίνηση των νημάτων» και αποτελεί την πλέον πολύτιμη εξουσία του ηγεμόνα. Οι πλέον εμπιστευτικές σχέσεις σε όλο το στρατό είναι αυτές που διατηρείς με τους

κρύβουμε τις προμήθειες κατά τη διάρκεια της μέρας μέχρι τη νυχτερινή τους μεταφορά. Αυτά τα σπίτια θα πρέπει να τα γνωρίζουν μόνο όσοι είναι επικεφαλής των δικτύων ανεφοδιασμού. Από τους χωρικούς ελάχιστοι θα πρέπει να γνωρίζουν για το δίκτυο ανεφοδιασμού κι αυτοί θα πρέπει να είναι άνθρωποι τους οποίους η οργάνωση εμπιστεύεται απόλυτα”.

⁸⁸ Γκεβάρα Ερνέστο, τσε, ό.π., σελ. 92-96

⁸⁹ Ύπαρξη μιας μικρής ομάδας που έχει ορμητήριο μια δυσπρόσιτη και δρα κατά τρόπο συνωμοτικό, ενώ απαιτείται συνεχής μετακίνηση, ετοιμότητα και δυσπιστία.

⁹⁰ Στο στάδιο αυτό γίνεται μια προσπάθεια δημιουργίας υποτυπώδους Κυβέρνησης, ενώ αυξάνεται ο οπλισμός και ο εξοπλισμός των ανταρτών. Επίσης, διευρύνεται και το πεδίο της αντιπαράθεσης.

⁹¹ Στο στάδιο αυτό παρατηρείται αύξηση του αριθμού των ανταρτών και του εξοπλισμού τους που καταλήγει στο σχηματισμό των φαλαγγών. Φάλαγγες, οι οποίες αφού θα προωθηθούν στις καταληφθείσες περιοχές, θα συγκρουσθούν με ισχυρές εχθρικές δυνάμεις.

⁹² Να έχεις τοπικούς κατασκόπους σημαίνει να έχεις στην υπηρεσία σου κατοίκους μιας περιοχής. Να έχεις εσωτερικούς κατασκόπους σημαίνει να χρησιμοποιείς αξιωματούχους του εχθρού. Να έχεις κατασκόπους που άλλαξαν στρατόπεδο σημαίνει να πιάσεις κατασκόπους του εχθρού και να τους χρησιμοποιήσεις για δικούς σου σκοπούς. Όταν έχεις καταδικασμένους κατασκόπους, κάνεις ορισμένα πράγματα φανερά για λόγους παραπλάνησης και τους αφήνεις να τα μαθαίνουν, ώστε όταν προδοθούν, να τα αναφέρουν στον εχθρό. Επιζώντες κατάσκοποι τέλος, είναι αυτοί που φέρνουν νέα από το εχθρικό στρατόπεδο.

κατασκόπους σου. Καμία άλλη υπηρεσία δεν πρέπει να ανταμείβεται πιο γενναιόδωρα⁹³.

Η “στρατηγική” του Γκεβάρα εφαρμόστηκε, επιτυχώς, στην περίπτωση της Κούβας⁹⁴. Γκεβάρα και Κάστρο κατόρθωσαν και επέτυχαν την ανατροπή του Μπατίστα, εκμεταλλευόμενοι, κατά κύριο λόγο, το χαμηλό λαϊκό έρεισμα του τελευταίου και την απώλεια της διεθνούς νομιμοποίησής του⁹⁵.

Σε αντίθεση με τον Γκεβάρα, ένας άλλος θεωρητικός, του αντάρτικου των πόλεων αυτή τη φορά, ο Κάρλος Μαριγκέλα,⁹⁶ επίσης δεν αποδίδει ιδιαίτερη σημασία στην προπαρασκευή και μετακινεί την “εστία” από την ύπαιθρο στην πόλη.

Κύρια επιδίωξη του αντάρτη των πόλεων δεν είναι άλλη από την αύξηση του βαθμού της κρατικής καταστολής προκειμένου κατά τον τρόπο αυτό να αυξηθεί και η λαϊκή αντίδραση απέναντι στο καθεστώς, η οποία θα καταλήξει στην πορεία προς τη γενική εξέγερση⁹⁷. Όπως παρατηρεί και ο Kiras, με το να προκαλέσουν μια αντίδραση του Κράτους, οι αντάρτες ελπίζουν ότι ο αντίπαλός τους θα αντιδράσει υπερβολικά, αποκαλύπτοντας έτσι την πραγματική του φύση⁹⁸. Επί αυτού ο Taber επισημαίνει ότι η τρομοκρατία προκαλεί την αντιτρομοκρατία που εντείνει την καταπίεση στον πληθυσμό και τον φέρνει εγγύτερα στους αντάρτες⁹⁹. Η ένταση του αγώνα αναδεικνύει ως πολιτικά ατελέσφορη και οικονομικά ανώφελη την εξουσία της κεντρικής κυβέρνησης είτε αυτή ελέγχεται από τους κατακτητές είτε απαρτίζεται από “εγχώρια όργανά τους”¹⁰⁰.

Και σε αυτή τη μορφή του αντάρτικου, βασική παραμένει η τακτική του “hit

⁹³ Τζου Σουν, *Η Τέχνη του Πολέμου*, εκδόσεις Οδυσσέας – Φόρμιγξ, Αθήνα, 2009, σελ. 86-89

⁹⁴ Όπως επισημαίνει ο Κολιόπουλος η Κούβα συνιστά ξεχωριστή περίπτωση καθώς οι μετέπειτα απόπειρες εφαρμογής της θεωρίας της “εστίας” σε άλλες χώρες της Λατινικής Αμερικής απέτυχαν. Στη δε, περίπτωση της Βολιβίας, το τίμημα της αποτυχίας της θεωρίας του Γκεβάρα ήταν η ίδια του η ζωή, βλ. Κολιόπουλος Κωνσταντίνος, *ό.π.*, σελ. 21

⁹⁵ Γκεβάρα Ερνέστο, *τσε*, *ό.π.*, σελ. 96-167

⁹⁶ Χαρακτηριστικό είναι το έργο του *Το εγχειρίδιο του Αντάρτη των Πόλεων*, (εκδόσεις Ελεύθερος Τύπος, Αθήνα, 1980), το οποίο αποκαλείται και ως “Βίβλος” για το σύνολο της ένοπλης σύγκρουσης ανά την υφήλιο: από τα αντάρτικα κινήματα της Λατινικής Αμερικής έως τις Ερυθρές Ταξιαρχίες και τον Ιαπωνικό Κόκκινο Στρατό.

⁹⁷ Κολιόπουλος Κωνσταντίνος, *ό.π.*, σελ. 22

⁹⁸ Kiras James, *ό.π.*, σελ. 187

⁹⁹ Ο Taber αναφέρεται με θαυμασμό στην αποτελεσματικότητα της τακτικής της Ε.Ο.Κ.Α. και του Αρχηγού της Στρατηγού Γρίβα. Όπως, σημειώνει, αν και ο Γρίβας είναι το αρχέτυπο του στρατιωτικού, η φιλοσοφία του εντούτοις για την τρομοκρατία πλησιάζει εκείνη των αναρχιστών. Προσθέτει δε ότι το μικρό κομμουνιστικό κόμμα της Κύπρου είχε αποκηρύξει την Ε.Ο.Κ.Α. ως “αλήτες” και “νεροπιστολάδες”. Η γραμμή αυτή του κόμματος θυμίζει την περίπτωση της Κούβας όπου οι κομμουνιστές αποκήρυξαν τον Κάστρο και τους υποστηρικτές του ως “μπουρζουάδες πραξικοπηματίες”. Για την Ε.Ο.Κ.Α. Στόχος δεν ήταν η στρατιωτική νίκη αλλά ο εξαναγκασμός της Βρετανίας σε διαπραγματεύσεις, με τελικό στόχο την απελευθέρωση του νησιού. Για το λόγο αυτό η Ε.Ο.Κ.Α. Επέλεξε να έχει όριο αντάρτικης δύναμης μέχρι χίλιους άνδρες που ενισχύονταν όμως πολλαπλώς από τον τοπικό πληθυσμό (κρησφύγετα, εφόδια, διαδηλώσεις). Η ένταση της βρετανικής στρατιωτικής παρουσίας, σε συνδυασμό με την ενίσχυση της καταπίεσης των Ελληνοκυπρίων δεν είχε κανένα πρακτικό όφελος για τους Βρετανούς. Αντιθέτως, έστρεψε ακόμη περισσότερο τον πληθυσμό στο πλευρό της Ε.Ο.Κ.Α.

¹⁰⁰ Taber Robert, σελ. 114

and run” με τον αντάρτη να “οφείλει” να κινείται διαρκώς με ταχύτητα και φυσικά να προφυλάσσεται. Ο προτεινόμενος όμως, από τον Μαριγκέλα, τρόπος δράσης των ανταρτών, μέσω παραδείγματος χάριν δολοφονιών ή βομβιστικών επιθέσεων, ξεπερνά τα λεπτά διαχωριστικά όρια που διακρίνουν τον ανταρτοπόλεμο από την τρομοκρατία, με αποτέλεσμα να μην είναι και τόσο αποτελεσματικός. Η τυφλή βία στην οποία μετεξελίσσονται οι παραπάνω δράσεις λειτουργεί, επί της ουσίας, αντιστρόφως. Οι πολίτες στρέφονται προς την Κυβέρνηση για να προστατευθούν.

Ο Taber μεταχειρίζεται τον όρο τρομοκρατία με ουδέτερο τρόπο. Αναφέρεται στη στρατηγική του IRA και σημειώνει ότι τρομοκρατία είναι το αντάρτικο που διεξάγεται μέσα στις πόλεις, δηλαδή ένας ακόμη τρόπος με τον οποίο διεξάγεται η πολιτική. Οι βόμβες και οι σφαίρες είναι τα φυσικά όπλα του αντάρτη της υπαίθρου και του τρομοκράτη των πόλεων αλλά ο αληθινός μοχλός και των δύο είναι η πολιτική. Μπορεί να καταστρέφονται μεραρχίες, όπως στο Βιετνάμ, αλλά αυτός δεν είναι ο υπέρτατος στόχος. Μπορεί να τρομοκρατούνται πόλεις, όπως στην Κύπρο, αλλά και πάλι δεν είναι αυτός ο σκοπός. Ο σκοπός του πολέμου εθνικής απελευθέρωσης που αντιπαραθέτει τα ισχνά αποθέματα ενός μικρού και πρωτόγονου έθνους εναντίον της ισχύος μιας μεγάλης βιομηχανικής δύναμης δεν είναι η κατάκτηση ή η τρομοκρατία αλλά η δημιουργία μιας αβάσταχτης κατάστασης για τις δυνάμεις κατοχής ή την Κυβέρνηση των “ανδρεικέλων” της¹⁰¹.

Το πλέον χαρακτηριστικό παράδειγμα αντάρτικου πόλης είναι αυτό των Ουρουγουανών Τουπαμάρους¹⁰², στα μέσα της δεκαετίας του 1960 και 1970, το οποίο όμως, απέτυχε και κατέληξε στην επιβολή δικτατορίας στην Ουρουγουάη, το 1972¹⁰³.

Συνεχίζοντας με τους κλασικούς του μαρξισμού, ο Schmitt υποστηρίζει ότι τα κείμενα του Μάρξ και του Ένγκελς, ακόμα και του Κλαούζεβιτς, δίχως τη συμβολή του Λένιν δεν μπορούν να θεμελιώσουν την θεωρία του αντάρτη. Η μετάβαση από τον Κλαούζεβιτς στο Λένιν συγχρονίζεται με την μετάβαση από τον κρατικό στον επαναστατικό πόλεμο. Η πεποίθηση του Μάρξ και του Ένγκελς ότι η κατάληψη της

¹⁰¹ ό.π., σελ. 114

¹⁰² Το εθνικό απελευθερωτικό κίνημα των Τουπαμάρους που πήρε το όνομά του από τον Τουπάκ Αμάρο, εμφανίστηκε το 1962. Ο τρόπος δράσης της οργάνωσης επηρέασε κινήματα ανταρτών ακόμα και στην Ευρώπη. Στα τέλη της δεκαετίας του 1960 στην Ουρουγουάη επέρχεται οικονομική κρίση, ενώ η κουβανική επανάσταση επηρεάζει πολλούς νέους που δημιουργούν μαζικές οργανώσεις, ενώ κάποιοι άλλοι επιλέγουν την ένοπλη πάλη. Οι Τουπαμάρους υιοθέτησαν μια στρατηγική του αντάρτικου των πόλεων, επιλογή που πολλοί ισχυρίζονται ότι υπαγορεύτηκε εν μέρει από τη γεωγραφική κατανομή του πληθυσμού, αφού η πρωτεύουσα Μοντεβιδέο, συγκέντρωνε σχεδόν το μισό πληθυσμό της Χώρας. Το κίνημα των Τουπαμάρους ήταν δομημένο με τις αρχές του πλέον αυστηρού συνωμοτισμού. Οι επιθέσεις των Τουπαμάρους είχαν ως στόχο Τράπεζες και Πολιτικούς. Επίσης, δολιοφθορές με βομβιστικές επιθέσεις και απαγωγές επιχειρηματιών. Τον Οκτώβριο του 1969, οι Τουπαμάρους πραγματοποιούν ένα από τα πλέον εντυπωσιακά κτυπήματά τους, στην πόλη Πάντο, κοντά στο Μοντεβιδέο. Στο τέλος του 1972, μετά από σκληρές επιθέσεις του Κυβερνητικού Στρατού, το κίνημα των Τουπαμάρους εξαρθρώνεται.

¹⁰³ Κολιόπουλος Κωνσταντίνος, ό.π., σελ. 22

εξουσίας ήταν πιθανή και δια μέσου των εκλογών, τους εμπόδισε να ασχοληθούν με την θεωρία του αντάρτη. Αντιθέτως ο Λένιν ήταν αυτός που «αντιλήφθηκε το αναπόφευκτο της βίας και των αιματηρών, επαναστατικών, εμφυλίων αλλά κρατικών πολέμων, και γι' αυτό τήρησε θετική στάση και απέναντι στον ανταρτοπόλεμο, που τον θεώρησε ως ένα απαραίτητο συστατικό στοιχείο της συνολικής επαναστατικής εξέλιξης»¹⁰⁴.

Ο Λένιν είναι ο πρώτος που τόνισε την ιδιαίτερη σημασία του αντάρτη στους διακρατικούς και στους εμφύλιους πολέμους με το άρθρό του «Ο ανταρτοπόλεμος» που δημοσιεύθηκε στις 30 Σεπτεμβρίου 1906 στο ρώσικο περιοδικό «Ο Προλετάριος». Στο άρθρο αυτό ο Λένιν υποστηρίζει ότι ο ανταρτοπόλεμος «είναι μια αναπόφευκτη μορφή πολέμου την οποία χρησιμοποιεί κανείς χωρίς δογματισμό ή προκαθορισμένες αρχές, όπως ακριβώς αναγκάζεται κανείς να χρησιμοποιήσει, ανάλογα με την κατάσταση των πραγμάτων, άλλα νόμιμα ή παράνομα, ειρηνικά ή βίαια, ορθόδοξα ή ανορθόδοξα μέσα και μεθόδους»¹⁰⁵. Για το Λένιν μόνο ο επαναστατικός πόλεμος είναι πραγματικός πόλεμος, γιατί προκύπτει από την απόλυτη εχθρότητα. Ο Λένιν απομάκρυνε τον πόλεμο από τα συνηθισμένα πλαίσιά του. Απέναντι στον απόλυτο εχθρό – την καπιταλιστική τάξη – ο πόλεμος δεν έχει όρια. Είναι απεριόριστος. Ο C.Schmitt συμπληρώνει ότι η «συμμαχία της φιλοσοφίας με τον αντάρτη που έκλεισε ο Λένιν απελευθέρωσε απρόσμενα νέες εκρηκτικές δυνάμεις»¹⁰⁶. Για τον τελευταίο ο επαναστατικός στρατός είναι αναγκαίος επειδή τα μεγάλα ιστορικά ζητήματα μπορούν να λυθούν μόνο με τη βία. Όμως, η οργάνωση της βίας είναι η στρατιωτική οργάνωση. Όπως παρατηρεί ο Κονδύλης, "...ο τρόπος με τον οποίο φαντάζεται ο Λένιν τη δομή του επαναστατικού στρατού παραμένει συνδεδεμένος με τις συγκεκριμένες μορφές πάλης μέσα στις πόλεις, για το λόγο αυτό και ό,τι ονομάζει ανταρτοπόλεμο είναι κάτι ολότελα διαφορετικό από ό,τι έχουμε συνηθίσει να αποκαλούμε έτσι, στο φως των εμπειριών του Τρίτου Κόσμου. Έτσι το να θεωρεί κανείς το Λένιν και το Μάο ως διαδοχικές βαθμίδες της ίδιας εξέλιξης ως προς τις μεθόδους του επαναστατικού αγώνα, όπως γίνεται συχνά, είναι εξίσου παραπλανητικό όσο και η άποψη ότι υφίσταται παρόμοια συνέχεια ανάμεσα στους Μαρξ – Έγκελς και στο σύγχρονο ανταρτοπόλεμο". Ο Λένιν, συνεχίζει ο Κονδύλης αποσυνδέεται από την τακτική του ανταρτοπολέμου και θα καταλήξει στο συμπέρασμα ότι ο επαναστατικός πόλεμος πρέπει να διεξάγεται με σύγχρονα μέσα, δηλαδή μέσω ενός συγκεντρωτικού τακτικού στρατού, που χρησιμοποιεί τη σύγχρονη τεχνική μιας ανεπτυγμένης κοινωνίας. Ο Λένιν στη στρατιωτική οργάνωση "έβλεπε"

¹⁰⁴ Schmitt Carl, ό.π. σελ. 49

¹⁰⁵ Ο C.Schmitt επισημαίνει ότι ο Λένιν υπήρξε «μεγάλος γνώστης και θαυμαστής του Κλαούζεβιτς», όπως μαρτυρούν οι σημειώσεις στα «Τετράδιά» του.

¹⁰⁶ Schmitt Carl, ό.π., σελ. 49-50

ένα πρότυπο που θα έπρεπε να ακολουθήσει όλη η κοινωνία. “Ο σκοπός των εργατικών στρατιών θα ήταν να εντείνουν και να οργανώνουν όλες τις υπάρχουσες δυνάμεις με στρατιωτικό τρόπο, για να θέσουν υπό τον έλεγχό τους τα μεγάλα αποθέματα τροφίμων και να τα προωθήσουν στα κέντρα της βιομηχανικής ανοικοδόμησης. Για το σκοπό αυτό πρέπει να συγκροτηθούν με κάθε θυσία εργατικές στρατιές και να οργανωθούν στρατιωτικά τα πάντα”¹⁰⁷.

Ο Κονδύλης συμπεραίνει ότι δεν υπάρχει ταυτότητα αντιλήψεων ανάμεσα στους Μαρξ – Ένγκελς και τον Μάο για τα θέματα του ανταρτοπολέμου. Υποστηρίζει ότι οι κλασσικοί του μαρξισμού «βλέπουν το φαινόμενο του ανταρτοπολέμου λίγο - πολύ στην ίδια προοπτική όπως ο Κλαούζεβιτς. Διαπιστώνουν, κυρίως, τη σημασία του ως στρατιωτικού επικουρικού μέσου σε εθνικές εξεγέρσεις, μέσου εξαρτημένου από τη σύμπραξη με τον τακτικό στρατό. Στο σημείο αυτό δεν θα έπρεπε να μας ξεγελά το γεγονός ότι μιλούν για «παλλαϊκό πόλεμο – τον όρο άλλωστε χρησιμοποιεί και ο Κλαούζεβιτς, αν και δίχως τις επαναστατικές του προεκτάσεις»¹⁰⁸.

Ο Ένγκελς, κατά τον Κονδύλη, «πίστευε πάντοτε, όσο ζούσε, στην υπεροχή του τακτικού στρατού απέναντι σε κάθε άλλον σχηματισμό». Ο Μάρξ στάθηκε επιφυλακτικός κατά την περιγραφή του ισπανικού ανταρτοπολέμου. Παρότι δεν περιόριζε πάντα την πολιτική δραστηριότητα στη νόμιμη κοινοβουλευτική της μορφή, δεν επέλεγε την τακτική του ανταρτοπολέμου αλλά «μία επανάσταση της οργανωμένης εργατιάς υπό την ηγεσία ενός δυνατού και πειθαρχημένου κόμματος που θα γινόταν κυρίως στις μεγαλουπόλεις, πιθανότατα σε εποχή κρίσης». Υπό αυτήν την προοπτική η επανάσταση «θα απαιτούσε γρήγορες αποφασιστικές και πειθαρχημένες ενέργειες, οι οποίες θα έπρεπε να οργανωθούν και να καθοδηγηθούν με βάση τους κανόνες της επιθετικής πολεμικής τέχνης του Ναπολέοντα και αποφεύγοντας τη μακρόπνοη και υπομονετική τακτική του ανταρτοπολέμου (μολονότι διόλου δεν αποκλείονταν η χρήση μέσων και μεθόδων που δεν χρησιμοποιεί ο τακτικός στρατός)». Ο Ένγκελς υπό το βάρος των γεγονότων της Κομμούνας του Παρισιού αλλά και από τον φόβο ότι οι τακτικοί στρατοί θα επιταχύνουν τις πολεμικές συγκρούσεις, συντάσσεται με την προοπτική της συγκρότησης «λαϊκής πολιτοφυλακής», αντί του τακτικού στρατού.

Τα κινήματα του Τρίτου κόσμου κατέλαβαν την εξουσία με την τακτική του ανταρτοπολέμου. Όμως σύμφωνα με τον Κονδύλη, επρόκειτο για κινήματα τα οποία «δεν ήσαν σοσιαλιστικά υπό τη δική τους έννοια, αλλά εθνικιστικά με σοσιαλιστικό

¹⁰⁷ Κονδύλης Παναγιώτης, ό.π., σελ. 310-315

¹⁰⁸ ό.π., σελ. 250

μανδύα. Ο μανδύας αυτός έπρεπε να φορεθεί αναγκαστικά και μάλιστα επιδεικτικά στον αγώνα εναντίον ενός εχθρού και αλλοδαπού και καπιταλιστικού».

Ο Κονδύλης συμπεραίνει ότι ο ανταρτοπόλεμος «δεν αποτελεί μορφή αγώνα με αξιώσεις οικουμενικής ανωτερότητας, αλλά παραμένει δεμένος σε ορισμένη εποχή και κατάσταση, η οποία ήδη ανήκει στο παρελθόν κι ότι επομένως η ιστορική του επίδραση στο εξής δεν θα είναι μεγάλη. Ο ανταρτοπόλεμος δοκιμάστηκε με επιτυχία κυρίως στον αγώνα αποικιακών ή ημι-αποικιακών λαών εναντίον ενός ξένου κυρίου, ο οποίος φυλετικά και πολιτισμικά παρέμεινε ξένο σώμα μέσα στην εγχώρια κοινωνία. Στις λιγοστές περιπτώσεις, πάλι, όπου ο ανταρτοπόλεμος, ως εμφύλιος πόλεμος, έφερε στην εξουσία ένα ορισμένο κίνημα ή κόμμα, αυτό έγινε επειδή ο άτακτος στρατός ήταν ήδη αρκετά ισχυρός, ώστε να μεταβληθεί ουσιαστικά σε στρατό τακτικό, πειθαρχημένο και ιεραρχικά οργανωμένο, ελεγχόμενο και καθοδηγούμενο σε όλα τα επίπεδα από το κόμμα ή το κίνημα (το επιφανέστερο παράδειγμα είναι η Κίνα). Ό,τι εμφανιζόταν ως ανταρτοπόλεμος, στην πραγματικότητα ήταν, τουλάχιστον στην τελική φάση, αγώνας μεταξύ στρατών, τον οποίο κέρδισε ο ισχυρότερος στρατός, ενώ ο αντίπαλος συρρικνωνόταν ή διαλυόταν». Ενώ αλλού προσθέτει ότι «εκτός αυτού, ουσιώδη ρόλο στην έκβαση του εμφυλίου έπαιξαν οι εξωτερικές δυνάμεις, ο εκάστοτε «ενδιαφερόμενος τρίτος» και η υλική ή άλλη βοήθεια που παρέσχε στη μια ή την άλλη παράταξη».

Ο Κονδύλης ορίζει τις αρνητικές προϋποθέσεις που υπάρχουν για την επιτυχία του Αντάρτικου : «τον πολλαπλασιασμό από την εκλέπτυνση των όπλων που μπορούν να χρησιμοποιηθούν εναντίον ανταρτικών ομάδων από την πλευρά ενός ευέλικτου τακτικού στρατού και επίσης τη δραστική αλλαγή των δημογραφικών και περιβαλλοντικών όρων. Η δραστική αραίωση των δασών, η διάνοιξη της υπαίθρου στις συγκοινωνίες και προ παντός η ραγδαία συγκέντρωση των πληθυσμών στις πόλεις στερούν από τον αντάρτη το περιβάλλον όπου, κατά τη φράση του Μάο Τσέ Τούνγκ, μπορούσε να κινηθεί όπως το ψάρι στο νερό.

Βέβαια ο Κονδύλης δεν υποστηρίζει ότι οι μορφές του ανορθόδοξου πολέμου θα εγκαταλειφθούν γενικώς, καθότι : «ο ασθενέστερος μόνο μια δυνατότητα έχει : να μεταφέρει (εν μέρει) τον πόλεμο στο έδαφος του ισχυρότερου, να επιτύχει δηλαδή με άλλα μέσα ό,τι μια μεσαία ή μείζων Δύναμη θα κατάφερνε με τους Βαλλιστικούς της πυραύλους. Η δυνατότητα αυτή είναι η τρομοκρατία¹⁰⁹ και η δολιοφθορά »¹¹⁰.

¹⁰⁹Ο Κονδύλης ονομάζει την τρομοκρατία αυτή “νέα” γιατί δεν εξαντλείται σε δολοφονικές απόπειρες εναντίον προσώπων, όπως γινόταν στην προεπαναστατική Ρωσία και όπως έγινε στη Γερμανία και στην Ιταλία, κυρίως, κατά τη δεκαετία του 1970. Μπορεί τέτοιες τρομοκρατικές πράξεις να υπήρξαν θεαματικές ωστόσο ήταν ανίκανες να επιδράσουν σοβαρά στη λειτουργία της κοινωνίας. Σήμερα υφίστανται εντελώς διαφορετικές δυνατότητες, τις οποίες της προσφέρει η ίδια η κοινωνία. Εάν οι τρομοκρατικές ενέργειες επικεντρωθούν με επαρκή τεχνογνωσία και συνέπεια στους κυριότερους κόμβους, τότε είναι βέβαιο ότι μπορούν να γονατίσουν μία σύγχρονη κοινωνία . Έτσι, με βάση τις

Ο R. Taber, εμπνευσμένος από τις αντιλήψεις του Μάο και του Γκεβάρα μελετά τις εμπειρίες ανταρτοπολέμου στις δεκαετίες 1950-1960. Εμπνέεται από τον Κλαούζεβιτς, θεωρώντας τον ανταρτοπόλεμο ως συνέχεια της πολιτικής της ένοπλης σύρραξης, η οποία δεν μπορεί λογικά να επακολουθήσει έως ότου αποδειχτούν μη αποτελεσματικές όλες οι αποδεκτές ειρηνικές λύσεις – αιτήματα, νομοθετικές ενέργειες και η καταφυγή στην κάλπη. Αν αυτά τα μέσα δεν εξαντληθούν, δεν υπάρχει ελπίδα να εξασφαλισθεί η λαϊκή υποστήριξη, η οποία είναι απαραίτητη για την επαναστατική δράση. Για να αποδεχθεί ο λαός τους κινδύνους και τις ευθύνες της οργανωμένης βίας, πρέπει πρώτα να πιστέψει πως δεν υπάρχει άλλη λύση. Επίσης, πρέπει να πειστεί πως η υπόθεση του αγώνα είναι σωστή. Θα πρέπει δε, να διαθέτει και λογικές ελπίδες επιτυχίας¹¹¹.

μεταβολές των αντικειμενικών δεδομένων σε παγκόσμια κλίμακα, καταλήγει ο Κονδύλης στο συμπέρασμα ότι η εποχή του ανταρτοπολέμου ανήκει στο παρελθόν και μπαίνουμε στην εποχή της τρομοκρατίας, η οποία σε ορισμένες περιπτώσεις μπορεί να συγχωνευθεί με μορφές ανταρτοπολέμου των πόλεων. Εννοείται ότι, όπως και ο κλασσικός ανταρτοπόλεμος, έτσι και η τρομοκρατία θα έχει πολιτικές προοπτικές μόνο εάν η ακμή της συμπίπτει με μια βαθιά και παρατεταμένη κοινωνική κρίση».

¹¹⁰ Κονδύλης Παναγιώτης, ό.π., σελ. 254-259 και 375

¹¹¹ Taber Robert, ό.π., σελ. 31

Γ. ΜΕΡΟΣ Β΄: ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΚΑΙ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΟΥ

ΑΝΤΑΡΤΟΠΟΛΕΜΟΥ

α. Χαρακτηριστικά του Ανταρτοπολέμου

Όπως αναφέραμε και σε προηγούμενο κεφάλαιο, ο ανταρτοπόλεμος δεν έχει σταθερές¹¹². Δεν υπάρχουν συγκεκριμένοι κανόνες που να διέπουν τη διεξαγωγή του. Πρόκειται για μια μορφή πολέμου, ανορθόδοξου, μη συμβατικού, η οποία όμως, διαθέτει με τη σειρά της κάποια από τα χαρακτηριστικά του πολέμου, όπως η υποταγή σε κάποιον πολιτικό σκοπό¹¹³, εξάρτηση από την τριβή και την τύχη, ο καθορισμός στρατιωτικού αντικειμενικού σκοπού (ΑΝΣΚ), η προσωπικότητα του στρατιωτικού διοικητή, η τριάδα του πολέμου¹¹⁴, οι ηθικές και ψυχολογικές πτυχές του πολέμου¹¹⁵.

¹¹² Κολιόπουλος Κωνσταντίνος, ό.π., σελ. 7

¹¹³ Ο Taber παρατηρεί ότι «Ένας πολιτικός στόχος που στηρίζεται σε σταθερό ηθικό και ιδεολογικό έδαφος και μπορεί να γίνει κατανοητός ή αποδεκτός από την πλειοψηφία σαν θεμελιώδης σκοπός της εξέγερσης, επιθυμητός αυτός καθαυτός και άξιος για κάθε θυσία», βλ. σχετικά Taber Robert, ό.π., σελ. 171

¹¹⁴ Όπως παρατηρεί ο Στρατηγός Μαυρόπουλος, η αποκαλούμενη Αξιοσημείωτη (remarkable) ή Παράδοξη (paradoxical) Τριάδα συνιστά μια από τις συχνότερα αναφερόμενες αρχές του Κλαούζεβιτς, σε ολόκληρη τη σύγχρονη στρατιωτική βιβλιογραφία. Ο τελευταίος ισχυρίζεται ότι τα κυρίαρχα στοιχεία του πολέμου συγκροτούν μια παράδοξη Τριάδα. Τα στοιχεία αυτά είναι : α) Η πρωτογενής βιαιότητα, το μίσος και η εχθρότητα, β) το παιχνίδι της πιθανότητας και της ευκαιρίας και γ) το στοιχείο της υπαγωγής ως όργανο πολιτικής, το οποίο καθιστά τον πόλεμο υποκείμενο στην πολιτική. Τα τρία αυτά στοιχεία, σύμφωνα με τον Κλαούζεβιτς αντιστοιχούν στα εξής : Το πρώτο στοιχείο αφορά στο **Λαό**, το δεύτερο στο Διοικητή και το Στράτευμά του (**Στρατός**) και το τρίτο αφορά στην **Κυβέρνηση**. Ο Λαός προσφέρει τη στήριξη, η οποία είναι απαιτούμενη για την προσφυγή ενός κράτους στον πόλεμο. Για να προσφέρει την υποστήριξη αυτή, σύμφωνα με τον Κλαούζεβιτς, ο Λαός θα πρέπει να διακατέχεται από έντονα συναισθήματα μίσους και εχθρότητας εναντίον του αντιπάλου. Όταν τα συναισθήματα αυτά υποχωρούν, το ίδιο συμβαίνει και με τη στήριξη της υπόθεσης του πολέμου. Ως προς το δεύτερο στοιχείο, δύο είναι τα βασικά στοιχεία που επηρεάζουν την εξέλιξη του πολέμου από την πλευρά του Στρατού. Η τύχη και η ιδιοφυΐα του Διοικητή. Η τύχη έχει την έννοια των τυχαίων περιστατικών, των οποίων η επίδραση είναι απρόβλεπτη. Η επίδραση αυτή της τύχης μπορεί να μειωθεί σε κάποιο βαθμό, μικρό ή μεγάλο, από την ιδιοφυΐα του Διοικητή, με την έννοια της ποιότητας του στρατεύματος και της ικανότητας του να σχεδιάζει και να διεξάγει πολεμικές επιχειρήσεις. Ως προς το τρίτο και τελευταίο στοιχείο, η προσφυγή στον πόλεμο είναι μια απόφαση η οποία πρέπει να λαμβάνεται από την εκάστοτε πολιτική ηγεσία. Η υπεροχή της στρατιωτικής ηγεσίας δεν σταματά στη λήψη της απόφασης. Ο πόλεμος είναι κρατική υπόθεση, στην οποία ο Στρατός μεν παίζει τον κυρίαρχο ρόλο, η συμμετοχή όμως των άλλων στοιχείων ισχύος του κράτους (της διπλωματίας και της οικονομίας) δεν μηδενίζεται ποτέ. Τα τρία αυτά στοιχεία βρίσκονται σε σχέση μεταξύ τους. Θα πρέπει να βρίσκονται σε ισορροπία, ακριβώς όπως ένα εκκρεμές ισορροπεί μεταξύ τριών μαγνητών. Ανεξαρτήτως του είδους του πολέμου, προϋπόθεση επιτυχούς διεξαγωγής και έκβασης είναι η αποκατάσταση της ισορροπίας των στοιχείων, η σχέση μεταξύ των οποίων έστω και αν δεν παραμένει σταθερή, πρέπει να βρίσκεται πάντοτε μέσα στα πλαίσια της ισορροπίας. Παρά το γεγονός ότι ο τύπος του πολέμου τον οποίο είχε σο μυαλό του και στον οποίο συμμετείχε ο ίδιος ο Κλαούζεβιτς, έχει εκλείψει, η αρχική Τριάδα περιγράφει χαρακτηριστικά της φύσης του πολέμου, τα οποία παραμένουν αναλλοίωτα από τότε που εμφανίστηκαν στις πρωτόγονες κοινωνίες του ανθρώπου. Ως τέτοια παραμένουν σε ισχύ μέχρι σήμερα έστω και αν έχει αλλάξει ο τρόπος διεξαγωγής του πολέμου. Αυτό που σίγουρα έχει αλλάξει είναι η αντιστοιχισή που επέλεξε ο ίδιος ο Κλαούζεβιτς. Έτσι όταν σήμερα ο πόλεμος διεξάγεται μεταξύ κρατικών ή μη κρατικών οντοτήτων, φυλών της Αφρικής, επαναστατικών κινημάτων κλπ, σε οποιονδήποτε συνδυασμό, νοείται ότι ένα άλλο παράδειγμα θα πρέπει να χρησιμοποιηθεί για την κατάδειξη και ερμηνεία της ισχύος της Τριάδας. Όμως, τα στοιχεία της αρχικής Τριάδας ενυπάρχουν στον πόλεμο. (Για περαιτέρω ανάλυση και κριτική επί της Τριάδας του Κλαούζεβιτς, βλ. Μαυρόπουλος Παναγιώτης, “Η Παράδοξη Τριάδα του Κλαούζεβιτς (Clauzewitzian Trinity)”, περιοδικό Στρατιωτική Επιθεώρηση, Αθήνα, Ιούλιος – Αύγουστος 2008, σελ. 122 - 131

¹¹⁵ Paret Peter, *Οι Δημιουργοί της Σύγχρονης Στρατηγικής: από το Μακιαβέλι στην Πυρηνική εποχή*, εκδόσεις Τουρικής, Αθήνα, 2004, σελ. 248

Ο ανταρτοπόλεμος χαρακτηρίζεται από μια αντίδραση απέναντι στην τάξη και το νόμο και προσβλέπει στην ανατροπή κάθε είδους κανόνα. Το έμψυχο δυναμικό των δυνάμεων που διεξάγουν τον ανταρτοπόλεμο, είναι όπως παρατηρεί και ο Κολιόπουλος, “μαζεμένο στην τύχη”, ενώ η δομή και η πειθαρχία είναι υποτυπώδεις (αν όχι ανύπαρκτες). Για το λόγο αυτό είναι εξαιρετικά δύσκολο να διατυπωθούν προτάσεις που να τυγχάνουν γενικής εφαρμογής στον ανταρτοπόλεμο. Εξαιτίας δε, της απουσίας αυτής γενικότερων κανόνων, ο ανταρτοπόλεμος διέπεται από μια βιαιότητα και αγριότητα που οδηγεί πολλές φορές σε μια ιδιαίτερος σκληρή και αποτρόπαιη σύγκρουση, η οποία περικλείει στοιχεία “συμμοριτισμού”¹¹⁶. Εξάλλου και ο ίδιος ο Χάρτ αναφέρεται στην ένταση της βίας που διέπει τον ανταρτοπόλεμο, σημειώνοντας ότι η βία αποκτά “πολύ βαθύτερες ρίζες στον ανορθόδοξο πόλεμο από ότι στον ορθόδοξο, στον τακτικό”¹¹⁷. Όπως παρατηρεί ο Taber, οι ληστές δεν είναι επαναστάτες, οι πλιατσικολόγοι δεν είναι αντάρτες. «Για να μπορούν να τραβήξουν οπαδούς, οι επαναστάτες ηγέτες πρέπει να πατούν σε σταθερό ηθικό έδαφος. Πρέπει να έχουν κάποιον υψηλότερο σκοπό πέρα από την ικανοποίηση προσωπικών φιλοδοξιών. Κι αυτό με τη σειρά του επιβάλλει μια ιδεολογία ή έναν ξεκάθαρο σκοπό για να εξηγήσουν τις αποφάσεις και τις αιτίες της εξέγερσής τους»¹¹⁸.

Εξαιτίας του γεγονότος ότι ο ανταρτοπόλεμος δε διεξάγεται από έναν τακτικό στρατό, αυτοί που εμπλέκονται σε αυτόν αντιμετωπίζουν στενότητα τόσο σε έμψυχο υλικό όσο και σε εφόδια. Οι διαθέσιμοι πόροι είναι εξαιρετικά περιορισμένοι, ιδίως κατά την έναρξη των επιχειρήσεων. Επομένως, κάθε ένα διατιθέμενο υλικό αποκτά ιδιαίτερη αξία είτε πρόκειται για όπλα είτε για πυρομαχικά. Όπως χαρακτηριστικά επεσήμανε και ο Γκεβάρα, κάθε ένας νεκρός αντάρτης δεν πρέπει να μένει ποτέ πίσω, με τα όπλα και τα πυρομαχικά του. “Καθήκον κάθε αντάρτη όταν κάποιος σύντροφός του πέσει στη μάχη, είναι να διασώσει αμέσως αυτά τα εξαιρετικά πολύτιμα στοιχεία του αγώνα”¹¹⁹. Όπως και με τα υλικά έτσι και με τους μαχητές, το έμψυχο δηλαδή “υλικό”, οι αντάρτες αντιμετωπίζουν σημαντικό πρόβλημα αναπλήρωσης των απωλειών. Για τον Γκεβάρα κάθε αντάρτης οφείλει να παραμείνει ζωντανός και για το λόγο αυτό η μάχη πρέπει να διεξάγεται μόνον εφόσον η νίκη είναι δεδομένη και πρόκειται να καταληφθούν εφόδια του αντιπάλου, με τις κατά το δυνατόν λιγότερες απώλειες. Προς την ίδια κατεύθυνση «κινείται» και ο Μάο, ο οποίος σημειώνει ότι βασικό χαρακτηριστικό στις αντάρτικες επιχειρήσεις είναι η εξάρτησή τους από τον ίδιο το λαό προς στρατολόγηση ταγμάτων και άλλων μονάδων. Συνεπώς η οργάνωση εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από τις τοπικές συνθήκες. Στην περίπτωση των

¹¹⁶ Κολιόπουλος Κωνσταντίνος, ό.π., σελ. 7

¹¹⁷ Χάρτ Λίντελ, ό.π., σελ. 570-571

¹¹⁸ Taber Robert, ό.π., σελ. 169

¹¹⁹ Γκεβάρα Ερνέστο, τσε, ό.π., σελ. 30

ανταρτών, το επίπεδο του εξοπλισμού – σε σχέση με το αντίστοιχο του τακτικού στρατού – είναι χαμηλό και πρέπει να εξαρτώνται για τη συντήρησή τους, κυρίως, από το τι προσφέρει ο τόπος¹²⁰. Σε σύγκριση με το συμβατικό πόλεμο, όπου οι αντίπαλες δυνάμεις εφοδιάζονται από τα εργοστάσια, τις αποθήκες και τις προκεχωρημένες αποθήκες εφοδίων, στον ανταρτοπόλεμο οι αντάρτικες δυνάμεις εφοδιάζονται από επιτόπιους πόρους.

Για να κατορθώσει όμως, μια αντάρτικη ομάδα να κινηθεί επιτυχώς εναντίον μιας εχθρικής δύναμης θα πρέπει να έχει άριστη γνώση ενός πολύ σημαντικού παράγοντα, για αυτού του είδους τις επιχειρήσεις. Ο παράγοντας αυτός δεν είναι άλλος από το έδαφος και τη μορφολογία του. Ο Σουν Τζου διέκρινε έξι είδη εδάφους, αναλόγως της μορφολογίας του. Το βατό έδαφος, το έδαφος που εμπλέκει, το έδαφος που προκαλεί χρονοτριβή, τα στενά περάσματα, τις απόκρημνες πλαγιές και τις θέσεις που είναι απομακρυσμένες από τον εχθρό. Το έδαφος που μπορεί εύκολα να το διασχίσει κανείς και από τις δύο πλευρές λέγεται βατό. Σε ένα τέτοιο έδαφος πρέπει κανείς να επωφελείται καταλαμβάνοντας ανυψωμένα και ηλιόλουστα σημεία και περιφρουρώντας προσεκτικά τις γραμμές εφοδιασμού του. Τότε η μάχη δίνεται από θέση πλεονεκτική. Το έδαφος που εύκολα εγκαταλείπεται αλλά δύσκολα ανακαταλαμβάνεται, λέγεται έδαφος που εμπλέκει. Όταν η θέση είναι τέτοια που καμία πλευρά δεν κερδίζει κάνοντας την πρώτη κίνηση, γίνεται λόγος για έδαφος που προκαλεί χρονοτριβή και η κατάσταση οδηγεί σε αδιέξοδο. Σε μια τέτοια θέση, ακόμα και όταν ο εχθρός προσπαθεί να σε δελεάσει, είναι φρόνιμο να μην προχωρήσεις αλλά μάλλον να υποχωρήσεις, προκαλώντας έτσι τον εχθρό. Όταν ένα τμήμα του στρατού του «βγει έξω», τότε μπορούμε να εξαπολύσουμε επίθεση από πλεονεκτική θέση. Στα στενά περάσματα, θα πρέπει να τοποθετηθούν ισχυρές φρουρές εν αναμονή του εχθρού. Στις δε απόκρημνες πλαγιές, σημειώνει ο Τζου «*αν προηγηθείς του αντιπάλου σου, να καταλάβεις τα ανυψωμένα και ηλιόλουστα σημεία και εκεί να τον περιμένεις να ανέβει*». Αν πάλι ο εχθρός έχει καταλάβει απόκρημνες πλαγιές πριν από εσένα, δεν πρέπει να τον ακολουθούμε αλλά να υποχωρούμε και προσπαθούμε να τον παραπλανήσουμε ώστε να φύγει¹²¹. Η γνώση περασμάτων, κρυψώνων, μονοπατιών σημείων διαφυγής θα πρέπει να θεωρείται δεδομένη για έναν αντάρτη. Αδιαμφισβήτητα τα όρη, τα δάση, οι ζούγκλες και οι ελώδεις περιοχές ευνοούν, λόγω του δυσπρόσιτου της φύσης τους, τις αντάρτικες επιχειρήσεις, προσφέροντας κάλυψη, αφθονία σε κρυψώνες για όπλα, εφόδια, μαχητές, ενώ συνιστούν τις αρχικές βάσεις¹²². Το έδαφος αυτό δεν είναι απαραίτητο να βρίσκεται αποκλειστικά εντός της επικράτειας στην οποία διεξάγεται ο ανταρτοπόλεμος. Βάσεις

¹²⁰Τουγκ Μάο, τσε, ό.π., σελ. 43-44

¹²¹ Τζου Σουν, ό.π., σελ. 61-62

¹²²Κολιόπουλος Κωνσταντίνος, ό.π., σελ. 8-9 και Γκεβάρα Ερνέστο, τσε, ό.π., σελ. 20

εξόρμησης ή καταφυγής μπορεί να βρίσκονται και σε γειτονικές χώρες. Κλασσικό παράδειγμα ο Ελληνικός εμφύλιος, οπότε οι κομμουνιστές αντάρτες, μέχρι και τη ρήξη μεταξύ Τίτο και Στάλιν, έβρισκαν καταφύγιο στην πρώην Γιουγκοσλαβία. Όπως διαπιστώνει και ο Taber, εκεί που είναι δυνατή η εκλογή του εδάφους, η επιλογή αυτή για τη διεξαγωγή του ανταρτοπολέμου θα πρέπει να γίνει με προσοχή. Το ιδεώδες βρίσκεται σε μια χώρα που είναι περισσότερο αγροτική παρά αστική, ορεινή παρά πεδινή, «δασωμένη παρά γυμνή», με εκτεταμένες σιδηροδρομικές γραμμές. Το έδαφος θα πρέπει επίσης να διαθέτει φυσικές κρυψώνες και εμπόδια που θα περιορίζουν την κίνηση των μεταφορικών μέσων του στρατού, ενώ θα πρέπει να υπάρχει και αρκετός χώρος για άνετους ελιγμούς¹²³.

Πέραν των ανωτέρω εξίσου σημαντική είναι η εξασφάλιση της λαϊκής υποστήριξης για την επιτυχή έκβαση του ανταρτοπολέμου. Οι αντάρτες προέρχονται από τις τάξεις του λαού, εφοδιάζονται, υποστηρίζονται από αυτόν και σε κάθε περίπτωση πρέπει να εξασφαλίσουν την υποστήριξή του και τη νομιμοποίησή του¹²⁴. Ελάχιστοι ανταρτοπόλεμοι ή τρομοκρατικές επιχειρήσεις επιτυγχάνουν χωρίς κάποια υποστήριξη. Απαιτείται αναχορηγία πυρομαχικών, φροντίδα των απωλειών, επανεφοδιασμός, ανανέωση των πληροφοριών τους όσο αφορά στις δραστηριότητες της κυβέρνησης αλλά και εκπαίδευση νέων μαχητών¹²⁵. Επί αυτού ο Γκεβάρα τονίζει ότι το μοναδικό στοιχείο που διαφοροποιεί τις αντάρτικες ομάδες από τις ομάδες ληστών είναι ακριβώς η λαϊκή υποστήριξη. Εξάλλου οι ληστές αργά ή γρήγορα θα εξουδετερωθούν από τα σώματα ασφαλείας, σε αντίθεση με τις αντάρτικες δυνάμεις, οι οποίες έχουν τη δυνατότητα να αναδειχθούν νικήτριες¹²⁶. Ως απόρροια της υποστήριξης αυτής, ο Γκεβάρα κάνει λόγο για τη σπουδαιότητα και της πληροφορίας. Αναφέρεται στη αξιοσημείωτη διαφορά μεταξύ της πληροφορίας που φθάνει στις αντάρτικες δυνάμεις και της πληροφορίας που κατέχει ο εχθρός. Ενώ ο τελευταίος αναγκάζεται να επιχειρεί σε περιοχές που είναι απόλυτα εχθρικές και αντιμετωπίζει τη «σιωπή» των κατοίκων, οι επαναστάτες έχουν σχεδόν σε κάθε σπίτι είτε φίλο είτε συγγενή και τα νέα μεταφέρονται σταθερά μέσω των συνδέσμων μέχρι να φθάσουν στην κεντρική διοίκηση της αντάρτικης δύναμης ή ομάδας που βρίσκεται στην περιοχή¹²⁷.

Πρέπει επίσης να τονισθεί ότι ο αντάρτης πρέπει να αποδέχεται τους νόμους και τις παραδόσεις του ντόπιου πληθυσμού. Προβάλλουν δε, την ηθική τους ανωτερότητα σε σχέση με τις κυβερνητικές δυνάμεις και δεν πρέπει να απογοητεύουν

¹²³ Taber Robert, ό.π., σελ. 173

¹²⁴ Για τον Στρατηγό Γρίβα απαιτείται η πλήρης και ανεπιφύλακτη υποστήριξη της πλειονότητας των κατοίκων της χώρας προκειμένου να στεφθεί με επιτυχία ο ανταρτοπόλεμος.

¹²⁵ Kiras James, ό.π., σελ. 191-192

¹²⁶ Κολιόπουλος Κωνσταντίνος, ό.π., σελ. 9-10

¹²⁷ Γκεβάρα Ερνέστο, τσε, ό.π., σελ. 86

το λαό¹²⁸. Οι αντικειμενικοί σκοποί του ανταρτοπολέμου, σημειώνει ο Μάο πρέπει να συμπίπτουν με τις επιθυμίες του λαού, διαφορετικά η αποτυχία θα είναι σίγουρη. Επειδή ο ανταρτοπόλεμος βασικά εκπορεύεται από τις μάζες και υποστηρίζεται από αυτές, δεν μπορεί ούτε να υπάρξει ούτε να ευδοκιμήσει αν απομακρυνθεί από τη συνεργασία και την αποδοχή τους¹²⁹. Άλλωστε η εξωτερική φυσική και ηθική υποστήριξη είναι ένα προαπαιτούμενο για την επιτυχία¹³⁰. Ωστόσο, η υποστήριξη είναι διασυνδεδεμένη με την νομιμότητα της οργάνωσης. Η βία που διεξάγεται χωρίς έναν κατανοητό πολιτικό σκοπό, θα επιφέρει ελάχιστη κοινωνική υποστήριξη που για τον Κλάουζεβιτς είναι το κέντρο βάρους. Οι αντάρτες και οι τρομοκράτες μπορούν να αναζητήσουν υποστήριξη τόσο από το εσωτερικό όσο και από το εξωτερικό. Η εσωτερική υποστήριξη μπορεί να εξασφαλιστεί με εκφοβισμό και τρομοκρατία, αλλά ένας μακρύς απελευθερωτικός αγώνας δεν μπορεί να στηρίζεται αποκλειστικά σε τέτοια μέτρα.

Η υποστήριξη είναι επίσης εξαρτημένη από τις συνθήκες σε κάθε συγκεκριμένη χώρα. Δεν είναι εγγυημένη η αναπαραγωγή επιτυχίας οπουδήποτε αλλού, χρησιμοποιώντας μια πρώην επιτυχή φόρμουλα χωρίς πρώτα να εντοπιστεί η ιδιαίτερη βάση της πιθανής λαϊκής υποστήριξης. Η εξωτερική υποστήριξη για αυτούς που διεξάγουν ανορθόδοξο πόλεμο ευρέως εξαρτάται στην γεωγραφία της χώρας και τις πολιτικές σχέσεις που τηρούνται από τους αντάρτες ή τους τρομοκράτες. Τέτοια υποστήριξη μπορεί να έχει τη μορφή παροχής εφοδίων διά μέσω των συνόρων, την ηθική στην περίπτωση πολιτικής αναγνώρισης κλπ.¹³¹

Όσοι προσφεύγουν στον ανταρτοπόλεμο ή την τρομοκρατία προσπαθούν να βρουν τρόπους να χρησιμοποιήσουν τις δυνάμεις τους όπως η κινητικότητα, η οργάνωση, η σχετική ανωνυμία, η απόκρυψη, ενάντια στις αδυναμίες του πιο ισχυρού αντιπάλου. Ωστόσο η υπονόμηση είναι κάτι που απαιτεί χρόνο και εντατική χρήση πόρων και δεν εγγυάται την επιτυχία. Σε σχεδόν όλες τις περιπτώσεις η διάρκεια αυτών των επιχειρήσεων μετριέται σε δεκαετίες και όχι σε χρόνια.

Ο χρόνος είναι το πιο σημαντικό στοιχείο που απαιτείται για μια επιτυχή κατάληξη μιας ανταρτικής ή τρομοκρατικής επιχείρησης, καθώς είναι αγαθό που μπορεί να ανταλλαχθεί με την αδυναμία του αντιπάλου. Με επαρκή χρόνο μια ομάδα ανταρτών μπορεί να απομυζήσει τις δυνάμεις του αντιπάλου και να χτίσει μια συμβατική δύναμη ικανή της ανάληψης του ελέγχου από το κράτος. Κάθε φάση προσεκτικά εκτελεσμένη, μπορεί να οδηγήσει ένα βήμα πιο κοντά στην νίκη, ασχέτως πόσο χρόνο τελικά θα πάρει. Η διαδοχή των φάσεων που τείνουν προς την

¹²⁸ ό.π., σελ. 152

¹²⁹ Τουγκ Μάο, τσε, ό.π., σελ. 32

¹³⁰ Kiras James, ό.π., σελ. 188

¹³¹ ό.π., σελ. 191 - 193

νίκη δεν είναι απαραίτητα γραμμική. Μη προβλέψιμες καταστάσεις μπορεί να προκαλέσουν πισωγυρίσματα και πιθανόν σύμπτυξη σε μια προηγούμενη φάση του ανταρτοπόλεμου. Ωστόσο ατελείωτη μάχη χωρίς ένα προφανές αποτέλεσμα νίκης τελικά θα οδηγούσε στην εξάντληση, κατάπτωση και απόσυρση. Αρκετές ανορθόδοξες επιχειρήσεις καταλήγουν σε αδιέξοδο μετά από μια περίοδο χρόνου όπου κανένας η καμία πλευρά δεν είναι ικανή να διεξάγει το αποφασιστικό χτύπημα¹³².

Ο Kilcullen, στη σχετική μελέτη του, χαρακτηρίζει τον ανταρτοπόλεμο σαν ένα οργανικό σύστημα. Το πεδίο διεξαγωγής του ανταρτοπολέμου είναι ένα “οικοσύστημα” όπου πολλές ομάδες και οντότητες αλληλεπιδρούν (όπως οι οργανισμοί σε ένα βιοσύστημα). Στο πεδίο αυτό “αναδύεται” το ζήτημα της επικράτησης – επιβίωσης του ισχυρότερου. Εξαιτίας του γεγονότος ότι πολλαπλές ομάδες ανταγωνίζονται για την απόκτηση του ελέγχου επί του πληθυσμού και του εδάφους, η προσαρμοστικότητα στις μεταβαλλόμενες συνθήκες καθίσταται πρωταρχικής σημασίας. Άλλωστε, οι πλέον επικίνδυνοι αντάρτες μπορεί να μην είναι οι πιο δυνατοί αλλά κυρίως αυτοί που διαθέτουν ευκολία προσαρμογής στις εκάστοτε συνθήκες και κατορθώνουν κατά τον τρόπο αυτό να επιβιώσουν. Τα στοιχεία που συνθέτουν, σύμφωνα με τον Kilcullen, το “σύστημα” του ανταρτοπολέμου, είναι : **α)** η υποδομή που αποτελείται από τα μέσα και τα φυσικά συστατικά (δηλαδή τους μαχητές), **β)** οι σύνδεσμοι που περιλαμβάνουν διαύλους επικοινωνίας είτε στο εξωτερικό είτε στο εσωτερικό της χώρας όπου διεξάγεται ο ανταρτοπόλεμος, **γ)** το όριο, το οποίο καθορίζει τη διαχωριστική γραμμή μεταξύ του αντάρτικου κινήματος και του περιβάλλοντός του. Το όριο αυτό μπορεί να είναι διαπερατό αλλά είναι διακριτό, **δ)** τα υπό – συστήματα, τα οποία περιλαμβάνονται στο σύστημα του ανταρτοπολέμου και αφορούν, μεταξύ άλλων, στη διοικητική μέριμνα (logistics), τις πληροφορίες, την προπαγάνδα, τη στρατολόγηση και το σχεδιασμό, **ε)** η αλληλεπίδραση μεταξύ των μερών, η οποία αφορά σε επιθέσεις, λαϊκή υποστήριξη, έλεγχο της επικράτειας, οικονομική κυριαρχία¹³³, **στ)** τα “εισερχόμενα” στοιχεία (inputs), τα οποία αντλεί ο ανταρτοπόλεμος από το περιβάλλον του και δεν είναι άλλα από το έμψυχο δυναμικό και τα εφόδια και **ζ)** τα “εξερχόμενα” στοιχεία (outputs), δηλαδή τα αποτελέσματα που αναδύονται ως συνέπειες του ανταρτοπολέμου. Αυτά δεν είναι άλλα από τις απώλειες σε έμψυχο και άψυχο δυναμικό, τη φυσική κόπωση, την οικονομική και κοινωνική εξαθλίωση ή την προπαγάνδα¹³⁴.

¹³² ό.π., σελ. 189-190

¹³³ Επειδή αυτά συνιστούν τις φυσιολογικές ενέργειες του ανταρτοπολέμου, έχουν την τάση να λαμβάνουν τη μέγιστη προσοχή από τις δυνάμεις ασφαλείας.

¹³⁴ Kilcullen David, ό.π., σελ. 22-25

β. Μορφές του Ανταρτοπολέμου

Από τη μελέτη του ανταρτοπολέμου προκύπτει ότι δύο είναι οι βασικοί παράγοντες στους οποίους μπορεί κανείς να προστρέξει προκειμένου να αποτυπώσει τις μορφές που ο ανταρτοπόλεμος μπορεί να λάβει. Συγκεκριμένα, πρόκειται για το είδος του αντιπάλου που αντιμετωπίζουν οι αντάρτες καθώς και από το αν παράλληλα προς τις αντάρτικες, διεξάγονται και συμβατικές επιχειρήσεις¹³⁵.

Ο Στρατηγός Γρίβας, στο εγχειρίδιό του για τον ανταρτοπόλεμο και την Ε.Ο.Κ.Α.¹³⁶ σημειώνει ότι ο ανταρτοπόλεμος δύναται να εμφανισθεί με τις εξής, δύο, μορφές :

α) ως ανεξάρτητη πολεμική ενέργεια στο εσωτερικό μιας χώρας, κατόπιν σχετικής προπαρασκευής, εντός ή εκτός αυτής, υποκινούμενης είτε από κοινωνικούς λόγους είτε από καθαρά εθνικοαπελευθερωτικές αιτίες και

β) ως μέρος του γενικού στρατηγικού σχεδίου μιας χώρας ή ενός συμμαχικού συνασπισμού κρατών, από κοινού με την κλασσική μορφή του πολέμου, ως συνέπεια μιας τοπικής ή γενικής σύρραξης¹³⁷.

Ο Κολιόπουλος διακρίνει τα εξής είδη ανταρτοπολέμου :

α) ο ανταρτοπόλεμος που διεξάγεται ανάμεσα σε αντάρτες και συμβατικές δυνάμεις και ο ανταρτοπόλεμος μεταξύ αμιγώς αντάρτικων μονάδων,

β) ο ανταρτοπόλεμος που διεξάγεται εναντίον ξένου εισβολέα (διεθνής πόλεμος) ή εναντίον γηγενών κατοίκων της χώρας (εσωτερικός πόλεμος) και

γ) στην περίπτωση του εσωτερικού πολέμου μπορούμε να διακρίνουμε στον ανταρτοπόλεμο που διεξάγεται εναντίον αλλοεθνών ή ομοεθνών.

Η σύγκρουση μεταξύ δύο αντάρτικων μονάδων, προκύπτει είτε μετά την κατάρρευση της εξουσίας είτε μετά την απελευθέρωση μιας χώρας. Σε αυτού του είδους τις συγκρούσεις δεν υφίσταται πλέον η χαώδης διαφορά υλικών και

¹³⁵ Κολιόπουλος Κωνσταντίνος, ό.π., σελ. 27

¹³⁶ Στρατηγός Γρίβας Γεώργιος, ό.π., σελ. 12

¹³⁷ Βάσει αυτής της «τυπολογίας» ο Γρίβας παρατηρεί ότι, μελλοντικά, η στρατηγική θα επηρεασθεί από αυτή τη μορφή πολεμικής ενέργειας, τα δε στρατηγικά σχέδια πρέπει να προβλέπουν και να προπαρασκευάζουν, όχι μόνο τη χρησιμοποίηση αυτής εντός του εχθρικού εδάφους αλλά και την εξουδετέρωση μιας αντίστοιχης προσπάθειας του αντιπάλου, εντός του φίλιου εδάφους. Υποστηρίζει μάλιστα ότι ο ανταρτοπόλεμος θα λάβει συγκεκριμένη μορφή αγώνα, μελλοντικά, και θα χρησιμοποιηθεί ευρέως είτε κατά τα προκαταρκτικά στάδια του πολέμου είτε κατά τη διάρκειά του. Στα δε είδη ανταρτοπολέμου που ο ίδιος είδαμε ότι αναφέρει, προσθέτει και δύο ειδικές περιπτώσεις χρησιμοποίησής του. Πρώτον, την περίπτωση κατά την οποία στρατός ηττηθεί και μη δυνάμενος να συνεχίσει τον αγώνα πρέπει να είναι σε θέση να αναλάβει αντάρτικη δράση, διασπασμένος σε μικρές ομάδες, ώστε να δύναται να εκτελέσει τον αγώνα του, με άλλη μορφή. Για τη δράση αυτή απαιτείται σχέδιο, το οποίο είτε θα καταρτισθεί πρόχειρα είτε θα προβλέπεται ήδη. Δεύτερον, την περίπτωση κατά την οποία κάθε στρατός που καταλαμβάνει μια αντίπαλη χώρα πρέπει να είναι προετοιμασμένος και να έχει αντίστοιχη οργάνωση ειδικών στρατιωτικών τμημάτων (ειδικές δυνάμεις) δια να προλάβει αρχικώς και να καταπνίξει ακολούθως κάθε εκδήλωση του εχθρού, σε ενδεχόμενο που ο τελευταίος επιθυμούσε τη διεξαγωγή ανταρτοπολέμου στις καταληφθείσες περιοχές.

εξοπλισμού, μεταξύ των αντιπάλων. Καθοριστικός παράγοντας επομένως για την έκβαση της σύγκρουσης είναι το λαϊκό έρεισμα και η υποστήριξη από το λαό που κάθε μια πλευρά απολαμβάνει. Σημαντικό όμως είναι και το στοιχείο της εξωτερικής βοήθειας που αντιμαχόμενοι λαμβάνουν και η ταχύτητα μετεξέλιξης σε τακτικό στρατό¹³⁸. Στην περίπτωση του ελληνικού εμφυλίου οι δυνάμεις του ΕΑΜ διέθεταν σαφές προβάδισμα έναντι του Ε.Δ.Ε.Σ. και της Ε.Κ.Κ.Α., ενώ στο Αφγανιστάν καθοριστικό ρόλο στην επικράτηση των Ταλιμπάν έπαιξε η πακιστανική βοήθεια¹³⁹.

Στην περίπτωση που οι αντίπαλοι των ανταρτών είναι ξένοι ή κάτοικοι της χώρας τους, οι αντάρτες αντιμετωπίζουν συμβατικές δυνάμεις. Αν ο πόλεμος είναι διεθνής τότε τα κατοχικά στρατεύματα¹⁴⁰ συνιστούν τον αντίπαλο των ανταρτών, ενώ στον εσωτερικό πόλεμο συγκρούονται με έναν τακτικό στρατό, αποτελούμενο από γηγενείς κατοίκους της χώρας. Στην δεύτερη αυτή περίπτωση του εσωτερικού πολέμου, η διάκριση δεν είναι απόλυτα ξεκάθαρη αφού υπάρχει η πιθανότητα ένα τμήμα των κατοχικών δυνάμεων με την πάροδο του χρόνου να γίνουν γηγενείς κάτοικοι¹⁴¹. Ο εγχώριος αντίπαλος έχει μεγαλύτερο κίνητρο να διατηρήσει τον έλεγχο της χώρας του. Αν ο αντίπαλος είναι «ξένος» η έκβαση του ανταρτοπόλεμου εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από τη θέλησή του να υποστεί το κόστος που συνεπάγεται η αντιμετώπιση των ανταρτών¹⁴².

Άλλωστε, δεν πρέπει να παραγνωρίζουμε το γεγονός ότι στην περίπτωση του Διεθνούς Πολέμου, καθοριστικός παράγοντας για την επιτυχία σε μια σύγκρουση είναι το «δίκαιο του αγώνα». Ο Γρίβας σημειώνει χαρακτηριστικά : *«Ο άγων μας, όπως και οιοσδήποτε άλλος, είναι κυρίως πάλη δυο θελήσεων, καθ' ην θα επιβάλλεται εκείνος, του οποίου αι ήθικαί δυνάμεις είναι εις υψηλότερον επίπεδον και ή θέλησις ισχυρότερα. Επί του παράγοντος τούτου υπελόγιζα πάντοτε. Καθ' ολην την διάρκειαν του αγώνος επέτυχα να κρατήσω σταθερώς το ηθικόν των μαχητών και του λαού πολύ υψηλά, χωρίς τούτο να καμφθῇ. Εις τούτο συνέτεινε πολύ και ή πίστις επί το δίκαιον του αγώνος, εν αντιθέσει προς τον "Αγγλον στρατιώτην όστις εγνώριζε οτι αγωνίζεται δια να κράτηση ένα λαόν δούλον. Ούτως, αι τάξεις των μαχητών μας και όταν ακόμη ηραίωνον, λόγω απωλειών, ή εδέχοντο πλήγματα, δεν*

¹³⁸ Ως προς τη μετεξέλιξη αυτή ο Γκεβάρα επισημαίνει ότι ο ανταρτοπόλεμος είναι ένα στάδιο που από μόνο του δεν έχει τη δυνατότητα να επιτύχει την απόλυτη νίκη και την επικράτηση επί του εχθρού. Είναι ένα από τα αρχικά στάδια του πολέμου και θα εξελισσεται διαρκώς μέχρι ο αντάρτικος στρατός μέσα σε ένα πλαίσιο σταθερής ανάπτυξης, να αποκτήσει τα χαρακτηριστικά ενός τακτικού στρατού. Τότε θα είναι έτοιμος να καταφέρει το τελειωτικό πλήγμα στον εχθρό και να κατακτήσει τη νίκη. *«Ο θρίαμβος»*, υποστηρίζει, *«θα είναι πάντα το αποτέλεσμα ενός τακτικού στρατού ακόμη και αν κατάγεται από έναν αντάρτικο στρατό»*.

¹³⁹ Κολιόπουλος Κωνσταντίνος, ό.π., σελ. 27-28

¹⁴⁰ Παράδειγμα η αντίσταση των Ελλήνων κατά των γερμανικών στρατευμάτων κατοχής

¹⁴¹ Χαρακτηριστικό παράδειγμα οι Τούρκοι στην Κύπρο

¹⁴² Για τον Κλαούσεβιτς, σε περιπτώσεις κατά τις οποίες ο ξένος εισβολέας διεξάγει παράλληλα του ανταρτοπολέμου και συμβατικές επιχειρήσεις, υπάρχει το ενδεχόμενο επιτυχούς έκβασης του ανταρτοπολέμου.

*παραμένον μόνον αρραγείς, αλλά ταχέως συνεπληρούντο και εγένοντο μάλλον συνεκτικά».*¹⁴³

Ως προς την τρίτη περίπτωση, η διάκριση αλλοεθνείς – ομοεθνείς αφορά στη σύγκρουση των ανταρτών με συμβατικές δυνάμεις γηγενών αντιπάλων. Στους αλλοεθνείς, οι συμβατικές δυνάμεις είναι μεν γηγενείς αλλά ανήκουν σε διαφορετική εθνότητα. Κατά τη διάρκεια της Ελληνικής Επανάστασης οι Έλληνες πολεμιστές συγκρούονταν με τις οθωμανικές δυνάμεις, οι οποίες αποτελούνταν και από γηγενείς πληθυσμούς, οι οποίοι όμως, ήταν Τούρκοι (αλλοεθνείς) αλλά ζούσαν στον ελληνικό χώρο. Σε αυτή την περίπτωση, σημαντικό ρόλο για την εδραίωση του αντάρτικου παίζει ο βαθμός ανάμειξης της εξεγερμένης εθνότητας (Έλληνες) με την κυρίαρχη εθνότητα στις περιοχές όπου δρουν οι αντάρτες. Η Ελληνική Επανάσταση εδραιώθηκε σε περιοχές όπου το ελληνικό στοιχείο ήταν κυρίαρχο. Επίσης σε έναν τέτοιο πόλεμο, είναι συχνό το φαινόμενο, ο συμβατικός στρατός να εξαπολύει σκληρά αντίποινα εναντίον του αλλοεθνούς αντιπάλου. Χαρακτηριστικά είναι τα αντίποινα του οθωμανικού στρατού εναντίον ελληνικών πληθυσμών εξαιτίας της προστασίας και της υποστήριξης που παρείχαν στους Έλληνες μαχητές. Για παράδειγμα η σφαγή της Χίου.

Η κατάσταση διαφοροποιείται όταν οι αντάρτες καλούνται να αντιμετωπίσουν ένα συμβατικό στρατό, ο οποίος αποτελείται από ομοεθνείς. Η κατάσταση περιπλέκεται ακόμα περισσότερο και εξαιτίας του γεγονότος ότι και οι δύο πλευρές διαθέτουν ισοδύναμη θέληση για να κατισχύσουν του αντιπάλου τους. Από ηθικής και ψυχολογικής άποψης και τα δύο στρατόπεδα είναι ισοδύναμα. Αυτό από μόνο του μπορεί να οδηγήσει σε ανεξέλεγκτες καταστάσεις άκρατης βίας, μίσους και πράξεων που ο ανθρώπινος νους δύσκολα μπορεί να συλλάβει και να αποδεχτεί¹⁴⁴. Τέτοιες ενέργειες χαράσσονται στη μνήμη του έθνους και το ακολουθούν για δεκαετίες. Και πάλι ο Ελληνικός εμφύλιος αποτελεί σχετικό παράδειγμα¹⁴⁵. Είτε πρόκειται για αντιπάλους αλλοεθνείς είτε για ομοεθνείς, ιδιαζούσης σημασίας είναι η πιθανότητα οι αντάρτες να πολεμούν εναντίον ενός αντιπάλου, ο οποίος, εκτός του ανταρτοπολέμου, διεξάγει και συμβατικές επιχειρήσεις¹⁴⁶ εναντίον κάποιου τρίτου αντιπάλου¹⁴⁷.

Ο Γκεβάρρα, από την πλευρά του, αναφερόμενος στους αντιπάλους ενός ανταρτοπολέμου, επισημαίνει ότι το ένα στρατόπεδο συμπεριλαμβάνει μια ομάδα που

¹⁴³ Στρατηγού Γεωργίου Γρίβα Διγενή, ό.π., σελ. 58.

¹⁴⁴ Δε χρειάζεται να ανατρέξουμε στο παρελθόν, κοντινό ή απώτερο, για να βρούμε παραδείγματα. Η «αραβική άνοιξη» που συνεχίζεται στις μέρες μας σε Συρία και Ιράκ – εν αναμονή, ενδεχομένως, νέου πεδίου «εφαρμογής» – βρίθει σχετικών παραδειγμάτων με σταυρώσεις αντιπάλων, αποκεφαλισμούς, σφαγές αμάχων, λιντσαρίσματα και άλλες «συναφείς μεθόδους».

¹⁴⁵ Μπορεί να έχουν περάσει μερικές δεκαετίες από την ολοκλήρωσή του, μπορεί να έχει υπάρξει εθνική συμφιλίωση αλλά αραιά και που αρκετοί είναι εκείνοι – και από τα δύο στρατόπεδα – που επικαλούνται τα «επαίσχυντα» εγκλήματα του αντιπάλου τους χωρίς να αναγνωρίζουν τα δικά τους.

¹⁴⁶ Οι Οθωμανοί, εκτός των Ελλήνων ανταρτών που μάχονταν για την ανεξαρτησία τους, είχαν εν εξελίξει αντιπαράθεση με Ιρανούς και Ρώσους, γεγονός που παρεμπόδιζε την πλήρη ενασχόλησή τους με το ελληνικό μέτωπο.

¹⁴⁷ Κολιόπουλος Κωνσταντίνος, ό.π., σελ. 29-31

αποτελείται από το δυνάστη και τους πράκτορές του, έναν επαρκώς εξοπλισμένο, εκπαιδευμένο και πειθαρχημένο επαγγελματικό στρατό που σε πολλές περιπτώσεις δέχεται ξένη βοήθεια καθώς και τη βοήθεια της γραφειοκρατίας που βρίσκεται στην υπηρεσία του δυνάστη. Από την άλλη πλευρά υπάρχει ο λαός του έθνους ή της περιοχής που εμπλέκεται. Είναι σημαντικό, τονίζει, να δοθεί έμφαση στο γεγονός ότι ο ανταρτοπόλεμος είναι ο αγώνας των μαζών, ο αγώνας του λαού, ενώ υπεραμύνεται με τη σειρά του της σπουδαιότητας και της σημασίας της λαϊκής υποστήριξης. Χαρακτηρίζει τον αντάρτη ως «κοινωνικό αναμορφωτή» και προσθέτει ότι ο αντάρτης : «... παίρνει τα όπλα ανταποκρινόμενος στις θυμωμένες διαμαρτυρίες του λαού εναντίον του δυνάστη και αγωνίζεται για να αλλάξει το κοινωνικό σύστημα.....».¹⁴⁸

γ. Οργανωτική διαδικασία του Ανταρτοπολέμου

Σύμφωνα με το Στρατηγό Γρίβα, δεν υπάρχει κάποιος τύπος τον οποίο μπορεί να ακολουθήσει κάποιος για να οργανώσει μια αντάρτικη ομάδα. Η οργάνωση κάθε φορά προσαρμόζεται στις ανάγκες του αγώνα και είναι επιδεκτική τροποποιήσεων και αναπροσαρμογών. Αυτό άλλωστε, υποστηρίζει ότι συνιστά και η έννοια της οργάνωσης. Η προσφορότερη δηλαδή, διάθεση μέσων και ο συντονισμός τους προς καλύτερη απόδοση¹⁴⁹. Ομοίως και για τον Γκεβάρα, δεν υπάρχουν अपαραβάτοι κανόνες ούτε κάποιο σχέδιο βάσει του οποίου οργανώνεται μια αντάρτικη ομάδα. Επομένως, σε κάθε περίπτωση θα υπάρξουν αναρίθμητες διαφορές που θα εξαρτηθούν άμεσα από το περιβάλλον, στο οποίο διεξάγονται οι επιχειρήσεις¹⁵⁰.

Όπως υποστηρίζει ο Μάο, τέσσερα είναι τα σημεία τα οποία πρέπει να εξετασθούν και αφορούν στην οργάνωση του ανταρτοπολέμου. Συγκεκριμένα :

- α) Τρόπος σχηματισμού των αντάρτικων ομάδων,
- β) Τρόπος οργάνωσης των ομάδων αυτών,
- γ) Τρόπος εφοδιασμού των αντάρτικων ομάδων και
- δ) Χαρακτηριστικά μιας αντάρτικης ομάδας.

Αναφορικά με το πρώτο θέμα, μια αντάρτικη ομάδα μπορεί να προέρχεται από τις λαϊκές μάζες είτε από τμήματα του στρατού¹⁵¹ είτε από συνδυασμό λαϊκού τμήματος και τμήματος τακτικού στρατού είτε από την τοπική πολιτοφυλακή είτε από λιποτάκτες του αντιπάλου ή από μετανοημένους ληστές ή ληστρικές συμμορίες.

¹⁴⁸ Γκεβάρα Ερνέστο, τσε, ό.π., σελ. 19-20

¹⁴⁹ Στρατηγός Γρίβας Γεώργιος, ό.π., σελ. 49.

¹⁵⁰ Γκεβάρα Ερνέστο, τσε, ό.π., σελ. 64.

¹⁵¹ Στα τμήματα αυτά μπορεί να έχει αναταθεί είτε μόνιμη είτε προσωρινή αποστολή

Ο λαός, μετά την άφιξη του εχθρικού στρατού και την καταπίεση που θα υποστεί, θα κληθεί από τους ηγέτες του να αντισταθεί¹⁵². Όπως σημειώνει ο Dach, πίσω από το μέτωπο, ο άμαχος πληθυσμός εξεγερμένος από τον τρόπο που προκαλούν οι πολιτικές και αστυνομικές οργανώσεις, οι οποίες ακολουθούν τα στρατεύματα πρώτης γραμμής, θα γίνει πρόθυμος να εμπλακεί σε αντάρτικες επιχειρήσεις και να τις υποστηρίξει¹⁵³. Η οργάνωση επαναστατικού κινήματος, ιδίως του ανταρτοπολέμου, δεν έχει ελπίδες να επιτύχει, υποστηρίζει ο Στρατηγός Γρίβας, οποιαδήποτε και αν είναι η αξία του Αρχηγού, εάν δεν έχει την πλήρη και ανεπιφύλακτη συμπαράσταση της πλειονότητας του πληθυσμού της χώρας¹⁵⁴, διότι προς αυτόν θα απευθυνθεί κάποιος, για πάσης φύσεως βοήθεια (επιλογή στελεχών και μαχητών, καταφύγια για τους μαχητές, απόκρυψη υλικών και μαχητών, σύνδεσμοι, τροφοδοσία, προπαγάνδα κλπ). Ο Γρίβας επεδίωξε την κινητοποίηση του συνόλου του πληθυσμού. Ξεχωριστή όμως, θέση και αξία προσέδιδε στη νεολαία, τονίζοντας μάλιστα ότι *“...νεολαία αδιάφορη για αγώνα είναι ενδεικτική της κατάρπτωσης της χώρας στην οποία ανήκει”* και ότι *“Μια χώρα αξίζει τόσον, όσον αξίζει η νεολαία της”*¹⁵⁵. Αν οι τοπικές αρχές εγκρίνουν να υποβοηθήσουν τέτοιες κινήσεις, το κίνημα θα ενδυναμωθεί. Όπως παρουσιάζεται και στο *Εγχειρίδιο του Εθελοντή, του IRA*, οι επιτυχημένες αντάρτικες επιχειρήσεις προϋποθέτουν την ανάμειξη του λαού. Καθοριστικός παράγοντας της επιτυχίας είναι η ποιότητα της αντίστασης του λαού στον εχθρό και η υποστήριξη του προς τους αντάρτες. Οι τελευταίοι αποτελούν την αιχμή του δόρατος της λαϊκής αντίστασης. Στην πράξη μια αντάρτικη δύναμη είναι ανίκανη να επιχειρήσει σε κάποια περιοχή της οποίας ο λαός διάκειται εχθρικά προς τους σκοπούς της. Εξάλλου ο λαός είναι εκείνος που υφίσταται τα αντίποινα του εχθρού. Έτσι λοιπόν, θα πρέπει να υπάρχει συνεχής επαφή και συντονισμός των ανταρτών με τον τοπικό πληθυσμό¹⁵⁶.

Ως προς την προέλευση των ανταρτών ο Μάο δεν κάνει διαχωρισμούς. Απορρίπτει την αντίληψη πολλών που ισχυρίζονται ότι : *“είμαι αγρότης ή φοιτητής, μπορώ να συζητώ επί λογοτεχνίας αλλά όχι επί στρατιωτικής τέχνης”*. Κάτι τέτοιο υποστηρίζει ότι είναι εσφαλμένο, σημειώνοντας ότι δεν υπάρχει βασική διαφορά μεταξύ του αγρότη και του στρατιώτη. Προϋπόθεση είναι το θάρρος. *“Απλά*

¹⁵² Τα πλέον θαρραλέα στοιχεία του πληθυσμού οπλίζονται, σε πρώτη φάση με παλαιά τυφέκια και συστήνεται έτσι ο πρώτος πυρήνας της επαναστατικής ομάδας.

¹⁵³ Dach H., von, ό.π., σελ. 31.

¹⁵⁴ Στο σημείο αυτό προσθέτει ότι οι μεν Άγγλοι χρησιμοποίησαν την ισχύ, την τρομοκρατία, τις συλλήψεις, τα στρατόπεδα συγκέντρωσης και τα βασανιστήρια για να κάμψουν το ηθικό του πληθυσμού, ενώ από την πλευρά τους οι αντάρτες χρησιμοποίησαν *“μεθόδους στηριζόμενες, κυρίως, επί της ψυχολογίας της μάχης”*, μεταχειρίστηκαν την πειθώ και έδωσαν το παράδειγμα δια της εγκαρτέρησης στους κινδύνους και στις στέρσεις, ενώ τόνωσαν και την πίστη του λαού επί του *“δικαίου της υπόθεσής του”*.

¹⁵⁵ Στρατηγού Γρίβα Γεωργίου, ό.π., σελ. 21-22 και 25

¹⁵⁶ IRA, *Εγχειρίδιο Εθελοντή, η Πράσινη Βίβλος του IRA*, ό.π., σελ. 95.

εγκαταλείπετε τα χωράφια σας και γίνεστε στρατιώτες” και συνεχίζει “Το ότι είστε αγρότες δεν σας κάνει να διαφέρετε, ενώ αν έχετε παιδεία τόσο το καλύτερο. Μόλις αναλάβετε όπλα γίνεστε πολεμιστές, μόλις οργανωθείτε γίνεστε στρατιωτική μονάδα”.

Ως προς την αντάρτικη δύναμη που συγκροτείται από στελέχη του τακτικού στρατού, μπορεί να της έχει ανατεθεί προσωρινή αποστολή για τη διεξαγωγή συγκεκριμένων αντάρτικων επιχειρήσεων¹⁵⁷. Οι ηγέτες των τακτικών τμημάτων που εμπλέκονται σε αντάρτικες επιχειρήσεις πρέπει να είναι εξαιρετικά προσαρμοστικοί. Πρέπει να μελετούν τις μεθόδους του ανταρτοπολέμου και να αντιλαμβάνονται τη βαρύνουσα σημασία της πρωτοβουλίας, της πειθαρχίας και της χρήσης στρατηγημάτων¹⁵⁸. Καθώς το αντάρτικο καθεστώς των τακτικών τμημάτων είναι προσωρινό, οι ηγέτες τους πρέπει να παρέχουν κάθε δυνατή βοήθεια στην οργάνωση αντάρτικων μονάδων από το λαό.

Η τρίτη πηγή, όπως αναφέρθηκε είναι μονάδες του τακτικού στρατού που τους ανατίθενται μόνιμα καθήκοντα διεξαγωγής ανταρτοπολέμου¹⁵⁹. Η θέση των μονάδων αυτών είναι στα μετόπισθεν του εχθρού και εκεί μετατρέπεται σε ραχοκοκαλιά της αντάρτικης οργάνωσης¹⁶⁰. Όπως παρατηρεί και ο Dach η πλειοψηφία των συμμετεχόντων σε μια αντάρτικη μονάδα θα αποτελείται από διασκορπισμένα τμήματα του στρατού ή από βοηθητικές υπηρεσίες¹⁶¹.

Η τέταρτη πηγή προέλευσης προκύπτει από τη συγχώνευση τοπικών αντάρτικων ομάδων και μικρών τακτικών αποσπασμάτων. Οι τακτικές δυνάμεις πρέπει να μπορούν να αποσπάσουν μια ομάδα, διμοιρία ή λόχο που τίθεται στη διάθεση του τοπικού διοικητή των ανταρτών. Αν μάλιστα, η ομάδα που θα αποσταλεί είναι εμπειροπόλεμη, καθίσταται ο πυρήνας του αντάρτικου αποσπάσματος.

Στη συνέχεια, συναντάμε την τοπική πολιτοφυλακή, η οποία συντίθεται από την αστυνομία και την εφεδρεία. Ακολουθεί η ομάδα ανταρτών που αποτελείται από

¹⁵⁷ Η ιστορική εμπειρία δείχνει ότι οι τακτικές δυνάμεις δεν μπορούν να υφίστανται τις κακουχίες του ανταρτοπολέμου επί μακρόν.

¹⁵⁸ Όπως υποστηρίζει και ο Σουν Τζου, ο στρατηγός που καταλαβαίνει πλήρως τα πλεονεκτήματα που δίνουν οι παραλλαγές της τακτικής, ξέρει πως να χειρίζεται τα στρατεύματά του. Ο στρατηγός που δεν καταλαβαίνει, ακόμα και όταν γνωρίζει άριστα τη φυσική διαμόρφωση της χώρας, δεν θα μπορέσει να αξιοποιήσει, πρακτικά, τη γνώση. Στα σχέδια του συνετού ηγέτη γίνεται συνεκτίμηση των πλεονεκτημάτων και των μειονεκτημάτων. Σε κάθε περίπτωση ο στρατηγός πέντε επικίνδυνα σφάλματα οφείλει να αποφεύγει. Τα δύο πρώτα είναι η απερισκεψία που οδηγεί στην καταστροφή και η δειλία που οδηγεί στην αιχμαλωσία. Μετά έρχεται η υπερβολική ευθιξία σε θέματα τιμής και ο επιτόλαιος χαρακτήρας που εξάπτεται από τις προκλήσεις. Τελευταίο από αυτά τα λάθη έρχεται η υπερβολική φροντίδα για τους άνδρες που του προκαλεί ανησυχία και στεναχώρια, βλ. σχετικά Τζου Σουν, ό.π., σελ. 49-52

¹⁵⁹ Στις ημέρες μας οι Ένοπλες Δυνάμεις, σχεδόν όλων των χωρών, διαθέτουν στις τάξεις τους, μονάδες ανορθόδοξων επιχειρήσεων είτε εντός της επικράτειας τους είτε στα μετόπισθεν του εχθρού. Χαρακτηριστικά παραδείγματα αποτελεί η βρετανική S.A.S., η αμερικανική SEAL TEAM 6 (που συμμετείχε και στην εξόντωση του επικεφαλής της Αλ Κάιντα), η ρωσική μονάδα SPETSNAZ, ενώ και οι Ελληνικές Ένοπλες Δυνάμεις διαθέτουν και εκπαιδεύουν τέτοιες μονάδες, ανορθόδοξου πολέμου.

¹⁶⁰ Τουγκ Μάο, τσε, ό.π., σελ. 73-75

¹⁶¹ Dach H., von, ό.π., σελ. 29

λιποτάκτες του εχθρού. Είναι εφικτό, παρατηρεί ο Μάο να διασπαρεί δυσαρέσκεια μεταξύ τους, ενώ πρέπει να υπάρξει και υπόθαλψη ανταρσιών από τους στρατιώτες αυτούς. Μόλις εκείνοι εξεγερθούν οι φίλιες δυνάμεις πρέπει να τους υποδεχτούν και να τους οργανώσουν. Η σύμπνοια των ηγετών και η αποδοχή των ανδρών πρέπει να κερδηθούν και οι μονάδες να αναδομηθούν πολιτικά και να αναδιοργανωθούν στρατιωτικά. Μόλις αυτά επιτευχθούν, καθίστανται αποτελεσματικές αντάρτικες μονάδες.

Επόμενος τύπος μονάδας, είναι εκείνες που σχηματίζονται από συμμορίες ληστών και παρανόμων. Η όλη διαδικασία οργάνωσης μιας τέτοιας ομάδας, αν και εξαιρετικά δύσκολη, πρέπει να γίνεται με μεγάλη προσοχή προκειμένου να μην προλάβει ο αντίπαλος να προχωρήσει σε αντίστοιχη ενέργεια¹⁶².

Το δεύτερο θέμα που ο Μάο προτείνει προς εξέταση είναι η μέθοδος οργάνωσης του αντάρτικου. Σημαντικός είναι ο αριθμός εκείνων που δε γνωρίζουν τις μεθόδους οργάνωσης του αντάρτικου. Ακόμη και μεταξύ εκείνων που έχουν στρατιωτική εμπειρία, υπάρχουν εκείνοι που δε γνωρίζουν τίποτα για το αντάρτικο. Το θέμα της οργάνωσης τέτοιων καθεστώτων δεν περιορίζεται στην οργάνωση συγκεκριμένων μονάδων αλλά, περιλαμβάνει όλη την αντάρτικη δράση. Για παράδειγμα μια μεγάλη περιοχή στα μετόπισθεν του εχθρού πρέπει να υποδιαιρεθεί και να σχηματισθούν μεμονωμένοι λόχοι ή τάγματα, σε συμφωνία με την υποδιαίρεση¹⁶³. Ο στρατιωτικός αυτός τομέας υποδιαιρείται σε μικρότερους σύμφωνα με την τοπική γεωγραφία, την κατάσταση του εχθρού και την κατάσταση ανάπτυξης του αντάρτικου.

Όλος ο λαός μιας περιοχής πρέπει να οπλιστεί και να οργανωθεί σε δύο ομάδες. Η μια θα αποτελεί τη δύναμη κρούσης και η άλλη τις δυνάμεις αυτοάμυνας¹⁶⁴. Οι κανονικοί μάχιμοι αντάρτες οργανώνονται σε τρία επίπεδα μονάδας. Το πρώτο είναι η διμοιρία ή λόχος, το δεύτερο το τάγμα και το τρίτο το σύνταγμα. Κάθε μια από αυτές τις μονάδες έχει τις δικές τις οργανωτικές ιδιομορφίες. Όλες αυτές οι μονάδες, από την κατώτερη μέχρι την ανώτερη, είναι αντάρτικες μονάδες κρούσης και λαμβάνουν τις προμήθειές τους από την Κεντρική Κυβέρνηση¹⁶⁵. Για το θέμα αυτό του εφοδιασμού ο Στρατηγός Μπάγιο, εκπαιδευτής του Γκεβάρα, σημειώνει ότι είναι απολύτως απαραίτητο για την κεντρική διοίκηση να έχει τον ακριβή και απόλυτο έλεγχο πάνω σε όλες τις μονάδες. Όταν όλες οι μονάδες είναι πανομοιότυπες, μπορεί με ακρίβεια να υπολογιστεί η ακριβής αριθμητική δύναμη, ανά πάσα στιγμή. Αυτό επιτρέπει στους αξιωματικούς εφοδιασμού, για

¹⁶²Τουγκ Μάο, τσε, ό.π., σελ. 75-79

¹⁶³ Στον στρατιωτικό αυτό τομέα διορίζονται “πολιτικοί κομισάριοι” και ένας στρατιωτικός διοικητής.

¹⁶⁴ Η ομάδα αυτή θα περιλαμβάνει άτομα μειωμένων στρατιωτικών αρετών και χρησιμότητας.

¹⁶⁵ Τουγκ Μάο, τσε, ό.π., σελ. 79-83

παράδειγμα, να υπολογίζουν γρήγορα τις ποσότητες εφοδίων, οι οποίες απαιτούνται. Μια ανεπαρκώς εφοδιασμένη μονάδα δεν μπορεί να λειτουργήσει το ίδιο καλά με μια σωστά εφοδιασμένη¹⁶⁶. Ως προς τις περιοχές όπου επιχειρεί ο εχθρός, ο Μάο προτείνει την ύπαρξη μιας οργανωμένης μικρής ομάδας ανταρτών, η οποία δε θα απαιτείται να απομακρύνεται από την περιοχή της¹⁶⁷. Σε κάθε περίπτωση η οργάνωση μιας αντάρτικης δύναμης στο πεδίο της μάχης δεν πρέπει με κανένα τρόπο να αντιγράφει εκείνη του τακτικού στρατού. Άλλωστε ο σκοπός, οι αποστολές, οι ανάγκες και η νοοτροπία της διαφέρουν ολοκληρωτικά. Η δομή της πρέπει να είναι ελαστική έτσι ώστε να μπορεί να προσαρμοστεί στις συνθήκες του εδάφους και την επιχειρησιακή αναγκαιότητα¹⁶⁸. Από την πλευρά του ο Γκεβάρα σημειώνει ότι το μέγεθος των ομάδων που συγκροτούν τη συνολική δύναμη του αντάρτικου αποτελεί ένα δυσεπίλυτο πρόβλημα. Κάθε ομάδα θα αποτελείται από διαφορετικό αριθμό ανδρών και το στράτευμα είναι πιθανόν να έχει πολλαπλές συνθέσεις. Στον ανταρτοπόλεμο, συνεχίζει, το απόσπασμα συνιστά την πλέον λειτουργική μονάδα¹⁶⁹. Το απόσπασμα δεν πρέπει να διαλύεται ούτε να μένει διασκορπισμένο όταν δεν διεξάγονται μάχες¹⁷⁰. Οι Ιρλανδοί αντάρτες του IRA, σε οργανωτικό επίπεδο, υιοθέτησαν ως βασική αντάρτικη μονάδα το ανεξάρτητο απόσπασμα¹⁷¹ ή όπως χαρακτηριστικά το αποκαλούσαν, την ταχυκίνητη φάλαγγα (flying column)¹⁷².

Το κύριο πρόβλημα είναι να τεθεί μια καλά ισορροπημένη αναλογία δύναμης ανάμεσα στις αντάρτικες μονάδες. Όταν επιχειρούν μόνο μικρές αντάρτικες ομάδες, ο εχθρός είναι σε θέση να ελέγχει το κατεχόμενο έδαφος, με μικρά πολυάριθμα φυλάκια που περιλαμβάνουν μια ομάδα ή μια διμοιρία. Θα συγκροτήσει επίσης, μια ισχυρή κεντρική εφεδρική δύναμη και θα εγκαταστήσει ένα περίπλοκο δίκτυο κατασκόπων, πρακτόρων και πληροφοριοδοτών. Έτσι, το δίκτυο ελέγχου του γίνεται σχετικά αποτελεσματικό. Αν ωστόσο αυξηθούν οι μονάδες των ανταρτών από επίπεδο λόχου σε επίπεδο τάγματος, διαθέτοντας βαριά όπλα, ο εχθρός θα αναγκαστεί να δημιουργήσει ισχυρές φρουρές. Ως αποτέλεσμα θα πρέπει να αρκεστεί στην προστασία εγκαταστάσεων – “κλειδιών” και οδών συγκοινωνιών. Οι μονάδες μεγέθους τάγματος είναι αρκετά ισχυρές ώστε να προσβάλλουν επιτυχώς μεγαλύτερα

¹⁶⁶ Για περισσότερες λεπτομέρειες για τον τρόπο οργάνωσης και δράσης ενός αντάρτικου σώματος, βλ. σχετικά Μπάγιο Αλμπέρτο, *150 Ερωτήσεις για έναν αντάρτη*, εκδόσεις Eurobooks, Αθήνα, 2012, σελ. 62.

¹⁶⁷ Τουγκ Μάο, τσε, ό.π., σελ. 83-84

¹⁶⁸ Βλ. σχετικά IRA, *Εγχειρίδιο Εθελοντή, η Πράσινη Βίβλος του IRA*, εκδόσεις Θούλη, Αθήνα, 2η έκδοση 2014, σελ. 88

¹⁶⁹ Ο μέγιστος αριθμός ανδρών που μπορεί να δράσει ως μονάδα, κάτω από αυτές τις συνθήκες, είναι από οκτώ έως δέκα άτομα.

¹⁷⁰ Γκεβάρα Ερνέστο, τσε, ό.π., σελ. 65

¹⁷¹ Το απόσπασμα αυτό πρέπει να είναι ικανό να επιβιώνει και να μάχεται, ανεξάρτητο, για μεγάλο χρονικό διάστημα, χωρίς βοήθεια.

¹⁷² IRA, *Εγχειρίδιο Εθελοντή, η Πράσινη Βίβλος του IRA*, ό.π., σελ. 90

εχθρικά φυλάκια¹⁷³ (οχυρά σημεία μεγέθους λόχου) αλλά παρ' όλα αυτά είναι πολύ αδύναμες για να μπουν στον πειρασμό να ξεχάσουν τους βασικούς κανόνες του ανταρτοπολέμου που αποτελούν την προστασία τους¹⁷⁴.

Ως προς τον εξοπλισμό των ανταρτών πρέπει να γίνει αντιληπτό ότι οι αντάρτες συνιστούν ελαφρά οπλισμένες ομάδες κρούσης. Το επίπεδο εξοπλισμού είναι αντίστοιχο των ανατιθέμενων καθηκόντων. Ο εξοπλισμός των ανταρτών πρέπει να σχετίζεται και με το τι είναι διαθέσιμο προς χρήση και αποκτάται σταδιακά. Αναφερόμενοι στον εξοπλισμό κάνουμε λόγο για οπλισμό, πυρομαχικά, κλινοσκεπάσματα, υλικό επικοινωνιών, μεταφοράς και προπαγάνδας. Μεγάλη σημασία όμως, πρέπει να δίνεται και στην ύπαρξη ιατρικού υλικού/ εξοπλισμού. Ο εξοπλισμός των ανταρτών, υποστηρίζει ο Μάο, επαφίεται στους ίδιους του αντάρτες. Αν οι τελευταίοι εξαρτώνται, σε μεγάλο βαθμό από τους προϊσταμένους τους, τότε *“το ψυχολογικό αποτέλεσμα θα είναι η αποδυνάμωση του αντάρτικου πνεύματος της αντίστασης”*¹⁷⁵. Η προμήθεια τροφίμων, αποτελεί, για τον Γκεβάρα ένα από τα θεμελιώδη προβλήματα του στρατεύματος όπου άπαντες, από τον τελευταίο μαχητή μέχρι τους αξιωματικούς, πρέπει να έχουν την ίδια μεταχείριση¹⁷⁶.

Το τελευταίο θέμα που, όπως είπαμε, εξετάζεται είναι τα στοιχεία του αντάρτικου στρατού, δηλαδή το έμψυχο υλικό. Κάθε αντάρτικη μονάδα οφείλει να επιχειρεί επί της αρχής ότι μόνο εθελοντές είναι αποδεκτοί για υπηρεσία. Το προσωπικό που απαρτίζει μια αντάρτικη ομάδα θα πρέπει να διέπεται από ιδιαίτερες ικανότητες¹⁷⁷. Θα πρέπει να έχει τη δυνατότητα να αναμιγνύεται εύκολα με το λαό, να διαθέτει αντοχή στις κακουχίες¹⁷⁸. Οι εθελοντές αντάρτες πρέπει να εμπνέονται από ένα ιδανικό. Ως εκ τούτου η πίστη, η κατανόηση του σκοπού και η πειθαρχία τους βρίσκεται σε πολύ υψηλότερο επίπεδο από την αντίστοιχη των στρατιωτών που απαρτίζουν έναν τακτικό στρατό¹⁷⁹. Στο πλαίσιο της εκπαίδευσης, υποστηρίζει ο Γκεβάρα θα πρέπει να εξηγηθεί ο κοινωνικός σκοπός του αγώνα και τα καθήκοντα που προκύπτουν για τον αντάρτη μαχητή. Επίσης, θα πρέπει να αποσαφηνισθεί η οπτική τους και να τους δοθούν μαθήματα που σκοπό θα έχουν τη σφυρηλάτηση του χαρακτήρα τους. Κάθε εμπειρία θα πρέπει να είναι και μια νέα πηγή δύναμης για τη

¹⁷³ Χαρακτηριστικές είναι οι επιθέσεις που εξαπολύουν Κούρδοι αντάρτες στα φυλάκια των τουρκικών Ενόπλων Δυνάμεων στις νότιο – ανατολικές επαρχίες της Τουρκίας, σημειώνοντας θεαματικά αποτελέσματα.

¹⁷⁴ Dach H., von, ό.π., σελ. 35-37.

¹⁷⁵ Ο.π., σελ. 85-88

¹⁷⁶ Γκεβάρα Ερνέστο, τσε, ό.π., σελ. 66

¹⁷⁷ Ο Μάο επιμένει χαρακτηριστικά στα αυστηρά κριτήρια επιλογής των Αξιωματικών. Οι Αξιωματικοί πρέπει να είναι κάτοικοι της περιοχής στην οποία οργανώνεται η μονάδα, διότι αυτό θα διευκολύνει τις σχέσεις τους με τους ιθαγενείς πολίτες. Επιπλέον, οι Αξιωματικοί αυτοί θα είναι εξοικειωμένοι με τις επικρατούσες συνθήκες.

¹⁷⁸ Τουγκ Μάο, τσε, ό.π., σελ. 88-90

¹⁷⁹ IRA, *Εγχειρίδιο Εθελοντή, η Πράσινη Βίβλος του IRA*, ό.π., σελ. 88

νίκη και όχι απλώς ένα ακόμα επεισόδιο στον αγώνα για επιβίωση¹⁸⁰. Ο ηγέτωρ τέλος, θα πρέπει να διαθέτει κάποια τεχνική γνώση διότι κατά τον ανταρτοπόλεμο είναι λιγότερο σημαντικό το να λαμβάνει κανείς “μεγάλες ηγετικές αποφάσεις” και περισσότερο το να διεξάγει αποτελεσματικά μερικές και σχετικά απλές επιχειρήσεις με επιτηδειότητα. Θα πρέπει να είναι καλά καταρτισμένος στις τακτικές μικρών μονάδων καθώς και στις τακτικές ναρκοπολέμου και καταστροφών¹⁸¹. Σε κάθε περίπτωση, το σύνολο των μαχητών θα πρέπει διέπεται από αυστηρή πειθαρχία, τόσο κατά τη διεξαγωγή μιας σύγκρουσης όσο και κατά την καθημερινότητά τους. Η νομαδική ζωή του αντάρτη μαχητή δε γεννά όμως, μόνο μια βαθιά αίσθηση αδερφοσύνης μεταξύ των ανδρών αλλά και κάποιες στιγμές και επικίνδυνους ανταγωνισμούς μεταξύ ομάδων και διμοιριών. Οπότε εάν ο ανταγωνισμός αυτός δεν κινηθεί στο πλαίσιο της ευγενούς άμιλλας, προκύπτει ο κίνδυνος να πληγεί η ενότητα της φάλαγγας¹⁸². Αντί της τυπικής πειθαρχίας των στρατιωτών του τακτικού στρατού, πρέπει να υπάρχει μια πιο αυστηρή πειθαρχία στο πεδίο της μάχης. Ομοφωνία για την αποστολή που πρόκειται να εκτελεστεί – και την αναγκαιότητά της – και υπακοή στον κώδικα των ανταρτών. Αυτού του είδους η πειθαρχία παίρνει τη θέση της τυπικής πειθαρχίας του τακτικού στρατού¹⁸³.

Άλλο ένα εξίσου σημαντικό στοιχείο που αφορά στην οργάνωση του ανταρτοπολέμου, στο οποίο ο Στρατηγός Γρίβας, όπως και ο Μάο, έδινε ιδιαίτερη έμφαση, είναι το στάδιο της προπαρασκευής, το οποίο θα πρέπει να διέπεται από άκρα μυστικότητα¹⁸⁴. Η μυστικότητα αυτή σε συνδυασμό με την εξασφάλιση του αιφνιδιασμού, συνιστούν το ήμισυ της επιτυχίας. Για τον Γρίβα αυτές οι δύο προϋποθέσεις από κοινού με την επιδέξια διεύθυνση του αγώνα, καθιστούν τον αριθμό των συμμετεχόντων λιγότερο σημαντικό¹⁸⁵.

δ. Διενέργεια του Ανταρτοπολέμου

Η βασική στρατηγική του ανταρτοπολέμου είναι εμφανώς διαφορετική αυτής που χρησιμοποιείται σε συμβατικές επιχειρήσεις. Βασική τακτική της πρώτης είναι η συνεχής δραστηριότητα και κίνηση¹⁸⁶. Στον ανταρτοπόλεμο δεν υπάρχει αποφασιστική μάχη, δεν υπάρχει τίποτα συγκρίσιμο με την ακίνητη, παθητική άμυνα

¹⁸⁰ Γκεβάρα Ερνέστο, τσε, ο.π., σελ. 71.

¹⁸¹ Dach H., von, ό.π., σελ. 42

¹⁸² Γκεβάρα Ερνέστο, τσε, ό.π., σελ. 71.

¹⁸³ IRA, *Εγχειρίδιο Εθελοντή, η Πράσινη Βίβλος του IRA*, ό.π., σελ. 89

¹⁸⁴ Χάριν της μυστικότητας αυτής, υποστηρίζει ο Γρίβας, επετεύχθη ο πλήρης αιφνιδιασμός του αντιπάλου, κατά τρόπο τέτοιο ώστε, κατά γενική ομολογία τους, οι Αγγλικές Αρχές Κύπρου, ακόμα και μετά την παρέλευση μηνών από την έναρξη της δράσης της Ε.Ο.Κ.Α. να μην γνωρίζουν τίποτα το συγκεκριμένο για τη δράση της.

¹⁸⁵ Στρατηγός Γρίβας Γεώργιος, ό.π., σελ. 17-18.

¹⁸⁶ Αν αρνηθούμε την πραγματικότητα αυτή δεν μπορούμε να φθάσουμε στο νικηφόρο αποτέλεσμα.

που χαρακτηρίζει το συμβατικό πόλεμο. Στον ανταρτοπόλεμο η εξέλιξη μιας καταστάσεως κίνησης σε κατάσταση αμύνης θέσεως δεν υλοποιείται ποτέ. Τα γενικά χαρακτηριστικά της αναγνώρισης, της μερικής ή γενικής ανάπτυξης και της ανάπτυξης της επίθεσης που είναι συνήθη στον πόλεμο κινήσεων δεν είναι κοινά στον ανταρτοπόλεμο. Αν και η στρατηγική των ανταρτών είναι αδιαχώριστη από τη στρατηγική του όλου πολέμου, η πρακτική διεξαγωγή αυτού του είδους των επιχειρήσεων διαφέρει από τη διεξαγωγή των τακτικών επιχειρήσεων. Κάθε τύπος πολέμου έχει ιδιαίτερες μεθόδους και οι μέθοδοι που είναι κατάλληλες για τον τακτικό πόλεμο δεν μπορούν να εφαρμοσθούν, επιτυχώς, στις ειδικές συνθήκες που αντιμετωπίζουν οι αντάρτες¹⁸⁷, οι οποίοι χρησιμοποιούν θεμελιωδώς διαφορετική στρατηγική ή/και τακτική, η οποία βέβαια προκύπτει από την προσπάθεια εξισορρόπησης της υφιστάμενης διαφοράς ισχύος. Για αυτήν ακριβώς την ασύμμετρη σύγκρουση, ο McKenzie, καθηγητής στρατηγικής στην αμερικανική Εθνική Σχολή πολέμου, επισημαίνει ότι ο πόλεμος μεταξύ ασύμμετρων αντιπάλων (για παράδειγμα αντάρτες εναντίον τακτικού στρατού) χρησιμοποιεί κατώτερη τακτική ή επιχειρησιακή ισχύ εναντίον των τρωτών σημείων ενός ισχυρότερου αντιπάλου, έτσι ώστε να επιτύχει δυσανάλογες επιπτώσεις με σκοπό να διαβρώσει τη θέληση του αντιπάλου να επιτύχει τους στρατηγικούς σκοπούς του¹⁸⁸.

Για την επίτευξη των σκοπών τους, τα επαναστατικά κινήματα, χρησιμοποιούν πολιτικά μέσα και βία εναντίον των αντιπάλων τους. Τα πολιτικά μέσα περιλαμβάνουν διασπορά πληροφοριών (προπαγάνδα) μέσω συναντήσεων, φυλλαδίων, εκπομπών κλπ, διαδηλώσεις, απεργίες, αναζήτηση βοήθειας από το εξωτερικό. Παρόλα αυτά η χρήση της βίας είναι αυτή που διακρίνει τα επαναστατικά – αντάρτικα κινήματα από τα κινήματα πολιτικής διαμαρτυρίας¹⁸⁹.

Για τον Μπάγιο το σημαντικότερο ερώτημα που πρέπει να απαντηθεί γύρω από τον ανταρτοπόλεμο είναι ο τρόπος με τον οποίο θα αντιμετωπιστεί ο εχθρός. Χαρακτηριστικά επισημαίνει ότι : *«Κάποιος πρέπει πάντα να θυμάται και να ακολουθεί τον κανόνα που λέει πως ο σωστός αντάρτης ποτέ δεν προσκαλεί τον εχθρό σε μάχη ούτε και μάχεται ποτέ με τους όρους του εχθρού. Κάθε καλός αντάρτης θα πρέπει να βασίζεται στον αιφνιδιασμό, την αψιμαχία, την ενέδρα και να επιτίθεται πάντα τις στιγμές που ο εχθρός αισθάνεται σιγουριά και δεν περιμένει επίθεση. Όταν ο εχθρός αρχίζει την επίθεση εμείς θα πρέπει να εξαφανιζόμαστε και να αποσυρόμαστε σε ασφαλέστερο σημείο. Ασφαλώς, στο διάστημα αυτών των ελιγμών θα πρέπει να προκαλούμε απώλειες στον εχθρό»*. Προσθέτει δε ότι πρέπει να υπάρχει πάντα οπτική επαφή με τον εχθρό έτσι ώστε ανά πάσα στιγμή να είναι γνωστή η θέση του. Η επαφή

¹⁸⁷Τουγκ Μάο, τσε, ό.π., σελ. 44 και 105.

¹⁸⁸Μαυρόπουλος Παναγιώτης, ό.π., σελ. 86.

¹⁸⁹ό.π., σελ. 81.

αυτή θα ωφελήσει και τις νυκτερινές επιθέσεις δεδομένου ότι «κάθε νύχτα ο εχθρός θα πρέπει να δέχεται πυρά αλλιώς δεν εκπληρώνουμε σωστά τα καθήκοντά μας ως αντάρτες»¹⁹⁰.

Για τον Γκεβάρα η κινητικότητα συνιστά το θεμελιώδες χαρακτηριστικό μιας αντάρτικης ομάδας. Μπορεί μέσω αυτής να μεταφερθεί μακριά από ένα συγκεκριμένο σημείο μέσα σε λίγα λεπτά και σε λίγες ώρες μακριά κι από την περιοχή ακόμη, εάν αυτό καταστεί αναγκαίο. Μέσω της κινητικότητας, η αντάρτικη ομάδα μπορεί να αλλάζει συνεχώς μέτωπο και να αποφεύγει κάθε πιθανή περικύκλωση. Όταν δε, οι περιστάσεις το απαιτούν, η αντάρτικη ομάδα θα πρέπει να υποχωρεί προκειμένου να αποφύγει την περικύκλωση που είναι και ο μοναδικός τρόπος του εχθρού να εξαναγκάσει την ομάδα αυτή σε μια αποφασιστική μάχη που ίσως να έχει δυσμενείς επιπτώσεις¹⁹¹. Η κίνηση τη νύχτα είναι ακόμη σημαντικό χαρακτηριστικό της αντάρτικης ομάδας που της δίνει τη δυνατότητα να προωθείται σε θέσεις για επίθεση και οπότε εμφανίζεται ο κίνδυνος της προδοσίας, να μεταφέρεται σε μια νέα περιοχή. Οι πορείες και οι επιθέσεις πρέπει να γίνονται νύχτα γιατί έτσι ενισχύεται το στοιχείο του αιφνιδιασμού αλλά διευκολύνεται και ο τρόπος διαφυγής των αντάρτικων ομάδων¹⁹².

Πρωταρχικό ρόλο στις αντάρτικες επιχειρήσεις διαδραματίζουν οι μικρές ομάδες που κινούνται ανεξάρτητα, ενώ εκτενής ανάμειξη της ηγεσίας στις δραστηριότητές τους δεν πρέπει να υφίσταται¹⁹³. Στην περίπτωση του ανταρτοπολέμου μόνο γειτονικά αντάρτικα σώματα μπορεί να πετύχουν κάποιον αρχικό συντονισμό ενεργειών. Στρατηγικά, οι δραστηριότητές τους μπορεί να έχουν μια γενικότερη συσχέτιση με αυτές των τακτικών δυνάμεων και πρέπει να συνεργάζονται με γειτονικές μονάδες του τακτικού στρατού¹⁹⁴. Και ο Γρίβας συνιστά η δράση των ανταρτών να διευθύνεται και να επαφίεται στην πρωτοβουλία των τομεαρχών. Ο ρόλος της Διοίκησης περιορίζεται στο να συντονίζει τις ενέργειες όλων των μέσων, ομάδων, δολιοφθορέων σε χρόνο και τόπο για την εφαρμογή της καθορισθείσας Στρατηγικής και Τακτικής του αγώνα, προς επίτευξη του ταχθέντος σκοπού. Στη συνέχεια επαφίεται στην πρωτοβουλία των τομεαρχών να εκλέξουν τους στόχους και το χρόνο που οι ομάδες τους θα δράσουν¹⁹⁵. Η “φάλαγγα” του IRA επιλέγει τους δικούς της στόχους, εκτός αν δρα απευθείας κάτω από τις εντολές της ανώτερης διοίκησης. Συντονίζει δε, τις δραστηριότητές της με άλλες “φάλαγγες” μέσω της ανώτερης διοίκησης. Μάλιστα είναι υπεύθυνη για τη ασφάλειά της, τις

¹⁹⁰ Μπάγιο Αλμπέρτο, ό.π., σελ. 50.

¹⁹¹ Γκεβάρα Ερνέστο, τσε, ό.π., σελ. 28-29.

¹⁹² ό.π., σελ. 29.

¹⁹³ Στο συμβατικό, εν αντιθέσει, πόλεμο, ιδίως σε εξελισσόμενη κατάσταση, οι υφιστάμενοι έχουν έναν βαθμό πρωτοβουλίας, αλλά ως θέμα αρχής, η διοίκηση είναι συγκεντρωτική.

¹⁹⁴ Τουργκ Μάο, τσε, ό.π., σελ. 45.

¹⁹⁵ Στρατηγός Γρίβας Γεώργιος, ό.π., σελ. 63.

πληροφορίες, τον εξοπλισμό, τα εφόδια και την προπαγάνδα στο λαό. Εν τούτοις, για να επιχειρήσει εκτός περιοχής δικαιοδοσίας της, πρέπει να λάβει έγκριση από την ανώτερη διοίκηση. Επίσης, διαβιβάζει προς αυτήν όλες τις πληροφορίες που έχει συγκεντρώσει¹⁹⁶.

Ως προς το πεδίο δράσης τους, όταν συζητάμε τις έννοιες “μέτωπο” και “μετόπισθεν”, όπως παρατηρεί και ο Μάο, πρέπει να θυμόμαστε ότι, ενώ οι αντάρτες έχουν βάσεις, το βασικό πεδίο δράσης τους είναι τα μετόπισθεν του αντιπάλου. Οι ίδιοι δεν έχουν μετόπισθεν¹⁹⁷. Οι βάσεις που δημιουργούν έχουν προσωρινό ορισμένες φορές χαρακτήρα. Οι αντάρτες δεν είναι ικανοί να υπερασπίσουν το έδαφος που έχουν κατακτήσει, αντιμετωπίζοντας τον αντίπαλο τακτικό στρατό σε ένα πόλεμο θέσεων αφού ούτε πολυάριθμοι είναι όσο αφορά το ανθρώπινο δυναμικό, αλλά ούτε και διαθέτουν την απαιτούμενη δύναμη πυρός¹⁹⁸. Από τις κύριες, άλλωστε, αποστολές του αντάρτη είναι η εξόντωση του εχθρού – για το λόγο αυτό τον χτυπά στα πλέον ευαίσθητα σημεία του – και μάχεται για την πρωτοβουλία των κινήσεων και ποτέ για το έδαφος¹⁹⁹.

Κύριος στόχος των ανταρτών είναι να εξοντώνουν μικρές δυνάμεις του αντιπάλου, να παρενοχλούν και να εξασθενούν μεγάλες δυνάμεις, να επιτίθενται στις εχθρικές γραμμές συγκοινωνιών, να εγκαθιστούν βάσεις ικανές να υποστηρίζουν ανεξάρτητες επιχειρήσεις στα μετόπισθεν του αντιπάλου, να τον αναγκάζουν να διασπείρει την ισχύ του και να συντονίζουν τις ενέργειες αυτές με τις ενέργειες των τακτικών δυνάμεων που δρουν σε απομακρυσμένα μέτωπα του πολέμου. Στη συνέχεια, οι αντάρτικες αυτές ομάδες θα πρέπει να μετεξελιχθούν σε τακτικό στρατό, εγκαταλείποντας τις ανορθόδοξες μεθόδους πολέμου²⁰⁰. Ο Μάο τάσσεται κατά της εφαρμογής της θεωρίας ότι ο ανταρτοπόλεμος αποτελεί τη μοναδική στρατηγική και αυτό διότι σε αντίθετη περίπτωση οι τακτικές δυνάμεις θα εξασθενούσαν, ενώ θα υπήρχαν διστάμενοι σκοποί και το αντάρτικο θα εξασθενούσε. Αν οι τακτικές δυνάμεις μετατραπούν σε αντάρτικες και δεν προκριθεί η επίτευξη νίκης των τακτικών δυνάμεων επί του εχθρού, το αποτέλεσμα, μετά βεβαιότητας, θα είναι

¹⁹⁶ IRA, *Εγχειρίδιο Εθελοντή, η Πράσινη Βίβλος του IRA*, ό.π., σελ. 91

¹⁹⁷ Επειδή ένας τακτικός στρατός έχει εγκαταστάσεις στα μετόπισθεν δεν μπορεί να δράσει όπως οι αντάρτες.

¹⁹⁸ Ο Μάο, αναφερόμενος στο έδαφος, σημειώνει ότι «Πρέπει να τηρούμε την αρχή: η απόκτηση εδάφους δεν είναι αιτία για χαρά, ούτε η απώλεια του είναι αιτία για λύπη».

¹⁹⁹ IRA, *Εγχειρίδιο Εθελοντή, η Πράσινη Βίβλος του IRA*, ό.π., σελ. 83

²⁰⁰ Όπως εύστοχα σημειώνει ο Μάο : “όσο αυτές οι δυνάμεις ενεργούν ως αντάρτικα, μπορούν να παρομοιαστούν με αμέτρητες σκνίπες που τσιμπούν ένα γίγαντα και από μπρος και από πίσω, με αποτέλεσμα τελικά να τον εξαντλούν. Κάνουν τον εαυτό τους τόσο ανυπόφορο όσο μια σπείρα σκληρών και μισητών διαβόλων και καθώς μεγαλώνουν και αποκτούν γιγάντιες διαστάσεις, θα ανακαλύψουν ότι το θύμα τους δεν έχει απλώς εξαντληθεί αλλά έχει πρακτικά εξοντωθεί”.

αποτυχία του αντιστασιακού πολέμου (στην προκειμένη περίπτωση του αντί – ιαπωνικού)²⁰¹.

Για το Στρατηγό Γρίβα, πέραν της κινητικότητας, σημαντικό ρόλο στη διεξαγωγή του ανταρτοπολέμου, διαδραματίζουν και οι δολιοφθορές. Στην περίπτωση της Κύπρου, οι δολιοφθορές συνίστανται λόγω του δύσκολου της διεξαγωγής συστηματικού και σε ευρεία κλίμακα ένοπλου άτακτου αγώνα και του γεγονότος ότι το έδαφος δεν δύναται να απορροφήσει σοβαρές αντάρτικες μονάδες²⁰². Η δε δράση των αντάρτικων σωμάτων θα πρέπει να είναι έντονη, συνεχής και να αποβλέπει σε σοβαρά αποτελέσματα²⁰³. Ο Γκεβάρα προκρίνει τη μέθοδο της δολιοφθοράς. Μέσω αυτής μπορεί να παραλύσει ένας ολόκληρος στρατός ή να αναβληθεί η βιομηχανική δραστηριότητα μιας ολόκληρης ζώνης ή ακόμα να πληγούν τα δίκτυα επικοινωνίας του αντιπάλου²⁰⁴.

Η στρατηγική του ανταρτοπολέμου, σύμφωνα με τον Κολιόπουλο, συνίσταται στην αποκέντρωση δυνάμεων. Οι αντάρτες βρίσκονται παντού αλλά άπιαστοι, παντού και πουθενά - ή Αόρατοι σύμφωνα με το Γρίβα. Οι αντάρτικες δυνάμεις συγκεντρώνονται στο πλαίσιο συγκεκριμένων επιχειρήσεων αλλά, η συγκέντρωση αυτή καλύπτει ορισμένο χώρο και γίνεται για περιορισμένο χρόνο (χτύπα και φύγε)²⁰⁵. Για το Γρίβα κάθε περιοχή πρέπει να μετατραπεί σε πεδίο μάχης ώστε ο αντίπαλος οπουδήποτε βρίσκεται να μην αισθάνεται ασφάλεια. Θα πρέπει δηλαδή, οι αντάρτες να δημιουργούν στους αντιπάλους τους, την αίσθηση ότι είναι παντού. Κατά τον τρόπο αυτό, συνεχίζει, θα δημιουργηθεί στον αντίπαλο η εντύπωση του “κενού” του πεδίου μάχης. Τα χτυπήματα θα πρέπει να είναι αιφνιδιαστικά, από ολιγομελείς ομάδες, οι οποίες στη συνέχεια θα “διωλίσθαινον και εξηφανίζοντο, θα ηγωνίζοντο επί του εδάφους και θα εκρύπτοντο επί και υπό την γην”. Τα ανωτέρω σημαίνουν πόλεμο φθοράς, κατατριβής και εκνευρισμού του αντιπάλου²⁰⁶. Σε μια κατεχόμενη περιοχή²⁰⁷ πρέπει να δημιουργηθούν εστίες αντίστασης και ο εχθρός να περιορισθεί στις μεγάλες πόλεις καθώς και να του επιβληθούν περιορισμοί στις μετακινήσεις και τις επικοινωνίες του. Με τον καιρό, οι εστίες αντίστασης συνδέονται και σχηματίζουν μια απελευθερωμένη περιοχή. Μετά από αυτό, η

²⁰¹Τουγκ Μάο, τσε, ό.π., σελ. 44-50

²⁰² Στο “Γενικό Σχέδιόν” του ο Γρίβας, εν τούτοις, δεν απέκλειε : “εάν παρουσιάζοντο ευνοϊκαί συνθήκαι, ο ένοπλος αγών των αντάρτικων ομάδων να προσλάβη μεγαλύτεραν έντασιν και έκτασιν της αρχικώς υπολογισθείσης”.

²⁰³Στρατηγός Γρίβας Γεώργιος, ό.π., σελ. 15-16.

²⁰⁴ Γκεβάρα Ερνέστο, τσε, ό.π., σελ. 27

²⁰⁵Κολιόπουλος Κωνσταντίνος, ό.π., σελ. 10.

²⁰⁶ ό.π., σελ. 58.

²⁰⁷ Όπως σημειώνει και ο Dach στην *Ολική Αντίσταση*, όλα τα κατεχόμενα εδάφη θα πρέπει να ωθηθούν σε μια κατάσταση διαρκούς αναταραχής ούτως ώστε κανείς εισβολέας να μην μπορεί να κυκλοφορεί μόνος και άοπλος. Τα στρατεύματα διοικητικής μέριμνας και κατοχής, συνεχίζει, θα πρέπει να λάβουν πρόσθετα μέτρα ασφαλείας επιπλέον των λοιπών πολυάριθμων καθηκόντων του. Κατά τον τρόπο αυτό ο εχθρός σπαταλά τη δύναμή του, ενώ υφίσταται πολλές απώλειες τόσο σε έμπυχο όσο και σε άπυχο υλικό.

αποστολή των ανταρτών είναι να οδηγήσουν τον εχθρό έξω από την υποτιθέμενη ασφαλή του βάση και κατ' αυτό τον τρόπο έξω και από την ίδια τη χώρα²⁰⁸.

Επομένως, η ιδέα πίσω από τον ανταρτοπόλεμο είναι η διεξαγωγή τοπικών αντιστασιακών επιχειρήσεων σε ολόκληρο το κατεχόμενο έδαφος από το πολιτικό αντιστασιακό κίνημα (ιδίως δολιοφθορές και αντί – προπαγάνδα). Ταυτοχρόνως, είναι αναγκαίο να δημιουργηθούν συγκεκριμένες απελευθερωμένες περιοχές που θα τις κρατούν οι ευκίνητες αντάρτικες μονάδες. Αυτές οι περιοχές ωστόσο δεν θα κρατούνται άκαμπτα. Θα αλλάζουν συνεχώς σύμφωνα με τον πρωταρχικό κανόνα του ανταρτοπολέμου βάσει του οποίου : *“κανένα έδαφος δεν διατηρείται μόνιμα”*²⁰⁹. Η τακτική που ακολούθησε ο Λώρενς της Αραβίας ήταν πάντα η εμπλοκή και φυγή, όχι εξαναγκασμός σε υποχώρηση αλλά κτύπημα. Και συμπληρώνει : *“Ποτέ δεν προσπαθήσαμε να διατηρήσουμε ή να βελτιώσουμε μια προώθησή μας αλλά αποχωρούσαμε και χτυπούσαμε αλλού. Χρησιμοποιούσαμε τις μικρότερες εφικτές δυνάμεις, στο συντομότερο χρόνο, στο πιο απόμακρο μέρος”*²¹⁰.

Ο στρατιώτης του τακτικού στρατού δεν μπορεί να συναγωνιστεί έναν εκπαιδευμένο αντάρτη στην επίθεση. Αυτό συμβαίνει διότι ο αντάρτης έχει την πρωτοβουλία των κινήσεων, χτυπά όταν είναι έτοιμος, χρησιμοποιεί την κρούση και τον αιφνιδιασμό²¹¹ για να επιτύχει τους στόχους του, κατόπιν διακόπτει κάθε επαφή και συμπύσσεται. Οι επιθέσεις των ανταρτών είναι ρευστές. Οι ομάδες μάχης κινούνται αστραπιαία προς τον αντικειμενικό σκοπό και μπορεί να διεισδύσουν, αν χρειασθεί, σε εχθρικά σημεία υπεροχής. Για λόγους ασφαλείας, μάλιστα, ενεργούν στο σκοτάδι. *“Ο αντάρτης μετατρέπει τη νύχτα σε μέρα”*. Όπως προείπαμε, ο αντάρτης από όλες τις αρχές του πολέμου, εφαρμόζει περισσότερο τον αιφνιδιασμό. Έρχεται σε επαφή με τον εχθρό όσο το δυνατόν λιγότερο και χρησιμοποιεί τη μικρότερη δύναμη στο συντομότερο χρόνο στο πιο απομακρυσμένο μέρος. Οι επιθέσεις του είναι προσχεδιασμένες και δοκιμασμένες. Χτυπά τον εχθρό όταν αυτός κινείται ή αναπαύεται ή φρουρείται ελαφρώς. Χρησιμοποιώντας πλευρικές επιθέσεις στη γραμμή που κινείται ο εχθρός, μια αντάρτικη δύναμη μπορεί να επιτύχει και ας είναι πολύ ασθενέστερη²¹².

Σε κάθε περίπτωση, σύμφωνα με τον Taber στόχος του αντάρτη δεν είναι να κερδίζει μάχες αλλά να αποφεύγει την ήττα, να μην τελειώνει έναν πόλεμο αλλά να τον παρατείνει ώσπου να κερδηθεί η πολιτική νίκη που είναι πολύ πιο σημαντική από οποιαδήποτε νίκη στο πεδίο της μάχης. Αναφερόμενος δε στην περίπτωση του

²⁰⁸IRA, *Εγχειρίδιο Εθελοντή, η Πράσινη Βίβλος του IRA*, ό.π., σελ. 79

²⁰⁹Dach H., von, ό.π., σελ. 31

²¹⁰Lawrence T. E., ό.π., σελ. 40.

²¹¹Ο αιφνιδιασμός συνίσταται στο να παγιδευτεί ο εχθρός σε μια τέτοια κατάσταση, ώστε να μην μπορεί να αναδιπλώσει τις δυνάμεις του και να αμυνθεί. Ο αιφνιδιασμός μπορεί να αφορά στο χρόνο ή στον τόπο καθώς επίσης και σε εξοπλισμό ή δυνάμεις.

²¹²IRA, *Εγχειρίδιο Εθελοντή, η Πράσινη Βίβλος του IRA*, ό.π., σελ. 83 - 84 και 104.

ελληνικού εμφυλίου, σημειώνει ότι οι κομμουνιστές διακινδυνεύοντας μια στρατιωτική σύγκρουση, «έπαιζαν στα χαρτιά» όχι μόνο το έμφυλο υλικό τους αλλά και κάτι πολύ πιο σημαντικό, το πολιτικό κύρος τους σαν επαναστατική δύναμη ικανή να καταβάλει τον αντίπαλο στρατιωτικό κολοσσό. Και χάνοντας το «παιχνίδι» αυτό έχασαν και την αναγκαία ορμή, το αίσθημα της λαϊκής ελπίδας, το ρεύμα από όπου εξαρτάται η επιτυχία κάθε πολιτικού κινήματος²¹³.

Για τον Γκεβάρα μια αντάρτικη μονάδα, προκειμένου να μπορέσει να κάνει σωστές στρατηγικές εκτιμήσεις πρέπει, απαραιτήτως, να αναλύει θεμελιωδώς τον τρόπο με τον οποίο θα δράσει ο εχθρός. Εάν ο τελικός αντικειμενικός σκοπός είναι σε κάθε περίπτωση η απόλυτη καταστροφή της αντίπαλης δύναμης, τότε στην περίπτωση ενός εμφυλίου πολέμου με τα συγκεκριμένα χαρακτηριστικά, ο εχθρός καλείται να φέρει εις πέρας τη συγκεκριμένη αποστολή. Να επιτύχει την ολοκληρωτική καταστροφή κάθε συνιστώσας της αντάρτικης ομάδας. Από την άλλη ο αντάρτης μαχητής πρέπει να αναλύσει τα μέσα που διαθέτει ο εχθρός για να πετύχει το συγκεκριμένο αποτέλεσμα: τον αριθμό των ανδρών, την κινητικότητα, τη λαϊκή υποστήριξη, τον πολεμικό εξοπλισμό και την ποιότητα της ηγεσίας. Αφού αυτά προσδιορισθούν πρέπει να μελετηθεί η σειρά των βημάτων που θα ακολουθηθούν μέχρι και την επίτευξη του αντικειμενικού στόχου. Αυτό θα πρέπει να έχει σχεδιαστεί εκ των προτέρων, παρότι θα δεχθεί τροποποιήσεις και προσαρμογές για να ανταποκριθεί επιτυχώς, στην κορύφωση των πολεμικών αντιπαράθεσεων και των απρόβλεπτων καταστάσεων που θα προκύψουν²¹⁴.

Σε κάθε περίπτωση όμως, αυτός που σχεδιάζει τη διεξαγωγή του ανταρτοπολέμου οφείλει να γνωρίζει ότι είναι δυνατό να προκύψουν και κάποιοι αστάθμητοι παράγοντες, τους οποίους πρέπει να λαμβάνει υπόψη τόσο στο πλαίσιο της τακτικής όσο και της στρατηγικής. Οι παράγοντες αυτοί, σύμφωνα με το Στρατηγό Γρίβα είναι : α) ο ηθικός παράγοντας και β) ο αιφνιδιασμός, ο δόλος και η πανουργία. Για τον πρώτο, παρατηρεί ότι ο αγώνας συνιστά πάλι ανάμεσα σε δύο θελήσεις όπου επιβάλλεται εκείνος, του οποίου οι ηθικές δυνάμεις βρίσκονται σε επίπεδο υψηλότερο και η θέλησή του είναι ισχυρότερη. Για το δεύτερο παράγοντα, ο Γρίβας υποστηρίζει ότι η χρησιμοποίησή των εν λόγων στοιχείων συμβάλλει στην εξουδετέρωση της αριθμητικής υπεροχής του αντιπάλου²¹⁵.

Επίσης, η ηγεσία των ανταρτών θα πρέπει να είναι σε θέση να αναπροσαρμόζει σχέδια, στρατηγικές και τακτικές διότι με τον καιρό ο εχθρός θα έχει μια “απάντηση” έτοιμη για τις παλαιότερες²¹⁶.

²¹³ Taber R., ό.π., σελ. 165.

²¹⁴ Γκεβάρα Ερνέστο, τσε, ό.π., σελ. 24-25.

²¹⁵ Στρατηγός Γρίβας Γεώργιος, ό.π., σελ. 58-59.

²¹⁶ IRA, *Εγχειρίδιο Εθελοντή, η Πράσινη Βίβλος του IRA*, ό.π., σελ. 82.

Στο παρόν κεφάλαιο θα μεταφερθούμε στην “απέναντι πλευρά του λόφου” και συγκεκριμένα σε αυτούς που διεξάγουν τις αντί – αντάρτικες επιχειρήσεις. Όλες εκείνες δηλαδή τις απαραίτητες ενέργειες, από το σχεδιασμό μέχρι και την εκτέλεση που αποσκοπούν στο να εξαλείψουν την ύπαρξη μιας αντάρτικης, μη συμβατικής στρατιωτικής απειλής.

Όπως και η διενέργεια του ανταρτοπολέμου έτσι και η αντιμετώπισή του δεν είναι μια απλή και εύκολη υπόθεση, τόσο στο στάδιο της προετοιμασίας όσο και κατά τη διενέργειά τους. Πολλοί είναι οι παράγοντες και τα δεδομένα που πρέπει να ληφθούν υπόψη, ενώ σημαντικός είναι και ο χρόνος που θα απαιτηθεί.

Η καταφυγή στη χρήση συμβατικών μεθόδων από έναν τακτικό στρατό απαιτούσε σημαντική δαπάνη τόσο σε έμψυχο όσο και σε άψυχο υλικό, ενώ και τα αποτελέσματα δεν ήταν ούτε εύκολα ούτε τα αναμενόμενα.

Με το πέρασμα του χρόνου, από τη Ρωμαϊκή εποχή μέχρι και τις ημέρες μας, αναπτύχθηκαν ορισμένα δόγματα για την αντιμετώπιση αυτής της μορφής πολέμου.

Ξεκινώντας από την περίοδο της Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας, οι Ρωμαίοι προκειμένου να αντιμετωπίσουν τους “αντάρτες” της εποχής εκείνης επέλεξαν την κατοχή υπό τον έλεγχό τους των πλέον εύφορων περιοχών. Οι περιοχές αυτές ήταν οικονομικά αποκλεισμένες, με αποτέλεσμα ο τοπικός πληθυσμός να αναγκάζεται να επιλέξει είτε επιβίωση υπό το ρωμαϊκό καθεστώς είτε βέβαιο θάνατο. Ως προς τις κατεχόμενες από τους “αντάρτες” περιοχές, αυτές δέχονταν διαρκείς επιθέσεις και λεηλασίες από τα στρατεύματα της Αυτοκρατορίας. Το αποτέλεσμα για τους Ρωμαίους ήταν διπλό. Επεξέτειναν την περιοχή στην οποία ασκούσαν έλεγχο και δυσχέραιναν την επιβίωση του εχθρού²¹⁷.

Κατά τον τρόπο αυτό το συγκεκριμένο δόγμα χαρακτηρίζεται ως ιδιαίτερος επιτυχημένος, για τα δεδομένα της εποχής όπου εφαρμόστηκε καθώς στην πράξη ουδείς κατάφερε να επιβληθεί στην εξουσία της Αυτοκρατορίας.

Το επόμενο δόγμα στο οποίο θα αναφερθούμε είναι το σοβιετικό. Πρόκειται για ένα δόγμα, εμπνευστής του οποίου υπήρξε ο Τουχατσέφσκι²¹⁸. Το δόγμα αυτό δεν προέκρινε τη μέθοδο της περικύκλωσης των ανταρτών λόγω του χρόνου και του μεγάλου δυναμικού που απαιτείται²¹⁹. Σε κάθε περίπτωση ο Τουχατσέφσκι δεν έμενε μόνο στη στρατιωτική αντιμετώπιση των ανταρτών.

²¹⁷ Lacqueur Walter, ό.π., σελ. 5-13 και 73-74.

²¹⁸ Ο στρατάρχης Τουχατσέφσκι έλαβε μέρος στον Πρώτο Παγκόσμιο Πόλεμο. Εργάστηκε για την οργάνωση του “κόκκινου στρατού” και διαδραμάτισε σημαντικό ρόλο κατά την περίοδο του εμφυλίου και των ξένων παρεμβάσεων (1918-1920). Ήταν από τους πρώτους που επεσήμαναν το ρόλο των αρμάτων μάχης και γενικώς των μηχανοκίνητων σε μια σύγκρουση.

²¹⁹ Beckett Ian, ό.π., σελ. 240.

«Μια επανάσταση» υποστήριζε, «δεν καταπνίγεται όταν η ομάδα που την υποστηρίζει καταστρέφεται. Τα στρατιωτικά μέτρα πρέπει να συνδυάζονται με πολιτικά και οικονομικά βήματα αλλά και τότε η επιτυχία δεν είναι άμεση».²²⁰ Απαράβατη προϋπόθεση είναι η απόκτηση της εύνοιας του τοπικού πληθυσμού. Και πως μπορεί να την αποκτήσει κανείς; Φυσικά, σεβόμενος τον πληθυσμό αυτό, τις παραδόσεις του, τις ιδιομορφίες του και τη θρησκεία του. Έχοντας κερδίσει κάποιος την υποστήριξη του τοπικού πληθυσμού, θα μπορέσει στη συνέχεια να τον κατευθύνει και εναντίον των ανταρτών. Ως απόρροια της εμπιστοσύνης αυτής, θα δημιουργηθούν σώματα πολιτοφυλάκων, τα οποία θα είναι της ίδιας εθνοτικής προέλευσης με τους αντάρτες – αλλά από διαφορετική περιφέρεια – προκειμένου να δράσουν συμπληρωματικά προς τις συμβατικές δυνάμεις²²¹. Συνέπεια της συμπληρωματικής αυτής δράσης θα είναι η διάσπαση των αντάρτικων σωμάτων σε μικρότερες ομάδες, οι οποίες θα είναι πιο εύκολο να εξουδετερωθούν. Επιπλέον, ο Τουχατσέφσκι υποστήριξε τις εκτοπίσεις φιλικά προσκείμενων προς τους αντάρτες πληθυσμών και το δόγμα της συλλογικής ευθύνης.

Ακολουθώντας τα ανωτέρω οι μπολσεβίκοι κατόρθωσαν να αντιμετωπίσουν τις όποιες αντιδράσεις στο εσωτερικό της Σοβιετικής Ένωσης.

Μια άλλη Αυτοκρατορία που την απασχόλησε η αντιμετώπιση του ανταρτοπόλεμου ήταν η Βρετανική. Λόγος ήταν το πλήθος των αποικιών της, οι οποίες μετά και το Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο, ξεκίνησαν σταδιακά να αναζητούν την ανεξαρτησία τους. Οι Βρετανοί προκειμένου να αντιμετωπίσουν τα αντάρτικα κινήματα ανέπτυξαν ένα δόγμα, το οποίο συνδύαζε στρατιωτικά, κοινωνικά και πολιτικά μέσα. Για αυτούς ο ανταρτοπόλεμος αποτελούσε πρόβλημα πολιτικό και όχι στρατιωτικό. Επομένως, η λύση που πρέπει να εξευρεθεί είναι πολιτική και όχι στρατιωτική. Για το λόγο αυτό έθεσαν ως βασικό αντίπαλο των ανταρτών την αστυνομία, ενώ ο στρατός περιορίστηκε σε δευτερεύοντα ρόλο. Μέσα από τη συνεργασία αστυνομίας, στρατού και φυσικά του τοπικού πληθυσμού, ο ανταρτοπόλεμος μπορεί να αντιμετωπιστεί. Και στο βρετανικό δόγμα συναντάμε εκτοπίσεις πληθυσμών, προκειμένου να μην έρχονται σε επαφή με τους αντάρτες. Μια περιοχή πρέπει πρώτα να καθαρίζεται, έπειτα να διατηρείται, μετά να κερδίζεται με το μέρος των κυβερνητικών δυνάμεων.²²²

Επόμενο δόγμα, είναι το γαλλικό. Το δόγμα αυτό σχετίζεται με το δόγμα του «επαναστατικού πολέμου» (*guerre revolutionnaire*)²²³. Συνίσταται στην

²²⁰Walter Lacqueur, ό.π., σελ. 165.

²²¹Κωνσταντίνος Κολιόπουλος, ό.π., σελ. 24.

²²²Κωνσταντίνος Κολιόπουλος, ό.π., σελ. 25.

²²³Το δόγμα αυτό προήλθε από από την ήττα των Γάλλων στην Ινδοκίνα, το 1954, ενώ

αντιμετώπιση των εξεγέρσεων με επαναστατική – κυρίως κομμουνιστική – ιδεολογία.²²⁴ Το δόγμα διαπνέεται από ένα μυστικιστικό Καθολικισμό: η ένοπλη αντιπαράθεση της (γαλλικής) κυβέρνησης με τους (κομμουνιστές) επαναστάτες, αντιμετωπίζεται ως μια πάλη του Καλού με το Κακό, η οποία θα συμβάλει στην ανάπλαση της (γαλλικής) κοινωνίας²²⁵. Βασικό χαρακτηριστικό είναι ο ψυχολογικός πόλεμος που υφίστανται οι αντάρτες, σε συνδυασμό πάντα με μετακίνηση πληθυσμού και στρατιωτικές επιχειρήσεις. Τα τακτικά στρατεύματα έχοντας εξασφαλίσει την πρωτοβουλία των κινήσεων, πλήττουν τους αντάρτες προτού αυτοί προλάβουν να επηρεάσουν τον πληθυσμό. Ακολουθεί η πολιτική κινητοποίηση του πληθυσμού, ο οποίος αν αντισταθεί, υφίσταται στρατιωτικό εξαναγκασμό, ώστε να αποτραπεί από την οποιαδήποτε παροχή υποστήριξης προς τους αντάρτες²²⁶. Η καθολική συμμετοχή στην αντιμετώπιση των ανταρτών είναι δύσκολο να επιτευχθεί δεδομένου ότι κάποια αντάρτικα κινήματα μπορεί να απολαμβάνουν την εμπιστοσύνη και την ευρεία υποστήριξη του τοπικού πληθυσμού (για παράδειγμα Ινδοκίνα, Αλγερία)²²⁷.

Ερχόμενοι τώρα, στις ημέρες μας, οι Ένοπλες Δυνάμεις των Ηνωμένων Πολιτειών Αμερικής έχουν αναπτύξει και αυτοί με τη σειρά τους δόγματα και τακτικές για την αντιμετώπιση και την καταστολή τέτοιων αντάρτικων κινήσεων και εξεγέρσεων, ανά την υφήλιο και γενικότερα όπου υπάρχει κίνδυνος για τα συμφέροντά τους.

Ο Ταξίαρχος Samuel B. Griffith πρότεινε ότι οι επιχειρήσεις ενάντια σε ανορθόδοξο πόλεμο θα μπορούσαν να αναλυθούν συνοπτικά σε τρεις κατευθύνσεις: **τοποθεσία, απομόνωση, και εξουδετέρωση**.

Για το πρώτο σκέλος, η πιο σημαντική φάση της αντιμετώπισης μιας ανορθόδοξης επιχείρησης είναι η αναγνώριση ότι η απειλή υπάρχει. Σύμφωνα με το Robert Thompson, ειδικό στην αντιμετώπιση αντάρτικων επιχειρήσεων, είναι απαραίτητο να αντιμετωπίζει κανείς τον ανταρτοπόλεμο κατά τη διάρκεια της υπονόμευσης ή στο στάδιο της οργάνωσης ή με τα πρώτα σημάδια παρατεταμένης επιχείρησης βίας. Δηλαδή κατανίκηση αυτών στο χώρο και στο χρόνο. Το θέμα είναι η διάκριση μεταξύ νόμιμου και μη νόμιμου τύπου δυσαρέσκειας. Ο περιορισμός εγγυημένων δικαιωμάτων και ελευθεριών κάθε φορά, που μια βόμβα τοποθετείται θα υποβαθμίσει την αξιοπιστία και την πρόθεση της κυβέρνησης²²⁸.

χρησιμοποιήθηκε και στον πόλεμο της Αλγερίας (1954 - 1960).

²²⁴ Κωνσταντίνος Κολιόπουλος, ό.π., σελ. 26.

²²⁵ Κωνσταντίνος Κολιόπουλος, ό.π., σελ. 26.

²²⁶ Ian F.W Beckett, ό.π., σελ. 90.

²²⁷ Κωνσταντίνος Κολιόπουλος, ό.π., σελ. 26.

²²⁸ Ωστόσο το να αναμένεται επί μακρῶ η επιβολή του νόμου, θα δώσει στους αντάρτες ή τρομοκράτες τον απαραίτητο χρόνο να χτίσουν μια στιβαρή οργανωτική υποδομή.

Η τρομοκρατία και η ανταρσία μπορεί να αποσοβηθεί με αρκετά έγκαιρη προειδοποίηση, αλλά αυτό προϋποθέτει την ύπαρξη αποτελεσματικού συστήματος συγκέντρωσης πληροφοριών και εκτίμησης οργάνωσης. Εννοείται ότι ένα τέτοιο σύστημα απαιτεί και την λαϊκή υποστήριξη. Το ερώτημα όμως σε πλουραλιστικά συστήματα είναι κι αν τα εν δυνάμει ύποπτα άτομα μπορεί να παρακολουθούνται και να συλλαμβάνονται χωρίς να παραβιάζονται οι πολιτικές ελευθερίες ή υποβαθμίζεται ο νόμος, όπως υπάρχουν ήδη αντιδράσεις στη Σουηδία στις Ηνωμένες Πολιτείες και τη Μεγάλη Βρετανία.

Οι μέθοδοι που χρησιμοποιούνται θα πρέπει να είναι αποτελεσματικοί και να μένουν εντός των ορίων της νομιμότητας τόσο εσωτερικά όσο και διεθνώς. Οι πολίτες των δημοκρατικών χωρών είναι απρόθυμοι να απεμπολήσουν δικαιώματα και ελευθερίες για να πολεμήσουν απειλές, ειδικά εάν το κράτος παραβιάζει την προσωπική τους ιδιωτική ζωή. Το **πώς, πότε και σε τι έκταση** να ξεκινήσει τον αγώνα ενάντια στην ανταρσία ή τρομοκρατία με τρόπους όπως θέτοντας περιορισμούς κυκλοφορίας ελέγχοντας τα μέσα μαζικής ενημέρωσης, ενώ ταυτόχρονα να τηρεί την απόλυτη νομιμότητα είναι η κυριότερη πρόκληση για κάθε κυβέρνηση που βρίσκεται υπό πολιορκία. Οι περισσότερες δημοκρατικές κοινωνίες ωστόσο για την αντιμετώπιση τρομοκρατών σπάνια θέτουν προληπτικά μέτρα και συνήθως λαμβάνονται μόνο μετά από πολύ βίαιες και τρομακτικές ενέργειες. Οι δημοκρατίες βρίσκονται σε μεγαλύτερη δυσχέρεια όταν διεθνώς οι ενέργειές τους εμφανίζονται να αντιτίθενται στον εσωτερικό νόμο και τα διεθνή πρότυπα.

Το δεύτερο στάδιο είναι αυτό της απομόνωσης. Η απομόνωση των ανταρτών ή τρομοκρατών από τις βάσεις υποστήριξης είναι πιθανόν, το πιο σημαντικό στοιχείο μιας επιτυχούς επιχείρησης εναντίον τους. Η απομόνωση μπορεί να λάβει τη μορφή φυσικού διαχωρισμού ή πολιτικής αποξένωσης. Ο φυσικός διαχωρισμός μπορεί να επιτευχθεί με μετακίνηση πληθυσμού, προληπτικά μέτρα όπως απαγόρευση κυκλοφορίας σε κάποιες περιοχές, έλεγχος τροφοδοσίας σε τρόφιμα, επιθετική περιπολία και συνεχή παρουσία με αποφασιστικό τρόπο.

Απομόνωση επίσης σημαίνει περιορισμό της κινητικότητας και αποτελεσματικής ακτίνας δράσης των ανταρτών ή τρομοκρατών αποστερώντας τους χώρο και χρόνο²²⁹. Ο διαχωρισμός αυτών από τον πληθυσμό δεν θα είναι μόνο φυσικός αλλά, πρέπει να απομονωθούν και τα πολιτικά τους μηνύματα. Κάποια μηνύματα ωστόσο είναι πιο δυνατά και κυρίως είναι αυτά που

²²⁹ Επιπλέον είναι δυνατόν να αποκοπούν από εξωτερικές πηγές υποστήριξης με συνδυασμό διπλωματικής πίεσης και στρατιωτικών μέτρων.

σχετίζονται με απαιτήσεις για αναμόρφωση, αναδασμό ή αυξημένη πολιτική αντιπροσώπευση. Ωστόσο η ρητορική της κυβέρνησης θα πρέπει να ακολουθείται και από πειστικά έργα ώστε να εξουδετερωθούν τα αντίστοιχα επιχειρήματα από σταθερές πειστικές νόμιμες αντιδράσεις. Αυτό θα δοθεί με διάφορους τρόπους, όπως δηλώσεις "μη διαπραγματεύσαι με τους τρομοκράτες" ή πολιτικές με απλά μέτρα παροχών βασικών αναγκαιοτήτων και τοπικής ασφαλείας. Η ευθύνη βρίσκεται στο μέρος των κρατικών παραγόντων να αποδείξουν ότι είναι ηθικά ανώτεροι των τρομοκρατών ή ανταρτών ανατρέποντας τις πηγές δυσαρέσκειας που οδήγησαν στην ένοπλη αντιπαράθεση στην αρχή. Με επιείκεια πρέπει επίσης να αντιμετωπίζονται όσοι παραδίδουν τον ένοπλο αγώνα.

Στο τελικό στάδιο ακολουθεί η εξουδετέρωση. Η εξουδετέρωση περιλαμβάνει την φυσική απόσπαση των τρομοκρατών αν και κάποιοι, θα συνεχίσουν να πιστεύουν ότι υπάρχει μόνο ένας τρόπος να κατανικήσεις αυτούς που δεν παραδίδονται και αυτός είναι η εξολόθρευση. Θεωρητικά το κράτος έχει μεγάλα πλεονεκτήματα έναντι των αντιπάλων, αφού ελέγχει κοινωνικούς οικονομικούς και στρατιωτικούς πόρους. Το πιο σημαντικό ερώτημα στα δημοκρατικά κράτη είναι εάν οι επικεφαλής του κράτους, μπορούν να χρησιμοποιήσουν αυτούς τους πόρους αποτελεσματικά, ώστε να εξαφανίσουν την φλόγα της ανατροπής χωρίς να αποξενωθεί η λαϊκή υποστήριξη, για την δική τους εξουσία. Το πολιτισμικό πλαίσιο έχει σημασία όταν αποφασίζεται η αντιμετώπιση.

Το αμερικανικό στρατιωτικό δόγμα προβλέπει προσωπικό είκοσι έως είκοσι πέντε ατόμων για κάθε χίλιους κατοίκους. Επίσης θεωρεί απαραίτητη την παρουσία ειδικών δυνάμεων για την νίκη επί των αντιπάλων στο δικό τους παιχνίδι. Επιπλέον, η χρήση τεχνολογιών που δε διαθέτει η άλλη πλευρά, επιβάλλεται²³⁰. Όσον αφορά τις παθητικές μεθόδους αντιμετώπισης, αυτές περιλαμβάνουν συνδυασμό τεχνικών ψυχολογικού πολέμου, υποσχέσεις για αμνηστία, δελεαστικές ανταμοιβές χρήματος ή γης. Άλλες μέθοδοι περιλαμβάνουν προσπάθειες επανένταξης στην κοινωνία πείθοντας ότι είναι καλύτερα να αρχίσουν να μιλάνε και να σταματήσουν να πολεμούν. Άλλα παθητικά μέτρα περιλαμβάνουν την έναρξη πολιτικού διαλόγου και την παροχή υποστήριξης σε μετριοπαθή μέλη της οργάνωσης τους. Οι προσπάθειες θα πρέπει να βοηθούνται και πολιτικά. Η διαδικασία της τριβής είναι προοδευτική και απαιτεί σημαντική και συνεκτική επένδυση χρόνου και πόρων.

²³⁰ Για παράδειγμα ελικόπτερα, απομακρυσμένοι αισθητήρες, μη επανδρωμένα αεροχήματα κλπ.

Ο αντίκτυπος της τρομοκρατίας μπορεί να περιοριστεί, μέσω ενός συνδυασμού επιθετικών και αμυντικών μέτρων και με τελικό στόχο να φέρει τους τρομοκράτες στη δικαιοσύνη²³¹.

Στο εγχειρίδιο FM 3 – 24, του Αρχηγείου του Επιτελείου του Στρατού των Η.Π.Α., με την τελική μορφή που έλαβε, κατόπιν σχετικών τροποποιήσεων, μέχρι και το τρέχον έτος, περιγράφεται όλη η διαδικασία, ο σχεδιασμός, η φιλοσοφία και ο τρόπος διεξαγωγής των αντί – αντάρτικων επιχειρήσεων.

Μελετώντας το εγχειρίδιο αυτό, αντιλαμβάνεται κάποιος ότι η κατάπνιξη ενός ανταρτοπόλεμου είναι ένας συνδυασμός επιχειρήσεων επίθεσης, άμυνας και επιχειρήσεων σταθερότητας, που εξαρτώνται κάθε φορά από την κατάσταση. Οι επιχειρήσεις αυτές διαφέρουν από τις επιχειρήσεις διατήρησης ειρήνης (peace keeping) καθώς σε αυτές συνήθως, έχει ήδη επιβληθεί κάποιο είδος κατάπαυσης πυρός πριν την αποστολή δυνάμεων για τη διατήρησή της. Σε κάθε περίπτωση υπάρχει ένα ποσοστό μειοψηφίας του πληθυσμού που υποστηρίζει την κυβέρνηση και επίσης ένα περίπου ίσο ποσοστό που αντιτίθεται σε αυτή. Η επιτυχία απαιτεί η κυβέρνηση να γίνει δεκτή και νόμιμη από το μεγαλύτερο μέρος του ουδέτερου μέσου που περιλαμβάνει παθητικούς υποστηρικτές και από τις δύο πλευρές . Στην περίπτωση αυτή το 51% δεν είναι αρκετό, απαιτείται μεγαλύτερη πλειοψηφία.

Και για τους Αμερικανούς ιθύνοντες η νομιμότητα είναι ο κύριος στόχος. Πρωταρχικός σκοπός κάθε αντεξέγερσης είναι να αναπτυχθεί μια αποτελεσματική διακυβέρνηση από μία νόμιμη κυβέρνηση. Αυτό επιτυγχάνεται με στρατιωτικά και μη στρατιωτικά μέσα. Όλες οι κυβερνήσεις κυβερνούν μέσω ενός συνδυασμού συγκατάθεσης και εξαναγκασμού. Οι κυβερνήσεις που περιγράφονται ως νόμιμες κυβερνούν με τη συγκατάθεση των κυβερνωμένων, γεγονός που τις βοηθάει να διεξάγουν τις βασικές λειτουργίες τους στο πλαίσιο της λαϊκής νομιμοποίησης. Στο πλαίσιο αυτό, έξι πιθανοί δείκτες νομιμότητας μπορούν να χρησιμοποιηθούν για να αναλυθούν οι απειλές της σταθερότητας. Αυτοί είναι :

- Ικανότητα παροχής ασφάλειας στη μάζα (περιλαμβανομένης της προστασίας από εσωτερικές και εξωτερικές απειλές).
- Επιλογή ηγετών σε συχνή βάση και με τρόπο που θεωρείται δίκαιος από την πλειοψηφία της μάζας.
- Υψηλό επίπεδο λαϊκής συμμετοχής στη στήριξη των πολιτικών διαδικασιών.
- Πολιτιστικά αποδεκτό επίπεδο διαφθοράς .
- Αποδεκτό επίπεδο και ρυθμός πολιτικής, οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης.

²³¹ Kiras James, ό.π., σελ. 196 – 202.

- Υψηλό επίπεδο αποδοχής του καθεστώτος από τα μεγάλα κοινωνικά ιδρύματα.

Κυβερνήσεις που ανταποκρίνονται στους δείκτες αυτούς πιθανόν και να απολαμβάνουν την υποστήριξη ικανοποιητικής πλειοψηφίας του πληθυσμού.

Μια άλλη βασική παράμετρος που πρέπει να ληφθεί υπόψη αφορά στην ενότητα των προσπαθειών όλων των εμπλεκόμενων φορέων. Σε όλα τα στάδια των επιχειρήσεων αντιμετώπισης των ανταρτών, η ενότητα απαιτείται²³².

Οι στρατιωτικές δυνάμεις που επιχειρούν σε μία δεδομένη περιοχή επιχειρήσεων θα πρέπει να γνωρίζουν :

- ⤴ Την οργάνωση των σημαντικότερων ομάδων της κοινωνίας
- ⤴ Την σχέση και τις τάσεις ανάμεσα στις ομάδες
- ⤴ Τις ιδεολογίες και τις διηγήσεις που επικρατούν στις ομάδες.
- ⤴ Τις αξίες των ομάδων (και των φυλών) ,τα ενδιαφέροντα και τα κίνητρά τους.
- ⤴ Τα μέσα με τα οποία επικοινωνούν οι ομάδες
- ⤴ Το σύστημα ηγεσίας της κοινωνίας.

Επειδή οι αντάρτες έχουν προβάδισμα στην περιοχή όπου διεξάγονται οι επιχειρήσεις καθώς γνωρίζουν τη γλώσσα και την κουλτούρα της περιοχής, η επιτυχία της αντιμετώπισής τους βασίζεται περισσότερο στη γνώση των ανωτέρω παραγόντων παρά στον συμβατικό πόλεμο. Για το λόγο αυτό, όσοι σχεδιάζουν τέτοιου είδους επιχειρήσεις θα πρέπει να έχουν καθαρή εκτίμηση της βασικής φύσης και χροιάς της σύγκρουσης, κατανόηση των κινήτρων , δυνατοτήτων και αδυναμιών των ανταρτών και γνώση των ρόλων των άλλων δρώντων στην περιοχή. Χωρίς την κατανόηση του περιβάλλοντος, οι πληροφορίες δεν θα είναι κατανοητές και δεν θα εφαρμόζονται σωστά.

Σε κάθε περίπτωση δε θα πρέπει να παραγνωρίσουμε και το σπουδαίο ρόλο που διαδραματίζει η πληροφορία. Αν η πληροφόρηση είναι ανεπαρκής, το αποτέλεσμα των επιχειρήσεων δεν θα είναι το αναμενόμενο. Προκειμένου οι επιχειρήσεις να επιτύχουν, θα πρέπει οι επιχειρήσεις αυτές να στηρίζονται σε ακριβείς, αξιόπιστες και συγκεκριμένες πληροφορίες που συλλέγονται και αναλύονται στα χαμηλότερα επίπεδα και διανέμονται σε όλες τις δυνάμεις.

Όλες αυτές οι επιχειρήσεις θα πρέπει να διεξάγονται εφόσον εξασφαλίζεται η ασφάλεια του πληθυσμού. Αν οι αντάρτες παρουσιαστούν ως εγκληματίες, θα χάσουν

²³² Διαφορετικές δράσεις που έχουν καλές προθέσεις μεν αλλά δεν είναι οργανωμένες μπορούν να ακυρώσουν ή μία την άλλη και να προκαλέσουν σημεία τρωτότητας. Για το λόγο αυτό οι στρατιωτικοί συνήθως εργάζονται για την ενότητα των προσπαθειών τους μέσω διασύνδεσης με ηγέτες διαφόρων μη στρατιωτικών υπηρεσιών.

την όποια υποστήριξη του τοπικού πληθυσμού. Χρησιμοποιώντας κάποιο νομικό σύστημα που εναρμονίζεται με την τοπική κουλτούρα ενδυναμώνεται η νομιμότητα των κυβερνήσεων.

Οι επιτυχημένες επιχειρήσεις αντεξέγερσης επιδιώκουν και επιτυγχάνουν διαχείριση της πληροφόρησης και των προσδοκιών, ώστε να περιοριστεί η δυσαρέσκεια και να οικοδομηθεί η υποστήριξη. Οι εμπλεκόμενοι δημιουργούν και διατηρούν ένα ρεαλιστικό πακέτο προσδοκιών στο πλήθος, φιλικές στρατιωτικές δυνάμεις και μια διεθνή κοινότητα στο πλευρό τους.

Επίσης, θα πρέπει να υπολογίζεται προσεκτικά ο τύπος και το μέγεθος της δύναμης που θα χρησιμοποιηθεί σε κάθε επιχείρηση. Για παράδειγμα, μια επιχείρηση στην οποία σκοτώνονται πέντε αντάρτες θεωρείται αντιπαραγωγική αν αυτό οδηγήσει σε στρατολόγηση δέκα πέντε νέων ανταρτών. Δεν θα πρέπει ακόμη, να προκαλείται αδικαιολόγητη απώλεια ζωής. Σημαντικό επίσης είναι ποιος είναι αυτός που χειρίζεται τη δύναμη καθώς και η χρήση των αστυνομικών δυνάμεων της περιοχής.

Στο εν λόγω εγχειρίδιο του Αμερικανικού στρατού, περιλαμβάνονται και κάποια παράδοξα που αφορούν στις επιχειρήσεις αντιμετώπισης των ανταρτών. Συγκεκριμένα :

- Όσο περισσότερο προστατεύεις τις δυνάμεις σου τόσο λιγότερο ασφαλής είσαι.
Η επιτυχία των επιχειρήσεων αυτών έγκειται στην αποτελεσματική προστασία του τοπικού πληθυσμού από τις δυνάμεις ασφαλείας, με την παράλληλη συλλογή πληροφοριών, με τη μεταξύ τους αλληλεπίδραση με σκοπό την αποκοπή των δεσμών των ανταρτών με την κοινωνία και την αντιμετώπιση τους.
- Όσο περισσότερη αναλογία δυνάμεων χρησιμοποιείται τόσο λιγότερο αποτελεσματική είναι. Δηλαδή, σε αντιστοιχία με τη δύναμη των ανταρτών, εάν χρησιμοποιήσουμε κατά αναλογία υπέρτερες δυνάμεις για την αντιμετώπισή τους αυξάνονται οι πιθανότητες πρόκλησης εκτεταμένων παράπλευρων απωλειών και λαθών έναντι του πληθυσμού αυξάνοντας έτσι την εχθρική προπαγάνδα και τα ποσοστά στρατολόγησης του αντιπάλου.
- Όσο περισσότερο πετυχημένη είναι μία τέτοια επιχείρηση, τόσο λιγότερη δύναμη μπορεί να χρησιμοποιηθεί και τόσο περισσότερος κίνδυνος μπορεί να γίνει αποδεκτός. Καθώς το επίπεδο της εφαρμοζόμενης βίας από την πλευρά των ανταρτών μειώνεται οι απαιτήσεις του Διεθνούς Δικαίου και οι προσδοκίες του τοπικού πληθυσμού επιβάλλουν τη μείωση των στρατιωτικών επιχειρήσεων με

παράλληλη δέσμευση πιο αυστηρών κανόνων εμπλοκής των φίλιων δυνάμεων και αύξηση του ρίσκου με την μεταξύ τους συνεργασία (φίλιων δυνάμεων – τοπικού πληθυσμού).

- Μερικές φορές η αδράνεια είναι η καλύτερη αντίδραση. Εάν σε μία δεδομένη πρόκληση από πλευράς των ανταρτών, που σκοπό έχει τη δημιουργία εντυπώσεων προς εκμετάλλευση, εκτιμηθεί ότι μία φίλια ανταπάντηση θα έχει περισσότερες αρνητικές επιπτώσεις από ότι θετικές, τότε θα πρέπει να ληφθεί υπόψη στις επιλογές δράσης και αυτή της αδράνειας.
- Τα καλύτερα όπλα αντιμετώπισης των ανταρτών είναι πολιτικού και οικονομικού χαρακτήρα. Η χρηματοδότηση συγκεκριμένων τομέων που βελτιώνουν το επίπεδο διαβίωσης του τοπικού πληθυσμού οδηγούν σε μακροπρόθεσμη υποστήριξη προς τις κρατικές δυνάμεις και παράλληλη περιθωριοποίηση των ανταρτών.
- Όταν το κράτος που φιλοξενεί τις αμερικανικές δυνάμεις κάνει κάτι σε ανεκτό επίπεδο είναι προτιμότερο από το να το κάνουν καλύτερα οι δυνάμεις των συμμάχων τους. Καθώς αυτό αποσκοπεί στη σταδιακή απεξάρτησή τους από την αμερικανική βοήθεια, με ότι αυτό συνεπάγεται και από πλευράς εσωτερικής νομιμοποίησης όσο και διάθεσης πόρων και δυνάμεων.
- Μία τακτική που λειτουργεί αυτή την εβδομάδα μπορεί να μη λειτουργεί την επόμενη. Αν λειτουργεί σ' αυτήν την επαρχία ίσως δε λειτουργεί στην άλλη. Γεγονός που οφείλεται στο διαδεδομένο δίκτυο πληροφόρησής και το γρήγορο βαθμό προσαρμοστικότητας των ανταρτών στις τακτικές του αντιπάλου .
- Η τακτική επιτυχίας δεν εγγυάται τίποτα. Πρέπει να συνδέεται άμεσα με τους αντίστοιχους πολιτικούς και στρατηγικούς στόχους των επιχειρήσεων αυτών.
- Οι σημαντικότερες αποφάσεις δε λαμβάνονται από στρατηγούς. Η φύση εξέλιξης των επιχειρήσεων σε κατοικημένες περιοχές απαιτεί την προσαρμοστικότητα των προθέσεων του διοικητή με γρήγορη λήψη απόφασης στις εξελισσόμενες καταστάσεις σε τακτικό επίπεδο, από τους τοπικούς διοικητές μονάδων.

Με βάση την αποκτηθείσα εμπειρία των τελευταίων εμπλοκών των Η.Π.Α σε περιοχές επιχειρήσεων αντιμετώπισης ανταρτών, σαν επιτυχημένες πρακτικές θα μπορούσαμε να αναφέρουμε :

- Την έμφαση στη συλλογή και επιχειρησιακή αξιολόγηση των πληροφοριών.
- Την εξασφάλιση του αισθήματος ασφάλειας του τοπικού πληθυσμού με την παράλληλη και σταδιακή βελτίωση των συνθηκών διαβίωσής του.
- Τη δημιουργία και επέκταση περιοχών ασφαλείας τόσο των δυνάμεων που επιχειρούν ενάντια σε αντάρτες όσο και του τοπικού πληθυσμού.
- Την απομόνωση, φυσική και ψυχολογική, των αντάρτικων πυρήνων από τον τοπικό πληθυσμό τόσο μέσω σημείων ελέγχου και επιχειρήσεων αποκοπής των διαύλων ανεφοδιασμού και χρηματοδότησής τους, όσο και μέσω ψυχολογικών επιχειρήσεων για την άρνηση της ιδεολογικής υποστήριξής τους από τον τοπικό πληθυσμό.
- Τον καθορισμό συγκεκριμένης αρχής λήψης αποφάσεων δια της ανάθεσης αυτής σε χαρισματική ηγεσία.
- Τη διατήρηση του κύκλου ανατροφοδότησης της συλλογής πληροφοριών δια της διεξαγωγής αποτελεσματικών επιχειρήσεων με παράλληλη συγκέντρωση πληροφοριών.
- Την παροχή αμνηστίας και επανένταξης ανταρτών που επιθυμούν να στηρίξουν νέα κυβέρνηση αναγνωρίζοντας τη νομιμότητά της.
- Την τοποθέτηση της τοπικής αστυνομίας ως κύριο δρώντα των επιχειρήσεων και την ταυτόχρονη διεύρυνση των αρμοδιοτήτων της, παράλληλα με την υποστήριξη του στρατού ,όσο και όπου το επιτρέπει η κατάσταση ασφαλείας.
- Την εκπαίδευση του στρατού, σε όλα τα κλιμάκια της ιεραρχίας – από την σχεδίαση μέχρι την εκτέλεση - για την διεξαγωγή τέτοιου είδους επιχειρήσεων.
- Τη μεταφορά πείρας και εκπαίδευσης μεταξύ προσωπικού Ειδικών Δυνάμεων και ειδικών συμβούλων των Η.Π.Α με αντίστοιχο προσωπικό και μονάδες της τοπικής κυβέρνησης, στο πλαίσιο ανεξαρτητοποίησης τους στη διεξαγωγή των επιχειρήσεων.
- Την άρνηση ασύλου στους αντάρτες.

Αντιθέτως, ως μη επιτυχημένες πρακτικές θα μπορούσαμε να αναφέρουμε :

- Την εστίαση στην καταστολή με χρήση βίας εναντίον των ανταρτών, θέτοντας σε δεύτερη προτεραιότητα την πολιτική προσέγγιση του τοπικού πληθυσμού.
- Τη διεξαγωγή επιχειρήσεων μεγάλης κλίμακας επιπέδου Τάγματος με παράλληλη δέσμευση σε δυσκίνητες τακτικές.

- Τη συγκέντρωση μεγάλου όγκου στρατιωτικών δυνάμεων σε οχυρωμένες βάσεις, με πρώτιστο σκοπό την ασφάλεια αυτών και συνεπώς τόσο την αποκοπή τους από τον τοπικό πληθυσμό όσο και τη δημιουργία αίσθησης ότι αποτελούν δυνάμεις κατοχής.
- Την εστίαση των ειδικών δυνάμεων κατά κύριο λόγο σε επιχειρήσεις άμεσης κρούσης, αντί επιχειρήσεων συλλογής πληροφοριών και εκπαίδευσης φίλιων τοπικών δυνάμεων.
- Τον παραγκωνισμό ανάθεσης συμβόλων υψηλής ποιότητας στις δυνάμεις της φιλοξενούσας χώρας.
- Την εκπαίδευση των δυνάμεων ασφαλείας της φιλοξενούσας χώρας κατ' εικόνα του στρατού των ΗΠΑ, αδιαφορώντας για τα τοπικά χαρακτηριστικά της κουλτούρας τους και τις δυνατότητές τους.
- Την αγνόηση διαδικασιών διακυβέρνησης σε περίοδο ειρήνης, συμπεριλαμβανομένων και νομικών διαδικασιών, στην αντιμετώπιση των ανταρτών.
- Την εφαρμογή τακτικής που δεν επιβάλλει περιορισμούς σε χερσαία σύνορα, εναέριο χώρο και ακτογραμμή, με γειτονικές χώρες όπου μπορεί να έχουν αναπτυχθεί βάσεις ανταρτών και συνεπώς είναι πέρα από τη δικαιοδοσία του κράτους φιλοξενίας με ενδεχόμενη υποστήριξη των ανταρτών από τη χώρα αυτή²³³.

Συνοψίζοντας το παρόν κεφάλαιο, συμπεραίνουμε ότι η οποιαδήποτε επιχείρηση αντιμετώπισης – καταπολέμησης των ανταρτών, προκειμένου να είναι επιτυχημένη απαιτεί ένα συνδυασμό στρατιωτικών και πολιτικών μέσων. Η απλή καταφυγή στα όπλα δεν επιφέρει το επιθυμητό αποτέλεσμα. Απαιτεί συνθήκες οικονομικές και κοινωνικές τέτοιες που να είναι ανεκτές και αποδεκτές από τον τοπικό πληθυσμό και οι οποίες θα εξασφαλίζουν την υποστήριξή του. Συναφώς, απαιτείται και η δημιουργία ενός αισθήματος ασφαλείας για τον πληθυσμό που σε συνδυασμό με την επιτυχή αποδόμηση του πολιτικού μηνύματος του αντάρτη θα αποδυναμώσει τον τελευταίο και σε τελική ανάλυση θα τον από – νομιμοποιήσει στα “μάτια” του λαού.

στ. Διεθνής Νομική Κατάσταση

Όπως αναλύθηκε και σε προηγούμενα κεφάλαια της εργασίας, ο αντάρτης μάχεται ά-τακτα. Όμως, κάποιες από τις κατηγορίες των άτακτων μαχητών

²³³Για μια πλήρη και εμπειριστατομένη κατανόηση του δόγματος διεξαγωγής αντί – αντάρτικων επιχειρήσεων από το Στρατό των Ηνωμένων Πολιτειών Αμερικής, βλ. σχετικά *Εγχειρίδιο FM 3-24*, Headquarters, Department of the Army, 2006, όπως αναθεωρήθηκε το 2014.

εξισώνονται με τις τακτικές στρατιωτικές δυνάμεις και απολαμβάνουν τα προνόμια και τα δικαιώματά τους. Στην πράξη, αυτό σημαίνει ότι η πολεμική τους δράση δεν είναι παράνομη και σε περίπτωση σύλληψής τους από τον εχθρό δικαιούνται ιδιαίτερης μεταχείρισης, ως αιχμάλωτοι πολέμου.

Ο Κανονισμός του πολέμου ξηράς της Χάγης²³⁴ υπό ορισμένες προϋποθέσεις εξίσωνε πολιτοφύλακες, εθελοντές και συνεργούς σε αυθόρμητες λαϊκές εξεγέρσεις, με τις τακτικές μάχιμες δυνάμεις.

Με τις τέσσερις Συνθήκες της Γενεύης του 1949²³⁵ όλο και περισσότερες κατηγορίες πολεμιστών αναγνωρίζονται πλέον ως μάχιμοι στρατιώτες. Ομοίως και ο άμαχος πληθυσμός μιας κατεχόμενης περιοχής²³⁶ απολαμβάνει ακόμα μεγαλύτερη νομική προστασία.

Ο Schmitt παρατηρεί ότι πολλοί πολεμιστές που αρχικά θεωρούνταν αντάρτες εξισώθηκαν στη συνέχεια, με τους τακτικούς στρατιώτες και έχουν ίδια δικαιώματα και προνόμια. Στην πραγματικότητα δεν μπορούν πια να αποκαλούνται αντάρτες. Όμως, οι έννοιες είναι ακόμα ασαφείς και αόριστες. Οι διατάξεις των Συνθηκών της Γενεύης έλαβαν υπόψη τους την ευρωπαϊκή εμπειρία και όχι και τους ανταρτοπόλεμους του Μάο και τη μετέπειτα εξέλιξη του σύγχρονου ανταρτοπολέμου. Στις Συνθήκες αυτές δεν υπήρχε πρόθεση για σημαντική τροποποίηση του πολέμου ξηράς της Χάγης του 1907.

Για την προστασία του άμαχου πληθυσμού, πάντως, η Συνθήκη ορίστηκε να ισχύει όχι μόνο στην περίπτωση διακρατικών πολέμων αλλά και σε εκείνες των εμφυλίων και των εξεγέρσεων.

Στο διακρατικό πόλεμο, η στρατιωτική δύναμη κατοχής μιας περιοχής διατηρεί το δικαίωμα να ορίζει την τοπική αστυνομία της περιοχής αυτής για τη διαφύλαξη της τάξης και την καταστολή ατάκτων πολεμικών ενεργειών και συνεπώς και για την καταδίωξη των ανταρτών, χωρίς να λαμβάνεται υπόψη η ιδεολογία που τυχόν τους εμπνέει.

Επομένως, από τα παραπάνω προκύπτει ότι η διάκριση των ανταρτών²³⁷ διατηρείται μέχρι σήμερα. Αυτό συνεπάγεται το ότι ο αντάρτης δεν απολαμβάνει τα δικαιώματα και τα προνόμια των μάχιμων στρατιωτών. Είναι ένας εγκληματίας κατά

²³⁴ Στη Χάγη η νομική θέση κωδικοποιήθηκε στον Κανονισμό του πολέμου ξηράς της 18^{ης} Οκτωβρίου 1907 που μέχρι σήμερα αναγνωρίζεται διεθνώς.

²³⁵ Δύο εξ αυτών ρύθμιζαν την τύχη των τραυματιών, μια τρίτη την τύχη των αιχμαλώτων και μια τέταρτη την προστασία του άμαχου πληθυσμού, σε περίοδο πολέμου. Οι Συμβάσεις αυτές τροποποιήθηκαν με την προσθήκη τριών Πρωτοκόλλων. Συγκεκριμένα: α) Συμπληρωματικό Πρωτόκολλο I (1977) περί της προστασίας θυμάτων των διεθνών ενόπλων συγκρούσεων, β) Συμπληρωματικό Πρωτόκολλο II (1977) περί της προστασίας των θυμάτων μη διεθνών ενόπλων συγκρούσεων και γ) Συμπληρωματικό Πρωτόκολλο III (2005) που αφορά στην υιοθέτηση ενός Πρόσθετου Διακριτικού Εμβλήματος.

²³⁶ Δηλαδή της περιοχής που αποτελεί το καθεαυτό πεδίο δράσης του αντάρτη, ο οποίος χτυπά τα νώτα του εχθρού.

²³⁷ Αντάρτης με την έννοια των μη εξισωμένων με τα τακτικά στρατεύματα μαχητών.

το κοινό δίκαιο και μπορεί να καταστεί ακίνδυνος με συνοπτικές ποινές και κατασταλτικά μέτρα²³⁸.

Όπως προαναφέρθηκε, με τις Συνθήκες της Γενεύης διευρύνθηκε ο κύκλος των εξισώσεων με τακτικούς μαχητές. Κυρίως, με το να εξισώνουν τα μέλη μιας οργανωμένης αντιστασιακής κίνησης με τα μέλη πολιτοφυλάκων και σωμάτων εθελοντών και με το να απονέμουν, με τον τρόπο αυτό, δικαιώματα και προνόμια τακτικών μάχιμων στρατιωτών.

Σε μια κατεχόμενη περιοχή, η προστασία του άμαχου πληθυσμού θα πρέπει να θεωρείται δεδομένη. Μια δύναμη κατοχής έχει συμφέρον να επικρατεί ησυχία και τάξη στο χώρο που κατέχει και ελέγχει. Ο αντάρτης όμως, με τη σειρά του διαταράσσει επικίνδυνα αυτού του είδους την τάξη και ησυχία στην κατεχόμενη περιοχή. Και αυτό όχι μόνο επειδή το καθαυτό πεδίο δράσης του είναι η περιοχή στα νώτα του εχθρικού μετώπου όπου παρεμποδίζει τις μεταφορές και τον εφοδιασμό αλλά ακόμη και όταν σε μεγαλύτερο ή μικρότερο βαθμό, υποστηρίζεται από τον πληθυσμό της περιοχής αυτής και κρύβεται με τη βοήθειά του. Μοιραία όμως, στην περίπτωση αυτή, μπορεί να ισχυριστεί κανείς ότι η προστασία του πληθυσμού στην περιοχή αυτή συνεπάγεται και μια προστασία για τον αντάρτη²³⁹.

Αντιστασιακοί μαχητές που άλλοτε θα αντιμετώπιζονταν ως αντάρτες, με τις Συνθήκες της Γενεύης εξισώνονται με τους τακτικούς μαχητές αρκεί να είναι οργανωμένοι. Στα συμφέροντα της δύναμης κατοχής αντιπαρατίθενται με τόση έμφαση τα συμφέροντα του πληθυσμού της κατεχόμενης περιοχής που είναι πλέον δυνατό να θεωρείται ως μη παράνομη, κάθε αντίσταση εναντίον της δύναμης κατοχής ή ακόμη και αυτή του αντάρτη εφόσον τα κίνητρά που τον ωθούν είναι σεβαστά. Από τη μεριά της, η δύναμη κατοχής, θα πρέπει να διατηρεί το δικαίωμα επιβολής κατασταλτικών μέτρων. Ένας αντάρτης στην περίπτωση αυτή, δε θα ενεργούσε ακριβώς νόμιμα ούτε όμως και τελείως παράνομα αλλά παρακινδυνευμένα²⁴⁰.

Όμως, δεν είναι μόνο ο αντάρτης εκείνος που ζει παρακινδυνευμένα. Με τη γενική έννοια της ανασφάλειας και του κινδύνου, ολόκληρος ο πληθυσμός της κατεχόμενης περιοχής διατρέχει ένα μεγάλο κίνδυνο. Για παράδειγμα, ο αστυνομικός

²³⁸ Αυτό αναγνωρίστηκε και στη δίκη εγκληματιών πολέμου, μετά το Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο και προπαντός στις Αποφάσεις της Νυρεμβέργης κατά γερμανών στρατηγών όπου όλες οι θηριωδίες που υπερβαίνουν το μέτρο της απαραίτητης καταπολέμησης ανταρτών, τα μέτρα κατά της τρομοκρατίας, οι συλλογικές ποινές ή και η συμμετοχή σε γενοκτονίες, παραμένουν εγκλήματα πολέμου.

²³⁹ Έτσι εξηγείται, σύμφωνα με τον Schmitt, μια χαρακτηριστική για την ιστορία της εξέλιξης του στρατιωτικού δικαίου, ταξινόμηση, σε ομάδες που προέκυπτε κάθε τόσο στις διασκέψεις του Κανονισμού του πολέμου ξηράς της Χάγης και την παραπέρα εξέλιξη του. Συγκεκριμένα, οι μεγάλες στρατιωτικές δυνάμεις, δηλαδή οι ενδεχόμενες δυνάμεις κατοχής ζητούσαν μια αυστηρή διασφάλιση της τάξης σε μια στρατιωτικά κατεχόμενη περιοχή, ενώ τα μικρότερα κράτη – Βέλγιο, Ελβετία, Λουξεμβούργο – προσπαθούσαν να επιτύχουν μια όσο το δυνατόν πιο εκτεταμένη προστασία των αντιστασιακών μαχητών και του άμαχου πληθυσμού.

²⁴⁰ Παρακινδυνευμένα σημαίνει ότι αυτός που ενεργεί ρισοκίνδυνα, ενεργεί με προσωπικό του κίνδυνο και υφίσταται συνειδητά τα αρνητικά επακόλουθα των πράξεων ή παραλείψεων του. Έτσι, όταν υποστεί τις συνέπειες δεν μπορεί να υποστεί ότι αδικήθηκε.

βρίσκεται ανάμεσα σε «διασταυρούμενα πυρά», στο κέντρο της αντιπαράθεσης. Από τη μια πλευρά ο στρατός κατοχής ζητά από αυτόν υπακοή στο έργο της τήρησης της τάξης και της ασφάλειας που αντάρτης διαταράσσει. Η δε πατρίδα του, ζητάει από εκείνον πίστη και μετά τη λήξη της κατοχής, θα τον καλέσει να απολογηθεί για τις πράξεις του.

Ο αντάρτης δε διακινδυνεύει μόνο τη δική του ζωή όπως κάθε τακτικός, μάχιμος στρατιώτης. Γνωρίζει και επαφίεται στο ότι ο εχθρός τον θέτει εκτός δικαίου, νόμου και τιμής. Αυτό βεβαίως, κάνει και ο επαναστάτης, ο οποίος χαρακτηρίζει τον εχθρό ως εγκληματία και όλες του τις ιδέες περί τιμής, δικαίου και νόμου, ως ιδεολογική απάτη. Η αντίθεση παραμένει παρ' όλες τις χαρακτηριστικές συνδέσεις και συγχωνεύσεις των δύο ειδών του αντάρτη – του αμυνόμενου αυτόχθονα υπερασπιστή της πατρίδας και του διεθνιστή επαναστάτη ακτιβιστή. Η αντίθεση αυτή βασίζεται σε θεμελιακά διαφορετικές αντιλήψεις για τον πόλεμο και την εχθρότητα που στην πράξη εκφράζονται από διαφορετικά είδη ανταρτών. Όπου ο πόλεμος διεξάγεται και στις δύο πλευρές, παρατηρεί ο Schmitt, σαν ένας πόλεμος που γίνεται χωρίς διάκριση ανάμεσα στα κράτη, ο αντάρτης είναι μια περιθωριακή μορφή που δε διασπά το πλαίσιο του πολέμου και δε μεταβάλλει τη συνολική δομή του πολιτικού γίγνεσθαι. Αν όμως, ο πόλεμος στο σύνολό του, γίνεται με την ποινικοποίηση του πολεμικού εχθρού, αν για παράδειγμα κύριος σκοπός του πολέμου που διεξάγεται ως εμφύλιος πόλεμος ανάμεσα σε ταξικούς εχθρούς, είναι ο παραμερισμός της κυβέρνησης του εχθρικού κράτους, τότε η επαναστατική ανατρεπτική επίδραση της ποινικοποίησης του εχθρού έχει ως αποτέλεσμα, ο αντάρτης να καθίσταται ο αληθινός ήρωας του πολέμου. Εκτελεί τη θανατική καταδίκη εναντίον του εγκληματία, ενώ από την πλευρά του κινδυνεύει να αντιμετωπιστεί ως εγκληματίας ή επιζήμιος.

Οι Συνθήκες της Γενεύης του 1949, είναι όπως χαρακτηριστικά αναφέρει ο Schmitt, *«έργο μιας ανθρώπινης βούλησης και μιας ανθρωπιστικής εξέλιξης που είναι αξιοθαύμαστη. Απονέμοντας και στον εχθρό, όχι μόνο ανθρωπιστική αντιμετώπιση αλλά και δικαιοσύνη, με την έννοια της αναγνώρισής του, τηρούνται οι αρχές του κλασσικού διεθνούς δικαίου και της παράδοσής του, χωρίς τις οποίες δεν θα ήταν εφικτό ένα τέτοιο επίτευγμα του ανθρωπισμού. Ο κρατικός χαρακτήρας της διεξαγωγής του πολέμου, συνεχίζει να αποτελεί τη βάση των Συνθηκών όπως και μια σε αυτόν θεμελιωμένη περιφρούρηση του πολέμου με τις σαφείς διακρίσεις της, πολέμου και ειρήνης, στρατιωτικού και πολίτη, εχθρού και εγκληματία, διακρατικού και εμφύλιου πολέμου. Αποδυναμώνοντας όμως, ή και αμφισβητώντας αυτές τις ουσιώδεις διακρίσεις, ανοίγουν το δρόμο για ένα είδος πολέμου που σκόπιμα καταργεί εκείνους τους σαφείς διαχωρισμούς. Σε μια τέτοια περίπτωση, ένας συμβιβαστικός*

διακανονισμός που έχει διατυπωθεί με προσοχή, μοιάζει με λεπτή γέφυρα πάνω από έναν γκρεμό που κρύβει μέσα του σημαντικές μεταβολές της έννοιας του πολέμου, του εχθρού και του αντάρτη»²⁴¹.

ζ. Ο ανταρτοπόλεμος τώρα και στο μέλλον

Ως προς το μέλλον του ανταρτοπολέμου οι απόψεις θα λέγαμε δίστανται. Κάποιοι, βασιζόμενοι στις αλματώδεις τεχνολογικές εξελίξεις θεωρούν ότι θα εκλείψει²⁴², ενώ κάποιοι άλλοι ισχυρίζονται ότι θα συνεχίσει να υφίσταται, ως μια μορφή πολέμου. Το γεγονός ότι η καταφυγή σε αυτή τη μορφή πολέμου είναι συνυφασμένη με τη βούληση μιας ομάδας να επιτύχει συγκεκριμένους πολιτικούς στόχους – εθνικούς, κοινωνικούς, εσχάτως και θρησκευτικούς (για παράδειγμα Συρία, Ιράκ κ.ο.κ.) – μέσω της βίας συνηγορεί μάλλον προς την κατεύθυνση της συνέχισης εμφάνισης του και στο μέλλον²⁴³. Στο σημείο αυτό αξίζει να αναφερθεί ότι ο εξοστρακισμός του Τρίτου Κόσμου από τα ισχυρά κράτη και κατ' επέκταση με τη συνεπαγόμενη κοινωνική και οικονομική εξαθλίωση των κρατών που τον απαρτίζουν συνιστά έναν ακόμα παράγοντα που οδηγεί και αυτός με τη σειρά του στη συνέχιση του ανταρτοπολέμου²⁴⁴.

Όπως επισημαίνει και ο Κολιόπουλος αν και το βασικό πνεύμα και η φιλοσοφία του ανταρτοπολέμου ως προς τον τρόπο διεξαγωγής παραμένουν τα ίδια, είναι αναπόφευκτο να υπάρξουν τεχνολογικές εξελίξεις, στις οποίες όσοι καταφεύγουν σε αυτόν, θα πρέπει να προσαρμοστούν. Το γεγονός ότι ολοένα και μεγαλύτερο μέρος του πληθυσμού καταφεύγει στις πόλεις θα οδηγήσει σε μεγαλύτερη καταφυγή στην τρομοκρατία ή ακόμα και στη χρήση όπλων μαζικής καταστροφής ή σε έναν συνδυασμό από αυτά²⁴⁵.

Για τον Kiras η υπόθεση ότι η τρομοκρατία και ο ανταρτοπόλεμος περιλαμβάνουν τη χρήση βίας αυστηρά για την επίτευξη πολιτικών στόχων, προσφάτως έχει κατακριθεί. Αντίθετα μερικοί προτείνουν ότι σύγχρονες και

²⁴¹ Schmitt Carl, ;o.p., sel. 24-33.

²⁴² Η θέση αυτή, μπορούμε να πούμε ότι βρίσκει την πλήρη υποστήριξή της στα λόγια του Schmitt, ο οποίος αν και προγενέστερός τους, επισήμανε ότι : «Η παράδοξη υπόσταση του (αντάρτη) παρουσιάζει μια δυσαναλογία: την τεχνολογική-βιομηχανική τελειότητα ενός σύγχρονου τακτικού στρατού, σε αντίθεση με την προβιομηχανική, αγροτική, πρωτόγονη φύση δραστικά μαχόμενων ανταρτών ... όταν επικρατήσει παντελώς ή εσωτερική, ενυπάρχουσα κατά την αισιόδοξη άποψη, ορθολογιστική τάξη και κανονικότητα του τεχνολογικά οργανωμένου κόσμου, τότε ο αντάρτης ίσως δεν είναι καν μία ενόχληση», βλ. σχετικά Schmitt Carl, ό.π., σελ. 73-74.

²⁴³ Τα σύγχρονα αντάρτικα κινήματα είναι εθνοτικού ή θρησκευτικού χαρακτήρα, ενώ παρελθόν αποτελούν τα ιδεολογικά αντάρτικα. Η παρακμή της κομμουνιστικής ιδεολογίας είναι μη αναστρέψιμη, ο εθνικισμός παραμένει ισχυρός και ο θρησκευτικός φανατισμός εξαπλώνεται, (βλ. σχετικά Κολιόπουλος Κωνσταντίνος, ό.π., σελ. 34).

²⁴⁴ Walter Lacqueur, *Guerrilla Warfare: A historical and critical study*, Transaction Publishers, New Brunswick and London, 1998 σελ 408.

²⁴⁵ Κολιόπουλος Κωνσταντίνος, ό.π., σελ. 34-35.

μελλοντικές ανορθόδοξες απειλές ποδηγετούνται από ένα μείγμα **πολιτισμού, θρησκευτικού φανατισμού και τεχνολογίας**.

Ο Samuel Huntington θεωρεί ότι οι μελλοντικές συγκρούσεις θα είναι αποτέλεσμα πολιτισμικών διαφορών μεταξύ Ασιατικών χωρών. Άλλοι πιστεύουν ότι ομάδες κάτω από το κράτος υποκινούμενες από πολιτισμικές διαφορές θα αποτελέσουν την κυρία επικρατούσα ανορθόδοξη απειλή. Οι τελευταίες περιπτώσεις υποδεικνύουν ένα νέο τύπο ανορθόδοξου πολέμου να εμφανίζεται. Σε αυτό τον πόλεμο τέταρτης γενιάς, τα δίκτυα των μαχητών θα υποβοηθούν τα κοινωνικά και πολιτισμικά πλεονεκτήματα για να εξισορροπήσουν τα τεχνολογικά αντίστοιχα των δυτικών μαχητών.

Όπου οι χώρες δε θα μπορούν να κυβερνούν αποτελεσματικά δεν μπορεί να αντιπροσωπεύουν τη θέληση του λαού. Χωρίς το κράτος να μπορεί να διατηρήσει ένοπλες δυνάμεις, το μόνο στοιχείο που θα επιζήσει είναι άνθρωποι σε ανταγωνιστικούς πολιτισμούς και εθνικές κοινότητες.

Όμως, όπως προαναφέραμε και ο θρησκευτικός φανατισμός θα έχει και αυτός ένα ισχυρό μερίδιο στα αίτια των μελλοντικών συγκρούσεων, ανορθόδοξων ή μη. Τα θρησκευτικά πιστεύω, πολλές φορές σχηματοποιούν τους λόγους των τρομοκρατών ή ανταρτών για να επιτύχουν υποστήριξη στην κοινωνία των πιστών²⁴⁶. Σε ανταλλαγή μιας προσωπικής θυσίας, οι απεσταλμένοι αντιπρόσωποι μερικών θρησκειών, υπόσχονται στους μάρτυρες τρομοκράτες, δοξασμένη ζωή μετά θάνατον για τη διεξαγωγή των προσβολών, χτυπημάτων αυτοκτονιών ή αλλιώς απλά ότι σκοτώνουν άπιστους. **Πρώτον**, ηγέτες όπως ο Οσάμα Μπιν Λάντεν χρησιμοποιούν τη θρησκεία ώστε να παρέχεται μια ανταγωνιστική δομή αξιών και ιδεολογιών προκειμένου να συσπειρωθούν οι παραπλανημένοι. **Δεύτερον**, η θρησκεία προσφέρει μια συλλογιστική για δράση βλέποντας τους εαυτούς τους σαν κοινωνικούς αναμορφωτές. Οι τρομοκρατικές ενέργειες αποσκοπούν στην ανύψωση της συνείδησης της παγκόσμιας ισλαμικής κοινότητας, στην υπάρχουσα πάλη καθώς και στο να καταδείξουν ότι υπάρχει μία εναλλακτική στην τρέχουσα κατάσταση. Οι τρομοκράτες που εμπνέονται από τη θρησκεία συχνά υπερεκτιμούν τον αντίκτυπο του μηνύματος τους.

Πηγαίνοντας ένα βήμα παραπέρα, θα συναντήσουμε τα όπλα μαζικής καταστροφής (ΟΜΚ). Η «συμφωνία» θρησκείας και όπλων μαζικής καταστροφής προμηνύει κάτι τρομακτικό. Οι σύγχρονοι θρησκευτικοί οπαδοί, δεν έχουν την πολιτική αιτία και γι αυτό την αναστολή των προκατόχων τους και ίσως ενδιαφέρονται να σκοτώσουν περισσότερους από αυτούς εάν είναι δυνατό. Οι ειδικοί τονίζουν την ευκολία με την οποία χημικά και βιολογικά όπλα μπορούν να

²⁴⁶ Διά μέσου της ιστορίας η θρησκεία είναι ένα ισχυρό κίνητρο-ερέθισμα για πολιτική βία.

κατασκευαστούν και αποκτηθούν²⁴⁷.

Πέραν όμως και από τα ΟΜΚ, υπάρχει άλλο ένα εξίσου σημαντικό, αποτελεσματικό, αθόρυβο και ιδιαιτέρως «φονικό» όπλο. Αυτό δεν είναι άλλο από την τεχνολογία της πληροφορίας. Η επέκταση του διαδικτύου και του παγκόσμιου ιστού προκάλεσαν την επέκταση του πολέμου στο πεδίο του κυβερνοχώρου. Μπορεί μεν οι δραστηριότητες (υποκλοπές πληροφοριών, διακοπή λειτουργίας πληροφοριακών συστημάτων κλπ) προς το παρόν να μην διεκδικούν από μόνες τους το χαρακτηρισμό τους ως πόλεμου, σίγουρα όμως, αποτελούν επέκταση των επιχειρήσεων του στο χώρο αυτό, με γεωμετρικά αυξητική τάση²⁴⁸.

Το Ιντερνέτ θα διαπερνά τα σύνορα και γι αυτό μερικοί παρατηρητές πιστεύουν ότι οι μελλοντικοί ανορθόδοξοι πόλεμοι θα διεξάγονται στον κυβερνοχώρο. Δεδομένης της ευαισθησίας της τρωτότητας των ιστοσελίδων σε τρομοκράτες, αναπόφευκτα θα γίνουν κυβερνοτρομοκράτες μέσω του διαδικτύου. Υπάρχει πάντα ο φόβος ότι οι κυβερνοτρομοκράτες και οι αντάρτες των πληροφοριών, θα διεξάγουν ηλεκτρονικές επιδρομές σε ζωτικά εθνικά συστήματα που ελέγχονται από υπολογιστές, όπως οικονομικές υπηρεσίες δίκτυα μεταφορών, εργοστάσια και πλέγματα παροχής ισχύος. Οι δορυφορικές επικοινωνίες, οι υπολογιστές χειρός, γενικώς η τεχνολογική πραγματικότητα που εξασφαλίζει πρόσβαση στο διαδίκτυο εμπνέουν τους τρομοκράτες και αντάρτες. Παλιότερα, η ευχέρεια αυτή δινόταν μόνο σε κυβερνητικές υπηρεσίες. Τώρα όμως, ακόμη και με υπηρεσίες όπως ο google earth θα δύνανται να σχεδιαστούν χτυπήματα ακριβείας.

Το διαδίκτυο επιτρέπει τη διασπορά προπαγάνδας εκπαιδευτικού υλικού και γνώσης των καλύτερων πρακτικών. Με έναν υπολογιστή μπορεί να προκληθεί καταστροφή πολύ μεγαλύτερη από ότι με μια ένοπλη τρομοκρατική επίθεση η μετακίνηση ανταρτών²⁴⁹.

η. Συμπεράσματα

Τότε, σήμερα και αύριο ο πόλεμος δε θα πάψει να αποτελεί μια πράξη βίας, μέσω της οποίας ο ένας αντίπαλος θα επιδιώκει να επιβάλει τη βούληση του στον άλλο. Φόβος, τιμή και συμφέρον ήταν είναι και θα εξακολουθήσουν να είναι τα βασικά αίτια του πολέμου.

Είτε με τη συμβατική του μορφή είτε ως ανταρτοπόλεμος (ανεξαρτήτως επιπέδου, οικονομικό, στρατιωτικό, κυβερνοχώρος) είτε με κάποια άλλη ξένη προς εμάς – σήμερα – μορφή, ο πόλεμος θα συνιστά μια πραγματικότητα στο παγκόσμιο

²⁴⁷ Kiras James, ό.π., σελ. 202-204.

²⁴⁸ Μαυρόπουλος Παναγιώτης, ό.π., σελ. 92.

²⁴⁹ Kiras James, ό.π., σελ. 205.

γίγνεσθαι. Το αποτέλεσμα του πολέμου πλέον θα γίνεται ολοένα και πιο βέβαιο. Αντίπαλοι που με βάση τα κριτήρια του παρελθόντος θα θεωρούνταν αδύναμοι και εύκολοι να καμφθούν, θα μπορέσουν μέσω της τεχνολογίας να εξισορροπήσουν τις αδυναμίες τους και τις χαώδεις – προηγούμενες - διαφορές με τους αντιπάλους τους.

Τα κράτη, όπως πάρα πολύ εύστοχα παρατηρεί και ο Kiras *«θα μολυνθούν από την τρομοκρατία και τον ανορθόδοξο πόλεμο όσο συγκεκριμένα άτομα, θα σκοπεύουν να χρησιμοποιήσουν βία, για πολιτικούς σκοπούς»*. Οι σοκαρίστικες πολιτισμικές λεπτομέρειες των ανορθόδοξων συγκρούσεων όπως της Αλ Κάιντα, του «Ελεύθερου Συριακού Στρατού» στη Συρία ή του «ISIL» στο Ιράκ που έχουν καταγραφεί όπως αποκεφαλισμοί κρατουμένων (όχι απαραίτητως μαχητών αλλά και γυναικόπαιδων – καθαρά δηλαδή, άμαχου πληθυσμού), σταυρώσεις, λιντσαρίσματα ή ακόμα και χρήση λιμού σαν όπλο στο Σουδάν και τη Σομαλία, μπορεί να κρύψουν τον πολιτικό σκοπό πίσω από τις μάχες.

Όπως σημειώνει σε σχετικό του άρθρο και ο Phil Williams²⁵⁰, η διαρκής διόγκωση της φτώχειας, της ανέχειας, της ανισότητας και της περιθωριοποίησης, αναμφισβήτητα θα οδηγήσει σε μια ακατάπαυστη ροή στρατολόγησης για τις τρομοκρατικές οργανώσεις. Όσο μάλιστα, θα υπάρχουν ουσιαστικές διαφορές στον κόσμο και στις αρχές πάνω στις οποίες όλα τα μέρη του θα πρέπει να κυβερνώνται, θα υπάρχουν πάντα πολιτικοί και θρησκευτικοί ακτιβιστές πρόθυμοι να καταφύγουν στη βία, σε μία προσπάθεια να καρποφορήσουν οι ιδέες του.

²⁵⁰Βλ. σχετικό άρθρο, Phil Williams, “Strategy for a New World: Combating Terrorism and Transnational Organised Crime” in *Strategy in the Contemporary World*, ed. John Baylis and others (Oxford: Oxford University Press, 2007), 195-196

α. Εισαγωγή

Η μεταστροφή των Ηνωμένων Πολιτειών Αμερικής από τον απομονωτισμό στο επίκεντρο της διεθνούς πολιτικής σκηνής ήταν μια διαδικασία απότομη. Από τη μια στιγμή στην άλλη βρέθηκαν να καθορίζουν τις εξελίξεις σε παγκόσμιο επίπεδο.

Όπως σημειώνει και ο Παπασωτηρίου, οι Η.Π.Α. ήταν ασφαλείς όσο ο βρετανικός στόλος συνιστούσε εμπόδιο για οποιαδήποτε άλλη ευρωπαϊκή δύναμη επιθυμούσε να προβάλει ισχύ στο δυτικό ημισφαίριο και όσο η Βρετανία αδυνατούσε η ίδια να τις απειλήσει. Το σύστημα απέδωσε κατά το 19^ο αιώνα²⁵¹ και οι Η.Π.Α. αισθάνονταν ασφαλείς.

Η κατάσταση άρχισε να διαφοροποιείται κατά τον 20^ο αιώνα, με την άνοδο, αρχικώς, της Γερμανίας και στη συνέχεια της Σοβιετικής Ένωσης. Τόσο κατά τον Πρώτο όσο και κατά το Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο, η Βρετανία δεν κατάφερε να διατηρήσει την ευρωπαϊκή ισορροπία δυνάμεων, γεγονός το οποίο οδήγησε στην παρέμβαση των Ηνωμένων Πολιτειών προκειμένου να ανασχεθεί η κατάληψη της ευρωπαϊκής ηπείρου από τη Γερμανία. Ομοίως, ίδια ήταν η αντίδραση των Η.Π.Α. και μετά τη λήξη του Δευτέρου Παγκοσμίου Πολέμου, αυτή τη φορά για να αντιμετωπιστεί η σοβιετική απειλή.

Η κατάκτηση από μια χερσαία δύναμη της κεντρικής ισχύος του ευρωπαϊκού ηπειρωτικού εδάφους παραμένει η μια και μοναδική γεωπολιτική εξέλιξη που θα μπορούσε δυνητικά να απειλήσει την ασφάλεια, την ανεξαρτησία, την εδαφική ακεραιότητα των ίδιων των Ηνωμένων Πολιτειών. Οι εμπλοκές των Η.Π.Α. στο ανατολικό ημισφαίριο επιβλήθηκαν για να αποφευχθεί μια τέτοια πιθανότητα.

Αν μετά το 1945 και την καταστροφή της Γερμανίας και της Ιαπωνίας καθώς και την αποδυνάμωση της Γαλλίας και της Βρετανίας, οι Η.Π.Α. δεν προχωρούσαν σε παρέμβαση στις υποθέσεις του ανατολικού ημισφαιρίου και επέστρεφαν στον απομονωτισμό τους, όλα τα βασικά κέντρα ισχύος του ημισφαιρίου αυτού θα τελούσαν υπό τον έλεγχο και την επιρροή της Σοβιετικής Ένωσης, με συνέπεια τη δημιουργία μιας υπολογίσιμης απειλής για το δυτικό ημισφαίριο και φυσικά για τις Η.Π.Α.²⁵²

²⁵¹ Μετά το 1814 και το πέρας του τελευταίου άγγλο – αμερικανικού πολέμου.

²⁵² Παπασωτηρίου Χαράλαμπος, *Αμερικάνικο Πολιτικό Σύστημα και Εξωτερική Πολιτική : 1945 – 2002*, εκδόσεις Ποιότητα, Αθήνα, 2003, σελ. 33-37

Άλλωστε, όπως υποστηρίζει σχετικά και ο Hoffman, το κύριο στοιχείο της μοναδικότητας των Η.Π.Α. υπήρξε, για περισσότερο από έναν αιώνα, μετά την ανεξαρτησία τους, η προνομιακή γεωγραφική τους θέση²⁵³.

Ένα δεύτερο στοιχείο ήταν οι θεσμοί τους. Έφτασαν να είναι η μεγαλύτερη αντιπροσωπευτική δημοκρατία, με τη μεγαλύτερη συμμετοχή της κοινής γνώμης και του νομοθετικού κλάδου στις εξωτερικές υποθέσεις²⁵⁴.

Η αμερικανική ελίτ που ασχολείται με θέματα εθνικής ασφαλείας πιστεύει ακράδαντα στην αμερικανική μοναδικότητα, θεωρώντας - όπως παρατηρεί και ο Mearsheimer, σε πρόσφατο, σχετικό άρθρο του - ότι οι Η.Π.Α. είναι ηθικά ανώτερες από κάθε άλλη χώρα επί γης. Είναι το «φως του κόσμου», η «φωτεινή πόλη πέρα από το λόφο».

Όμως, η στροφή αυτή προς την κατεύθυνση της παγκόσμιας κυριαρχίας, μετά και το πέρας του Ψυχρού Πολέμου, είχε τεράστιο κόστος, ενώ τα οφέλη που προήλθαν ήταν ελάχιστα. Αυτό ισχύει κυρίως για τα χρόνια μετά το 2001. Μικρή ήταν η αλλαγή στο πως το κατεστημένο της εξωτερικής απειλής αντιλαμβανόταν το ρόλο των Η.Π.Α. ανά τον κόσμο. Από τους νέο - συντηρητικούς, στα δεξιά, έως τους φιλελεύθερους μπερλιαλιστές στα αριστερά, δεν υπήρξε αξιοσημείωτη αλλαγή στην αντίληψή τους για παρέμβαση σε όλα τα μήκη και πλάτη της υφελίου.

Αντιθέτως, η αμερικανική κοινή γνώμη έγινε λιγότερο ενθουσιώδης στο να ενεργεί σαν παγκόσμιος αστυνόμος, ειδικά όταν πρόκειται για χρήση στρατιωτικής ισχύος και πιθανής εμπλοκής σε ολοένα και περισσότερους πολέμους. Η ασυμβατότητα αυτή ανάμεσα στις ελίτ της εξωτερικής πολιτικής και του λαού έγινε ιδιαίτερα αισθητή, τη στιγμή που ο Πρόεδρος Ομπάμα απείλησε να βομβαρδίσει τη Συρία. Τότε, έγινε γρήγορα εμφανές ότι μια ευρεία πλειοψηφία του αμερικανικού λαού ήταν καταφανώς αντίθετη στη χρήση ένοπλης ισχύος, στην περιοχή αυτή. Η αντίθεση αυτή ήταν τόσο ισχυρή που ο Ομπάμα ήταν δύσκολο να εξασφαλίσει την υποστήριξη του Κογκρέσου παρόλο που ο ίδιος υποσχέθηκε ότι μια τέτοια επιχείρηση θα ήταν περιορισμένης έκτασης και ότι οι Η.Π.Α. δε θα οδηγούνταν σε μια νέα, ευρεία ένοπλη σύγκρουση.

Στην πράξη, το κοινό υποστήριξε ότι έχει πλέον χορτάσει με τις πάσης φύσεως παρεμβάσεις των Η.Π.Α. στις ξένες χώρες και ότι πλέον είχε φθάσει η ώρα στην αντιμετώπιση και επιδιόρθωση εσωτερικών προβλημάτων.

Η νέα αυτή διαμορφούμενη κατάσταση δεν σημαίνει ότι οι Η.Π.Α. οδηγούνται σε μια καινούρια περίοδο απομόνωσης ή ότι αγνοούν τη θέση και το ρόλο

²⁵³ Αρκετά μακριά δηλαδή από την Ευρώπη και την Ασία ώστε να είναι ασφαλείς, ουδέτερες αλλά και ικανές να επεκταθούν σε γειτονικές περιοχές εύκολα και χωρίς μεγάλη αντίσταση.

²⁵⁴ Hoffman Stanley, *Χάος και Βία : Η Παγκοσμιοποίηση, τα Καταρρέοντα Κράτη, η Τρομοκρατία και η Αμερικανική Εξωτερική Πολιτική*, εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα, 2011, σελ 239 -240.

τους στην παγκόσμια ισορροπία ισχύος. Αντιθέτως, πρέπει, σύμφωνα με τον Mearsheimer, να γίνει σαφές ότι παραμένουν η πλέον ισχυρή χώρα στον πλανήτη κάτι το οποίο σημαίνει ότι δε θα επιτρέψει στην ανερχόμενη δύναμη, την Κίνα, να κυριαρχήσει στο ανατολικό ημισφαίριο, όπως πράττουν οι ίδιες, στο δυτικό. Επίσης, θα πρέπει να ασκούν την ισχύ τους, κάθε φορά που ο σκληρός πυρήνας των στρατηγικών συμφερόντων τους απειλείται²⁵⁵.

Μέσα λοιπόν, σε αυτό το παγκόσμιο πλαίσιο «μοναδικότητας» των Η.Π.Α., βούλησής τους για παρέμβαση και καθορισμό των διεθνών εξελίξεων, μα πάνω από όλα προάσπισης του εθνικού συμφέροντός τους, οι Ηνωμένες Πολιτείες πέραν όλων των άλλων πολιτικών και λοιπών «δραστηριοτήτων» τους, έχουν αναπτύξει μέσω των στρατιωτικών επιτελείων τους, δόγματα και στρατηγικές για τη διεξαγωγή σε όλα τα μέρη του πλανήτη και όποτε αυτό απαιτηθεί, μη συμβατικές στρατιωτικές επιχειρήσεις.

Κύριο εργαλείο των Η.Π.Α. σε αυτό τον τομέα δεν είναι άλλο από τις μονάδες ειδικών δυνάμεων (Special Operation Force/ SOF) των Ενόπλων Δυνάμεών τους.

Στη συνέχεια της εργασίας θα εξετάσουμε τον τρόπο δράσης των μονάδων αυτών όπως αυτός προβλέπεται από τα ειδικά εγχειρίδια που το Αμερικανικό Επιτελείο Στρατού κατά καιρούς εκδίδει και επικαιροποιεί και που φυσικά είναι προσβάσιμα στο ευρύ κοινό.

Η πρόθεση των Η.Π.Α. μέσω της διεξαγωγής των μη συμβατικών αυτών στρατιωτικών επιχειρήσεων συνίσταται στο να εκμεταλλευτούν τα τρωτά πολιτικά, στρατιωτικά, οικονομικά, κοινωνικά και ψυχολογικά σημεία του εχθρού, μέσω της ανάπτυξης και υποστήριξης δυνάμεων αντίστασης, στις περιοχές ενδιαφέροντος, προκειμένου να επιτευχθούν οι στρατηγικοί αντικειμενικοί στόχοι της αμερικανικής εξωτερικής πολιτικής.

Από ιστορικής σκοπιάς, η στρατιωτική αντίληψη για τη διεξαγωγή μη συμβατικού πολέμου, αφορούσε στην υποστήριξη κινημάτων αντίστασης κατά τη διάρκεια σεναρίων γενικευμένων πολέμων (general war scenario). Αν και η γενική αντίληψη παραμένει σταθερή, το επιχειρησιακό περιβάλλον μεταβλήθηκε μετά το Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο, με αποτέλεσμα να καταστεί αναγκαίο οι Ένοπλες Δυνάμεις των Η.Π.Α. να δύνανται να διεξάγουν μη συμβατικό πόλεμο, σύμφωνα με αντίστοιχα σενάρια περί περιορισμένου πολέμου (limited war scenario).

Το να ενεργοποιήσεις ένα κίνημα αντίστασης ή επαναστατών απαιτεί την ανάπτυξη ενός «υπόγειου δικτύου» καθώς και αντάρτικων δυνάμεων και βοηθητικών προς το σκοπό αυτό μονάδων και μέσων. Οι συνδυασμένες επιδράσεις δύο

²⁵⁵Mearsheimer John, “America’s Unhinged Pursuit of Global Domination”, The National Interest, 2014, σελ. 21-22.

σχετιζόμενων «ειδών» προσπάθειας, παράγουν σε μεγάλο βαθμό το τέλος που οφείλεται σε ένα μη συμβατικό πόλεμο. Οι προσπάθειες αυτές είναι η ένοπλη σύγκρουση και η υπονόμευση. Οι δυνάμεις που διεξάγουν μια ένοπλη σύγκρουση, μέσω του ανταρτοπολέμου συνήθως, μάχονται εναντίον των κρατικών σωμάτων ασφαλείας ή κάποιου στρατού κατοχής. Η σύγκρουση συχνά, περιλαμβάνει επιχειρήσεις που στόχο έχουν την επίθεση και την αποδόμηση του ηθικού του εχθρού, την οργανωτική συνοχή του και την επιχειρησιακή αποτελεσματικότητά του. Με το πέρασμα του χρόνου, οι επιθέσεις αυτές ελαχιστοποιούν τις δυνατότητες του κράτους ή του κατοχικού στρατού να προβάλουν στρατιωτική ισχύ και να αποκτήσουν τον έλεγχο του πληθυσμού. Η υπονόμευση υποβαθμίζει την ισχύ και τη δυνατότητα της Κυβέρνησης ή του εχθρικού στρατού, εμφανίζοντάς τες ως ανίκανες για την αποτελεσματική διακυβέρνηση του λαού.

Η υπεύθυνη για τον ανταρτοπόλεμο Διεύθυνση του Υπουργείου Αμύνης των Η.Π.Α.²⁵⁶ αναγνωρίζει ότι ο ανορθόδοξος πόλεμος έχει την ίδια στρατηγική αξία και σημασία με το συμβατικό πόλεμο.

β. Η Εθνική Πολιτική των Η.Π.Α

Ο Πρόεδρος των Η.Π.Α. και το Συμβούλιο Εθνικής Ασφαλείας (National Security Council/ NSC) καθορίζουν, αποκλειστικά, την πολιτική της Χώρας σε σχέση με το συμβατικό πόλεμο. Επιπλέον, τα αρμόδια Υπουργεία και Ινστιτούτα της αμερικανικής Κυβέρνησης αναπτύσσουν την πολιτική του πολέμου αυτού σε δόγμα, ενώ μεριμνούν και για την εφαρμογή του.

Η νομοθετική και δικαστική πτέρυγα της αμερικανικής Κυβέρνησης υποστηρίζουν την πολιτική των Η.Π.Α. Το δημοκρατικό τους σύστημα επιτρέπει αλλαγές στην κατεύθυνση της πολιτικής που αντανάκλουν στην αλλαγή της αμερικανικής αντίληψης απέναντι στο διεθνές περιβάλλον. Ωστόσο, αλλαγές στο διεθνές περιβάλλον και τη διεθνή νομοθεσία μπορεί να επηρεάσουν τέτοιες πολιτικές²⁵⁷.

γ. Η Εθνική Στρατηγική Ασφαλείας των Η.Π.Α. (2006)

Η πολιτική των Η.Π.Α., όπως παρουσιάζεται και μέσα από τα υπό εξέταση Εγχειρίδια, προωθεί και υποστηρίζει δημοκρατικά κινήματα και θεσμούς, ανεξαρτήτως χώρας και κουλτούρας, με απώτερο στόχο να εξαλειφθεί η τυραννία

²⁵⁶ Department of Defence Directive/ DODD, 3000.07, Irregular Warfare

²⁵⁷ Εγχειρίδιο FM 3-05.130, ό.π., κεφ. 3, σελ. 1.

στον κόσμο. Στόχος της αμερικανικής εξωτερικής πολιτικής είναι να υποβοηθήσει στη δημιουργία ενός κόσμου δημοκρατικών και ορθώς κυβερνόμενων κρατών, τα οποία θα μπορούν να ανταποκριθούν στις ανάγκες των πολιτών και παράλληλα να δρουν με υπευθυνότητα στο διεθνές περιβάλλον. Αυτό άλλωστε συνιστά και τον καλύτερο τρόπο να προωθηθεί μια διαρκής ασφάλεια για τους αμερικανούς πολίτες.

Κατά τον 20^ο αιώνα και μετά τη λήξη του Δευτέρου Παγκοσμίου Πολέμου και του Ψυχρού Πολέμου, η ελευθερία θριάμβευσε εναντίον του φασισμού και του κομμουνισμού. Σήμερα, μια ολοκληρωτική ιδεολογία απειλεί εκ νέου.

Πρόκειται για μια ιδεολογία βασισμένη όχι σε κάποια φιλοσοφία αλλά στη θρησκεία. Το περιεχόμενό της μπορεί να είναι διαφορετικό από το αντίστοιχο ιδεολογιών του περασμένου αιώνα αλλά τα μέσα που μετέρχεται είναι τα ίδια. Αυτά δεν είναι άλλα από τη μη – ανοχή, τους φόνους, την πρόκληση τρόμου, την καταπίεση και την σκλαβιά.

Για το λόγο αυτό, όπως έπραξαν κατά το παρελθόν, οι Η.Π.Α. θεωρούν πως πρέπει και σήμερα να πράξουν αναλόγως. Να εκπληρώσουν το καθήκον τους, να βάλλουν τα θεμέλια και να οικοδομήσουν τους θεσμούς εκείνους που η Χώρα χρειάζεται για να αντιμετωπίσει τις προκλήσεις αυτές. Για το λόγο αυτό, οι Η.Π.Α. πρέπει να επιτύχουν συγκεκριμένους στόχους :

- Να εμπνεύσουν τη διαφύλαξη της ανθρώπινης αξιοπρέπειας
- Να ενδυναμώσουν τις συμμαχίες εκείνες που θα καταπολεμήσουν αποτελεσματικά την παγκόσμια τρομοκρατία και θα εργαστούν στην κατεύθυνση της αποτροπής επιθέσεων εναντίον των Η.Π.Α. και των συμμάχων τους
- Να συνεργασθούν με άλλες χώρες για την αποτροπή τοπικών συγκρούσεων
- Να αποτραπούν οι πάσης φύσεως δυνητικοί εχθροί από το να απειλήσουν τις Η.Π.Α. ή τις συμμαχικές χώρες με Όπλα Μαζικής Καταστροφής (ΟΜΚ)
- Να εγκαινιάσουν μια νέα εποχή παγκόσμιας οικονομικής ανάπτυξης μέσω της ελεύθερης αγοράς και του ελεύθερου εμπορίου
- Να διευρύνουν τον κύκλο της ανάπτυξης με το να διεισδύουν σε κλειστές κοινωνίες και με το να δημιουργούν τις απαραίτητες δομές για την καθιέρωση της δημοκρατίας
- Να δημιουργήσουν μια «δεξαμενή» θεμάτων που θα προάγει τη συνεργασία με τα λοιπά κύρια κέντρα παγκόσμιας ισχύος
- Να μεταμορφώσουν τους θεσμούς εθνικής ασφάλειας των Η.Π.Α. ώστε να καταστούν ικανοί να ανταποκριθούν στις απαιτήσεις και τις ευκαιρίες του 21^{ου} αιώνα

- Να εκμεταλλευτούν τις ευκαιρίες και να αντιμετωπίσουν τις προκλήσεις της παγκοσμιοποίησης²⁵⁸

δ. Εθνική Στρατηγική Άμυνας των Η.Π.Α. (2005)

Η Εθνική Στρατηγική Άμυνας των Η.Π.Α. (National Defense Strategy/ NDS) στα σχετικά εγχειρίδια και μελέτες των αρμόδιων Υπουργείων και Ινστιτούτων, περιλαμβάνει μια ενεργή και πολύπλευρη προσέγγιση στο ζήτημα της προάσπισης του Έθνους και των συμφερόντων του. Συνίσταται στη δημιουργία των κατάλληλων συνθηκών που προάγουν το σεβασμό της εθνικής κυριαρχίας και τη διασφάλιση μιας διεθνούς τάξης ελευθερίας, δημοκρατίας και οικονομικών ευκαιριών.

Η στρατηγική αυτή απαιτεί στενή συνεργασία με άλλα έθνη ανά τον κόσμο και προσήλωση στους σκοπούς αυτούς. Οι στρατηγικοί αντικειμενικοί στόχοι αυτής της στρατηγικής είναι οι ακόλουθοι :

- Εξασφάλιση των Η.Π.Α. έναντι οποιασδήποτε ευθείας απειλής²⁵⁹
- Διασφάλιση της στρατηγικής πρόσβασης και ελευθερίας δράσης ανά τον κόσμο²⁶⁰
- Ενδυνάμωση συμμαχιών και συνεργασιών²⁶¹
- Εγκαθίδρυση ευνοϊκών συνθηκών ασφαλείας²⁶²

Οι τέσσερις κατευθυντήριες γραμμές της NDS, στις οποίες συνίσταται η δομή του στρατηγικού σχεδιασμού και της διαδικασίας λήψης των αποφάσεων είναι :

- α) Η διεξαγωγή ενεργητικής άμυνας
- β) Η διαρκής μετεξέλιξη
- γ) Η υιοθέτηση μιας προσέγγισης που θα βασίζεται στις ικανότητες και
- δ) Η διαχείριση του κινδύνου²⁶³

²⁵⁸Ο.π., κεφ. 3, σελ. 1

²⁵⁹ Το Υπουργείο Άμυνας προσδίδει μέγιστη προτεραιότητα στο να αποθαρρύνει, αποτρέψει και καταναγκάσει όσους θέλουν να βλάψουν τις Η.Π.Α., ειδικά τους εξτρεμιστές που απειλούν με τη χρήση ΟΜΚ.

²⁶⁰ Συγκεκριμένα επιδιώκεται η επίτευξη της ασφάλειας και της ελευθερίας δράσης των Η.Π.Α. και των συνεργατών τους, διασφαλίζοντας την πρόσβαση σε περιοχές – κλειδιά, κόμβος επικοινωνίας κλπ.

²⁶¹ Ο στόχος αυτός αποσκοπεί στην επέκταση της κοινωνίας των εθνών που μοιράζονται ίδιες αρχές και συμφέροντα με τις Η.Π.Α. Η στρατηγική αυτή θα βοηθήσει τις συνεργαζόμενες πλευρές να αυξήσουν τις δυνατότητες τους να προστατεύσουν τους «εαυτούς» τους.

²⁶² Μέσω κοινής συνεργασίας με άλλους φορείς της Κυβέρνησης, η στρατηγική αυτή θα δημιουργήσει συνθήκες κατάλληλες για ένα ευνοϊκό διεθνές σύστημα που θα περιλαμβάνει κοινή εκτίμηση των απειλών, ευρεία και διαρκή ειρήνη καθώς και τα απαραίτητα βήματα για προστασία έναντι των όποιων απειλών προκύψουν.

²⁶³ Για περισσότερες λεπτομέρειες επί της Εθνικής Στρατηγικής Άμυνας των Η.Π.Α. βλ. σχετικό εγχειρίδιο FM 3 05.130, ό.π., κεφ. 3, σελ. 1-2.

ε. Εθνική Στρατιωτική Στρατηγική των Η.Π.Α.

Η στρατιωτική πρόκληση είναι η επιτυχής διεξαγωγή του πολέμου εναντίον της τρομοκρατίας (War on Terrorism/ WoT) παράλληλα με τη μετεξέλιξη των Ενόπλων Δυνάμεων ώστε να είναι ικανές να επικεντρώνονται σε τρεις προτεραιότητες. Συγκεκριμένα :

- α) Νίκη εναντίον των τρομοκρατών
- β) Εμπλουτισμός των κοινών στρατιωτικών επιχειρήσεων και
- γ) Μετεξέλιξη για το μέλλον

Η Εθνική Στρατιωτική Στρατηγική επικεντρώνεται σε στρατιωτικές δραστηριότητες καθορίζοντας μια σειρά από συσχετιζόμενους πρακτικούς σκοπούς από όπου οι στρατιωτικοί ηγέτες καθορίζουν τις επιθυμητές δυνατότητες και αξιολογούν κινδύνους. Βασικοί στρατιωτικοί στόχοι παραμένουν η προστασία των Η.Π.Α. από εξωτερικές επιθέσεις, η πρόληψη συγκρούσεων και ξαφνικών επιθέσεων και φυσικά η επικράτηση έναντι των αντιπάλων²⁶⁴.

στ. Το πεδίο δράσης των Η.Π.Α.

Η ακτίνα δράσης όλων εκείνων των αντιπάλων που είναι ικανοί να απειλήσουν τις Η.Π.Α., τους συμμάχους και τα συμφέροντά τους, περιλαμβάνουν κράτη, μη κρατικούς οργανισμούς και άτομα/ μονάδες.

Ορισμένα κράτη με παραδοσιακές ένοπλες δυνάμεις και προηγμένα συστήματα, περιλαμβανομένων βαλλιστικών και στρατηγικών πυραύλων, θα μπορούσαν να αποκτήσουν τον έλεγχο ορισμένων περιοχών του κόσμου. Κάποια από τα κράτη αυτά, παραβιάζουν Συνθήκες, διακινούν, υπογείως, ΟΜΚ, απορρίπτουν την ειρηνική επίλυση ορισμένων συγκρούσεων, ενώ μπορεί και να ασκούν καταπιεστική διακυβέρνηση επί των υπηκόων τους. Άλλα πάλι κράτη, εξ αυτών, «επιχορηγούν» τρομοκράτες, υποστηρίζοντάς τους οικονομικά ή ακόμα και εφοδιάζοντάς τους με επικίνδυνες «δυνατότητες».

Κάποιοι πάλι, μη κρατικοί δρώντες, όπως τρομοκρατικά δίκτυα, διεθνείς εγκληματικές οργανώσεις και παράνομα ένοπλα σώματα, απειλούν τη σταθερότητα και την ασφάλεια. Πέραν αυτών υπάρχουν και κάποια άτομα/ μονάδες που μπορεί να διαθέτουν τα μέσα και τη βούληση να διαταράξουν τη διεθνή τάξη. Κάποιοι από τους αντιπάλους αυτούς είναι πολιτικά μη αντιμετωπίσιμοι. Αυτό καθιστά τους αντιπάλους αυτούς λιγότερο και δυσκολότερα ελέγξιμους, με τα παραδοσιακά μέσα αναχαίτισης.

²⁶⁴ Εγχειρίδιο FM 3-05.130, ό.π., κεφ. 3, σελ. 1-2

Οι αντίπαλοι αυτοί σταδιακά αναπτύσσουν ασύμμετρες δυνατότητες, τις οποίες και χρησιμοποιούν με καινούριες μεθόδους. Αποφεύγουν την ισχύ των Η.Π.Α., όπως χτυπήματα ακριβείας. Τέτοιου είδους αντίπαλοι θα στοχεύουν πολίτες, οικονομικά κέντρα και συμβολικές τοποθεσίες, σαν έναν τρόπο αντιμετώπισης της πολιτικής βούλησης των Η.Π.Α.

Αυτός ο επικίνδυνος συνδυασμός προκλήσεων, απαιτεί νέες μεθόδους αναχαίτισης και επιχειρησιακών προσεγγίσεων για την επιτυχή αντιμετώπιση τέτοιων απειλών. Συστήματα συλλογής πληροφοριών πρέπει να επιτρέπουν στους εκάστοτε διοικητές να κατανοήσουν τις προθέσεις του εχθρού, να προβλέψουν απειλητικές δραστηριότητες και να αντιμετωπίσουν αντιτιθέμενα κινήματα. Η κατανόηση αυτή, βοηθά τους διοικητές να αποκτήσουν το πλεονέκτημα σε όρους χρόνου προκειμένου να λάβουν τα κατάλληλα και αναγκαία μέτρα αντίδρασης. Πολύ πριν οι συγκρούσεις αυτές πραγματοποιηθούν, αυτά τα συστήματα συλλογής πληροφοριών θα πρέπει να διοχετεύσουν όσο το δυνατόν περισσότερα στοιχεία για την πλήρη και επαρκή κατανόηση των κινήτρων και των στόχων των αντιπάλων.

Παρόλα αυτά δεν πρέπει να παραγνωρίζεται το γεγονός ότι ορισμένοι αντίπαλοι θα παραμείνουν μη ανιχνεύσιμοι. Σε κάθε περίπτωση όμως, είτε πρόκειται για απόκτηση ΟΜΚ είτε για ασύμμετρα επικίνδυνες ικανότητες είτε για επίδειξη πρόθεσης πραγματοποίησης ενός εντυπωσιακού χτυπήματος, οι Η.Π.Α. θα πρέπει να είναι σε θέση και έτοιμες να αντιμετωπίσουν ένα τέτοιο χτύπημα²⁶⁵.

ζ. Η δυνατότητα εφαρμογής της Εθνικής Πολιτικής στις μονάδες ανορθόδοξου πολέμου του Αμερικανικού Στρατού.

Η Εθνική Στρατηγική Ασφαλείας επισημαίνει ότι η πολιτική των Η.Π.Α. αποσκοπεί, όπως είδαμε και παραπάνω, στο να υποστηρίζει δημοκρατικά κινήματα και θεσμούς, σε κάθε έθνος και κουλτούρα. Αυτή η αμερικάνικη υποστήριξη για δημοκρατία συμβαδίζει με το μότο των αμερικανικών ειδικών δυνάμεων : «Να απελευθερώσουμε τους καταπιεσμένους (*to free the oppressed*)». Η υποκίνηση και υποστήριξη δημοκρατικών κινήματων, ακόμα και μέσα σε μη – δημοκρατικά καθεστώτα, αναδεικνύει τη χρησιμότητα των ειδικών δυνάμεων του στρατού στη διεξαγωγή του μη συμβατικού πολέμου (ARmy Special Operation Force Unconventional Warfare/ ARSOF-UW), σε απαγορευμένες και ευαίσθητες εχθρικές περιοχές του πλανήτη.

Οι ARSOF-UW αποτελούν έναν στρατιωτικό πολλαπλασιαστή ισχύος, του οποίου ο ρόλος στο μη συμβατικό πόλεμο είναι να αποθαρρύνει, αναχαιτίσει και

²⁶⁵Ο.π., κεφ. 3, σελ. 3.

νικήσει τους αντιπάλους (ειδικά τους εξτρεμιστές). Επίσης, στόχος είναι η εξασφάλιση της πρόσβασης σε στρατηγικές περιοχές – κλειδιά ανά την υφήλιο, η ενδυνάμωση των συμμαχιών και η ενίσχυση της συνεργασίας με άλλους φορείς της αμερικανικής Κυβέρνησης, για την επίτευξη των στόχων αυτών.

Οι μονάδες ειδικών επιχειρήσεων είναι εξοικειωμένες με τη διεξαγωγή ενός ευρέος φάσματος αποστολών σε οποιοδήποτε σημείο της γης και υπό οποιεσδήποτε συνθήκες²⁶⁶.

η. Το Πεδίο Δράσης των ARSOF – UW

Οι Η.Π.Α. αναπτύσσουν τις ικανότητες των μονάδων αυτών για δράση τόσο εντός συνόρων όσο και στο εξωτερικό προς υποστήριξη των στόχων της Εθνικής Ασφάλειας, μέσα από ένα πλήθος ειδικών επιχειρήσεων. Οι ειδικές αυτές δυνάμεις διεξάγουν έναν πόλεμο μη συμβατικό, προς υποστήριξη κύριων αποστολών ή επιχειρήσεων όπου και όποτε αυτό είναι αναγκαίο. Κατά κύριο λόγο διεξάγουν τις επιχειρήσεις τους υπό τη σκέπη ένοπλων συγκρούσεων μεταξύ εθνών – κρατών. Τέτοιου είδους μη συμβατικές επιχειρήσεις προωθούν μια ευρείας έκτασης υποστήριξη σε «ανορθόδοξες δυνάμεις».

Οι ειδικές δυνάμεις που είναι επιφορτισμένες με τη διεξαγωγή του μη συμβατικού πολέμου είναι ικανές στο να αντιμετωπίσουν απειλές και να επηρεάσουν πιθανούς αντιπάλους, με μια ποικιλία μέσων. Η διεξαγωγή τέτοιου είδους πολέμου εφοδιάζει τους διαμορφωτές της Εθνικής Πολιτικής με ένα «εργαλείο» για την αποτελεσματική αντιμετώπιση αντιπάλων κρατών, με το να ελέγξουν εχθρικό ή απαγορευμένο έδαφος, το οποίο διαφορετικά θα ήταν εκτός του πεδίου επιρροής των Η.Π.Α.

Η παγκοσμιοποίηση και η εξέλιξη της τεχνολογίας επιτρέπουν σε μικρές ομάδες να χρησιμοποιούν τις ασύμμετρες μεθόδους, συμπεριλαμβανομένης της εγκληματικής δραστηριότητας, της τρομοκρατίας και των ενόπλων επιθέσεων, με ευκολία και σχετικά μικρό κόστος. Η διεξαγωγή του μη συμβατικού πολέμου από τις ειδικές δυνάμεις επιτρέπει την αποτελεσματική εμπλοκή και αντιμετώπιση των μη κρατικών αυτών δρώντων.

Οι οποιοδήποτε αντίπαλοι αναγνωρίζοντας ότι η απευθείας πρόκληση των Η.Π.Α. είναι μια χαμένη υπόθεση, αποδίδουν μεγαλύτερη έμφαση στο να αναπτύξουν δυνατότητες ώστε να απειλήσουν «πλαγίως» την αμερικανική ισχύ²⁶⁷.

²⁶⁶ Ο.π., κεφ. 3, σελ. 4 – 5.

²⁶⁷ Ο.π., κεφ. 3, σελ. 5 – 6.

Η ικανότητα των Η.Π.Α. να επιτύχουν τους παγκόσμιους στρατηγικούς τους στόχους εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από την αποτελεσματικότητα της αμερικανικής κυβέρνησης να αναπτύσσει και να χρησιμοποιεί τα απαραίτητα «εργαλεία» εθνικής ισχύος. Οι εξειδικευμένοι αξιωματούχοι, συχνά κατευθυνόμενοι από το Εθνικό Συμβούλιο Ασφαλείας, συντονίζουν όλα αυτά τα «εργαλεία» ώστε να υποβάλλουν την ισχύ τους. Μια ισχύ που στηρίζεται σε ανθρώπινες δυνατότητες, στην οικονομία, την επιστήμη, τη βιομηχανία, την τεχνολογία, τους ακαδημαϊκούς θεσμούς, τη γεωγραφία και την εθνική βούληση. Ο Πρόεδρος και ο αρμόδιος για την άμυνα Υπουργός θέτουν τους κανόνες για τη στρατιωτική ισχύ και την «αναμειγνύουν» με τα άλλα όργανα εθνικής ισχύος προκειμένου να υπερασπιστούν αποτελεσματικά τις αξίες, τα συμφέροντα και τους στόχους των Η.Π.Α. Προκειμένου να εκπληρωθούν οι στόχοι αυτοί, οι Ένοπλες Δυνάμεις δρουν από κοινού με άλλες αρμόδιες υπηρεσίες, ώστε να διασφαλισθεί αμοιβαία κατανόηση των δυνατοτήτων, περιορισμών και επιπτώσεων των όποιων στρατιωτικών και πολιτικών δράσεων. Συγκεκριμένα, κάνοντας λόγο για «εργαλεία» αναφερόμαστε :

- ♣ Στη Διπλωματία²⁶⁸
- ♣ Στην Πληροφόρηση – Ενημέρωση²⁶⁹
- ♣ Στη Συλλογή Πληροφοριών²⁷⁰
- ♣ Στην Οικονομία²⁷¹
- ♣ Στο Χρηματοοικονομικό εργαλείο²⁷²
- ♣ Στην εφαρμογή του Νόμου²⁷³
- ♣ Στο Στρατιωτικό²⁷⁴

²⁶⁸Πρόκειται για το κύριο εργαλείο που συμβάλλει στην προώθηση της συνεργασίας με άλλα κράτη και φορείς για να προωθηθούν οι αμερικανικές αξίες, συμφέροντα και στόχοι. Προκειμένου όμως, να είναι αποτελεσματική εναντίον αποφασισμένων αντιπάλων, η Διπλωματία θα πρέπει να υποβοηθάται και από τη στρατιωτική απειλή.

²⁶⁹Η πληροφόρηση από μόνη της συνιστά μια στρατηγική πηγή, ζωτική για την εθνική ασφάλεια. Οι στρατιωτικές επιχειρήσεις εξαρτώνται από την πληροφορία και τα πληροφοριακά συστήματα.

²⁷⁰Οι Υπηρεσίες πληροφοριών παρέχουν στην Εθνική Ηγεσία τις πληροφορίες εκείνες που είναι απαραίτητες για να πραγματοποιηθούν οι εθνικοί σκοποί και στόχοι, ενώ παράλληλα παρέχουν στη στρατιωτική ηγεσία τις αναγκαίες πληροφορίες για την εκπλήρωση και εφαρμογή της εθνικής στρατηγικής ασφαλείας.

²⁷¹ Άτομα ή επιχειρήσεις έχουν ευρεία ελευθερία δράσης σε παγκόσμιο επίπεδο. Η αμερικανική Κυβέρνηση διευκολύνει την παραγωγή, διανομή και κατανάλωση αγαθών και υπηρεσιών, παγκοσμίως.

²⁷²Το εργαλείο αυτό προάγει συνθήκες ευημερίας και σταθερότητας στις Η.Π.Α. και παράλληλα ενθαρρύνει την ευημερία και τη σταθερότητα του υπόλοιπου κόσμου.

²⁷³Μέσω του εργαλείου αυτού η αμερικανική Κυβέρνηση είναι υπόλογη απέναντι στο λαό και μπορεί να κυβερνήσει στην Επικράτειά της, αποτελεσματικά. Όσο η παγκοσμιοποίηση εξαπλώνεται, το πλήθος των απειλών εναντίον της ασφάλειας των Η.Π.Α. και της δημόσιας ασφάλειας καθίσταται πιο παγκόσμια. Η εφαρμογή του νόμου λειτουργεί αναγκαία και έξω από τα αμερικανικά σύνορα, ώστε να αντιμετωπίσει τις απειλές αυτές.

²⁷⁴Οι αμερικανικές Ένοπλες Δυνάμεις πρέπει να διασφαλίσουν την προσήλωσή τους στις αμερικανικές αξίες και συνταγματικούς θεσμούς. Η ενοποιημένη δράση του εργαλείου αυτού προάγει την ενότητα της Εθνικής Στρατηγικής μέσω της στενής συνεργασίας με τα άλλα εργαλεία εθνικής ισχύος.

Μέσα σε όλο αυτό το σκηνικό, οι Ένοπλες Δυνάμεις που είναι επιφορτισμένες με τη διεξαγωγή του μη συμβατικού πολέμου έχουν το δικό τους ρόλο, αντικείμενο και σημασία²⁷⁵.

1. Ο ρόλος του μη συμβατικού πολέμου στην Εθνική Στρατηγική των Η.Π.Α.

Όπως είδαμε και σε προηγούμενα κεφάλαια, τρία είναι τα κείμενα εκείνα που αποτυπώνουν την Εθνική Στρατηγική των Η.Π.Α. Πρόκειται για την Εθνική Στρατηγική Ασφαλείας, την Εθνική Αμυντική Στρατηγική και την Εθνική Στρατιωτική Στρατηγική.

Η Εθνική Στρατηγική Ασφαλείας υποδηλώνει τα συμφέροντα και τους στόχους του Προέδρου. Η Εθνική Στρατηγική Άμυνας αφορά στη συνεισφορά του Υπουργού Αμύνης στην Εθνική Στρατηγική Ασφαλείας. Επίσης, παρέχει το πλαίσιο για το λοιπό στρατηγικό σχεδιασμό, τις στρατιωτικές επιχειρήσεις, την ανάπτυξη δυνάμεων και τη συλλογή πληροφοριών. Οι στόχοι και τα αντικείμενα της προεδρικής Εθνικής Στρατηγικής Ασφαλείας υποδηλώνουν την Εθνική Στρατιωτική Στρατηγική. Η τελευταία επικεντρώνεται σε στρατιωτικές δραστηριότητες, καθορίζοντας μια σειρά από συσχετιζόμενα στρατιωτικά αντικείμενα.

Η υποστήριξη της αμερικανικής κυβέρνησης σε αντιστασιακά ή αντάρτικα κινήματα μπορεί να αποτυπωθεί σε κάποιον από τους παρακάτω τρόπους :

α) Πλάγια ή έμμεση υποστήριξη (indirect support). Σε περιορισμένης κλίμακας πολέμους, η υποστήριξη τέτοιων κινήματων είναι ορισμένες φορές ανεπιθύμητη. Για το λόγο αυτό η κυβέρνηση των Η.Π.Α. μπορεί, πλάγιως, να προσφέρει υποστήριξη μέσω κάποιου εμπόλεμου αντιπάλου ή μέσω μιας τρίτης χώρας. Τέτοιου είδους υποστήριξη περιορίζεται σε θέματα διοικητικής μέριμνας (logistics) και εκπαίδευσης. Οι περιορισμένοι πόλεμοι περιλαμβάνουν ένα μικρής έκτασης περιβάλλον, το οποίο απαιτεί ένα χαμηλό προφίλ, ως προς την εκτέλεση των πάσης φύσεως επιχειρήσεων υποστήριξης από την κυβέρνηση των Η.Π.Α.

β) Απευθείας υποστήριξη. Σε σενάρια γενικευμένου πολέμου, η προοπτική της παροχής υποστήριξης από την αμερικανική κυβέρνηση είναι λιγότερο αμφιλεγόμενη. Διευρύνει δε τη φύση της πιθανής υποστήριξης πέραν της διοικητικής μέριμνας, της εκπαίδευσης και της παροχής συμβουλών. Η

²⁷⁵Εγχειρίδιο FM 3-05.130, ό.π., κεφ. 2, σελ. 1-10.

αμερικάνικη υποστήριξη μπορεί να περιλαμβάνει την αποστολή «συμβούλων» σε περιοχές ελεγχόμενες από τους αντάρτες. Και στην περίπτωση αυτή, οι Η.Π.Α. μπορούν να προσφέρουν υποστήριξη από μια γειτονική χώρα²⁷⁶.

γ) Υποστήριξη μάχης. Εδώ περιλαμβάνονται όλες οι δραστηριότητες πλάγιας και ευθείας υποστήριξης και επιπλέον και στρατιωτικές επιχειρήσεις.

Πριν ακόμα παρέξουν υποστήριξη σε ένα αντάρτικο ή αντιστασιακό κίνημα, οι σχεδιαστές των ανωτέρω επιχειρήσεων, θα πρέπει να λαμβάνουν υπόψη πως η ιδεολογία και οι στόχοι ενός αντάρτικου κινήματος επηρεάζουν τα στρατηγικά συμφέροντα της περιοχής. Χωρίς μια ξεκάθαρη κατανόηση των επιθυμητών επιδράσεων σε μια τοπική σύγκρουση είναι απίθανο να αξιολογήσουν αν η υποστήριξη σε ένα τέτοιο κίνημα θα έχει τα επιθυμητά αποτελέσματα. Οι επιτυχημένοι σχεδιαστές τέτοιων αποστολών σταθμίζουν τα οφέλη από την παροχή υποστήριξης στις αντιστασιακές δυνάμεις σε σχέση πάντα με το συνολικό στρατηγικό σχεδιασμό μιας επιχείρησης. Η υποστήριξη σε αντιστασιακά κινήματα δεν περιορίζεται απλώς σε μια στρατιωτική προσπάθεια. Αναμφισβήτητα διαφοροποιεί το γεωπολιτικό τοπίο μιας περιοχής. Οι σχεδιαστές μπορεί να θεωρούν μια συγκεκριμένη αντάρτικη επιχείρηση εφικτή αλλά ταυτόχρονα να τη θεωρούν και στρατηγικά μη προτεινόμενη εξαιτίας του πολιτικού ρίσκου του όλου εγχειρήματος ή της πιθανότητας αυξημένης περιφερειακής αποσταθεροποίησης²⁷⁷.

ια. Μέθοδοι διενέργειας μη συμβατικού πολέμου από τις Η.Π.Α.

Οι Η.Π.Α. διεξάγουν δύο τύπους μη συμβατικού πολέμου. Πρώτον διεξάγουν μη συμβατικούς πολέμους με την εμπλοκή μεγάλου αριθμού στρατιωτικών δυνάμεων και δεύτερον χωρίς την εμπλοκή μεγάλου αριθμού στρατιωτικών δυνάμεων.

Στην πρώτη περίπτωση, δηλαδή στις περιπτώσεις γενικευμένου πολέμου, υπάρχουν δύο πιθανοί στόχοι για τις επιχειρήσεις με τη συμμετοχή μεγάλου αριθμού στρατευμάτων. Ο σκοπός είναι είτε η διευκόλυνση εμπλοκής των συμβατικών δυνάμεων είτε η απομάκρυνση των πηγών ανεφοδιασμού μακριά από τα σημεία διεξαγωγής των επιχειρήσεων.

Οι μη συμβατικές δυνάμεις μπορεί να λειτουργήσουν σαν αποτελεσματικά «εργαλεία» στη ψυχολογική προετοιμασία του πληθυσμού για την εμπλοκή των συμβατικών δυνάμεων. Επιπλέον, η εξαπάτηση και άλλα

²⁷⁶ Στην περίπτωση αυτή δεν έχουμε απευθείας μάχη.

²⁷⁷ Εγχειρίδιο TC 18-01, ό.π., κεφ. 1, σελ. 2-3.

τεχνάσματα μπορεί να πείσουν τους ηγέτες του εχθρού να διασπείρουν δυνάμεις μακριά από την κύρια περιοχή ενδιαφέροντος. Για παράδειγμα, οι Η.Π.Α. μπορούν να διαδώσουν μηνύματα που προτρέπουν στη διενέργεια αντάρτικων επιχειρήσεων που θα ξεσπάσουν σε διάφορες περιοχές, αναγκάζοντας τους αντίπαλους ηγέτες να διασπείρουν τις δυνάμεις τους για να αντιμετωπίσουν μια ανύπαρκτη απειλή. Παραδείγματα τέτοιου είδους μη συμβατικών επιχειρήσεων από τις Η.Π.Α. είναι :

- Το θέατρο επιχειρήσεων του Ειρηνικού και της Ευρώπης (1942-1945)
- Η Βόρειος Κορέα (1951-1953)
- Ο Ψυχρός Πόλεμος (1952-1989)
- Το Κουβέιτ (1990-1991)
- Το Αφγανιστάν (2001-2002)
- Το Ιράκ (2002-2003)

Κατά τη διάρκεια τέτοιου είδους πολέμου, οι επιχειρήσεις επικεντρώνονται στη στρατιωτική πλευρά της σύγκρουσης λόγω και της προφανούς εμπλοκής συμβατικών δυνάμεων. Με τις επιχειρήσεις αυτές επιδιώκεται η αποσύνθεση των στρατιωτικών δυνατοτήτων του εχθρού, προκειμένου να καταστούν τρωτές στην επικείμενη διείσδυση των συμβατικών δυνάμεων. Οι Η.Π.Α. δύνανται να προβούν σε ορισμένες δράσεις και ενέργειες ώστε να αυξηθεί η αποδιοργάνωση και η αποδόμηση των εχθρικών δυνατοτήτων, βάλλοντας το ηθικό και τη συνοχή τους. Αυτό μπορεί να ενισχύσει φαινόμενα λιποταξίας και παράδοσης στις τάξεις του εχθρού.

Στους πολέμους αυτούς, η απόλυτη πρόκληση συνίσταται στο να επιτευχθεί συγχρονισμός των αντιστασιακών δυνάμεων παράλληλα με τη διατήρηση ενός βαθμού επιχειρησιακής ασφάλειας, κατά τη φάση της εισβολής²⁷⁸.

Αν πρόθεση του μη συμβατικού πολέμου είναι η προετοιμασία μιας περιοχής προκειμένου να καταστεί εύκολη η διείσδυση μιας δύναμης εισβολής, η πρόκληση συνίσταται στο να διασφαλιστεί ότι οι επιχειρήσεις της αντιστασιακής μονάδος συμπληρώνουν τις αντίστοιχες των μονάδων εισβολής²⁷⁹.

Εκτός ολίγων εξαιρέσεων, είναι σχετικά απλό για τις δυνάμεις των Η.Π.Α. να εξωθήσουν τον αντίπαλο να δεσμεύσει δυνάμεις σε μια περιοχή

²⁷⁸ Οι αντιστασιακοί αντιμετωπίζουν ένα μεγάλο βαθμό επικινδυνότητας σε μεγάλης κλίμακας εμπλοκές με το να εκθέτουν το σύνολο σχεδόν της υποδομής τους, την προσπάθειά για επιτυχία και διασύνδεση με τις λοιπές φίλιες δυνάμεις.

²⁷⁹ Αν όμως, ο συγχρονισμός είναι λανθασμένος ή οι δυνάμεις εισβολής αποτύχουν να απελευθερώσουν το έδαφος και να συνδεθούν με τις δυνάμεις αντίστασης, είναι πολύ πιθανό ότι όλη η αντιστασιακή προσπάθεια (αντάρτες, βοηθητικό προσωπικό κλπ) θα υποστεί σημαντικές απώλειες.

μακριά από το σημείο εισβολής. Η πρόκληση στο σενάριο αυτό είναι να καθοριστεί το είδος των αντιστασιακών ενεργειών που θα επιφέρουν την επιθυμητή απόκριση καθώς και το πότε οι επιχειρήσεις αυτές θα ξεκινήσουν να επηρεάζουν, κατάλληλα, τη διαδικασία λήψης αποφάσεων του αντιπάλου. Οποιαδήποτε αποτυχία εκ μέρους των αμερικανικών δυνάμεων να συντονίσουν τις επιχειρήσεις αυτές με τις δυνάμεις εισβολής ή να συγχρονίσουν επιτυχώς τις επιχειρήσεις μπορεί να προκαλέσει σημαντικά αρνητικές επιπτώσεις²⁸⁰.

Ως προς τη δεύτερη περίπτωση, δηλαδή αυτή των περιορισμένων πολέμων, σε γενικές γραμμές οι Η.Π.Α. χρησιμοποιούν περιορισμένου εύρους και εμπλοκής επιχειρήσεις, ώστε να ασκήσουν πίεση σε έναν αντίπαλο. Παραδείγματα τέτοιου είδους επιχειρήσεων είναι :

- Τα βαλτικά κράτη (Λιθουανία, Εσθονία, Λετονία, τη δεκαετία του '50)
- Η Γουατεμάλα (1954)
- Η Αλβανία (1949-1954)
- Το Θιβέτ (1955-1965)
- Η Ινδονησία (1958)
- Η Κούβα (τη δεκαετία του '60)
- Το Βόρειο Βιετνάμ (1961-1964)
- Το Αφγανιστάν (τη δεκαετία του '80)
- Η Νικαράγουα (τη δεκαετία του '80 επίσης)

Κατά τη διάρκεια αποστολών περιορισμένης εμπλοκής, η συνολική επιχείρηση λαμβάνει

χώρα εν τη απουσία φανερών ή ενδεχόμενων εχθροπραξιών εκ μέρους αυτού που σχεδιάζει την επιχείρηση. Τέτοιες αποστολές λαμβάνουν μια στρατηγικά και πολιτικά ευαίσθητη όψη. Τυπικά οι Η.Π.Α. περιορίζουν την απευθείας εμπλοκή τους, γεγονός το οποίο καταπραΰνει τους κινδύνους ανεπιθύμητων επιπτώσεων ή πρόωρης κλιμάκωσης της σύγκρουσης. Σε αυτές τις συγκρούσεις, ο τρόπος με τον οποίο δρουν οι στρατιωτικές δυνάμεις, διαφέρει χαρακτηριστικά από τον αντίστοιχο των μεγάλης κλίμακας σεναρίων. Χωρίς το πλεονέκτημα μιας συμβατικής δύναμης εισβολής, οι αντάρτες πρέπει να περιορίσουν την υπέρ – έκθεση των δυνάμεων και υποδομών τους προκειμένου να υποστηρίξουν επιχειρήσεις για μια παρατεταμένη περίοδο. Οι στρατιωτικές δυνάμεις πρέπει να διεξάγουν επιχειρήσεις κατά τρόπο που να λαμβάνονται υπόψη οι αντιδράσεις και τα αντίποινα του εχθρού.

²⁸⁰ Εγχειρίδιο TC 18-01, ό.π., κεφ. 1, σελ. 1-8.

Αν υπάρξουν αντίποινα, οι αντιστασιακές δυνάμεις μπορεί να εκμεταλλευτούν τις αρνητικές συνέπειες ώστε να κερδίσουν περισσότερη συμπάθεια και υποστήριξη από τον πληθυσμό, δίδοντας έμφαση στις δυσκολίες και θυσίες που το αντιστασιακό κίνημα «υποφέρει» για χάρη του πληθυσμού. Αν πάλι τα αντίποινα είναι αναποτελεσματικά ή απλώς δεν υπάρξουν, οι αντάρτες μπορεί να το χρησιμοποιήσουν αυτό σαν απόδειξη της ικανότητάς τους να διεξάγουν αποφασιστική μάχη εναντίον του εχθρού. Ομοίως, μπορεί να παρουσιάζει την ανικανότητα ή τη διστακτικότητα του εχθρού να αντιδράσει, σαν αδυναμία, κάτι το οποίο μπορεί να κάμψει το ηθικό των εχθρικών δυνάμεων και να εμψυχήσει μια πεποίθηση πιθανής ήττας τους²⁸¹.

ιβ. Οι επτά φάσεις του μη συμβατικού πολέμου

Το πλαίσιο των επτά φάσεων του μη συμβατικού πολέμου συνιστά μια συνειδητή «κατασκευή» που βοηθά στο σχεδιασμό του. Το πλαίσιο αυτό αποτυπώνει τις φάσεις μιας μη συμβατικής επιχείρησης.

Είναι πολύ σημαντικό αυτοί που σχεδιάζουν τέτοιες επιχειρήσεις να αναγνωρίζουν το πότε κάποιοι παράγοντες όπως ο χρόνος, συμπίπτουν ή αλλάζουν την κανονική εξέλιξη των επτά αυτών φάσεων. Οι φάσεις αυτές είναι :

α) Φάση 1^η : Προετοιμασία. Η φάση αυτή αφορά στις ψυχολογικές επιχειρήσεις που διεξάγονται από τις δυνάμεις αντίστασης ή άλλους «εξωτερικούς σπόνσορες». Οι επιχειρήσεις αυτές αποσκοπούν στη ψυχολογική προετοιμασία του όλου εγχειρήματος ήτοι να ενωθεί ο πληθυσμός εναντίον της Κυβέρνησης ή της δύναμης κατοχής καθώς και να προετοιμαστεί να δεχτεί την αμερικάνικη βοήθεια.

β) Φάση 2^η : Αρχική Επαφή. Στη φάση αυτή «εκπρόσωποι» της αμερικάνικης κυβέρνησης συντονίζουν τις ενέργειές τους με τη συμμαχική εξόριστη κυβέρνηση ή την ηγεσία των αντιστασιακών, σχετικά με την επιθυμητή βοήθεια εκ μέρους των Η.Π.Α.

γ) Φάση 3^η : Διείσδυση. Εδώ οι ομάδες ειδικών δυνάμεων «σαρώνουν» την περιοχή επιχειρήσεων, εγκαθιστούν επικοινωνίες και έρχονται σε επαφή με την αντιστασιακή οργάνωση.

δ) Φάση 4^η : Οργάνωση. Στη φάση αυτή οι ειδικές δυνάμεις οργανώνουν, εκπαιδεύουν και εξοπλίζουν την αντιστασιακή δύναμη, ενώ έμφαση δίνεται και στην ανάπτυξη της υποδομής.

²⁸¹ Εγχειρίδιο TC 18-01, ό.π., κεφ. 1, σελ. 7-8.

ε) Φάση 5^η : Ανάπτυξη – Εξέλιξη. Εδώ η μονάδα ειδικών δυνάμεων βοηθά ώστε το αντιστασιακό κίνημα να μετεξελιχθεί σε μια αποτελεσματική αντιστασιακή οργάνωση. Μικρής έκτασης στρατιωτικές συμπλοκές μπορεί να διεξαχθούν αλλά βασική επιδίωξη είναι η ανάπτυξη της οργάνωσης.

στ) Φάση 6^η : Εμπλοκή. Οι μη συμβατικές δυνάμεις διεξάγουν στρατιωτικές επιχειρήσεις μέχρι τη στιγμή της σύνδεσης με τις συμβατικές δυνάμεις ή τον τερματισμό των εχθροπραξιών.

ζ) Φάση 7^η : Μετάβαση. Οι μη συμβατικές δυνάμεις τίθενται υπό τον εθνικό έλεγχο εξελισσόμενες σε τακτικές δυνάμεις ή τερματίζουν την κινητοποίησή τους²⁸².

Ο σχεδιασμός ενός μη συμβατικού πολέμου διαφέρει από τον αντίστοιχο άλλων ειδικών επιχειρήσεων. Οι περισσότερες επιχειρήσεις ειδικών δυνάμεων είναι πολύ μικρής έκτασης. Ο μη συμβατικός πόλεμος μπορεί να περιλαμβάνει επιχειρήσεις μεγάλης διάρκειας. Η ευαισθησία των σχεδιαζόμενων αποστολών καταδεικνύει το βαθμό της προσοχής που οι Η.Π.Α. πρέπει να προσδώσουν προκειμένου να επιτευχθεί ασφάλεια κατά τη διεξαγωγή των επιχειρήσεων.

Όπως προαναφέραμε, οι επτά φάσεις των μη συμβατικών επιχειρήσεων που «σπονσοράρονται» από τις Η.Π.Α. συνιστούν ένα πρότυπο που οι σχεδιαστές χρησιμοποιούν για την κατανόηση μιας μη συμβατικής στρατιωτικής επιχείρησης. Ως πρότυπο, λειτουργεί απλώς σαν ένας οδηγός για το σχεδιασμό και την εκτέλεση. Εξαιρουμένων των μονάδων που παρέχουν πληροφορίες (Military Information Support/ MIS) καμία άλλη μονάδα ειδικών επιχειρήσεων δεν αντικατοπτρίζει τις επτά φάσεις αλλά μπορεί να υποστηρίξει συγκεκριμένο τμήμα κάθε φάσης. Κάθε ένα επιχειρησιακό στέλεχος οφείλει να κατανοήσει ότι όλες οι προσπάθειες όλων των μονάδων συντονίζονται μεταξύ τους και συμβάλλουν στο συνολικό σχεδιασμό μιας επιχείρησης.

Η πρώτη φάση πρέπει να ξεκινήσει με μια ολοκληρωμένη επιχείρηση συλλογής πληροφοριών για την περιοχή της δράσης (Intelligence Preparation of the Operational Environment/ IPOE). Οι μη συμβατικές επιχειρήσεις πρέπει να περιλαμβάνουν – χωρίς όμως να περιορίζονται σε αυτό – μια εμπεριστατωμένη ανάλυση της ισχύος της αντιστασιακής δύναμης, των αδυναμιών της, των διατιθέμενων μέσων, του επιπέδου εκπαίδευσης και εμπειρίας κλπ. Πέραν αυτών των στοιχείων μελετάται και η ίδια η περιοχή δράσης. Μια τέτοια μελέτη περιλαμβάνει τις κυβερνητικές υπηρεσίες, τις συνθήκες διαβίωσης καθώς και θέματα πολιτικής, θρησκευτικής, οικονομικής περιβαλλοντικής, ιατρικής και εκπαιδευτικής φύσης.

²⁸² Ο.π., κεφ. 1, σελ. 8-9

Η αμερικάνικη κυβέρνηση αρχίζει σταδιακά να διαμορφώνει το περιβάλλον στο οποίο θα δράσει. Η προσπάθεια αυτή, διαμόρφωσης μπορεί να περιλαμβάνει ενέργειες για την αύξηση της νομιμότητας των αμερικανικών επιχειρήσεων, για την ενδυνάμωση του αντιστασιακού κινήματος και για την ισχυροποίηση εσωτερικής και εξωτερικής υποστήριξη για το ίδιο το κίνημα.

Η αξιολόγηση των πληροφοριών είναι ιδιαίτερος σημαντική κατά τη φάση της προετοιμασίας διότι παρέχονται ζωτικής σημασίας πληροφορίες είτε για τους ηγέτες των αντιστασιακών είτε για συνδέσμους επικοινωνίας που έχουν ψυχολογική επιρροή στον πληθυσμό. Ο πληθυσμός μιας προσφάτως κατεκτημένης χώρας μπορεί να είναι ήδη ψυχολογικά προετοιμασμένος για να δεχτεί την όποιου είδους αμερικανική υποστήριξη, ιδίως αν η χώρα αυτή ήταν σύμμαχος των Η.Π.Α. προ κατοχής. Σε άλλες περιπτώσεις η ψυχολογική προετοιμασία απαιτεί μια σημαντική περίοδο προτού επέλθουν τα πρώτα ευνοϊκά αποτελέσματα.

Κατά τη δεύτερη φάση και πριν η αμερικάνικη κυβέρνηση αποφασίσει να προσφέρει υποστήριξη σε ένα αντιστασιακό κίνημα αποκτά επικοινωνία με τους εκπροσώπους των αντιστασιακών προκειμένου να διασφαλιστεί η συμβατότητα συμφερόντων και στόχων μεταξύ αμερικανών και ανταρτών. Επί της ουσίας πρόκειται για μια πολιτική διαπραγμάτευση μεταξύ της αμερικάνικης κυβέρνησης και των αντιστασιακών. Εφόσον επιτευχθεί συμφωνία, εξετάζονται οι προοπτικές της αντίστασης. Κατά τη διάρκεια της αρχικής επαφής μπορεί να αποφασιστεί η αποστολή μιας πιλοτικής ομάδας. Αν είναι δυνατό, οι σχεδιαστές μπορεί να «αποσπάσουν» έναν εκπρόσωπο των αντιστασιακών από την περιοχή των επιχειρήσεων για να ενημερώνει την ομάδα πιλότο κατά τη φάση του σχεδιασμού.

Η ομάδα – πιλότος πραγματοποιεί λεπτομερή αξιολόγηση της περιοχής προκειμένου να διευρύνει τις γνώσεις της για το περιβάλλον επιχειρήσεων. Η ανάλυση – αξιολόγηση αυτή παρέχει πληροφορίες για το βαθμό υποστήριξης από τον τοπικό πληθυσμό²⁸³.

Στην επόμενη φάση, η ομάδα – πιλότος διεισδύει στην περιοχή των επιχειρήσεων ώστε να αποκτήσει επαφή με τους αντιστασιακούς. Αν η αξιολόγηση της επιχείρησης είναι ευνοϊκή, η ομάδα αυτή συνεργάζεται για την υποδοχή των ομάδων ειδικών επιχειρήσεων και του εξοπλισμού. Το προσωπικό της ομάδας πληροφοριών, μαζί με τις ομάδες ειδικών επιχειρήσεων παρέχει μια πρώτη πληροφόρηση. Καθώς και οι υπόλοιπες ομάδες διεισδύουν σταδιακά στο

²⁸³ Η ομάδα – πιλότος λαμβάνει από τους σχεδιαστές της επιχείρησης συγκεκριμένες πληροφορίες για την περιοχή και τον πληθυσμό, οι οποίες διευκολύνουν την αξιολόγηση.

θέατρο των επιχειρήσεων και έρχονται σε επαφή με τους αντάρτες, ξεκινούν τη δική τους επιχειρησιακή αξιολόγηση προκειμένου να επιβεβαιώσουν ή απορρίψουν τα συμπεράσματα του πρωταρχικού σχεδιασμού της επιχείρησης.

Η διενέργεια επιτυχούς διείσδυσης και η επαρκής επίτευξη επικοινωνίας και διοίκησης για την εξασφάλιση της ενότητας, της προσπάθειας και των πηγών εφοδιασμού σε όλο το θέατρο των επιχειρήσεων αποτελεί ένα αποφασιστικό σημείο για την όλη επιχείρηση. Σε περίπτωση περιορισμένων πολεμικών σεναρίων όπου η διείσδυση αμερικάνικου προσωπικού δεν είναι επιθυμητή, οι σχεδιαστές μπορούν να αποσπάσουν αντιστασιακό προσωπικό εκτός της στοχευμένης περιοχής, παρέχοντας εκπαίδευση σε συγκεκριμένες απαιτούμενες δεξιότητες και στη συνέχεια να αποστέλλουν το προσωπικό αυτό πίσω στην περιοχή ενδιαφέροντος, για να λειτουργήσει σαν πλαίσιο ικανό να διεξάγει αποστολές ή να εκπαιδεύει άλλες αντάρτικες ομάδες. Το επίπεδο ελέγχου του πληθυσμού και της περιοχής επιδρά στο κατά πόσο οι σχεδιαστές μπορούν να διατηρούν το αντιστασιακό προσωπικό μακριά από την περιοχή προτού αυτό αρχίσει να «αποσυνδέεται» από τον τοπικό πληθυσμό.

Στην τέταρτη φάση και εφόσον επιτευχθεί σύνδεση μεταξύ αντιστασιακής ηγεσίας και αμερικανών «συμβούλων», στόχος είναι να καθορισθεί και συμφωνηθεί ένα σχέδιο για την οργάνωση του αντιστασιακού κινήματος, ώστε να είναι ικανό για τη διενέργεια εκτεταμένων επιχειρήσεων. Επιπρόσθετα των όποιων φυσικών προετοιμασιών, στη φάση αυτή περιλαμβάνεται και η επιβεβαίωση των κοινών στόχων και αρχικών συμφωνιών²⁸⁴.

Πριν η αντιστασιακή οργάνωση μπορέσει να εμπλακεί αποτελεσματικά σε μια πολεμική σύγκρουση, οι ηγέτες της πρέπει να αναπτύξουν μια υποδομή ικανή να υποστηρίξει τις δυνάμεις στη μάχη καθώς και να υπομείνει την αναμενόμενη εχθρική αντίδραση στην ένοπλη αντίσταση. Στη φάση αυτή, η αντιστασιακή ηγεσία αναπτύσσει ένα πλαίσιο που θα λειτουργεί ως ο οργανωτικός πυρήνας. Οι «σύμβουλοι» υποβοηθούν την προσπάθεια αυτή παρέχοντας κατάλληλη εκπαίδευση και συμβουλές. Επίσης, αναπτύσσεται εκ νέου η δυνατότητα συλλογής πληροφοριών. Μόλις η ικανότητα αυτή αναπτυχθεί, θα μπορούν να παρέχονται πληροφορίες στους αντάρτες και στις διάφορες βοηθητικές ομάδες.

Στο σημείο αυτό οφείλουμε να σημειώσουμε ότι ορισμένοι εκ της ηγεσίας των ανταρτών μπορεί να μην αποδεχτούν με ενθουσιασμό τους

²⁸⁴ Στην πράξη δηλαδή, απαιτείται μια περίοδος ανάπτυξης εμπιστοσύνης και συζήτησης για τις προσδοκίες και των δύο πλευρών.

«συμβούλους» των Η.Π.Α. αλλά να τους ανεχτούν ως προϋπόθεση για περαιτέρω αμερικάνικη βοήθεια, όπως για παράδειγμα στον τομέα της διοικητικής μέριμνας. Οι ηγέτες αυτοί μπορεί να είναι αρκετά επιφυλακτικοί με τις τόσο «αγνές» προθέσεις των Η.Π.Α. και δεν εμπιστεύονται πολύ τις αμερικάνικες υποσχέσεις. Αυτό ακριβώς είναι, θα μπορούσαμε να πούμε και το «στοίχημα» για τους επικεφαλής των ειδικών δυνάμεων. Το να καταφέρουν δηλαδή, να κερδίσουν την εμπιστοσύνη της αντιστασιακής ηγεσίας και να προβάλουν την αξία της συνεργασίας για την επίτευξη των αμοιβαίων σκοπών. Βασικός στόχος είναι επομένως, η επίτευξη ισχυρής σχέσης όπου οι επικεφαλής των ειδικών δυνάμεων είναι έμπιστοι «σύμβουλοι», οι οποίοι μπορεί να επηρεάσουν την εξέλιξη των γεγονότων.

Οι επικεφαλής των δύο πλευρών πρέπει να καταλήξουν επί του πλαισίου διοίκησης και ελέγχου (γνωστού και ως C2 ήτοι Command and Control).

Ο μη συμβατικός πόλεμος απαιτεί κεντρική διοίκηση και αποκεντρωμένη εκτέλεση. Κατά τη διάρκεια παροχής συμβουλών στην αντιστασιακή ηγεσία, σχετικά με την οργάνωση, πρέπει να λαμβάνονται υπόψη οι ακόλουθοι παράγοντες:

- α) Η αποτελεσματικότητα της υπάρχουσας αντιστασιακής οργάνωσης
- β) Η έκταση της συνεργασίας μεταξύ αντιστασιακής οργάνωσης και τοπικού πληθυσμού
- γ) Το επίπεδο εχθρικών δραστηριοτήτων και μέτρων ασφαλείας
- δ) Τα φυσικά χαρακτηριστικά του εδάφους (μορφολογία), πιθανοί στόχοι κλπ
- ε) Οι εθνικές, θρησκευτικές, πολιτικές και ιδεολογικές διαφορές ανάμεσα στον πληθυσμό και τη μαχόμενη αντιστασιακή οργάνωση
- στ) Ο προτεινόμενος τρόπος δράσης
- ζ) Ο βαθμός επιρροής των Η.Π.Α. στην αντιστασιακή οργάνωση

Επίσης, κρίσιμης σημασίας είναι και η κατανόηση και αναφορά προς την ιεραρχία των ειδικών δυνάμεων των δυνατοτήτων και αδυναμιών της αντιστασιακής οργάνωσης²⁸⁵. Μέσω αυτής της τροφοδοσίας στοιχείων, η ανώτερη διοίκηση μπορεί να αναπτύξει το σχέδιο διεξαγωγής των μη συμβατικών επιχειρήσεων. Όσοι σχεδιάζουν τις επιχειρήσεις αυτές δε μπορούν να οργανώσουν μια αντάρτικη δύναμη σύμφωνα με τις διαδικασίες, τα πρότυπα και τον εξοπλισμό μιας συμβατικής δύναμης. Οι αποστολές και οι τακτικές των

²⁸⁵ Μέσω της υποστήριξης με στρατιωτικές πληροφορίες και τη σχετική αξιολόγηση – αξιοποίηση τους υποβοηθάται σε μεγάλο βαθμό η κατανόηση των όποιων δυνατοτήτων ή αδυναμιών.

ανταρτών μια απλή, κινητή και ευέλικτη οργάνωση, ικανή για άμεση διασπορά και απομόνωση. Κάθε μια μονάδα πρέπει να ενεργεί ως ανεξάρτητη οργάνωση με τη δική της διοικητική μέριμνα, τις δικές της επικοινωνίες και διαδικασίες συλλογής πληροφοριών²⁸⁶.

Στην πέμπτη φάση η αντιστασιακή οργάνωση προετοιμάζεται για εκτεταμένες επιθετικές επιχειρήσεις. Όταν η οργάνωση ξεκινήσει τη διεξαγωγή ευρύτερων επιχειρήσεων, πολλές από αυτές θα τραβήξουν την προσοχή των αντί – αντάρτικων μονάδων. Η οργάνωση θα πρέπει από την πλευρά της να έχει την απαραίτητη υποδομή για να αντισταθεί στις ενέργειες αυτές.

Μια μελλοντική προετοιμασία της περιοχής δράσης για μελλοντικές πολεμικές επιχειρήσεις θα πρέπει να περιλαμβάνει :

- α) Αυξημένη εισροή πληροφοριών και δίκτυα έγκαιρης προειδοποίησης
- β) Διεύρυνση των προσπαθειών στρατολόγησης χωρίς να διακινδυνεύσει η ασφάλεια των ανταρτών ή των επιχειρήσεων
- γ) Ανάπτυξη και επέκταση «υπόγειων» δυνατοτήτων για διεξαγωγή αποστολών υπονόμευσης ή συλλογής πληροφοριών
- δ) Διεύρυνση της δυνατότητας διανομής εφοδίων
- ε) Επέκταση της εκπαίδευσης των αντάρτικων μονάδων
- στ) Ανάπτυξη μηχανισμών και δικτύων για την υποστήριξη της εισβολής

Στη φάση αυτή οι αντάρτες μπορεί να διεξάγουν περιορισμένες επιθετικές επιχειρήσεις προκειμένου να αποκτήσουν αυτοπεποίθηση και πείρα. Παρόλα αυτά η έμφαση εξακολουθεί να δίνεται στην ανάπτυξη της αντιστασιακής υποδομής για την υποστήριξη μελλοντικών επιχειρήσεων²⁸⁷. Το πρώτο βήμα για τον καθορισμό των κατάλληλων στόχων, σκοπών και άλλων υποστηρικτικών προσπαθειών είναι να επιτευχθεί η κατανόηση των δυνατοτήτων και προθέσεων του εχθρού, των τακτικών, επιχειρησιακών και στρατηγικών ικανοτήτων του, ο βαθμός επίδρασής του επί του πληθυσμού, τυχόν ψυχολογικές αδυναμίες του κλπ.

Στην έκτη φάση, οι αντάρτες ξεκινούν μια σειρά διευρυμένων επιθετικών επιχειρήσεων προκειμένου να επιτευχθούν τα επιθυμητά αποτελέσματα. Για παράδειγμα να εξαναγκάσουν τον εχθρό να ενεργοποιήσει/ τοποθετήσει κάποιες από τις δυνάμεις του μακριά από την περιοχή της επικείμενης εισβολής. Στην παρούσα φάση, οι κύριες δράσεις συνίστανται στη συλλογή πληροφοριών και σε επιχειρήσεις απαγόρευσης (interdiction operation). Οι επιχειρήσεις απαγόρευσης μπορεί να αφορούν σε :

²⁸⁶ Η αντάρτικη οργάνωση, συνήθως ορίζει και μια βοηθητική - υποστηρικτική οργάνωση.

²⁸⁷ Σε κάθε περίπτωση οι υπεύθυνοι των αντιστασιακών δεν πρέπει να επιτρέψουν την υπέρ – επέκταση της οργάνωσης πέραν των ίδιων των δυνατοτήτων της

- α) Απαγόρευση των γραμμών επικοινωνιών (Links of Communication/ LoC's)
- β) Επίθεση στα κέντρα ελέγχου και διοίκησης
- γ) Επίθεση σε κινητά αντί – αεροπορικά συστήματα
- δ) Στοχοποίηση περιοχών στρατηγικής αξίας
- ε) Πολιορκία σημαντικών στόχων, μεγάλης εθνικής σημασίας, για μικρό χρονικό διάστημα

Οι επιθέσεις που διεξάγονται από τους αντιστασιακούς μπορεί να μεταβάλλουν, σε σημαντικό βαθμό, τις ψυχολογικές επιδράσεις στη φάση αυτή. Ο σχεδιασμός ενεργειών που θα επιδράσουν σε ψυχολογικό επίπεδο είναι μια επίπονη διαδικασία που απαιτεί βαθειά ανάλυση, λεπτομερή συντονισμό και φυσικά προσεκτική εκτέλεση. Παρά το γεγονός ότι η διαδικασία αυτή είναι εντατική από θέμα χρόνου και εργασίας, οι επιδράσεις της μπορεί να διαμορφώσουν την πορεία ολόκληρης της μη συμβατικής επιχείρησης. Οι προσπάθειες υποστήριξης των επιχειρήσεων μπορεί να περιλαμβάνουν :

- α) Συγκέντρωση και αναφορά ζωτικών πληροφοριών
- β) Βοήθεια στην εισβολή και ανάκτηση εγκαταλελειμμένου προσωπικού (για παράδειγμα επιχειρήσεις έρευνας και διάσωσης μάχης / Combat Search and Rescue - CSAR)
- γ) Αναγνώριση και υποδοχή των αμφίβιων ή αερομεταφερόμενων δυνάμεων εισβολής.

Σε ένα σενάριο γενικού πολέμου όπου περιλαμβάνεται και επικείμενη εισβολή συμβατικής δύναμης, οι σχεδιαστές συγχρονίζουν τις πολεμικές επιχειρήσεις γύρω από μια συγκεκριμένη ημέρα (η οποία ορίζεται ως D – DAY), κάτι το οποίο καθιστά το συγχρονισμό μια σημαντική πρόκληση. Οι σχεδιαστές μπορεί να επιλέξουν μια συγκεκριμένη ημέρα ή γεγονός, για παράδειγμα επέτειος μιας κοινωνικής εξέγερσης, προκειμένου να κινητοποιηθεί η αντάρτικη δύναμη και να αυξηθεί η υποστήριξη εκ μέρους του πληθυσμού²⁸⁸.

Οι αντιστασιακές δυνάμεις χρειάζονται χρόνο προκειμένου να συγκεντρώσουν τις δυνάμεις τους, να αποκτήσουν τον εξοπλισμό τους και να προωθηθούν στις θέσεις τους. Οι αντάρτες θα πρέπει να ολοκληρώσουν αυτές τις ενέργειες χωρίς το πλεονέκτημα κάποιας τεχνολογικής επικοινωνίας και δίχως να “ενεργοποιήσουν” τις εχθρικές δυνάμεις. Στηριζόμενη στην προσδοκία της απελευθέρωσης από τις δυνάμεις εισβολής, η αντιστασιακή οργάνωση μπορεί να

²⁸⁸ Η προσεκτική επιλογή της D-DAY μπορεί να έχει σημαντικά αποτελέσματα για τις μη συμβατικές επιχειρήσεις.

υπολογίσει τον κίνδυνο που σχετίζεται με τη διενέργεια περισσότερων επιθετικών επιθετικών ενεργειών από τις επιτρεπόμενες.

Στο σημείο αυτό απαιτείται ιδιαίτερη προσοχή διότι αν οι αντάρτες ξεκινήσουν πολύ νωρίς τις επιχειρήσεις τους θα ενεργοποιήσουν και τις εχθρικές δυνάμεις και πιθανόν να προκαλέσουν τα αντίποινά τους.

Σε ένα σενάριο περιορισμένου πολέμου, υπάρχουν επίσης αντάρτικες επιχειρήσεις και υπονόμηση αλλά αυτές εκτελούνται με διαφορετικό τρόπο. Οι πολεμικές επιχειρήσεις δεν επικεντρώνονται γύρω από μια D-DAY. Οι αντάρτες διεξάγουν τις επιχειρήσεις αυτές σε μια παρατεταμένη περίοδο, με πρόθεση τη σταδιακή κάμψη του ηθικού και της δύναμης του αντιπάλου. Οι πράξεις και οι επιθέσεις των ανταρτών κάμπτουν το εχθρικό ηθικό, πλήττουν τις πηγές εφοδιασμού, διακόπτουν τις γραμμές επικοινωνίας και διοίκησης του εχθρού, ενώ διατηρούν το ηθικό και τη βούληση του πληθυσμού να αντισταθεί. Με το να επιτίθεται επαναλαμβανόμενα σε πολλαπλούς και διεσπαρμένους στόχους, η αντιστασιακή οργάνωση δημιουργεί σύγχυση και αποσυντονίζει τις εχθρικές δυνάμεις. Τέτοιου είδους επιθέσεις αναγκάζουν τον εχθρό να διασπείρει τις δυνάμεις και τις ενισχύσεις του. Ο εχθρός, σταδιακά, εξαναγκάζεται να σπαταλά ένα δυσανάλογο ποσοστό της δύναμής του ώστε να διατηρήσει το υπάρχον καθεστώς ελέγχου επί του πληθυσμού.

Είτε πρόκειται για περιορισμένο είτε για εκτεταμένο πόλεμο, οι “σύμβουλοι” διαβεβαιώνουν ότι οι δραστηριότητες της αντίστασης συνεχίζουν να εξυπηρετούν και υποστηρίζουν τους αμερικανικούς στόχους. Όσο οι συμβατικές δυνάμεις πλησιάζουν τις περιοχές με δυνάμεις της αντίστασης, το κέντρο διοίκησης των ειδικών δυνάμεων, ενεργεί προς το συντονισμό των δύο αυτών δυνάμεων. Η επιτυχία του συντονισμού αυτού συμβάλλει στο να αποφευχθούν απώλειες μεταξύ των φίλιων δυνάμεων και στο να αποκτήσει ο διοικητής τη δυνατότητα να εκμεταλλευτεί τη γνώση των αντιστασιακών για την ιδιομορφία της περιοχής.

Στην έβδομη και τελευταία φάση, μετά την πτώση του αντίπαλου καθεστώτος επιδιώκεται η προστασία της νέας Κυβέρνησης και των Σωμάτων Ασφαλείας της από αντάρτικες ενέργειες και τυχόν υπονόμηση από στοιχεία του έκπτωτου καθεστώτος, τα οποία ενδεχομένως να συνεχίσουν να ανθίστανται.

Οι σχεδιαστές θα πρέπει να έχουν επεξεργαστεί το σχέδιο της μετάβασης από το ένα καθεστώς στο άλλο, στη φάση της αξιολόγησης της εφικτότητας του όλου εγχειρήματος. Ειδικές δυνάμεις και αντιστασιακοί θα πρέπει να τιμήσουν – τηρήσουν τις υποσχέσεις επί των οποίων αρχικώς δεσμεύτηκαν και συμφώνησαν.

Κατά την περίοδο της σύγκρουσης είναι πιθανό κάποιες αποκομμένες αντάρτικες μονάδες να χάνουν επαφή με τους αρχικούς στόχους τους, προκειμένου να διατηρήσουν έναν τρόπο ζωής διαφορετικό και πιο οικείο σε αυτούς, από ότι

συνέβαινε στην προπολεμική περίοδο. Για το λόγο αυτό, σε όλα τα επίπεδα της επιχείρησης, οι εμπλεκόμενοι θα πρέπει να συντονίζουν διαρκώς τη στάση και τη συμπεριφορά τους, ώστε να μην ξεφεύγουν από τους αρχικούς στόχους και επιδιώξεις.

Ο τρόπος με τον οποίο θα προκύψει η μετάβαση θα επηρεάσει τη μεταπολεμική συμπεριφορά των ανθρώπων και της Κυβέρνησης απέναντι στις Η.Π.Α. Ο μόνος και ίσως μεγαλύτερος κίνδυνος στη φάση αυτή είναι η πιθανότητα οι υποστηρικτές του παλαιού καθεστώτος να καταφύγουν σε ενέργειες υπονόμευσης της νέας κυβέρνησης. Η τελευταία θα πρέπει να καταβάλει κάθε δυνατή προσπάθεια για να αναπροσανατολίσει και απορροφήσει τα αντιστασιακά στοιχεία, εντάσσοντάς τα σε μια ειρηνική κοινωνία, κερδίζοντας την αποδοχή τους. Προκειμένου όμως, να επιτευχθούν αυτοί οι στόχοι, η κυβέρνηση θα πρέπει :

- Να θέσει υπό τον έλεγχό της όπλα και πυρομαχικά
- Να βοηθήσει τους αντάρτες να επανέλθουν στην κανονική τους ζωή
- Να χρησιμοποιήσει κάποιους από τους – πρώην πλέον - αντάρτες ως επικεφαλής πολιτοφυλακής ή ως βάση για την οικοδόμηση μιας μελλοντικής αστυνομίας ή Ενόπλων Δυνάμεων
- Να λάβει τα κατάλληλα μέτρα ώστε να αποτραπούν κάποιοι αντιστασιακοί από το να ξεκινήσουν να συμμετάσχουν σε πολιτικές αναταραχές

Λόγω των γνώσεών τους, οι ομάδες ειδικών δυνάμεων παραμένουν σε περιοχές επιχειρήσεων προκειμένου να βοηθήσουν στη διαδικασία λήξης της κινητοποίησης των ανταρτών ή στη μετάβασή τους σε εθνικές Ένοπλες Δυνάμεις. Το προσωπικό των ειδικών δυνάμεων μπορεί να υπηρετήσει ως εκπαιδευτικό ή συμβουλευτικό για τις νέες μονάδες αντιμετώπισης ανταρτών ή τρομοκρατών, ιδίως αν οι δυνάμεις αντίστασης του παλαιού καθεστώτος αρνούνται τη μετάβαση και συνεχίζουν να αντιστέκονται, με βίαιο τρόπο²⁸⁹.

iv. Το Νομικό Καθεστώς που διέπει τις δυνάμεις ανορθόδοξου πολέμου

Η σημαντικότερη ανησυχία που αφορά στη διεξαγωγή μη συμβατικών επιχειρήσεων, είναι ο νομικός χαρακτήρας που εκλαμβάνουν και ο στενός συσχετισμός τους με νομικούς συμβούλους-καθοδηγητές σε όλα τα στάδια σχεδιασμού και εκτέλεσής τους.

Ο βαθμός νομιμοποίησης τους εξαρτάται πάντοτε από τη φύση της εκάστοτε αποστολής ή εκστρατείας, ενώ υψίστης σημασίας για τις Ειδικές Δυνάμεις παραμένει το κατά πόσο μία τέτοια επιχείρηση επηρεάζει τα δρώμενα σε διεθνές επίπεδο. Οι μη

²⁸⁹Εγχειρίδιο TC 18-01, ό.π., κεφ. 3, σελ. 1-8.

συμβατικές επιχειρήσεις καθοδηγούνται και διαμορφώνονται συχνά υπό την άμεση επίδραση της εθνικής πολιτικής και νομοθεσίας των Η.Π.Α. Συναφώς η ίδια η φύση της επιχείρησης καθορίζει και το βαθμό υπέρβασης του νόμου ή χρήσης των νόμιμων μέσων αντίστοιχα.

Η νομοθεσία και η πολιτική υπόκεινται σε γρήγορη αλλαγή. Η νέα νομοθεσία του Κογκρέσου και η προεδρική εκτελεστική πολιτική μπορεί επηρεάσει και συχνά να κατευθύνει απευθείας τις μη συμβατικές επιχειρήσεις. Νέες συνθήκες, Πράξεις των Ηνωμένων Εθνών και η αλλαγή απόψεων μεταξύ των κρατών μπορεί να αλλάξουν δραματικά τη διεξαγωγή μη συμβατικών επιχειρήσεων σε διεθνές επίπεδο. Οι αλλαγές αυτές συχνά επηρεάζουν συγκεκριμένες επιχειρήσεις, ενώ άλλες τις αφήνουν ανέπαφες. Μια παραβίαση της νομοθεσίας μπορεί να επηρεάσει σε πολύ μεγάλο βαθμό τέτοιου είδους αποστολές. Σε ορισμένες πάλι, περιπτώσεις, ο ρευστός χαρακτήρας του μη συμβατικού πολέμου μπορεί να απαιτήσει προφυλάξεις και μέτρα τα οποία αντιβαίνουν το αυστηρό γράμμα του νόμου. Άλλες καταστάσεις μπορεί να απαιτούν επιθετική δράση που μεγιστοποιεί την πλήρη χρήση όλων των διατιθέμενων νομικών μέσων, εκ μέρους του διοικητή μιας επιχείρησης.

Οι διοικητές και οι σχεδιαστές των μη συμβατικών επιχειρήσεων πρέπει να συνεργάζονται στενά με τους νομικούς συμβούλους προκειμένου να διασφαλιστεί ότι η διεξαγωγή τους συμβαδίζει με την αμερικάνικη νομοθεσία και πολιτική. Στο τμήμα 167(j), του 10ου Τμήματος του Κώδικα των Ηνωμένων Πολιτειών, βρίσκεται η βάση της νομοθεσίας για το μη συμβατικό πόλεμο. Βάσει των προβλέψεών του, ο μη συμβατικός πόλεμος αποτελεί δραστηριότητα της Διοίκησης Ειδικών Επιχειρήσεων των Η.Π.Α. (United States Special Operation Command/ USSOCOM). Η Διοίκηση αυτή έχει την αρμοδιότητα να προετοιμάζει, εκπαιδεύει, εξοπλίζει, χρηματοδοτεί και υποστηρίζει τις δυνάμεις μη συμβατικού πολέμου. Το προσωπικό της μπορεί να διεξάγει μη συμβατικές επιχειρήσεις κατόπιν συγκεκριμένης έγκρισης και εξουσιοδότησης από τη Διοίκηση. Η διεξαγωγή των επιχειρήσεων αυτών επιτυγχάνεται με την κατάλληλη χρηματοδότηση που προβλέπεται για αυτού του είδους τις αποστολές.

Οι δυνάμεις που διεξάγουν τον ανορθόδοξο πόλεμο δεν σημαίνει ότι δεν υπόκεινται στη δικαιοδοσία των άλλων εθνών. Οι διοικητές πρέπει να συνεργαστούν με τους νομικούς συμβούλους τους προκειμένου να καθοριστεί το νομικό καθεστώς που διέπει το προσωπικό τους και να προσπαθήσουν να εξασφαλίσουν κάθε αναγκαία προστασία για αυτό, αν δεν έχει επιτευχθεί κάποια εφαρμόσιμη διεθνής συμφωνία. Κάποιος, ο οποίος βρίσκεται στην επικράτεια ενός ξένου κράτους υπόκειται στη δικαιοδοσία του. Η δικαιοδοσία αυτή αφορά στη νομική ισχύ που ένα κυρίαρχο έθνος έχει ως προς το να ψηφίζει και εφαρμόζει νόμους, χωρίς ξένη παρέμβαση και έλεγχο.

Όταν τα στρατεύματα ενός κράτους εισέρχονται στο έδαφος μιας φίλιας χώρας, η διεθνής νομοθεσία ορίζει ότι τα στρατεύματα αυτά υπόκεινται στη δικαιοδοσία του κράτους αυτού καθώς και στη νομοθεσία που το κράτος – αποστολέας επιθυμεί να ασκήσει. Οι αμερικανικές Ένοπλες Δυνάμεις υπόκεινται στο στρατιωτικό Κώδικα και για το λόγο αυτό οι Η.Π.Α. εργάζονται προς την κατεύθυνση μεγιστοποίησης της αμερικανικής δικαιοδοσίας επί των Ενόπλων Δυνάμεων της που μπορεί να αναπτυχθούν στο έδαφος ενός ξένου κράτους. Διεθνείς ή διπλωματικής φύσεως συμφωνίες καθορίζουν το νομικό καθεστώς που διέπει τις αμερικανικές Ένοπλες Δυνάμεις στο εξωτερικό. Συνήθως, οι Συμφωνίες αυτές δίδουν στις Η.Π.Α. την αποκλειστική δικαιοδοσία επί των δυνάμεων αυτών, το προσωπικό των οποίων δεν υπόκειται στο νομικό καθεστώς του κράτους φιλοξενίας, για όποια ενέργεια κάνουν κατά την εκτέλεση των επίσημων καθηκόντων τους.

Το νομικό καθεστώς των “ανορθόδοξων” δυνάμεων, όπως προαναφέραμε είναι ρευστό και μπορεί να μεταβληθεί κατά τη διάρκεια μιας μη συμβατικής επιχείρησης. Οι εκάστοτε διοικητές πρέπει να εργάζονται στενά με τους νομικούς συμβούλους τους, σχετικά με τον καθορισμό του νομικού καθεστώτος για όλες τις “ανορθόδοξες” δυνάμεις με τις οποίες συνεργάζονται οι ειδικές δυνάμεις.

Γενικά, τα μέτρα προστασίας που προβλέπονται από τη Συνθήκη της Γενεύης, δεν εφαρμόζονται στις “ανορθόδοξες” δυνάμεις. Τα μέτρα προστασίας εξαρτώνται από τον τύπο της μάχης και τον τύπο εκείνου που τη διεξάγει. Τα μέλη των μη συμβατικών μονάδων δε λαμβάνουν αυτόματα, την προβλεπόμενη από την ανωτέρω Συνθήκη, προστασία.

Στη Συνθήκη της Γενεύης, ορισμένοι παράγοντες επηρεάζουν τον καθορισμό του καθεστώτος προστασίας των μη συμβατικών δυνάμεων. Τυπικά, όταν εφαρμόζεται προστασία στους “ανορθόδοξους” μαχητές, υπό τη Συνθήκη της Γενεύης, η προστασία είναι αυτή που προβλέπεται από το Άρθρο Τρίτο αυτής²⁹⁰. Παρόλα αυτά, μεγαλύτερος βαθμός προστασίας μπορεί να υπάρξει, κάτω από ορισμένες περιστάσεις. Ο οποιοσδήποτε καθορισμός της προστασίας των δυνάμεων αυτών, στο πλαίσιο της Συνθήκης της Γενεύης, πρέπει να βασίζεται σε ένα σύνολο περιστάσεων που επικεντρώνονται στη μελέτη συγκεκριμένων παραγόντων και άλλων σχετικών πληροφοριών. Οι παραδοσιακοί παράγοντες, του Άρθρου Τετάρτου,

²⁹⁰ Στο Άρθρο αυτό παρέχονται οι πρωταρχικές πηγές δικαιωμάτων και καθηκόντων ατόμων που συμμετέχουν σε μη διεθνείς ένοπλες συγκρούσεις. Το πλέον σημαντικό σημείο του Άρθρου αυτού είναι η ανθρώπινη αντιμετώπιση των κρατουμένων. Το Άρθρο αποτελείται από δύο μέρη. Το πρώτο προβλέπει ότι τα πρόσωπα που δεν συμμετέχουν ενεργά στις εχθροπραξίες πρέπει να αντιμετωπίζονται με ανθρώπινη συμπεριφορά, κάτω από κάθε περίπτωση. Η ανθρώπινη μεταχείριση αποκλείει τη βία κατά της ζωής και του ατόμου, την αιχμαλωσία, την ταπείνωση της ανθρώπινης αξιοπρέπειας, τις εκτελέσεις και την επιβολή ποινών χωρίς να προηγηθεί δίκη. Το δεύτερο μέρος αναφέρεται στην περισυλλογή τραυματισμένων και αρρώστων. Το Άρθρο αυτό ενσωματώνει βασικά ανθρώπινα δικαιώματα. Σύμφωνα με την αμερικάνικη νομοθεσία όλο το προσωπικό των Ενόπλων Δυνάμεων των Η.Π.Α. θα πρέπει να συμμορφώνεται με το συγκεκριμένο Άρθρο.

της Συνθήκης της Γενεύης III, για τον καθορισμό των δικαιωμάτων των αιχμαλώτων πολέμου, περιλαμβάνουν τα εξής :

- Ύπαρξη ανώτερου υπευθύνου για τους υφισταμένους
- Ύπαρξη συγκεκριμένου διακριτικού σήματος, αναγνωρίσιμου από απόσταση
- Εμφανής μεταφορά όπλων
- Διεξαγωγή πολεμικών επιχειρήσεων

Όπως είδαμε και σε προηγούμενο κεφάλαιο της παρούσας εργασίας, η Συνθήκη της Γενεύης, τροποποιήθηκε με την προσθήκη τριών Πρωτοκόλλων. Το Πρωτόκολλο I προσέφερε ένα πιο διευρυμένο πλαίσιο για να επιτραπεί το καθεστώς προστασίας σε όσους διεξάγουν “ανορθόδοξο” πόλεμο. Για διάφορους λόγους, οι Η.Π.Α. δεν είναι μέλος του εν λόγω Πρωτοκόλλου. Το Πρωτόκολλο II τροποποίησε τον προσδιορισμό του τι είδους προστασία παρέχεται, αναλόγως των περιστάσεων και προέβαλε τον έλεγχο του εδάφους ως παράγοντα. Ομοίως, οι Η.Π.Α. δεν αποτελούν μέρος του Πρωτοκόλλου αυτού.

Στις περισσότερες εσωτερικές ένοπλες συγκρούσεις, η υπό αμφισβήτηση κυβέρνηση δεν μπορεί να αναγνωρίσει τις “ανορθόδοξες” δυνάμεις που μπορεί να τεθούν υπό καθεστώς προστασίας. Τυπικά, οι κυβερνήσεις αυτές κατατάσσουν τους αντάρτες στην κατηγορία των εγκληματιών, οι οποίοι υπόκεινται στην εσωτερική ποινική νομοθεσία και για τους οποίους ουδεμία προστασία παρέχεται από τη διεθνή νομοθεσία. Ο εγκληματικός προσδιορισμός προσδίδει στην κυβέρνηση τη μέγιστη ευελιξία να έρχεται σε συμφωνία με τους αντάρτες χωρίς διεθνείς εξαναγκασμούς. Η κατάταξη των ανταρτών στους απλούς εγκληματίες μειώνει τη νομιμοποίηση των δυνάμεων αυτών στα μάτια του πληθυσμού και της διεθνούς κοινότητας. Το προσωπικό των ειδικών δυνάμεων πρέπει να εργαστεί πολύ προσεκτικά, ώστε να διασφαλίσει ότι οι αντάρτες με τους οποίους συνεργάζεται δεν εμπίπτουν σε αυτήν την κατηγορία. Κάθε φορά που οι Η.Π.Α. και άλλα έθνη μπορεί να αναγνωρίσουν ότι οι αντάρτες μπορούν να τύχουν προστασίας από τη διεθνή νομοθεσία, το κράτος στο οποίο δραστηριοποιούνται οι αντάρτες αυτοί, συχνά θα τους θεωρεί ως εγχώριους εγκληματίες²⁹¹.

Ένα κρίσιμης σημασίας νομικό ζήτημα που αντιμετωπίζουν οι διοικητές που διεξάγουν μη συμβατικές επιχειρήσεις είναι η ανεύρεση της κατάλληλης χρηματοδότησης για τη διενέργειά τους. Οι περιορισμοί στους πόρους είναι σημαντικοί και το προσωπικό οφείλει να μην τους χρησιμοποιεί για σκοπούς διαφορετικούς από τους αρχικώς καθορισθέντες. Η κακή χρήση των πόρων μπορεί να επιφέρει εγκληματική ευθύνη. Το προσωπικό πρέπει να λάβει υπόψη του βασικές δημοσιονομικές αρχές όταν διεξάγει “ανορθόδοξο” πόλεμο προκειμένου να

²⁹¹Εγχειρίδιο TC 18-01, ό.π., κεφ. 3, σελ. 15-19.

διασφαλίσει ότι οι ενέργειες βρίσκονται εντός των πλαισίων της αμερικανικής νομοθεσίας. Συγκεκριμένα, οι διοικητές οφείλουν :

- Να γνωρίζουν βασικές δημοσιονομικές αρχές
- Να διασφαλίσουν ότι υπάρχει λογική διασύνδεση μεταξύ δαπάνης και σκοπού
- Να αποτρέψουν την οποιαδήποτε δαπάνη απαγορεύεται από τη νομοθεσία
- Να γνωρίζουν ότι αν υπάρχουν δύο πιστώσεις που επιτρέπουν τη δαπάνη, οι διοικητές μπορεί να χρησιμοποιήσουν και τις δύο άλλα όχι συνδυαστικά ή εναλλακτικά

Η χρηματοδότηση μπορεί να χρησιμοποιηθεί από τις ειδικές δυνάμεις για την υποστήριξη ξένων δυνάμεων, αντάρτικων ομάδων, μονάδων ή ατόμων, που εμπλέκονται σε επιχειρήσεις υποστήριξης ή διευκολύνουν την εξέλιξη των επιχειρήσεων που διεξάγουν οι ειδικές δυνάμεις των Η.Π.Α. για την αντιμετώπιση της τρομοκρατίας. Βασικός περιορισμός μιας τέτοιας χρηματοδότησης είναι ότι οι όποιες επιχειρήσεις από αντάρτικες δυνάμεις θα πρέπει να είναι υποστηρικτικές των εν εξελίξει αποστολών των ειδικών δυνάμεων των Η.Π.Α. κατά της τρομοκρατίας και όχι τελείως ανεξάρτητες ή άσχετες με τις τρέχουσες αποστολές των Η.Π.Α. Η χρηματοδότηση αυτή δεν καλύπτει εκπαίδευση και εξοπλισμό. Οι πιστώσεις αυτές προ της οποιασδήποτε χρησιμοποίησής τους απαιτούν συγκεκριμένες εγκρίσεις και εξουσιοδοτήσεις²⁹².

Στο τελευταίο κεφάλαιο που ακολουθεί θα επιχειρήσουμε μια συνοπτική παρουσίαση ορισμένων μη συμβατικών επιχειρήσεων, επιτυχών ή ανεπιτυχών που διεξήγαγαν οι Η.Π.Α. κατά τις τελευταίες δεκαετίες, ανά την υφήλιο.

ιε. Περιπτώσεις συμμετοχής των Η.Π.Α. σε μη συμβατικές στρατιωτικές επιχειρήσεις

Η πρώτη εμπλοκή των αμερικανικών ειδικών δυνάμεων σε μη συμβατικές στρατιωτικές επιχειρήσεις, στην οποία και θα αναφερθούμε, αφορά στην αμερικανοφιλιπινέζικη αντίσταση εναντίον της ιαπωνικής κατοχής, την περίοδο 1942-1945. Η εκ μέρους των Η.Π.Α. υποστήριξη και σε ορισμένες περιπτώσεις και καθοδήγηση των ανταρτών στην αντίσταση εναντίον των Ιαπώνων, στο αρχιπέλαγος των Φιλιππίνων ήταν μια επιτυχία. Η εμπλοκή αυτή μπορεί να χαρακτηριστεί και ως το πρώτο παράδειγμα αυτού που σήμερα οι σχεδιαστές στρατιωτικών επιχειρήσεων αποκαλούν επιχειρησιακή προετοιμασία του περιβάλλοντος επιχειρήσεων. Το φιλιπινέζικο αντιστασιακό κίνημα, αποτελούμενο από ομάδες διεσπαρμένες στο αρχιπέλαγος, με τη μεγαλύτερη συγκέντρωσή τους να παρατηρείται στο νησί Luzon, συνέλεξαν και διαβίβαζαν πληροφορίες σχετικά με τις διαταγές του αντιπάλου,

²⁹²ό.π., κεφ. 3, σελ. 20-21

διεξήγαγαν επιθέσεις του τύπου “χτύπα και φύγε” (hit and run) εναντίον των Ιαπώνων και παρείχαν βασικές υπηρεσίες σε σημαντικό αριθμό χωριών. Το αντιστασιακό κίνημα επωφελήθηκε από περιβαλλοντικούς παράγοντες, οι οποίοι συνέβαλαν στη συνολική επιτυχία της αποστολής. Οι παράγοντες αυτοί περιελάμβαναν την έκταση του αρχιπελάγους²⁹³, τη ζούγκλα και το ορεινό έδαφος, στα μεγαλύτερα νησιά. Όλοι οι παράγοντες αυτοί καθώς επίσης και οι απαιτήσεις για διατήρηση των γραμμών επικοινωνίας και εφοδιασμού μεταξύ των φρουρών, δημιούργησαν σοβαρά προβλήματα στις ιαπωνικές δυνάμεις κατοχής. Παρόλο που αρχικά οι Ιάπωνες προσέφεραν κίνητρα για μη αντίσταση, όπως για παράδειγμα αμνηστία, τα αυξανόμενα αυστηρά μέτρα που οι ίδιοι ελάμβαναν²⁹⁴ έστρεψαν τον πληθυσμό εναντίον τους.

Επόμενη περίπτωση, είναι αυτή των αντάρτικων επιχειρήσεων των Ηνωμένων Εθνών στην Κορέα, την περίοδο 1951-1953. Επιτυχημένη ή όχι η αποστολή αυτή, είναι δύσκολο να κριθεί. Στην περίπτωση του μη συμβατικού πολέμου που διεξήχθη κατά τον πόλεμο της Κορέας, τα ευρήματα είναι διφορούμενα. Παρόλο που οι αντάρτικες μονάδες των Ηνωμένων Εθνών συνεισέφεραν στις συμμαχικές αποστολές απαγόρευσης, σε απομακρυσμένες περιοχές της Βορείου Κορέας, το κίνημα αυτό δεν κατόρθωσε να επιτύχει σε στρατηγικό επίπεδο. Τα περισσότερα αν όχι όλα τα προαπαιτούμενα μιας επιτυχούς έκβασης των μη συμβατικών επιχειρήσεων στην Κορεατική Χερσόνησο υπήρχαν αλλά, μια σειρά από παράγοντες ανέστειλαν την επιτυχία αυτή. Πρώτον, η ευθύνη για τις επιχειρήσεις των ανταρτών μετατοπιζόταν μεταξύ των διαφόρων οργάνων διοίκησης, κανένα εκ των οποίων δεν είχε καταρτίσει ένα κατανοητό σχέδιο για τις μη συμβατικές επιχειρήσεις. Δεύτερον, η Διοίκηση των Ηνωμένων Εθνών χρησιμοποίησε τους αντάρτες για επιθέσεις από θαλάσσης. Σκοπός των επιχειρήσεων αυτών ήταν η απαγόρευση των βασικών οδών εφοδιασμού, να προκαλέσουν απώλειες και να εξυψώσουν το ηθικό των αντικομμουνιστών της Βορείου Κορέας. Η Διοίκηση κατέβαλε μικρή προσπάθεια στο να δημιουργήσει βάσεις στη Χερσόνησο ή να ωθήσει τον πληθυσμό να ενταχθεί στην αντίσταση. Από το 1952 και μετά, οι βορειοκορεάτες προσέδωσαν μεγαλύτερη έμφαση στις αντί – αντάρτικες επιχειρήσεις, γεγονός το οποίο περιόρισε την πρόσβαση των ανταρτών στον πληθυσμό της Βορείου Κορέας. Τελευταίο και πιο σημαντικό, οι Αμερικανοί “σύμβουλοι” των ανταρτών ούτε μιλούσαν την κορεατική γλώσσα ούτε είχαν γνώσεις για την κουλτούρα της Κορέας. Αυτή η απουσία επαρκούς προετοιμασίας επηρέασε σε πολύ μεγάλο βαθμό την ικανότητα των ανταρτών να διεξάγουν μη συμβατικές επιχειρήσεις, με υψηλό επίπεδο πολυπλοκότητας.

²⁹³Περί τα 115.000 τ.μ. και 7.100 νησιά.

²⁹⁴Για παράδειγμα ομαδικές τιμωρίες κατά των χωρικών, φυλακίσεις, βασανισμοί και εκτελέσεις.

Το 1953 οι Η.Π.Α. διεξήγαγαν μη συμβατικές επιχειρήσεις στο Ιράν, προκειμένου να αντικαταστήσουν τον Mohammed Mossadegh με το Στρατηγό Fazlollah Zahedi, ως Πρωθυπουργό του Ιράν υπό του Σάχη Mohammed Reza Pahlavi. Οι βασικοί εξωτερικοί δρώντες της αποστολής αυτής ήταν οι Η.Π.Α. και η Βρετανία, οι οποίες χώρες ενορχήστρωσαν από την αρχή μέχρι το τέλος την όλη επιχείρηση. Η επιχείρηση αυτή θεωρήθηκε επιτυχημένη και επήλθε αλλαγή καθεστώτος που διοργανώθηκε από την αμερικανική Κεντρική Υπηρεσία Πληροφοριών. Στο όλο αυτό εγχείρημα έγινε χρήση μυστικών δικτύων προπαγάνδας και πολιτικής αποσταθεροποίησης μέσω πρακτόρων – προβοκατόρων, ενώ στενή ήταν και η σχέση που υπήρξε μεταξύ Αμερικανών και Ιρανών Αξιωματικών. Όπως και σε κάθε περίπτωση μη συμβατικού πολέμου έτσι και στο Ιράν, οι σχεδιαστές αντιστάθμισαν τα όποια εμπόδια και περιορισμούς. Βασικοί παράγοντες που καθόρισαν την έκβαση της επιχείρησης ήταν οι σχέσεις που αναπτύχθηκαν από τους στρατιωτικούς συμβούλους που παρείχαν σημαντικές πληροφορίες για τον όλο σχεδιασμό, η ενίσχυση του αισθήματος του αντί – κομμουνισμού, η συμμαχία μεταξύ Η.Π.Α. και Βρετανίας και η κοινή τους στάση απέναντι στους Σοβιετικούς, οι υπάρχουσες και νέες πολιτικές που καθορίστηκαν από του Αμερικανούς Προέδρους. Οι εσωτερικές συγκρούσεις μεταξύ αναλυτών και CIA, τα αρχικώς μικρά ανταλλάγματα του Ιράν προς τις Η.Π.Α. και ο φόβος ότι η επέμβαση θα οδηγούσε σε κλιμάκωση απεδείχθησαν εύκολα εμπόδια για τους σχεδιαστές²⁹⁵.

Την περίοδο 1956-1974, οι Η.Π.Α. διεξήγαγαν μη συμβατικές επιχειρήσεις στο Θιβέτ προς υποστήριξη των αντιστασιακών μαχητών στον αγώνα τους εναντίον της Λαϊκής Δημοκρατίας της Κίνας. Το αντάρτικο κίνημα του Θιβέτ δημιουργήθηκε από τους Αμερικάνους σε απάντηση της εχθρικής κατοχής που είχαν εισβάλει στην περιοχή. Παρά το γεγονός ότι η αλλαγή καθεστώτος είναι ο ο στόχος που σχετίζεται κατά βάση με τις μη συμβατικές επιχειρήσεις, η αποστολή στο Θιβέτ είχε στόχο την πρόκληση αναστάτωσης. Παρά τις όποιες τοποθετήσεις ορισμένων περί αποτυχίας του εγχειρήματος, η αποστολή ήταν επιτυχής, ως προς το σκοπό που επεδίωκε. Να προκαλέσει αναστάτωση στις τάξεις του Λαϊκού Απελευθερωτικού Στρατού, να επηρεάσει τη “νεοφώτιστη” Λαϊκή Δημοκρατία της Κίνας σε οικονομικό επίπεδο, να διατεθεί μια κινεζική δύναμη κατοχής της τάξης των 100.000 ανδρών, να επιτευχθούν πολιτικές παραχωρήσεις προς όφελος των αμερικανικών συμφερόντων και να αναπτυχθεί μια διεθνής ανησυχία για την επιθετικότητα της Κίνας εις βάρος της κυριαρχίας του Θιβέτ. Οι πολιτικές που ήταν αντίθετες στον Κομμουνισμό, οι

²⁹⁵ Ryan C. Agee & Maurice K. DuClos, “Why UW : Factoring in the Decision Point for Unconventional Warfare”, Monterey, California. Naval Postgraduate School, 2012, σελ. 25-26 και

δημοσιονομικοί περιορισμοί, η “κληρονομιά” του Γραφείου Στρατηγικών Υπηρεσιών προς τη νέα CIA και οι ισχυρές προσωπικότητες που πλαισίωναν όσους λάμβαναν αποφάσεις συνδέθηκαν με την ανάγκη ανάπτυξης δικτύου συλλογής πληροφοριών για την Κίνα καθώς και με τη μετεξέλιξη αυτής της δραστηριότητας σε μη συμβατική επιχείρηση με το να διακόψουν έναν ανερχόμενο αντίπαλο από την ανοδική πορεία που ακολουθούσε²⁹⁶.

Την ίδια, σε γενικές γραμμές περίοδο, δηλαδή από το 1958 έως το 1973, οι Η.Π.Α. ενεπλάκησαν και στο Λάος. Ο μη συμβατικός πόλεμος διεξήχθη ανάμεσα στο Βασίλειο του Λάος και τους κομμουνιστές εισβολής (Pathet Lao και Viet Minh). Διάφορα γεγονότα σε τοπικό επίπεδο μεταξύ γειτονικών κρατών και παγκόσμιων δυνάμεων μετέβαλαν μια μικρή ουδέτερη χώρα, χωρίς να διαθέτει αξιόλογες αμυντικές δυνάμεις, σε πεδίο αντιπαράθεσης και διεξαγωγής ενός βίαιου πολέμου που κράτησε σχεδόν δύο δεκαετίες. Κατά την περίοδο αυτή, το Λάος υπέμεινε διάφορες καθεστωτικές αλλαγές, πραξικοπήματα, διασυνοριακές επιχειρήσεις, μυστικούς αεροδιαδρόμους καθώς και μια εν εξελίξει μάχη για να καθυστερήσει τον Viet Minh από το να διεισδύσει μέσω του Λάος στη Ταϊλάνδη. Όλα αυτά κατέστησαν το μη συμβατικό πόλεμο, ζωτικής σημασίας για τα συμφέροντα των Η.Π.Α. στην περιοχή. Η επιχείρηση αυτή έγινε κατόπιν συνεργασίας ειδικών δυνάμεων και CIA, ενώ συμμετείχε προσωπικό του Βασιλικού Στρατού καθώς και άτομα από τις αυτόχθονες φυλές. Τόσο η CIA όσο και οι ειδικές δυνάμεις ανέπτυξαν μεθόδους και απέκτησαν εμπειρία που δημιούργησαν την ικανότητα για μελλοντικές μη συμβατικές επιχειρήσεις. Η αυξανόμενη αμερικανική δραστηριότητα των Η.Π.Α. στη νοτιοανατολική Ασία, η από νομικής πλευράς αδυναμία διενέργειας συμβατικής εισβολής και η ανάγκη να καθοριστούν συνθήκες στο Λαός για τη διαμόρφωση της Χώρας, παρείχαν τη μέγιστη αιτιολόγηση για παρέμβαση μέσω του μη συμβατικού πολέμου²⁹⁷.

Επόμενη εμπλοκή των Η.Π.Α. σε συμβατικό πόλεμο, είναι αυτή στο Βόρειο Βιετνάμ, την περίοδο 1964-1972. Εκτός ολίγων πιθανών εξαιρέσεων, οι αμερικανικές προσπάθειες για μη συμβατικές επιχειρήσεις στο Βόρειο Βιετνάμ ήταν από τις λιγότερο επιτυχείς από οποιεσδήποτε είχαν επιχειρηθεί. Οι αμερικανικές προσπάθειες απέτυχαν, όπως πολλοί υποστηρίζουν, εξαιτίας έλλειψης φαντασίας κατά το σχεδιασμό τους, λανθασμένης εκτέλεσής τους και ανεπαρκούς ασφάλειας κατά τη διεξαγωγή τους. Παρόλο που οι επιχειρήσεις αυτές σχεδιάστηκαν και εκτελέστηκαν από τη CIA το 1960, η ευθύνη για τη διεξαγωγή τους μετακύλησε στο Υπουργείο Αμύνης, το 1964. Οι περισσότερες από τις επιχειρήσεις που ακολούθησαν στο Βόρειο

²⁹⁶ό.π., σελ. 49-50 και 70.

²⁹⁷ό.π., σελ. 71 και 92-93.

Βιετνάμ είχαν εκπληκτική ομοιότητα με τις αποστολές των ειδικών δυνάμεων που εκτελέστηκαν κατά το Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο. Οι επιχειρήσεις αυτές, συμπεριελάμβαναν τη δια αέρος διείσδυση πρακτόρων, στην ενδοχώρα του Βορείου Βιετνάμ προκειμένου να συλλέξουν πληροφορίες ή να διεξάγουν επιθετικές ενέργειες. Οι από θαλάσσης επιχειρήσεις, περιελάμβαναν μικρής έκτασης επιδρομές, διείσδυση πρακτόρων και ψυχολογικές – πολεμικές αποστολές. Αυτού του είδους ο μη συμβατικός πόλεμος σχεδιάστηκε προκειμένου να αποσπάσει την προσοχή των Βορειοβιετναμέζων ώστε να διευκολυνθεί η διενέργεια σαμποτάζ στη χώρα τους. Τα αποτελέσματα των επιχειρήσεων αυτών ήταν απογοητευτικά. Το γεγονός ότι εξακολουθούσε η διενέργεια τέτοιων επιχειρήσεων παρά τις αποδείξεις της αποτυχίας τους αποτελεί με τη σειρά του απόδειξη της έλλειψης φαντασίας και της γενναιότητας των αντιπάλων. Η ανικανότητα των αμερικανών σχεδιαστών να καθορίσουν μια αποτελεσματική στρατηγική και επιχειρησιακούς στόχους καθώς και η τυχαία και ασυντόνιστη χρήση «ανορθόδοξων» δυνάμεων, απλώς καταδίκασε τις επιχειρήσεις αυτές.

Στην αντίστοιχη εμπλοκή στο Νότιο Βιετνάμ, την περίοδο 1967-1972, η επιτυχημένες επιχειρήσεις οδήγησαν στη δημιουργία της περιβόητης “Mike Force” και της “Mobile Guerrilla Force”, οι οποίες ομάδες ήταν επιφορτισμένες με την άμεση αντίδραση και αντιμετώπιση τυχόν επιθέσεων των Βιετκόνγκ. Η “Mobile Guerrilla Force” είχε τη δυνατότητα να επιχειρεί αυτόνομα, για μεγάλες χρονικές περιόδους και να διεξάγει επιχειρήσεις στο έδαφος που ελεγχόταν από τους Βιετκόνγκ. Σε αντίθεση με τους προκατόχους τους, μια θεμελιώδης διαφορά της μονάδας αυτής ήταν ο επιχειρησιακός της έλεγχος. Μια ειδική μονάδα, επιπέδου Σώματος, υπάγετο στις εντολές του Διοικητή του, απευθείας και όχι στο διοικητή κάποιου εκ των τεσσάρων Σωμάτων του Νοτίου Βιετνάμ. Η μονάδα αυτή, όπως αναφέραμε, ιδρύθηκε από τις Η.Π.Α. για να διεξάγει επί μακρώ, επιχειρήσεις, αυτόνομα. Οι επιχειρήσεις αυτές περιελάμβαναν αναγνώριση, περιπολία και ενέδρα, πολεμώντας τους Βιετκόνγκ με τις ίδιες τους τις τακτικές. Οι δυνάμεις αυτές διευθύνονταν από αμερικανικό και/ ή νοτιοβιετναμέζικο προσωπικό των ειδικών δυνάμεων. Διεξάγοντας ευρείες επιχειρήσεις σε αραιοκατοικημένες περιοχές, οι δυνάμεις αυτές συνδύασαν γνώση της τοπικής κουλτούρας, υποστήριξη από τις περιοχές αυτές, γνώση των περιοχών αυτών, υποστήριξη από τις Η.Π.Α., κινητικότητα και φυσικά αντάρτικες τακτικές, με επιθετικό και αποτελεσματικό τρόπο, εναντίον των Βιετκόνγκ.

Κατά την περίοδο μεταξύ 1981 και 1986, η αμερικανική υποστήριξη των επαναστατών “CONTRA” στην προσπάθειά τους να εκτοπίσουν την Κυβέρνηση Σαντινίστα στη Νικαράγουα, αποτελεί ένα αρκετά γνωστό κεφάλαιο στην

αμερικανική ιστορία και παρουσιάζεται ως μια περίπτωση μη συμβατικού πολέμου. Πολλά συμπεράσματα εξήχθησαν και μεγάλη πείρα αποκτήθηκε από αυτές τις επιχειρήσεις. Στην αποστολή αυτή ενεπλάκη η CIA σε συνεργασία με τις ειδικές δυνάμεις. Και οι δύο πλευρές βρίσκονταν στα υψηλότερα επίπεδα εμπειρίας σε μη συμβατικές επιχειρήσεις, προερχόμενες από τις πρόσφατες εμπλοκές τους στην Ασία (Βιετνάμ, Λάος). Η συνεχής ύπαρξη της κληρονομιάς του Γραφείου Στρατηγικών Υπηρεσιών που εγκλώβιζε τις αποφάσεις των σχεδιαστών, η αναζωογόνηση των στρατιωτικών δυνατοτήτων στη διενέργεια ειδικών επιχειρήσεων και η μεθοδολογία του μη συμβατικού πολέμου να παρέχει τα μοναδικά μέσα για την παράκαμψη των ενστάσεων του Κογκρέσου απεδείχθησαν αρκετά για να καμφθούν τα όποια εμπόδια. Επιπλέον, ο πόλεμος στα Φώκλαντ και η βούληση να αποτραπεί η σοβιετική επιρροή στην Κεντρική Αμερική, συνέβαλαν στο να ληφθεί τελικά η απόφαση για τη διεξαγωγή μη συμβατικού πολέμου στη Νικαράγουα²⁹⁸.

Περνώντας τώρα, σε μια άλλη διεξαγωγή μη συμβατικών στρατιωτικών επιχειρήσεων, η εμπλοκή των Η.Π.Α. στον σοβιετοαφγανικό πόλεμο, της περιόδου 1981-1989, αποτέλεσε τη μεγαλύτερη απευθείας συνεργασία των αμερικανικών δυνάμεων με αυτόχθονες δυνάμεις, οι οποίες δεν ήταν άλλες από τους Μουτζαχεντίν. Στην αρχή, οι Η.Π.Α. παρείχαν οικονομική υποστήριξη στους Αφγανούς μαχητές μέσω της Υπηρεσίας Πληροφοριών του Πακιστάν. Η Υπηρεσία αυτή διατηρούσε απευθείας σύνδεση με την ηγεσία των Μουτζαχεντίν και διέθετε τα χρήματα στους μαχητές προκειμένου να αγοράζουν όπλα και άλλες προμήθειες. Επιπλέον, κάποιες από τις ομάδες των Αφγανών μαχητών διατηρούσαν βάσεις εκπαίδευσης και ασφαλείς περιοχές εντός της Επικράτειας του Πακιστάν. Παρόλο που η οικονομική βοήθεια ήταν σημαντική για την υποστήριξη των Μουτζαχεντίν, σημείο – κλειδί, με καθοριστικό ρόλο στην εξέλιξη των επιχειρήσεων, ήταν η παροχή από τους Αμερικάνους και τους Βρετανούς, ατομικών εκτοξευτών αντί – αεροπορικών πυραυλικών συστημάτων, των γνωστών “STINGER” και “BLOWPIPE”. Οι Μουτζαχεντίν ήταν αποτελεσματικοί στο να στήνουν ενέδρα και να παγιδεύουν τις μεγάλες μηχανοκίνητες δυνάμεις των Σοβιετικών. Αντιθέτως, τα σοβιετικά μεταφορικά και επιθετικά ελικόπτερα, προκαλούσαν σοβαρές απώλειες στις τάξεις των ανταρτών. Η είσοδος όμως, αυτών των ατομικών αντί – αεροπορικών συστημάτων περιόρισε σε μεγάλο βαθμό τις επιχειρήσεις της σοβιετικής αεροπορίας. Οι συνεχιζόμενες απώλειες στο έδαφος και η εσωτερική αντίδραση για τη διεξαγωγή του πολέμου, έπεισαν τη σοβιετική ηγεσία, να απεμπλακεί από το Αφγανιστάν. Οι Η.Π.Α. ήταν σε θέση να επιτύχουν τους στόχους τους διεξάγοντας μη συμβατικό

²⁹⁸Ο.π., σελ. 93 και 112-113.

πόλεμο, μέσω τρίτων δρώντων και δίχως, κατά τον τρόπο αυτό, να έρθουν σε απευθείας αντιπαράθεση με τις Η.Π.Α.

Κατά την περίοδο μεταξύ 1988 και 1990, εξελίσσεται η αμερικάνικη εμπλοκή στον Παναμά, για την απομάκρυνση του καθεστώτος του Παναμέζου δικτάτορα Manuel Noriega. Η περίπτωση αυτή αντιπροσωπεύει μια περίπτωση για χρήση συμβατικού ή καλύτερα περιορισμένου πολέμου, κινούμενου προς την κατεύθυνση της απευθείας απομάκρυνσης του δικτάτορα και της ήττας των παναμέζικων αμυντικών δυνάμεων (Panamanian Defence Forces / PDF). Η σημασία αυτής της επιχείρησης έγκειται στο ότι προσφέρει μια βάση σύγκρισης στο να γίνει κατανοητό ποιες μεταβλητές ήταν παρούσες, ποιες απουσίαζαν ή ήταν λιγότερο κυρίαρχες σε σχέση με τις περιπτώσεις μη συμβατικού πολέμου. Εξαιτίας των πολιτικών που απαιτούσαν καθυστερήσεις για την παρέμβαση καθώς και της επιθυμίας των Αμερικανών το πρόβλημα του Παναμά να επιλυθεί από τους ίδιους τους Παναμέζους, υπήρχαν οι συνθήκες για τη λήψη απόφασης περί διεξαγωγής μη συμβατικού πολέμου. Παρόλα αυτά η επιρροή του Colin Powell και άλλων προσωπικοτήτων – κλειδιά που επεδίωκαν τη στρατιωτική δράση, σε συνδυασμό με την ελλιπή πληροφόρηση, συνέβαλαν στην επιλογή του συμβατικού πολέμου²⁹⁹.

Η εμπειρία από την εμπλοκή στο Αφγανιστάν, την περίοδο 2001-2002, κατέδειξε ότι η διενέργεια του μη συμβατικού πολέμου δεν απαιτεί επιμήκυνση των δαπανηρών επιχειρήσεων. Η διεξαγωγή μη συμβατικών επιχειρήσεων μπορεί γρήγορα και αποτελεσματικά να επιτύχει τους πολιτικούς στόχους εφόσον και οι συνθήκες για την επιτυχία αυτή είναι σωστές. Στην προκειμένη περίπτωση, μια ισχυρή δύναμη αυτοχθόνων ήταν υπαρκτή. Οι δυνάμεις της Βόρειας Συμμαχίας, παρόλο που διέθεταν χαμηλό ηθικό εξαιτίας προηγούμενων απωλειών, ήταν εξοπλισμένοι και ορισμένοι εξ αυτών βετεράνοι πολέμου, συμπεριλαμβανομένων και αυτών που είχαν πολεμήσει εναντίον των Σοβιετικών. Η συμμετοχή των Αμερικανών στρατιωτικών και παραστρατιωτικών “συμβούλων” καθώς και οι πόροι που παρείχαν ήταν κρίσιμης σημασίας στο να νικήσουν και διασκορπίσουν τους Ταλιμπάν και τις δυνάμεις της Αλ – Κάιντα, σε διάστημα μικρότερο των τεσσάρων μηνών. Τυχόν επιλογή συμβατικών δυνάμεων θα απαιτούσε πολύ χρόνο, ενώ και ο ίδιος ο τότε Διευθυντής της Κεντρικής Υπηρεσίας Πληροφοριών των Η.Π.Α./ CIA, George Tenet, πρότεινε περισσότερες μη συμβατικές επιχειρήσεις, συμπεριλαμβανομένου και του μη συμβατικού πολέμου. Έχοντας την υποστήριξη της αεροπορίας, οι αμερικανικές ειδικές δυνάμεις διεξήγαγαν δύο κύριες αποστολές στο μετέπειτα συμβατικό πόλεμο. Η πρώτη, ήταν πολιτικής φύσης και προέβλεπε την ανάπτυξη πολύ στενού δεσμού με την ηγεσία της Βόρειας Συμμαχίας προκειμένου να καμφθούν οι όποιες εσωτερικές

²⁹⁹ό.π., σελ. 115 και 135 – 136.

αντιπαλότητες και έριδες, οι οποίες θα μπορούσαν να επηρεάσουν αρνητικά τις επιχειρήσεις. Κλειδί για την επιτυχία των ειδικών δυνάμεων ήταν η πολιτιστική τους ευαισθησία και θέληση να εντάξουν Αφγανούς και Ουζμπέκους ηγέτες στις ομάδες τους, δημιουργώντας μια αξιοσημείωτη σχέση εμπιστοσύνης μεταξύ των Η.Π.Α. και των δυνάμεων της Βόρειας Συμμαχίας. Η δεύτερη αποστολή ήταν στρατιωτικής φύσης και περιείχε συμβουλές για τη διενέργεια μάχης, ηγεσία, δυνατότητες διοίκησης και ελέγχου (C2) καθώς και πυρά ακριβείας εναντίον των ισχυρών θέσεων των Ταλιμπάν και των σημείων συγκεντρώσεώς τους. Η ευκινησία και η προσαρμοστικότητα των κοινών ομάδων ειδικών δυνάμεων εκτόξευσε την αυτοπεποίθηση των στελεχών της Βόρειας Συμμαχίας. Παρόλο που ο χαρακτήρας της αποστολής άλλαξε, από τον εκτοπισμό του καθεστώτος των Ταλιμπάν στη σταθεροποίηση της Χώρας και την απομάκρυνση των υπολειμμάτων της Αλ Κάιντα, η επιτυχία της αμερικανικής μη συμβατικής αποστολής είναι αναμφισβήτητη. Επίσης, υπογραμμίζει την αναγκαιότητα για την επίτευξη στενής συνεργασίας με τις δυνάμεις των αυτοχθόνων, η οποία θα στηρίζεται στην εμπιστοσύνη και τις κοινές επιδιώξεις.

Επόμενη αμερικανική μη συμβατική επιχείρηση έχουμε στο Ιράκ, το 2003. Η εμπειρία από τα τελευταία στάδια της επιχείρησης Iraqi Freedom, το 2003, καταδεικνύει ότι η διεξαγωγή μη συμβατικού πολέμου εξακολουθεί να έχει χρησιμότητα στο τρέχον παγκόσμιο περιβάλλον και στην εξέλιξη σημαντικών στρατιωτικών επιχειρήσεων. Προσωπικό από την 10η Αερομεταφερόμενη Ειδική Ομάδα (Special Forces Group Airborne / SFG-A) διείσδυσε με αεροσκάφη μέσω απαγορευμένου εναέριου χώρου, μετά την άρνηση της Τουρκίας να επιτρέψει τη διέλευση στρατευμάτων από τα σύνορά της. Η ομάδα αυτή διείσδυσε επιτυχώς στο Κουρδιστάν, στο βόρειο Ιράκ και ήρθε σε επαφή με τους Κούρδους *peshmerga*³⁰⁰. Η παρουσία των μονάδων ειδικών δυνάμεων λειτούργησε ως πολλαπλασιαστής ισχύος, αποτελώντας την υποστήριξη που οι ίδιοι οι Κούρδοι αποζητούσαν. Έτσι, έχοντας αναθαρρήσει, οι κουρδικές δυνάμεις σε συνεργασία με τις αμερικανικές ειδικές δυνάμεις κατάφεραν να υπερνικήσουν ολόκληρο το βόρειο στράτευμα του Σαντάμ Χουσεΐν. Επιπρόσθετα, το προσωπικό των ειδικών δυνάμεων παρείχαν και ενίσχυσαν τη νομιμότητα της αμερικανικής υποστήριξης στις κουρδικές προσδοκίες, ενώ

³⁰⁰ Πεςμεργκά σημαίνει εκείνοι που αντιμετωπίζουν το θάνατο. Πρόκειται για τους Κούρδους μαχητές του Ιρακινού Κουρδιστάν, της ημιαυτόνομης περιοχής στο Βόρειο Ιράκ, η οποία έχει αναγνωριστεί τόσο από την ιρακινή κυβέρνηση, όσο και από τα Ηνωμένα Έθνη. Σήμερα οι Πεςμεργκά, εκτιμάται ότι ανέρχονται σε 190.000. Έχουν τις ρίζες τους στις φυλετικές ομάδες που φύλαγαν τα σύνορα στα τέλη του 19ου αιώνα, αλλά οργανώθηκαν επίσημα σε πολεμικό Σώμα των Κούρδων μετά την πτώση της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας και την έναρξη του Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου. Όσο το εθνικό κίνημα των Κούρδων μεγάλωνε, τόσο ενισχυόταν και η ταυτότητα των Πεςμεργκά ένα ως βασικό στοιχείο του κουρδικού πολιτισμού. Έτσι, οι Πεςμεργκά εξελίχθηκαν από προστάτες μιας φυλής σε εθνικούς μαχητές για ένα ανεξάρτητο κουρδικό κράτος. Οι σύγχρονοι Πεςμεργκά είναι κυρίως βετεράνοι των μαχών εναντίον των δυνάμεων της ιρακινής κυβέρνησης καθώς και των εσωτερικών συγκρούσεων μεταξύ κουρδικών ομάδων.

παρείχαν και επιπλέον νομιμότητα στη συμμετοχή των κουρδικών δυνάμεων σε μεγαλύτερες συγκρούσεις. Επιπλέον, η Τουρκία, αντιλαμβανόμενη ότι το δεύτερο αυτό μέτωπο είχε καθιερωθεί, παρά τις ενστάσεις της, ενέδωσε και επέτρεψε τη μετέπειτα διέλευση από τα σύνορά της, προς ενίσχυση της όλης επιχείρησης. Το παράδειγμα αυτό αντικατοπτρίζει ότι η ικανότητα διεξαγωγής μη συμβατικού πολέμου όχι μόνο μπορεί να υποστηρίξει ευρύτερες συμβατικές πολεμικές επιχειρήσεις αλλά μπορεί να χρησιμοποιήσει την Εθνική Στρατηγική για την επίτευξη επιπρόσθετων αποτελεσμάτων, τα οποία είναι σημαντικά στην πράξη και ως προς το χρόνο που εμφανίζονται³⁰¹.

Ε. ΜΕΡΟΣ Δ΄: ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΜΕΛΕΤΗΣ

Με την ανά χείρας διατριβή, προσπαθήσαμε, στο πρώτο μέρος της, να παρουσιάσουμε μια λεπτομερή ανάλυση των συναφών εννοιών περί του ανταρτοπολέμου και του μη συμβατικού πολέμου, επιχειρώντας παράλληλα μια προσέγγιση αυτού του είδους πολεμικής αναμέτρησης, μέσα από τις θεωρίες που στη μακρόχρονη ιστορική διαδρομή του, έχουν αναπτυχθεί. Στη συνέχεια, η μελέτη μας χωρίστηκε σε δύο κύρια μέρη. Το πρώτο που, μεταξύ άλλων, αφορούσε στα βασικά χαρακτηριστικά, τη διενέργεια και την αντιμετώπιση του ανταρτοπολέμου και το δεύτερο που αφορούσε στις μεθόδους διενέργειας μη συμβατικών στρατιωτικών επιχειρήσεων από τις Η.Π.Α., προς ικανοποίηση των εθνικών συμφερόντων της.

Ως προς τον ανταρτοπόλεμο, επισημάνθηκε ότι πρόκειται για έναν πόλεμο χωρίς σταθερές, χωρίς συγκεκριμένους κανόνες που διέπουν τη διεξαγωγή τους. Διαθέτει όμως, κάποια από τα χαρακτηριστικά του συμβατικού πολέμου όπως η τριβή και η τύχη, ο καθορισμός των στρατηγικών Αντικειμενικών Σκοπών (ΑΝΣΚ) και φυσικά η υποταγή σε κάποιον πολιτικό σκοπό.

Λόγω δε, της έλλειψης αφθονίας υλικών, εφοδίων και έμψυχου δυναμικού, κάθε ένας διαθέσιμος πόρος αποκτά ιδιαίτερη αξία και σημασία. Επιπλέον, διαπιστώθηκε ότι αυτή η “ανορθόδοξη” μορφή πολέμου εξαρτάται από δύο βασικούς παράγοντες, οι οποίοι και καθορίζουν τη μορφή του. Το είδος του αντιπάλου των ανταρτών και την παράλληλη ύπαρξη συμβατικών επιχειρήσεων.

Αν και οι συνεχιζόμενες τεχνολογικές εξελίξεις ωθούν πολλούς στο να υποστηρίξουν ότι, μελλοντικά, ο ανταρτοπόλεμος θα εκλείψει, η βούληση ορισμένων ομάδων για επίτευξη συγκεκριμένων πολιτικών στόχων – συμπεριλαμβανομένων και των θρησκευτικών – μέσω της βίας, μας οδηγεί στο συμπέρασμα της συνέχισης της εμφάνισής του και στο μέλλον.

³⁰¹Εγχειρίδιο FM 3-05.130, κεφ. J, σελ. 1-3.

Όσον αφορά στις διεξαγόμενες μη συμβατικές στρατιωτικές επιχειρήσεις από τις Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής, είναι προφανές ότι ο καθορισμός του εθνικού συμφέροντος μιας χώρας και δη των Η.Π.Α. εξαρτάται, επηρεάζεται και διαμορφώνεται από το διεθνές περιβάλλον, μέσα στο οποίο δραστηριοποιείται. Η προάσπιση των εθνικών αυτών συμφερόντων και ο τρόπος με τον οποίο η χώρα θα επιβιώσει, επιβάλλει συγκεκριμένους τρόπους δράσης, τόσο σε εσωτερικό όσο και σε εξωτερικό επίπεδο. Όσο πιο ισχυρό και άμεσα εμπλεκόμενο στη διαμόρφωση των διεθνών εξελίξεων, είναι ένα κράτος, τόσο μεγαλύτερη ισχύς (κυρίως στρατιωτική) απαιτείται για την ασφάλειά του.

Για αυτόν ακριβώς το λόγο, οι Η.Π.Α. έχουν αναπτύξει και συνεχώς επικαιροποιούν δόγματα και στρατηγικές ώστε ένα από τα πλέον επίλεκτα τμήματα των Ενόπλων Δυνάμεών τους, οι Ειδικές Δυνάμεις, να βρίσκονται διαρκώς σε θέση να αναπτυχθούν ανά την υφήλιο, διεξάγοντας μη συμβατικές επιχειρήσεις, αποτελώντας κατά τον τρόπο αυτό το “μακρύ χέρι” και έναν πανίσχυρο άσο στο “μανίκι” της αμερικάνικης εξωτερικής πολιτικής.

Η φύση και ο σκοπός του μη συμβατικού πολέμου είναι τόσο διαφορετικά από τα αντίστοιχα των συμβατικών πολεμικών επιχειρήσεων. Οι διοικούντες τον αμερικάνικο στρατό έχουν κατανοήσει τη διαφορά αυτή και ως συνέπεια έχουν αναπτύξει μια θεωρία για το μη συμβατικό πόλεμο καθώς και ένα ξεχωριστό δόγμα για την αντιμετώπιση των ανταρτών ή των τρομοκρατών.

Η λήψη της απόφασης για τη διεξαγωγή μη συμβατικού πολέμου, ως μια στρατηγική επιλογή είναι πολύπλευρη και πολυμέτωπη και αναμφισβήτητα είναι δύσκολο να καθορίσουμε τους ακριβείς παράγοντες ή λοιπά γεγονότα που επηρεάζουν όσους συμμετέχουν στη διαδικασία λήψης αποφάσεων, προκειμένου να επιλέξουν ένα συγκεκριμένο τρόπο δράσης. Η απόφαση για την καταφυγή στη χρήση των μη συμβατικών στρατιωτικών επιχειρήσεων εξαρτάται φυσικά από τις υπάρχουσες δυνατότητες, τις πολιτικές επιρροές και τη μη πρακτική εφαρμογή του συμβατικού πολέμου, σε ορισμένες περιπτώσεις. Οι ικανότητες για τη διεξαγωγή του, είναι μοναδικές στις Ηνωμένες Πολιτείες.

Οι αναφορές μας, στην παρούσα μελέτη, σε μη συμβατικές επιχειρήσεις διεξαχθείσες από τις Η.Π.Α. καταδεικνύουν ότι η μορφή αυτή πολέμου, χρησιμοποιήθηκε συχνά σαν εργαλείο προκειμένου να επιτευχθούν εθνικοί στρατιωτικοί και πολιτικοί στόχοι. Η στρατηγική χρησιμότητα του μη συμβατικού πολέμου διέπεται από ευελιξία και δύναται να χρησιμοποιηθεί σε ένα ευρύ πολιτικό και επιχειρησιακό περιβάλλον.

Οι εμπλεκόμενοι, στο σχεδιασμό τέτοιων επιχειρήσεων, πρέπει να συνεχίσουν να υποστηρίζουν την εθνική πολιτική τους μέσω της περαιτέρω ανάπτυξης μη

συμβατικών επιλογών. Οι σχεδιαστές των επιχειρήσεων αυτών θα πρέπει να εφοδιαστούν με επαρκή σχέδια και εφόδια, τα οποία θα υποστηρίζουν τους στόχους τους. Προκειμένου δε, να επιτευχθούν οι επιθυμητοί στόχοι θα πρέπει να ενισχυθεί ακόμα περισσότερο ο συντονισμός με όλες τις υπηρεσίες πληροφοριών και η συνεργασία με αυτές, τόσο σε τακτικό επίπεδο – όπου σχέσεις και δίκτυα οικοδομούνται – όσο και σε στρατηγικό επίπεδο – όπου δηλαδή αναπτύσσονται τα σχέδια.

Το σημαντικότερο όμως, ερώτημα που πρέπει να απαντηθεί αφορά στο αν οι Η.Π.Α. μπορούν να πορευθούν μόνες τους μέσα σε ένα ευμετάβλητο διεθνές περιβάλλον ή αν θα πρέπει να έρθουν πιο κοντά στην Ευρώπη. Παρακολουθώντας κανείς τις δηλώσεις Ευρωπαίων πολιτικών και αναλυτών μετά την 11η, όπως παρατηρεί και ο Boniface, διαπίστωνε μια προσέγγιση μεταξύ Η.Π.Α. και Ευρώπης εξαιτίας του κοινού αισθήματος αλληλεξάρτησης και ανασφάλειας που προκλήθηκε λόγω των τρομοκρατικών κτυπημάτων. Όμως, οι αναφορές Μπους σε “άξονες του κακού” από τη μια και οι αιχμηρές ανακοινώσεις των Ευρωπαίων περί “απλοϊκών” αμερικανικών αναλύσεων, απομάκρυναν τις δύο πλευρές³⁰². Όλη αυτή η κατάσταση έδειξε ότι οι Η.Π.Α. πίστευαν ότι μπορεί να πορευθούν μόνες τους. Όμως, όπως σημειώνει και ο Nye, οι Η.Π.Α. σήμερα, χρειάζονται περισσότερο από ποτέ τους συμμάχους τους. Μπορεί να είναι η ισχυρότερη – μέχρι στιγμής τουλάχιστον – χώρα, αλλά σε ορισμένα διεθνή ζητήματα, όπως η τρομοκρατία, απαιτείται η συνεργασία της διεθνούς κοινότητας για την επίλυσή τους. “*Πρωταρχικός στόχος των Η.Π.Α. θα έπρεπε να είναι η πολυμέρεια*”, τόνιζε ο Nye³⁰³.

Πράγματι, το διεθνές σκηνικό όπως εξελίχθηκε μετά την 11η Σεπτεμβρίου και όπως πλέον αρχίζει να διαμορφώνεται και στις ημέρες μας, με την κρίση στην Ουκρανία και τη Μέση Ανατολή, καταδεικνύει το πόσο απαραίτητη και επιβεβλημένη είναι η διεθνής συνεργασία, προκειμένου να υπάρξει αποτελεσματική αντιμετώπιση των διαφόρων προκλήσεων και απειλών. Οι νέες αυτές προκλήσεις και απειλές καθώς και οι πόλεμοι του αύριο, όποια μορφή κι αν λάβουν³⁰⁴, θα πρέπει να τύχουν σοβαρής, ειλικρινούς και ώριμης αντιμετώπισης εάν και εφόσον οι

³⁰² Η μεν Ουάσιγκτον έκανε λόγο για σταθερότητα και προωθούσε τη στρατιωτική αντιμετώπιση των τρομοκρατών και των κρατών “ταραξιών” (rogue states), οι δε Ευρωπαίοι επικεντρώνονταν στην ανάγκη της ισονομίας σε έναν κόσμο άδικο. Για περισσότερα βλ. σχετικό άρθρο του Dominique Moisi, “Towards harmonious transatlantic relations”, Financial Times, 11-02-2002.

³⁰³ Βλ. σχετικά Joseph Nye, *Το Παράδοξο της Αμερικανικής Δύναμης*, εκδόσεις ΙΑΑ και Παπαζήσης 2003.

³⁰⁴ Όπως σημειώνει και ο Boniface, οι πόλεμοι αυτοί μπορεί να είναι πολιτισμικοί, θρησκευτικοί, πυρηνικοί, χημικοί, βακτηριολογικοί, δημογραφικοί, πόλεμοι Βορρά και Νότου, πόλεμοι για το πετρέλαιο, το νερό, το περιβάλλον, τα ναρκωτικά, την πείνα, για τον έλεγχο της πληροφορίας, διαστημικοί πόλεμοι, αποσχιστικοί κλπ. Για πλήρη μελέτη των μελλοντικών πολεμικών συγκρούσεων, βλ. σχετικά Boniface Pascal, *Οι Πόλεμοι του Αύριο*, εκδόσεις Παπαζήσης, Αθήνα, 2004.

διαμορφωτές των εξελίξεων, σε διεθνές επίπεδο, επιθυμούν, πραγματικά, την ειρηνική συνύπαρξη των λαών.

Βιβλιογραφία

Α. Ελληνόγλωσση Βιβλιογραφία

- Γρίβα, Γεωργίου, *Αγών ΕΟΚΑ και Ανταρτοπόλεμος*, Αθήνα, 2013.
- Κλαούσεβιτς, Καρλ, *Περί Πολέμου*, Αθήνα, Βάνιας, 1999.
- Κολιόπουλος, Κωνσταντίνος, «*Θεωρία Ανταρτοπολέμου*», Working Paper Series # 9, Αθήνα, Ινστιτούτο Διεθνών Σχέσεων, 2000.
- Κολιόπουλος, Κωνσταντίνος, *Η Υψηλή Στρατηγική της Αρχαίας Σπάρτης, 750-192 π.Χ.*, Αθήνα, Ποιότητα, 2001.
- Κολιόπουλος, Κωνσταντίνος, *Εγχειρίδιο Στρατηγικής Σκέψης*, Αθήνα, 2008.
- Κονδύλης, Παναγιώτης, *Θεωρία Πολέμου*, Αθήνα, Θεμέλιο, 1999.
- Μαριγκέλα, Κάρλος, *Το Εγχειρίδιο του Αντάρτη των Πόλεων*, Αθήνα, Ελεύθερος Τύπος, 1980.
- Μαυρόπουλος Παναγιώτης, *Εισαγωγή στη Θεωρία του Πολέμου και της Στρατηγικής*, Αθήνα, 2012
- Μπάγιο, Αλμπέρτο, *150 Ερωτήσεις για έναν Αντάρτη*, Αθήνα, Eurobooks, 2012.
- Παπασωτηρίου, Χαράλαμπος, *Βυζαντινή υψηλή στρατηγική, 6ος-11ος αιώνας*, Αθήνα, Ποιότητα, 2000.
- Παπασωτηρίου, Χαράλαμπος, *Ο Αγώνας για την Ελληνική Ανεξαρτησία*, Αθήνα, Σιδέρης, 1996.
- Παπασωτηρίου, Χαράλαμπος, *Αμερικανικό Πολιτικό Σύστημα και Εξωτερική πολιτική: 1945-2002*, Αθήνα, Ποιότητα, 2003.
- Σουν Τζου, *Η τέχνη του Πολέμου*, Αθήνα, Οδυσσέας – Φόρμιγξ, 2009.
- Asprey B. Robert, “Ανταρτοπόλεμος”, Εγκυκλοπαίδεια, *Πάπυρος Larousse Britannica*, Τόμος 7.
- Boniface, Pascal, *Οι Πόλεμοι του Αύριο*, Αθήνα, Παπαζήσης, 2004.
- Dach, H., *Ολική Αντίσταση*, Αθήνα, Eurobooks, 2011.
- Guevara, Ernesto, *Ο Ανταρτοπόλεμος*, Αθήνα, Άποψη, 2005.
- Hoffman, Stanley, *Χaos και Βία: Η Παγκοσμιοποίηση, τα καταρρέοντα Κράτη, η Τρομοκρατία και η Αμερικάνικη Εξωτερική Πολιτική*, Αθήνα, Παπαζήσης, 2011.
- IRA, *Εγχειρίδιο Εθελοντή, Η Πράσινη Βίβλος του IRA*, Αθήνα, (2^η έκδοση), Θούλη, 2014.

Lawrence, T.E (Λώρενς της Αραβίας), *Ανταρτοπόλεμος στην Έρημο, Η εξέλιξη μιας Εξέγερσης*, Αθήνα, 1998.

Liddell Hart, Basil, *Η στρατηγική της Έμμεσης Προσέγγισης* (μεταφρ. Κων. Γεωργαντάς), Θεσσαλονίκη, 2000.

Mao Tse tung, *Περί Ανταρτοπολέμου* (μετάφραση – επιμέλεια Μανούσος Καμπούρης), Αθήνα, 2005.

Paret, Peter, *Οι Δημιουργοί της Σύγχρονης Στρατηγικής από το Μακιαβέλι στην πυρηνική εποχή* (επιστημονική επιμέλεια: Θάνος Ντόκος), Αθήνα, 2004.

Schmitt, Carl, *Η θεωρία του αντάρτη: Παρεμβολή στην έννοια του πολιτικού* (Μεταφρ. Σίσσυ Χασιώτη, επιμέλεια Κώστας Καλφόπουλος), Αθήνα, Πλέθρον, 1990.

Shy, John and Collier Thomas, “Επαναστατικός Πόλεμος” στο Peter Paret, *Οι Δημιουργοί της Σύγχρονης Στρατηγικής από το Μακιαβέλι στην πυρηνική εποχή* (επιστημονική επιμέλεια Θάνος Ντόκος), Αθήνα, 2004.

Taber, Robert, *Θεωρία και Πρακτική του Ανταρτοπολέμου : ο Πόλεμος του Ψύλλου*, Αθήνα, 1976.

B. Ξενόγλωσση Βιβλιογραφία

Boot, Max, *Invisible Armies: An epic History of Guerrilla Warfare from Ancient Times to the Present*, New York, Liverlight, 2013.

Lacqueur, Walter, *Guerrilla Warfare: A historical and critical study*, Transaction Publishers, New Brunswick and London, 1998.

Luttwak, Edward, *Strategy, The Logic of War and Peace*, The Belknap Press of Harvard University Press, Cambridge, Massachusetts and London, England, 1987.
Beckett, Ian F.W, *Encyclopedia of Guerrilla Warfare*, Checkmark Books, New York, 2001.

Γ. Άρθρα

Μαρκαντωνάτου Μαρία, «Το δόγμα της Επανάστασης στις Στρατιωτικές Υποθέσεις»: από τον Πόλεμο χωρίς Απώλειες στον Πόλεμο κατά της Τρομοκρατίας», Θέσεις, Τριμηνιαία Επιθεώρηση, Νήσος, 2010.

Boot Max, “Twelve Articles on Guerrilla Warfare and Terrorism”, posted on June 21, 2013 by John Armstrong.

Crawford, Neta, “Just War Theory and the U.S. Counterterror War”, vol. 1, No1, March, 2003.

Kilkullen, David, “Countering Global Insurgency”, The Journal of Strategic Studies, Canberra, vol. 28, No4, 2005.

Kiras, James, D., “Irregular Warfare Terrorism and Insurgency”, στο *Strategy in the Contemporary World*, Oxford University Press, (4th edition), 2013.

Mearsheimer, John, “America’s Unhinged Pursuit of Global Domination”, The National Interest, 2014.

Phil, Williams, “Strategy for a New World: Combating Terrorism and Transnational Organised Crime”, in *Strategy in the Contemporary World*, ed. John Baylis and others, Oxford University Press, Oxford, 2007.

Δ. Στρατιωτικά Εγχειρίδια Ενόπλων Δυνάμεων των Η.Π.Α.

FM 3-05.130, “Army Special Operation Forces Unconventional Warfare”, Headquarters, Department of the Army, Washington D.C., 2008.

TC 18-01, “Special Forces Unconventional Warfare”, Headquarters, Department of the Army, Washington D.C., 2010.

FM 3-24, “Insurgencies and Countering Insurgencies”, Headquarters, Department of the Army, Washington D.C., 2014.

Ε. Μελέτες

Agee, Ryan & Duclos Maurice, “Why UW: Factoring in the Decision point for Unconventional Warfare”, Naval Postgraduate School, Monterey, California, 2012.

“Assessing Revolutionary and Insurgent Strategies”, U.S. Army Special Operations Command, Fort Bragg, North Carolina, 2013.

Chong, Ong, Wei, “War as they Knew it: Revolutionary War and Counterinsurgency in Southeast Asia”, S. Rajaratnam School of International Studies, Singapore, 2007.

Major Francis, Kinney, “Tactical Implication of the U.S. Army’s Insurgent War Theory and Counterinsurgent Doctrine”, School of advanced Military Studies U.S. Army Command and General Staff College, Fort Leavenworth, Kansas, 1990.

Griffin, Christopher, “A Revolution in Colonial Military Affairs”, paper prepared for the 2009 British International Studies Association Conference, Leicester, 2009.

Herd, Walter, “Current Unconventional Warfare Capabilities versus Future War Requirement”, USAWC Strategy Research Project, U.S. Army War College, Pennsylvania, 2002.

Major Merrit, Dennis, “Understanding Revolutionary Warfare”, CSC, 1990.

“Special Warfare”, U.S. Army John F. Kennedy Special Warfare Center and School, volume 27, 2014.

ΣΤ. Ιστότοποι

www.globalsecurity.com

armypubs.army.mil

www.monde-diplomatique.gr

www.dtic.mil

www.digitaljournal.com